Z POSLEDNÍ GALERIE

I.

H116
1864

1943.

K 75 tinám strýčkovi –

Vlasta a Gusta

Sebrané spisy Ignáta Herrmanna

1. BLEDNOUCÍ OBRÁZKY. Vzpomínky nejstarší a drobné epizody z maloměstské kroniky. Vydání čtvrté. Kč 35·—
2. OTEC KONDELÍK A ŽENICH VEJVARA. Drobné příběhy ze života spořádané pražské rodiny. Vydání šestnácté. „ 35·—
3. TCHÁN KONDELÍK A ZEŤ VEJVARA. (Pokračování Otce Kondelíka.) Vydání dvanácté. „ 40·—
4. Z CHUDÉHO KALAMÁŘE. Drobné náčrty. Vydání šesté. PRAŽSKÉ FIGURKY. Rázové obrázky ze života. Vydání šesté. PAN MELICHAR. Obrázek z „tiché" pražské domácnosti. Vydání páté. „ 45·—
5. Z PRAŽSKÝCH ZÁKOUTÍ. Humoristické a rázovité obrázky ze života. Vydání čtvrté. „ 15·—
6. STAŘÍ MLÁDENCI. Humorné obrázky ze života „přespočetných". Vydání páté. „ 22·—
7.-8. U SNĚDENÉHO KRÁMU. Líčení z pražského života. I. a II. Vydání osmé. „ 55·—
9. BODŘÍ PRAŽANÉ. Postavičky z pražských zdí a ulic. Vydání páté. „ 28·—
10. RODINY A RODINKY. Drobné výjevy z pražského života. Vydání druhé. „ 18·—
11. DVĚ PRAŽSKÉ IDYLLY. Vydání čtvrté. „ 21·—
12. DOMÁCÍ ŠTĚSTÍ. Dva stínové obrazy z manželského života. Vydání čtvrté. „ 20·—
13. ŽENITBA PÁNĚ KARAFIÁTOVA a jiné povídky staromládenecké. Vydání druhé. „ 20·—
14. PÁTÉ PŘES DEVÁTÉ. Třicet nedělních povídek. Vydání čtvrté. „ 25·50
15. ZTŘEŠTĚNÉ HISTORKY. (Chráněnka. — Pouhé smyšlenky. — Strašidelné. — „Amerikánské".) Vydání čtvrté. „ 28·50
16. KANCELÁŘSKÝ PRACH — SMÍŠENÉ ZBOŽÍ. Drobné črty z ovzduší kancelářského a kupeckého. Vydání druhé. „ 20·—
17. FOXL-VOŘÍŠEK A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ. Vydání čtvrté. „ 16·—
18. BURLESKY. Vydání třetí. „ 19·50
19. Z PAMĚTÍ STARÉHO MRZOUTA A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ. (Povídky o paní Angelině Knedlhansové, bývalé kvartýrské. — Mládenci a ženichové.) Vydání druhé. „ 14·—
20. O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH. Díl I. O literátech, umělcích a hercích. — Dvě vzpomínky zcela intimní. Vydání druhé. „ 24·—
21. PŘÍBĚH DUŠIČKOVÝ. Rodinná historka z let sedmdesátých. Vydání třetí. „ 21·—
22.-23. Z NOTÝSKŮV PAVLA ČAMRDY, písaře při výpomocném úřadě. Díl prvý a druhý. Vydání čtvrté. „ 44·—
24.-25. VDAVKY NANYNKY KULICHOVY A CO SE KOLEM NICH SBĚHLO. Díl I. a II. Vydání šesté. „ 56·—
26. EVIČKA A JINÉ VÝJEVY RODINNÉ. Vydání třetí. „ 18·—
27.-28. DROBNÍ LIDÉ. I. a II. díl. Vydání páté. „ 50·—
29. PŘED PADESÁTI LETY. I. díl. „ 20·—
30. PŘED PADESÁTI LETY. II. díl. „ 24·—
31. MUŽ BEZ TŘINÁCTKY a jiné povídky nedělní. „ 18·—
32. PŘED PADESÁTI LETY. III. díl. Vydání druhé. „ 24·—
33. O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH. Kniha drobných vzpomínek. II. díl. „ 24·—
34. BLEDNOUCÍ OBRÁZKY. Díl II. „ 28·—
35. ŽENITBA BRATŘÍ ADAMŮ. Podivuhodný příběh americánský a jiné historky. „ 24·—

36. O TŘECH NEBOŽTÍCÍCH a jiné historky nedělní. Kč 28·—
37. PŘÍBĚH JEDNOHO DNE a jiné. „ 20·—
38.-39. HISTORIE JAROMÍRA TYKVY. I. a II. díl. „ 42·—
40.-41. FELÍČKŮV ROMÁN. I. a II. díl. Vydání druhé. „ 52·—
42. PAN KORIANDL A SPOL. „ 32·—
43. ROZHÁZENÉ KAPITOLY. „ 28·—
44. VÁNOČNÍ KOLEDY. Drobné historky vánoční a sylvestrovské. Vydání druhé. „ 28·—
45. ARTUR A LEONTYNA. Příběh z doby nedávné. Vyd. druhé. „ 24·—
46. PŘED PADESÁTI LETY. IV. díl. „ 14·—
47. NA ČERSTVÉM VZDUCHU. „ 38·—
48. Z POSLEDNÍ GALERIE. „ 35·—

Samostatně vydáno:

JÍRA ZBOJNÍK, knížka pro velké i malé. Brož. Kč 12·—, v perg. vazbě „ 48·—
LIDIČKY A ZVÍŘÁTKA. Ilustroval Prokop Laichter. Nákladem F. Topiče 1926. „ 32·—
TRÉ KAPITOL Z MALOMĚSTSKÉ KRONIKY. Váz. Kč 48·—, na ručním papíře v pergamenu, s podpisem autorovým „ 180·—
MANŽELOVA PŘÍTELKYNĚ. Žert z mladé domácnosti o jednom jednání. (Divadelní bibliotéky Pospíšilovy svazek 183., obsahuje též aktovku Karla Šípka: Starší závazky.)
TOBIÁŠKŮV ŠTĚDRÝ DEN A NĚKOLIK ŽERTOVNÝCH POVÍDEK O ZVÍŘÁTKÁCH. Topičova Edice (Sbírka souvislé četby školní). Třetí vydání.
Z POVÍDEK NEDĚLNÍHO KRONIKÁŘE. Deset kratších i delších historek.
ČTYŘLÍSTEK. Topičova edice. (Sbírka souvislé četby.) „ 5·—
KDYŽ SI NÁŠ DĚDEČEK BABIČKU BRAL. Topičova edice. (Sbírka souvislé školní četby.) „ 5·80
K-KE-KU. Podivný přelud zrakový i sluchový a trochu mluvnice pro všeobecnou potřebu.

Překlady do polštiny:

OJCIEC KONDELIK I NARZECZONY WEJWARA. Za pozwoleniem autora z czeskiego przełożył Pavel Laskowski. (Biblioteka dzieł wyborowych. No. 257—259.) Ve Varšavě 1903. Druhé vydání 1924.
TEŚĆ KONDELIK I ZIEĆ WEJWARA. Z czeskiego przetłomaczyła Kazimiera Uhlenfeld. (Biblioteka dzieł wyborowych 736-738.) Ve Varšavě 1912.
ZJEDZONY SKLEP. (U snědeného krámu.) Do polštiny přeložil Adam Lach. „Dzennik dla wszystkich". Ve Varšavě 1905.

Překlady do charvatštiny:

DOMAĆA SREĆA. (Domácí štěstí.) Dvie slike iz brašnoga života. Přeložil Makso Kuntarić. „Národne novine" v Záhřebě, září-listopad 1905.
OSVETA ZALJUBLJENOGA I DRUGE HUMORESKE. V Záhřebě 1917.

Do holandštiny:

VADER KONDELIK EN BRUIDEGOM WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager gezin. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg Geautoriseerde uitgave. Amsterdam. H. J. W. Becht 1909.
SCHOONVADER KONDELIK EN SCHOONZOON WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager familie. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave, Amsterdam. H. J. W. Becht 1911.
MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Geautoriseerde vertalin van Jo Arenberg. V amsterodamském deníku Het Volk v listopadu 1912.

KINDERLOOS. (Bezdětná). MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Naar het Boheemsch van Ignát Herrmann. (Schrijver van Vader Kondelik en bruidegom Wejwara enz.), door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. 185 stran. Amsterdam. H. J. W. Becht, v listopadu 1914.

DE IDYLLE VAN MIJNHEER POTÁPKA. V deníku Het Volk. Amsterodam, 1923.

Do slovinštiny:

OČE KONDELIK IN ŽENIN VEJVARA. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Stanko Svetina. „Narodni dnevnik" v Celju (Štýrsko), 1910.

TAST KONDELIK IN ZET VEJVARA. (Tchán Kondelík a zeť Vejvara.) Poslovenil Stanko Svetina. „Narodni dnevnik" v Celju (Štýrsko), v podzimu 1910.

IVANČKOV SVETI VEČER IN NEKOLIKO VESELIH POVESTIC O ŽIVALCAH. (Tobiášův Štědrý den atd.) Prevel iz češčine dr. Fran Bradač. Ljubljana 1923.

KAKO SE JE KULICHOVA NANINKA MOŽILA IN KAJ SE JE OKOLI NJE SPLETLO. (Vdavky Nanynky Kulichovy.) Poslovenil Dr. Bradač, Ig. Kleinmayr & Ferd. Bamberg v Ljubljani.

Do franštiny:

MONSIEUR KONDELIK ET SON FUTUR GENDRE. (Otec Kondelík a ženich Vejvara.) Přeložil J. L. Chollet. „Gazette de Prague", 1923.

Do angličtiny:

CHILDLESS. (Bezdětná.) Ve sbírce The world's classics (Selected Czech tales Oxford university press). Přeložila Marie Buschová, 1925.

CHILDLESS. Druhý otisk překladu ve veliké antologii Great Short Novels of the world z roku 1927. London, William Heinemann.

Do rumunštiny:

FARA COPIL. (Bezdětná.) Ve sbírce Biblioteca dimineata svazek 147. Bukurešt 1932.

Do němčiny:

HERR MELCHIOR. (Pan Melichar.) DER FRATER AUS PODSKAL. (Fráter z Podskalí.) DER TONI LIEFERT. (Tonda odvádí.) Deutsch von Johann Michael. „Prager Zeitung", 1896-7.

VATER KONDELIK UND BRÄUTIGAM WEJWARA. Kleine Episoden aus dem geordneten Haushalte einer Prager Bürgerfamilie. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tluchoř. Berlin, Dr. Franz Ledermann, 1907. Dva svazky.

SCHWIEGERVATER KONDELIK UND SCHWIEGERSOHN WEJWARA. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tluchoř. Berlin, A. W. Hayn's Erben, 1911.

AUSGEWÄHLTE GESCHICHTEN von Ignát Herrmann. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Annie Aufedníček (Slavische Romanbibliothek, Band X.) Prag, Verlag von J. Otto, 1908.

ZWEI PRAGER IDYLLEN. (Dvě pražské idylly.) Přeložila Klára Hübschová. „Union" v Praze, únor-květen 19·0.

HÄUSLICHES GLÜCK. (Domácí štěstí.) Autorisovaný překlad Em. Schicke. „Union" v Praze, 1911. Též samostatně nákladem Ed. Beauforta.

FOXL-SPITZ und andere kurzweilige Geschichten. (Foxl-Voříšek.) Autorisovaný překlad Viktora Nesslera. „Union" v Praze, prosinec 1913 — březen 1914.

ALLERLEI TIERCHEN UND LEUTCHEN. (Lidičky a zvířátka.) Deutsch von K. Reissmann, mit Zeichnungen von Kochmann. Roland Verlag Morawitz, Praha. Kč 10·—.

Do esperanta:

FOKSO-NUKSO. (Foxl-Voříšek.) Eldonis Moraviaj Esperanto Pioniroj. Olomouc 1932.

SEBRANÉ SPISY

IGNÁTA HERRMANNA

DÍL XLVIII.

Z POSLEDNÍ GALERIE

PRVÉ KNIŽNÍ VYDÁNÍ

Od svazku XLI z roku 1935 pořádá
VLADIMÍR HERRMANN

PG
5038
H45
1905
díl 48

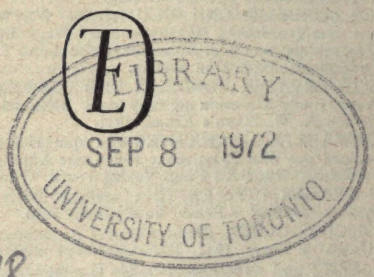

V PRAZE
TOPIČOVA EDICE

Z POSLEDNÍ GALERIE

DIVADELNÍ KRITIKY VAVŘINCE LEBEDY

IGNÁT HERRMANN

DÍL PRVNÍ

Poznámkami provází

ADOLF WENIG

V PRAZE

TOPIČOVA EDICE

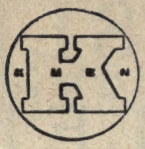

Patisk, právo překladu do všech jazyků i veškerá práva jiná si autor vyhrazuje.

„Osvěta“, společnost s o. r. ve Valašském Meziříčí, 1939.

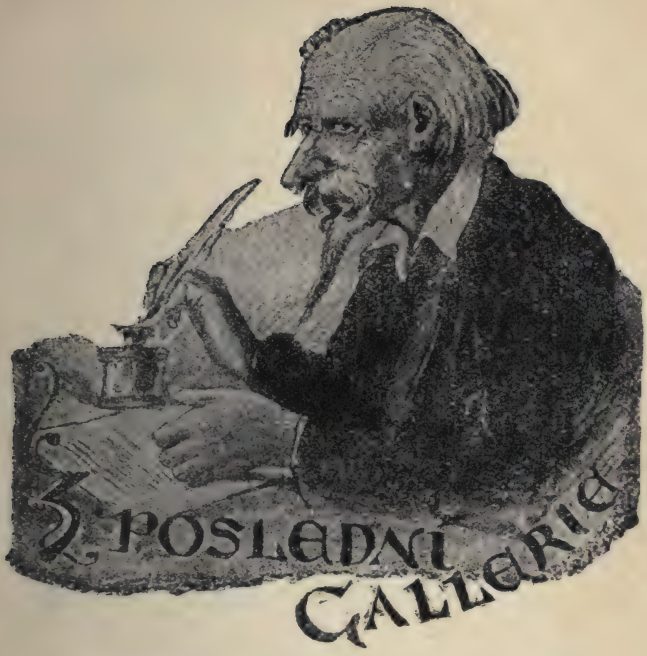
Z POSLEDNÍ
GALLERIE

Wisoce wážení pane a pane
Kohoute!

Jelikošt mně stále poňoukáte, bich uspořádal publigaci swích bívalých referádů ze Twandi Dudáka přes díwadlo, a nedáte pokoj, coš mi welmi roščiluje, othodlal semse a posilam Wám jakési gwantům matriálu. Podotíkám, že to bude doplněné, posílám jen proto, bi mohl imprezór sázet, zatím do sloupcůch. Mám 100 ho zkušenost, že člowěka žérou néjen štěnice nýbrž i nakladatelové. Esli 100ho bude blamáš, nezamlčím Waše méno ale wislouně Wás naznačím

jako indelegtualního původce této publigace, bi se wejřeunost měla na kom vilejt.

Zamíšleni čestný dar račte zaslat na adresu powědomosti. Následkem čehoš znamenám zúctou odaní

Wawřinec Lebedan

Fpraze dne 6ho listopádu 1908.

Pozn. Úmysl vydati souborně stati „krytýgra“ Vavřince Lebedy, otiskované po léta ve „Švandovi dudákovi“, je staršího data. Chystalo se k tomu pražské nakladatelství Bursík a Kohout již v první desítce tohoto století a chtělo tuto knihu Ignáta Herrmanna, jenž Vavřince Lebedu uvedl do světa, vydati ve své sbírce „Knihy českého humoru“. Nakladatel počítal s oblibou, jaké se těšily u čtenářstva tyto stati „kritické“ nejen pro svůj svérázný humor, ale i pro bystré postřehy při glosování současných našich poměrů divadelních i vůbec kulturních. Ale nedošlo k tomu, aby byl dostal nakladatel od autora všechen materiál včas; neposlední příčinou byla také choroba autorova. „Knihy českého humoru“ přestaly potom vycházeti a „referády“ Lebedovy střádány byly autorem dále pro „Sebrané spisy Ignáta Herrmanna“, v nichž na ně nyní dochází. Jako dokument o dávno chystaném vydání statí Lebedových budiž tu uveden jeho dopis nakladateli Kohoutovi, napsaný sice — ale neodeslaný.

VAVŘINEC LEBEDA.

Mladší generace naše sotva má v paměti figuru Vavřince Lebedy, kterou stvořil humorista Ignát Herrmann ve svém časopise „Švanda dudák" v občasných humorných referátech o divadle a také o umělecky kulturních věcech našich. Ale v letech od r. 1887 až přes počátek nového století byl „krytýgr" Vavřinec Lebeda velmi populární. S počátku byly to jen kritiky „přes divadlo", později všímal si Lebeda i jiných věcí. Popularita jeho ve „Švandovi" přivedla Herrmanna k tomu, že několikráte vystoupil také v případné masce Vavřince Lebedy na veselých večírcích literárních, jak jej vidíme na snímku, tomuto svazku připojeném; maska tato je poněkud odchylná od kresby Herrmannova přítele, Mikoláše Alše, v záhlaví Lebedových referátů. Charakteristiku Vavřince Lebedy vystihuje prof. Ferdinand Strejček ve spisku „Humorem a ironií k vítězství národa" (Topičova edice 1937), kde píše o Herrmannově šifře Ypsilon, praví:

„Podobnou popularitu, a snad ještě větší získal kdysi také ještě jiný pseudonym Herrmannův, totiž *Vavřinec Lebeda,* který jako „bívalí ředitel s padesáti dřevěnýma agtéroma" zastupoval v Herrmannově humoristickém listě ironický živel, vystupující se zdánlivou objektivností „hlasu lidu" na výboj i odboj v otázkách divadelních a naléhavě časových. Co vykonal vtipný redaktor „Švandy" v svém fraškovitém zakuklení na prospěch poctivé úrovně divadelního repertoiru českého, svědomitějšího umění scénického i mimického, jak nebojácně se dovedl ozvat proti každému autoritářství a každé protekci, to není ani dnešnímu pokolení zcela neznámo, neboť o té věci podrobně pojednali Ph. Dr. Václ. Brtník ve „Věstníku Jednoty S. Čecha" (z r. 1924: Ignát Herrmann divadelním kritikem) a Karel Juda v časopise „Zvonu" (z r. 1934: Pečování Ignáta Herrmanna o divadlo), jenom je k tomu třeba ještě dodat, že ani ironické útoky a šlehy Herrmannovy nevycházely nikdy z jeho osobní „odvrácenosti", z antipatií a zaujetí proti osobám moc a vliv majícím, nýbrž jedině z jeho hlubokého smyslu pro spravedlnost a pro očistu českých poměrů od přílišného cizomilství a nekritického modlářství."

Prof. Karel Juda ve Zvonu z r. 1934: „Péče Ignáta Herrmanna o divadlo" praví:

„Hojným užíváním cizích významů napořád zkroucených nebo nemístných (kolorabitura mí-

sto koloratura, kalvarie m. galerie, fodel, dobropísemnost) a lidovými obrazy si Šv. d. ponenáhlu strojí onu zrůdnou češtinu Lebedovu, do komických krajností fonetickou, v zkrucování a dělaném nepochopení cizích slov nekřesťansky groteskní.

Vavřinec Lebeda je výtvor kulturně-karikaturní. Ve své účinnosti jako posuzovatel uměleckého dění, hlavně na jevišti, v naší humoristické literatuře nemá sobě rovna. Je to šaškovitá strůje, aby se pod ní mohla říci pravda."

— — — — — — — — — — — — — — — —

V uzavírce svých článků praví prof. Juda dále:

„Skončili Švanda dudák i Herrmann svůj úkol čestně, tak jak jej byli započali vedeni snahou co nejušlechtilejší, aby v uměleckém a výchovném ústavě „pár vaše ekcelencí" (par excellence), v Národním divadle měl národ opravdu trvalý a bezpečný svatostánek všech mus i s Apolonem, když už ty představitele Parnasu jeho budova nese výzdobou a symbolem.

Volil formu *vtipné ironie,* aby účinněji mohl potírati náročivost jednak cizího repertoáru, jednak autokratický postup divadelní správy. Neuhýbá *persifláži,* ale vystupuje jako kritická osoba proti osobě imaginární, jevištní, nikoli proti

autoru nebo herci. Jeho persifláž nevyvolá hněvu, jako jeho ironie nebudí pohoršení a jeho satira bolesti. Tím, že se učinil v divadle posledním z poslední galerie, že se ustrojil *v naivní karikaturu* vysloužilého ředitele s 50 dřevěnýma „figuramamo", tím si sestrojil svět takový, jaký býti má v očích nepředpojatých, dětských a tedy humorně roztomilých.

Burlesknost podání Lebedova, to jest rozmarná nálada k veselí až k nevázané rozpustilosti, nikdy se nesnižuje k urážlivé sprostotě. Sama blázníc — ve smyslu humorné nálady — potírá bláznovství. Je to vlastně obnovené encomium moriae, chvála bláznovství.

Groteskní vnějšek, forma Lebedova osobní a literární je čistě masopustní, je to karikatura zralá pro definici této odrůdy komického dění, kde karikatura jako nejdokonalejší projev groteskní komiky představuje nehoráznost, v níž se zjev sám překonává. Humoresku tvoří nálada spíše lyrická, burlesku lyrickoepická, grotesku však výšvih dramatický, protože groteskní komika potřebuje nejmocnějšího projevu, energického vnějšího děje. Proto se tato lebedovská forma tak znamenitě hodila k výpravám a výpadům do dramatického prostředí a působení.

Herrmann si sestrojil ideál komický, ale s ideálem skutečným smýšlel co nejvážněji, zůstávaje opět humoristou, v Lebedovi humoristou vědomým, užívajícím všech prostředků, které na

projevování humorného stavu vytvořila pomocnice humoru, literární komika osob, dějů, vztahů a projevů lidského usilování.“

Články — a také verše — Lebedovy jsou tak podstatnou složkou humoru Ignáta Herrmanna, že nemohly býti pominuty v jeho „Sebraných spisech“. Autor sám vybral je ze „Švandy“ a uspořádal pro vydání v celek. Počínají se rokem 1887. V roce 1900, kdy převzala správu Národního divadla nová „Společnost N. d.“, jejíhož správního výboru byl I. Herrmann členem, odmlčel se Lebeda na delší dobu. Teprve r. 1913 ozval se znovu, ale již v dubnu t. r. byl ve Š. d. poslední jeho referát. Tím skončena byla „kritická“ činnost Vavřince Lebedy.

A. W.

1.

„OTYLLO.“

V Led-nu 1887.

Vážnosti pane redagdore!

Po delši dobu pozoruju nejen já, ale i jiné vibrané obecenstvo na posledni kalerii, že Vaše divadelni referády ve slawném „Švandovi“ jakoby uťal. Teprve fposledním čase — a jak latinář říká *post festunk* — projádřilo se mezi lidma, že Váš ctěny referend Terpentinus zemřel na stučnění srdce a že tedy od něho dalši referády divadelni neočekáváte. Stučnění srdce je zlá nemoc a můj neboštík otec zemřel nato také — ubožák, zanechal tenkrát docela bezdětnou vdovu, pročež mně napadla myšlinka, Vážností redagdore, abych to cítelně neopsazené misto u Vás vyplnil. Vy redegujete list svůj dost pořádně — nebude mi teda žádná hanba, když Vám také něco zepíšu.

Nenajdete hnet tak někoho, kdo by se v tom vyznal, jako já. Sem z divadelni famelie, abych tak řekl, a divadlo bylo od jakživa takořka mým elimontem. Můj dědeček byl ředidelem, můj otec,

než na to stučnění srdce umřel, byl ředidelem, a já aš donedávna byl také ředidelem divadla. Jako vzdělaný člověk mě budete znát znovin a zplakádů, kterými sem polepil skoro celé české králofství. Moji aktéři byli jen ze dřeva a na drátech — ale povídám Vám, *100ho* dřeva sem moh' udělat, co sem chtěl. Pan Šúbrd vede divadlo dobře, ale to nejni zázrak, mit padesát aktérů a každý má svou hubu, ale *mluvit* za padesát aktérů, jako *já* — to by ani mladý pan Kolár nedovet. Nejni žádná maličkosť, když se musí mluvit za *oboje* pohlaví — a to já dělal! Ale pak mi nějak počal slábnout zrak, že sem se často přehmátl a popadl na místě princezny čerta nebo Kašpárka — a taxem prodal celé divadlo, jak stálo a leželo i s perzonálem jednomu ceduláři od Pištěka a hledám si teď f Praze něco lechčího. Ale na divadlo nemohu zapomenout, každý den sedím na svém numeře na poslední kalerii, a než si něco naidu, budu Vám psát referády. Ani bych se neopovážil, kdybych se tak dobře neuměl vyjádřit oustně i f pýsmě, a to teď neumí každý, kdo se dá do psani.

Nevím, jak takovou práci počítáte a platíte — na metry nebo na váhu — ale prosím Vás, ctěný pane redagdore, jen ať z toho kouká na tabák — toje po divadle moje druhé žívobytí.

Sem Váš ponížený

Vavřinec Lebeda, bívalí
divadelní ředidel, teď referend.

Kritiga přes kus, kteryž se vipysuje: OTY-*LLO, mouřenín z benátského města.* Tragydie ve pěti aktech.

Kradulujte si, vážený pane redagdore, k tomuhle začátku mých referádůch. Je to radygálni kus, zepsany od jistého Šakpajera, spisovatele englické řeči, ktery zepisoval dobré a trvanlive kusi, které dlouho vydrželi. (Tuto trategédyi hrával jsem na svém dívadle nárámně rát, protože jsem mněl výbornyho mouřenina, černě napuštěného a polityrovaného. Když jsem hral *Otylla,* řvali děti, chůvi plakali a ojáci vytahovaly své magneftové, nebo z té truhlohry jde hrúza. Nikdy sem se při svých přet stavenich tak nepotil, jako při *Otyllu) Otyllo* moc se podobá kusu *Giroflé-Girofla,* nebo tam také vystupuje jeden mour. Jen že se v Giroflé menuje Morcuk, v *Otyllu* se menuje Otyllo. *Otyllo* následovně se vypisuje: Négr, ktereho ukradli cikáni, když byl mali, přišel do benátského města u moře a dal se na vojnu. Avanžíroval v jednom kuse a přeskakoval ostatní oficýrové, až se stal benátským jenerálem za velký plat. Ale ten plat mu nestačoval a on si tajně namluvil Testimoniu, dceru synátora Brabencia. (Otylla na českém divadle hraje pan Slukof, ale není tak dobře namazaný, jako byl můj polityrovany Otyllo. Už ve třetim aktu pouští z něho barva. Měli by ho gruntýrovat klíhem — to nepouští. Testimoniu hraje paní Bittnerová, mladá, hezká paní, tuze šikovná od

figury pro tu roly. Člověk by pro ni plakal. Staryho Brabancána dává prasky mněšťan pan Šimanovsky, moc vážně a bolestně. Indy hrával Otylla on a byl černější, než pan Slukof, ale dával ho také dobře. No teť přišel do let a nechce se mazat — člověk aby pak mňel tři lavory.) Otec Testimonie nejni spokojen se svým zetěm, protože má povážení, jaké budou ztoho manželství vňoučata. (Já bych také nechtěl do familie négra, ale má dcera už je zaopatřena.) Vtom dostává benátské mně100 zprávu, že Turek jede na Cyper, (Cyper je ostrov na móři) Otyllovi dává se rozkaz, aby jel proti Turkovi a na ostrov ho nepouštěl. Otyllo jede a s ním oficír Kasino a šaržant Jágo, který má na Otylla zlosť, že mu dává malou službu a že se musí tahat s práporem, zač se mu po celých pět aktů hanebně mstí. Takovým rolím se říká intrigán. U nás ho dává pan Šmaha, který chodí někdy na porotu do kryminálu, aby viděl, jak se takové darebákové chovaji. Jágo pošťuchuje, pošťuchuje Otyla, a ten o taktu kaktu je pořád horší a chudák Testimonie neví, proč a zač. Kdo uš kus jednou viděl, ví hned od začátku, že to s ní ke konci zle dopadne. A dopadne to zle. Otyllo moc se zlobí, kleká si na Jága, až mu pomačká límec, Jágo má tím větší zlost a v té zlosti říká Otyllovi, že si jeho žena Testimonia, plete manžela Otylla s oficírem Kasinem. Cely dívadlo vidí, že to je darebná leš, ale Otyllo je ve

své žárlivosti jako slepi a jde na lep. Ale Kasino je docela nevinný v té věci a namlouvá si docela po oficírsku svobodnou kubernand Biancu. Ale má chudák jednu chybu, že málo vydrží. Jágo ho nutí do pití, Kasino přebere a v tom ušlém stavu píchne cyperského místodržitele Montána. Popichováni místodržitelů vždycky špatně se vyplácelo — Kasino přijde o šarži a Jágo avanžiruje na jeho místo. Šlechetná a dobrá Testimonie přimlouvá se u jenerála Otylla za Kasina — to ji zlomi krk. Otyllo jde z ráže do ráže a když vidí, že táhne už na jedenáctou a že se publigum kouká pořád na hodinky, udáví nešťastnou Testimoniu polštářem. To je nejstrašnější vistup celé tratygedie — diváci slabých nervů dostávají záškrd a po celém divadle se odkašlává. Ale to néni jediny krvavý čin v kuse. Před tím jakýsi Rogerigo, přihlouplý Talián, běhal za Testimonií a protože mu Jágo namluvil, že mu Kasino překáží, píchne Rodrigo Kasina. Pak přijde darebák Jágo a píchne Kasina do nohy a Rodriga do břicha. Potom píchne Jágo svou ženu Emilii, když ona cinká Otyllovi a hanebnosť svého muže prozrazuje, na to Otyllo pichne Jága a konečně zapíchne sebe. Kdyby kus trval ještě chvílku, zahynul by celý divadelní perzonál a divadlo by se muselo zavřít.

Otyllo je kus moc příkladnej. Vidí se z něho, jak jsou nesolidné lidé na světě, jako ten Jágo. Vidí se dále, kam vede karamáděni s takovyma

lidma, když je člověk v ženských neskušeny, jako Otyllo. Vidí se také, že někdy i ženská *pro nic za nic dá si mnoho líbit,* jako Testimonia, což *je tetka nevydaná věc* a bylo jen za starodávna. Vidí se, kam vede žárlivost bez příčiny, protože ani žárlivost s příčinou za nic nestojí; když je příčina tu, je tu, a všechen křik je marny. (Já vím podle sebe; má neboška žena taky dobře vycházela s každým hospodským, kde jsme udělali štaci, ale já neřikal nic. Buďto bila přičina, a to je ostuda, anebo nebila, a pak bych býval tak hloupi, jako Otyllo, a to sem nechtěl. To se rozumí, moje neboška nebyla žádná Testimonia.) Konečně se s tohodle kusu vidí, že přece jen manželstvi evropsky žensky z mouřeninem nedělá dobrotu — a to měl stary Brabencio dobře. Ale nejlíp je vidět, že se nemá ženit člověk, dokut nemá vojančinu s krku — to bych neradil ani žádnymu jednoročnimu dobrovolníku. Ono je na člověka vojny dost — kam pakeště ženěni.

To je krytiga přes *Otyllo*. Myslím, že se Vám bude líbit a čtenářům taki. Čtenáři musí někdy číst krytygy, abi věděli, co viděli, a takovi krytigy já chci psát. Odpuste, že končím; spěchám do divadla na „Libušin hněff", přes kery Vám napišu kritygu do budoucího čísla. Ta bude kračí.

Zúcťou Váš odany krytýgr *Vavřinec Lebeda.*

*

Pozn. Shakespearův „Othello“, dříve již v Prozatímním provozovaný, dostal se na scénu Národního divadla po prvé 17. ledna 1887, ještě v překladě Jakuba Malého, za režie Jos. Šmahy. Lebeda vzpomíná ve svém referátě dřívějšího obsazení. Jméno autorovo píše Lebeda ovšem po svém. „Otyllo“ je u něho od Šakpajera. Lebedovi stává se častěji, že jednu osobu v témž referátě nestejně jmenuje; tak se zde Brabantio jmenuje jednou Brabencio, jednou Brabancán. Desdemona slove tu Testimonia, Cassio Kasino a pod. Herci Karlu Šimanovskému, který byl od r. 1845 (s počátku ještě s Tylem) ve službách českého divadla a proslul později na divadle Prozatímním (až do r. 1898) jako svědomitý, svérázný herec a zejména tragéd starší patetické školy, říká tu Lebeda „prasky mněšťan“, naráženje na udělené mu čestné měšťanství; tento přídomek dává Lebeda Šimanovskému snad v každém referátě, kde je o něm řeč. Příznačné jsou pro Lebedovy referáty mravní vývody, které „krytýgr“ k nim připojuje. („Giroflé-Girofla“, o níž je v referátě zmínka, byla oblíbená opereta od Ch. Lecoqua, po prvé provozovaná v Prozatímním 31. III. 1875.)

2.

LIBUŠIN HNĚFF.

(F únoru 1887.)

Blaho rodí Vážnosť, pane redagtóre!

Velmi mně těšilo a vzdá Vám upřimné díki, žeste můj referád přes *Otylla* přijaly a otiskly, jen mně poněkujť alternýrovalo, žeste to dali vepři loze. Takoví dobré referáti patří do hlauniho čísla, protože jsou pro poučeni publigum, hercůch a spysovatelůch divadel. Gdešto příloha s inzerátama se přečte a pak se zahodí nebo příde na špatné mýsto. Ale *tam* krityga nepatří, aspoň ne každá, a prosyl bich, aby Jste jí daly podruhi do hlauniho lystu. Jinák bich nebil 100 dálejc psát referáti přes divadlo.

Též děkuju zapo slaný honorář. Nebilo ho mnoho, ale zaplajť Pán bůch za to. Dyš je člověk vagantni dívadelni ředitel, bére zauděk ze fším. Taki bich radil každimu řediteli, abi se držel místa. Uš mně to 2krát nětěší, že sem svi dívadlo prodal. Moch sem syna to vzýt subjekta s dobrima otčima. Po oučinku zlárada.

Take mi dáváte ve svem dopyse ponaučení

skrze dobropýsebnost, ale za to se musim uctivje poděkovat. Pýšete mě, že sem trochu nejisti v těh všelijakih *i* a *y* a že to mušíte delegírovat. Děkuju za dobrou vůly, ale já to nepřijímám. Já mluvím a pýšu uš od maličkosti, já mluvil na svém dívadle za *králové* a za *princové* a jiné visoke perzonalie a nigdy mě nigdo neřek, že mluvým špatně. Taki jsem psal své dívadelní plagády sám a nigdo mi neřek, že je to špatně. Dáváte mi ponaučeni stran cizých slof, abichich neužíval. Velectěné pánové, díž já vyřknu cizé slovo, vým, proč to dělám a co to zna mena. Mušým prosit, abyste vitiskli všecko tak, jak to 100ji na papýře. Nebojť vým, co pišu. Já sem sice ze stariho segulum, ale teť sou mladé profezorové a taki pyše každi jináč. Tedi prosým, žádni korydori v mým mánu kryptě, sic to stratí svou dyluviálnosť.

Krytyga přeskus, keriš se vipysuje: LIBUŠIN HNĚFF. Bohatírská komedyje ve třech jednáních.

Tento kus neni zepsani od Šakpajera, od keriho je100tyllo. Ale je znameniti, nebo všechny lidé, keri mají na konci *ajer,* vinikaji fuměni. Engličani měli spisovatele, keri se menoval *Šakpajer.* Mi mněli ředidele divadla, keri se nazíval *Majer.* Rakušani mají malíře ze severni točni, keri se menuje *Pajer* (jeho „Zálif smrti" bil velmi krásni obras, z keriho šla zima). A teť máme spysovatele, keri se menuje *Cajer.* Tento spiso-

vatel pýše divadelni kusi, ale dočista jiné, neš Šakpajer. *Lybušin hněff* není žádná tragtedije, ani dráma, ani opera, protože je bez muziky. Je to komedije. Komedije je kus, co neni nic iného.

Lybušin hněff! vipysuje se následouně:

Stará Niva, manželka českého monarchi Kroka, sedí doma a přede na košile. Jeji céry Kaše a Teďka předou taki, bes kolovratů. Na zemi léží Lybuše, matka národa. (Ftom kuse eště svobodná. Dává jí zase pani Bittnerová, túze heská, mladá pani.) Lybuše bila u starich Čechů jako Sybilla nebo jako slepi mládenec; mluvila věci, keri se stali dycki až potom. Krog bil blíski příbuzny stariho vejvodi Čecha. Ftom kuse vistupuje taki Přemysl, nejstarší českí agrárnik, a hrdinski Trut, co rosekal potvoru zdeviti hlavama. Do statku de zrovna Byvoj (keríš fdávnověku nosil divoky prasata na zádech) a tluče na vrata, že je ho slišet po celim dívadle. Pak příde Grok a povidá, že bude volba knižete pro Čechi, protože onuš je stari. Souto vůbec samé staré Čechové, co byli na světě před Kristem Pánem, a o těch se nic nevý. Taki se tengrát jináč nosily; bes kalhot a na hlavách beranice z vidry. Pak příde Lapák se ženou Svratkou. (Lapák je špatná uloha fkuse a zas ji hraje pan Šmaha. Pan Šmaha dicky hraje špatné role, čemuš se říká intrigán. Lapák je staré, hysterické meno české, ale ta rodina uš vimřela. Tejť se tak menuje kriminál. Staré irčane se menovali Kormák a Midák.

V češtině je eště moc takovich starich histerických men: Křapák, zouvák a copak. Francouzove maji meno Koňák. Němci monták.)

Tento Lapák je velmi dokonale oblečen. Je vidět, že tenkráde Čehové eště neměli almari na šaty, protože si Lapák oblík na sebe všecko, co měl. Jeho ženu Svratku hraje pani Malá. Pani Malá je viborná herečka pro tragtédije, a tadi taki hraje špatnou úlohu. Ráda by panovala a popichuje Lapáka, aby se udělal monarchou. To je první akt, fkerim eště nevistupuje tytulní osoba, totiž Libušin hněff.

Druhi akt je v divoké zahradě u studně. Tam chodi Krokovi céri pro vodu, jako teť ke kašně, a zrouna tak chodi tam za nimi milovníkové, jako teť ojáci za kuchařkama. Takové randevú jsou 3: Za Kašou de Trut, za Tetkou Bivoj a za Libuši Přemysl. Svratka je poslouchá a všecko topoplete. Na Libuši je vidět, že začíná vědět věci budoucí, ale minuli ne. Neví, kdo utrch kvjet nad studánkou, keri zbuzuje lásku. Utrhla ho Svratka, kerá tam byla nejdřív, a hce, aby ji měl rát Trut. Ale Trut neleze za fdanymi ženami a myslí si na Kašu. Proto Svratka povídá Kaše o Ttrutovi neheské věci a jak za ním chodila bohyně Jizera beze všech šatů, on že tu bohyni měl rát, ale pak že ji zas nechal sedět — ne na suchu, ale ve vodě, otkuť bila. Kaša se na Truta zlobí a uš s ním nemluví; mrzí ji to s tou Jizerou.

To je druhi akt, při kerim je vdivadle ticho jako fkostele, jakobi všecko spalo. Ftomto agtě pořát eště nevistupuje tytulní úloha, totiš Libušin hněff, ale vidí se, že muší vistoupit ve třetím aktu, protože kus víc aktů nemá. Také se vidí, že to bez mrzutosti neskončí.

Ve třetím aktě je veliká národní slavnost v zahradě stariho Kroka v Buči. Budeč bilo stari česky mně100, kam chodil Přemisl a Lybuše doškoli. Tenkrádeště se neposilaly děti do školy do Prahi, protože Praha nestála. Je vidět, že se chistá trachtina. U stolůch jsou staročeské šamrlata a na stolech sklenice na pívo z hovězích rohů. Ze zadu přichází dvanáct staročeskich výborů v čistém prádle. Pak příde Grog a Niva, jejich tři céry a nápadnici těch cer, Přemysl, Trut a Byvoj. Výborové a rodina vejvody Groka a ty tři bohatýři sedí na židlích, vzadu na trávníku a na škarpách sedí česki národ. Česki nárot dycky sedí o kousek dál. Jsou tu taki obě špatné role, manželé Lapákovic. O těch se neví, odkut jsou a kde zůstávají, ale teď ve třetím aktu se vidí, že je Lapak sprosti člověk. Krok bi rát přenechal panovnickou živnost někomu z rodiny, ale Lapak je náramny kongurent na trůn, keri je také při té národní slavnosti a stojí v zahradě. Vlastně bi ani tak o to nestál, ale muší poslouchat ženu, kerá bi ráda měla vyšší karagter. Lapák vileze na trůn — a teď vistoupí tytulní úloha, totiš *Libušin hněff*. Libuše dosta-

ne pikanterii na Lapáka a gomprimíruje ho před celým národem, až už nemůže s hlasem skoro dál. Lapák nahlíží, že je se ženskimi těžká řeč a sleze dolů. Teď vistoupi na trůn Libuše a pak vistoupí na koně, na kerim přijel Přemisl. Nárot provolává slávu, Krok má z děti radost, starí výborové jsou rádi, že je po volbě a opona padá.

To je opsach kusu, jak ho pan Cajer napsal, a je to krásná vjec. Proti *Otyllovi* je to krásné, že fkuse *Libušin hněff* nepřijde nigdo o život, sčeho se vidí, že staré Čechové byly mírumilovné lidé. Ofšem byly také nesolidné staročechové, jako ten Lapák, a ženski uš tengráde byli hubati, jako ta Svratka. Ale Kaša, Teďka a Libuše jsou tři krásne figuri na jevišti. Staryho Kroka dával pan Šimanofsky; ten hraje običejně moudré lidé, protože je prasky mněšťan. Aš bude pan Šmaha starší, nebude taki dávat takové špatné role, jako je Lapák, protože bude mít ze všeho větší rozum. V tomdle kuse hraje mnoho osop, ale všecki nejsou na ceduli. To sou ti, co přetstavují českí národ a pak těch dvanáct víborů, keré také skoro nic nemluví, ani při volbě. Seděla vedle mňe jedna pani a povídala: Ti staré strejcové nenadělají mnoho řeči! — A já jí na to řku: Paničko, to jsou *poslanci* — ty mluvěj dicky aš doma! (To je vtip, slavná redagce: ten nepatří ke kritice, ale já za něj nic nepočítám.)

Libušin hněff je velmi příkladnej kus. Je z něho vidět, že staré Čechové mněli delší živo-

byti, neš teď, a delší fousi. Ty starí výborové jsou bílé po celém těle a sotva chodí. Je z něho vidět dál, že stari Grog byl moudri můš, keri založil dynastii. Škoda, že neměl sina, snat by se byla udržela dýl. Bil taki proto moudri, že svím cérám otporučil hnet za živa po statku: jedné dal Kazín, druhi Tetín, Libuše dostala Višehrad, proto se hnet všecki vdali. Je ale vidět, že taki byli moc hloupé Čechové, jako ten Lapák, keri tak krobiánskim spůsobem chtěl přijit na trůn. Pak je vidět, že s tím Libušinym koněm to není žádná báchora, protože skutečně vistupuje v posledním aktu na divadlo. A je to čistotné zvýře; to se vidí s kalarie.

Ale taki se mňe stalo při tom kuse mrzuté indermetco. Dyš se vyhrnula opona a uš chvíli hráli, obrátil se ke mně jeden soused na kalarii — vipadal s počádku dost slušně — na kerim sem viděl hnet podle vejřečnosti, že je cizynec, protože mluvil po německu: Poslouchejte, pane — povídal — to zas Češi něco stariho našli, ne? (To myslil ten kus a tobila špička na naše stari rukopisove.) Já sem zachoval vážni obličej a chladnou kref, ale povídám mu docela kartagónicky: *„Pane, máte-li u sebe zrcátko, tak ho vitáhněte a udělejte si invendúru přesví zubi, abiste vjeděl, kolik vám jich schází, aš vás upustím dolu z kalerie.“* — A koukal jsem se z pikanterií na jeviště. Cizinec uš si mně nedobíral. Pak zas po druhim agtu tříškali za mnou dva mladikové

do rukou a řvaly: *„Audor — audor!“* Já se vobrátím a ptám se: „Co pak chcete?“ A ten jeden povídá: *„Mi chcem vidět Cajera!“* Já se vobrátím a povídám: „Poslouchejte, vi byste chtěli za sví dva šestáci vidět kus, spisovatele a jeho celou rodinu, ne? Holečku, ten se nechodí okazovat! Divadlo není žádni anatomicki muzeum, jako u Kočki!“ — Mladici se zastyděli a přestali řvát, coš já v divadle nemiluju. — *Libušin hněff* je krásni kus, protože je ve čtvrt na desed po všem a nigdo se nemusí jako blázen honit, aby mu domounik nezauřel dům. Zúctou

Vavřinec Lebeda,
kri: tigr přes divadlo.

*

Pozn. „Libušin hněv“, bohatýrská komedie o 3 jednáních od Julia Zeyera, měl premiéru v Nár. divadle 28. ledna 1887 za režie Jakuba Seiferta. Lebeda ve svém referátě dobře vystihuje slabiny hry i její režie. Vojvoda Krok psán je tu také Krog, dokonce i Grog, jako vůbec připodobňuje Lebeda jména osob ve svých referátech známým slovům podobně znějícím.

3.

FRÓMO MLAČI A LÍZLER STARŠÍ.

(F únoru 1887.)

Blahorodý Vašnosto pane redakdóre!

Tuze mňe těšilo a vzdá Vám srdečné diki žeste můj Referád přes *Lybušin hněff* dali do hlauniho listu. Ono bilo moc všelijakih krytik přes ten kus jak sem slišel ale má bila nejlepši jak si mislým a proto patří do hlauniho listu. Publigum se trochu poučí a studujici mládeř se zdělá — bestoho nic jiniho nedělá neš hraje v kafírnách pyliár a nadává pánům profesorům.

Ale s politováním muším Vám oznámit, Vašnosto pane redagtor že sem poněkut delší čas darebný totiž churaf. Udělal se mi nějaki rezultát na prsouch a mě se zdá že se mi to tlačí ksrci, tedy nemužů chodit tak často do divadla. Ale bujte be starosti, tejť se nic nového nedává. Jen se dával poprvé v Národnim divadle dne 13. února kus s francouskiho, keriš se vipysuje: *Fromó mlači a Lizler starší.* Tento kus uš se hrával fprozatimnim divadle a je tuze pěkni, protože ho zepsali hnet *dva* spisovatele francouskiho

jazika totiš Alfonz Doudet a Adolf Bellott. Děj se vipysuje následouně:

Ve fabrice na tapety v Paříži pana *Fromó* je dílovedoucím jisti *Lízler,* stari mládenec a pochází s té zemňe, odkuď je švejcký sír. Je šikovný a fabrikant ho tedy vezme do kumpanie. Kdiš má tejť jisty místo, chce se ženit a vezme si taki jednu francouskou dífku, jmenem Sedonie. Tato Sedonie však si ho nebere z láski, ale pro zaopatření a slízá se s fabrikantem *Fromontem,* keri je mlači, hezči a má víc peněs, ale taki už je ženati. *(Lízlera* totiš hraje pan Šimanofsky, keri dává dicki vážné role jako praski mněšťan. Fabrikanta *Fromonda* hraje pan *Pittner,* manžel té mladé, pěkné panički, co dává v *Otýllovi* Testimoniu. Na ulici vipadá pan Pittner jako solidnej pán, ale na divadle hraje něgdi velmi pochibné role. *Fromó* je taková špatná role.) Celi publigum pozoruje, jak je *Lízler* podváděný můš, on sám fšak nevidí nic, aš teprve fpátém aktě na to přijde, dyž mu tojini povědi. A tejť by pana Šimanofskiho nigdo nepoznal! Pořát byl hodni, pořát, ale jak se dozví, co Sedonie dělala, a že je krz to fabrika pangrot velmi se rozuří. Běží pro ženu, přivede ji za ruku, aš na ni má Sedonie modřinu, strčí ji na zem, trhá ji z hlavy a zuší preciosy — a jak je pan Šimanofsky rožsafny, dělá to dost opatrně, aby nepolámal zámečky a sponky a nenatrch nevěrné ženě ucho — a dává to starimu kasíru Planusovi,

keri je plny starosti, jak zaplatí změnky. Fromó má ostudu, že sváděl Kompaňónovi ženu, jeho ženě Kláře taki to neni mily a kasír Planus pozorujíc to fšechno je rát, že se neženil.

F kuse je toho eště mnohem více, neš jsem tadi vipsal, ale já nechci ani tak psát přes kus, jako přes jednu novou aktérku, kerá ve *Fromó a Lízleru* debužírovala. Ale vlastně to žádná aktérka neni, snad aš nědgy pozdějc. Hrála nevěrnou ženu stariho Lízlera Sedonii. Bilo vidět, žeby ráda dobře hrála, ale nešlo to. Já si mislil hned s počátku: Milá slečinko, divadlo neni žádnej tiátr!

Figuru bi na to měla a znalci punčoch viděli taki dost, ale eště jí překážejí obě ruce a mnohé jiné končetiny. Já se divil moc a moc, že ji režižéři na divadlo pustili, ale vedle sousetka mně povídá: Dyk ona se učila u paní Veržing-Hauptmann a pak u pani Mali. Jak mi to řekla, byl jsem doma. To bych já ji hnet byl řek, že je škoda peněs. Jak pak by ji něco naučily paničky od divadla, abi pak mněli kongurentku.

Tak bich mislil, aby ta slečinka hrála zatím ňákej čas na *Švestkovým divadle* — tam se trochu zdokonalí — esli se tam eště hraje.*)

---

*) Divadlo Švestkovo bylo malé jeviště v někdejším klášteře Mikulášském vedle Ruského kostela, na němž hrávali ochotníci a divadelní aspiranti. Z tohoto miniaturního divadélka vyšel nejeden vynikající umělec dramatický.

Málem bich bil zapoměl že několik dní před tím neš ona slečna v Národním divadle debužírovala, slavili jsme tam jubélium stariho pána totiš *Josefa Jiřího Kolára*. Bilo mu ten den pětasedumdesát let a tedy jsme to oslavili. Stari Kolár je můj stari dobri karamát — uš se na mně nebude ani pamatovat. Ale ten sami den, kdy on vyšloupnul poprvé na divadle, převzal jsem já otoce svoje pimprlácki dívadlo. To se ví, že sem ja mněl mnohem těší postavení u divadla, neš on. Já mušel hrát a mluvit s padesáti dřevěnými aktérama — ty starosti on neměl, leda snat dyž bil režižer. Ale on mněl dicki věčí štěstí neš já. Stariho Kolára zná celi českí nárot — mně znali jen šenkíři, kde jsem hrál se svýma panáki. Starimu Kolárovi dělaji jubelium. — Ale přeju to starému golegovi zesrce. Ten den se hrál *„Praski žit"*, krásná trategédye, kerou zepsal sám Kolár. (Kolár totiš za svých mladých let taki spisoval, aby mněl co hrát, protože bilo v češtině málo divadelnich kusů; novel bylo dicky víc. Teď na staré kolena spisuje pouze inserati do časopisů, ale to je prauda, to sou nejkrásnější inseráti!) Protože bilo jeho jubélium, čekala ho derekce divadla s lóží, ale Kolár je skromnej mušš (ačkolif je aktér) a nepřišel do divadla, aby neudělal derekci škodu. Zatím se vozili do divadla věnce, pugéty, blahopřání, adresi, a dyš tam pan Kolár nebil, vezli mu to všecko do kvartýru. Kdyš sem to viděl, dodal

sem si kuráže a šel jsem ke starimu kamarádovi taki s gratulaci. Kraduluju mu, tisknu mu ruku a omlouvám se, že nemám žádni věnec — na uhelnim trhu už bilo zavřeno, když sem tam šel — ale on povídá laskavě: „Drrrš hubu, starrri Kaššparrre! O bopppky ti nestojím, — těch jsem měl po celi život dost. Milejší bi mně bilo, gdybi se hrrráli moje trrragdédie tam u vodi!“

Diš sem slišel tohle jeho přáni, napadlo mňe, abych ho překvapil a povidám mu: „Stari karamáde Koláre, dibi tě to těšilo, já se chci zase edaplírovat ze svým tyátrem s panákama — (protože se mně stejská po práci a po umění) — a slibuji ti, *že budu hrát všecki tvé trategédie, jednu po druhi...*“

Chtěl jsem říci eště něco, ale stari karamát Kolár nenechal mně domluvit. Dostal jsem se nevisvěletlitelným spůsobem ze dveří a diš jsem letěl přeschodi, slyšel jsem s hora hlas dobriho karamáda: „...starrri střřřevo!“ Mně to nebilo nic divniho, protože ho znám, že je dicki takovi, kdiš je pohnuti. Za dva dni na to četl jsem jeho nejnovější spis totiš inzerát v Národnich listech, a to už zas bil stari Kolar jak ho znám od maličkosti: jemni, hladki jako rukavička. Mislím si vůbec, že mněl stari Kolár zepsat víc inzerátůch — to je jeho špecijelita.

Z úctou

Vavřinec Lebeda.

Poškriptum.

Odpuste ctěná redagce že ke svemu referádu přes divadlo — keri dnes vypadl poněkut kráce přidávám taki mali referád přes vístavu umělecké kalarie „Rucha“, kerou pro publigum aranžoval imprezór a velkoopchodník s papírem pan Význer na Senovážnim náměsti. Tato kalarie není vlastně žádná kalerie, jako običejně, a neleze se tam po schodech, nybrš jen po tratuáru přes dvoreček. Je to přizemni stavení se skleněnou střechou a moh bi to bít pěkný letní bit, kdyby to nebyla kalarie „Rucha“. V této kalarii bil nedávno vistaven znameniti obras od malíře z nordpólu, jistého Pajera, keriš taki jel hledat neboštíka admirála Franklina, keriho sežrali otroku 1845 do 1848 ledovi medvědi. Pajer Franklina nenašel a namaloval to na obraze, keriš se nazíval „Zálif smrti“ a pozůstával z jedné zamrzlé lodě, z osmi pasažerú, věčinou také zmrzlých aš na jednoho, keriš vidí, jak dou na loď dva ledovi medvědi. Z tohoto obrazu šla taková zima, že pan Význer musel pučovat hostům bačkory, aby v kalarii vydrželi. Dyš ten obras z Prahi odvezli, podnikl pan Význer inou vístavu, totiž obrazů od *Jana Švajgra.* Jan Švajger je taki znameniti umělec fuměni, neboť má na konci mena taki *ajer* a mezi tím eště *g.* Švajger je malíř *akravalista,* keriš maluje obrazy nemastnima, totiž vodnatýma barvami. Přes toto uměni jsem já poněkut znalec, neboť jsem taki sve de-

kurace maloval sám a nemastnima barvami. Nemastnima barvami se maluje, když je olej a fernajs tuze drahi a Švajgr maluje tak moc, že bi ho olej stál mnoho peněs. Mušim říct, že sem na Švajgrové malby zůstal koukat. Viděl sem sílu panorám na svích cestách po království českém, ale takovi obrazi tam nebili. Největši obras jest jakási národní slavnost ve městě Ministru německého jazika, kereš jest obleženo od anababistů roku 1535. Tento obras jest hrozny, neboť lidi umírají tu na ulici a zvěřináři prodávají místo zajíců a korotví německé myši. Ale obras je velmi poučni, nepse vidí, jak byli špatné lidé přet mnoha tisíci lety. Krom tohoto obrazu jsou tu eště jine příkladně *Hastrman,* jak si vyčesává vlasi — tuze krásni tontrfekt, keri semi moc líbil. Pak je tu *Věčný žit* tak zvani *Ahasfer,* keri straši děti. Ostatni obrazi vyrozumívají se z kataloku za 20 kr., fkerim je taki fodografie malíře Švajgera, keri se v jinich slovanskich řečich menuje Hans Schwaiger. Rekomenduju českemu publigum důtklivě tuto vistavu, abi se poněkut zdělalo a fuměni obeznámilo.

Jsem odani slavné redagci

Vavřinec Lebeda.

*

Pozn. Drama Alf. Daudeta a Ad. Belota „Fromont mladší a Risler starší" mělo českou premiéru už v divadle Prozatímním,

22. ledna 1877; na scénu Národního divadla uvedeno bylo v režii Kolára ml. po 10 letech, 13. února 1887. — „Pittner" v úloze Fromonta ml. je herec Jiří Bittner, výborný představitel úloh charakterních. — V dodatku o jubileu Josefa Jiřího Kolára charakterisuje Lebeda výstižně podivínství tohoto starého pána, jeho hrčivou výslovnost a jeho oblibu vyřizovati svoje záležitosti s divadlem „zaslány" v novinách, („inseráty"). — A do třetice pouští se tu Lebeda i do kritiky výtvarného umění; hodnotí díla „akravalisty" (akvarelisty) Hanuše Schwaigra v „Galerii Ruchu" nakladatele Al. Wiesnera.

4.

SALMIÁK.

V březnu 1887.

Slauná redagce Švandidudáka!

Jsem moc potěšený krz okolostoličnost, že Vám moje referáti konferíruji coš sem očekával nepsem přes dívadlo znalec jako bívali samostatní ředidel. Tentográde pýšu důležiti referád přes kus, keriš se dával dnes an sem právě přišel z divadla celi rosčileny, nep mněl kus pět aktu a jelikoš stálo na prokrámu, že bude konec *přet* desátou hodinou, trval aš podesáté coš bila patrně chiba tisku a mušel sem dát domovníkovi šesták, keri fšak semusebe nemňel.

Kus jest s francouzskeho jazika a zepsal ho jisti Ochtáb Felijet, a neni to trategédye nýbrž radygálni dráma. Stálo mně moc, než sem si pamatoval názef kusu aš se mi to podařilo. Titul se vipysuje *Salmiák* (coš jest chemigálie, ale tuto znamená titulní osobu). Moch by se teš menovati *Kam vede karban* čili: *Oučinky francefúsu* (nep jest kus s *frančiny* přeloženy).

Děj vipysuje se následouně: I. akt předsta-

vuje malířský atalér (což jest francouské slovo a znamená dílnu) kdeš vistupuje malíř *Hugenot* (Hugenoti bili francouské mladočeši, keri bili povražděni a jen tento malíř zbil do tohoto kusu) a jeho přítelkyně Žofie Lédijova, kera jest jeho žačka. Tato dífka bila dříve u baletu ve Veliké Opeře, nini uš po štyri roki učí se u Hugenota malovat, rok za rok. Malíře dává pan Sajfrt, oblíbeny agtér, keriš má zvláštní talend pro krásné boti s vysokimi kramflekami, Žofii Ledijé dává slečna Dumková, keré pro tento kus sčernali vlasi. Jesto mladá, slíčná dífka, tuze oblíbená a má talenta. Tato Žofie má velikou výmluvnost a povídá Hugenotovi dlouhý příběch o své lásce k titulní osobě *Salmiakovi,* keriš jest bohatý muš a domácí pán Hugenotův. Poznal tuto baletku přet čtyrmi roki, zamiloval se do ní, vzal ji od baletu prič, dal ji na učení k tomu malíři a chce si ji vzít za ženu. Ašak Žofie stěžuje si nyní Hugenotovi, že chodí *Salmiak* za jinou ženskou, totiš za jistou paní Klotildou de la Batterií, že ona to nepřežije a že se utopí *f seně* — čemuš jsem nerozuměl. Později mi vysvětlil jeden študent, že *Séna* je francouzská řeka, kera teče krs Paříž. F tom přichází paní De Týras, mladá fdova, kerou malíř Hugenot fodografuje na plátno. S ní přichází její bratr Moric la Baterie (pan Pštros) a její bratranec a ženich Robert Artilerí, štábní oficír, ale v civilu. Přídou eště jiné osoby, kereš malíře zdržujou f práci,

mezi nimi také Klotilda de la Baterý, keraš se vyjadřuje velmi indeskriptivně (totiš nešetrně, coš jest cizozemské slovo) o slečně Žofii Ledijé, keraš při příchodu hostů do ataléríju Hugenotového se ukrila vzadu za draperii a nyní při ouštěpačné řeči lomí tam rukama vrzajíce zubami. Neboť ji velmi bolí, co říká Klotilda de la Baterý, že totiž sňatek Salmiakův s bývalou baletkou vipadal by tak, jako by ona — hraběnka — si vzala klouně z cirkusu. *(Klouň* v cirguse je člověk, keri má kalhoti z vestou z jednoho kusu s knoflíčkama k zapínání vzádu. Takovi klouň mluví f Praze špatně česki, ve Vídni špatně francouski, v Paříži špatně německi atd., neboť takoví *klouň* neumí vůbec žádni jazik.)

Pak všecko odejde z atalijéru Hugenotova a on maluje dál, afšak má co chlácholit Žofii Ledijé, kerá, jak známo, chce se utopit. Při čemž opět dífka tato vipravuje malíři dlouhou historii. Dífka tato i fostatních agtech vipravuje dlouhé příběhy, přičemš mně napadlo, že by mohla vydávati beleristický časopis — tolik má matriálu.

Druhi akt hraje v rodině totiš f pokoji paní La Baterí, jejiš muš je poslancem (kereho dává pan Šmaha, ačkolif to není špatná role). Domácí paní dela Baterí dává právě visitu, tak že je tam mnoho hostů a zároveň je to valná hromada spolku pro potporu stydlavých chudých. Poslanec la Baterí je přetseda a zvoní. Přichází také pan *Salmiak,* kerého přijímají do spolku.

Tento *Salmiák* je velmi indressantní osoba. Přišel do Paříže, má moc peněs, koupil si dům, chce si vzít tu Žofii Ledijé a je k jiným ženskim studeni jako let. Zatím se fšak pozoruje v publigum (coš je vidět i na poslední kalerii) že jaksi melangólicky se dívá na paní de Týras, mladou fdovu céru *jenerála* de la Baterie keriš je bratr poslance Baterie. Afšak ta paní de Týras má už namluveneho jineho totiš Roberta Artilerí, keri je štábní důstojník, člověk od karakteru, ale málo od řeči. — Je tedy vidět, že se slečna Dumkova nemejlí díž myslí že ji Salmiak leze za jinou, ale mejlí se fosobě.

F tomto aktě ke konci všecko otchází a zůstane jen paní de Týras na dívadle, kerou dává paní Bittnerová, tuze hezká mladá paní. Příde její bratr syn jenerála poručík u kavalerie Moric (keriho dává lechkomisný pan Pštros) a povídá:

„Sestro, já jsem zničen!“

„Proč?“ ptá se paní de Týras.

„Já hral fklubu a prohral sem moc peněs.“ (Sčehoš je vidět že má Hlas Národa pravdu, diž říká že klubi nestojí za nic. To je kus, na keri by se měli jit podivat doktor Podlipni a Nejedli a rukavičkář Březnofsky, abi dali s těmi klubi pokoj. Neboť vijde na jevo, že Moric de la Baterie tam prohral 70000 tisíc franků.) Paní de Týras zvolá:

„Ježiš Marjá! Sedmdesát tisíc?“

„Ano," povídá zničeni její bratr lehkomisný pan Pštross; „a nezaplatím-li, dají mně na černé prkno."

Paní de Týras: Kdo?

Moric la Baterie (z melangólie): Pan *Salmiák* a ještě jeden!

Paní de Týras: Nechtějí čekat?

Moric de la Baterie: Nechtěji. Zejtra jsem v klubu na plagátě — má čest je tatam a šarže taki musím kvitýrovat od vojska... (Což bi bila ostuda pro rodinu, když je otec jenerál.)

Po tomto strašném vyznání dá paní de Tyras Moricovi své preciósy z krku totiš perle a on jde s nimi do zastavárny. Ale to nestačí a paní de Týras jede ve

třetím aktě k Salmiakovi, aby prosila za bratra. Tento Salmiák je podivín keriš má služebníci jen z kriminálů. Sami vrach a zloděj, on fšak se nebojí a říká, že ty lidé polepšuje. Jeden takovi vrach a loupežník je taki pan Karbus, keriho jsem dosud držel za solidného člověka. Ten je u Salmiaka lokajem. Je noc, když tam paní de Týras přijde fukrutné hypochondrii a prosí Salmiaka abi nedával bratra na plagát do klubu. On ji vikládá, že to neudělá, že hrozil jen bratru jejimu abi se polepšil a že ho ta dnešní noc jistě vykuríruje ze hry fklubu. (Coš se neví. Jak pak, dibi se Moric zatím zatřelil? Nač ofšem spisovatel Ochtáb Felijet nepomislel.)

Ale ženich Robert Atalerí se dověděl, že

jeho nevěsta šla v noci k Salmiakovi na visitu, vrazí tam také a ptá se jí co tu má co dělat. Paní de Týras je uražená, odejde, *Salmiák* se vizná Robertovi d'Atalerí, že ji miluje, Robert ho vizve na duell — opona padá. (Salmiaka hraje pan Slukoff, keri hraje vítečně, také piliar hraje dobře v kavárně Slavii. Má tuze krásnou masku totiš přičísnuté vlasi s ofinou a v prvním monumentu jsem mislyl, že to je hostinský Brejška — tak je mu Salmiak podobni.)

F tomto aktě opět dífka Žofie Ledijé vipravuje dlouhou historii Salmiakovi. Coš sem se podivil, jak si slečna Dumková pamatuje tak velkou roli.

Fčtvrtém jednání přichází Robert Dataleří k jenerálu de la Batteří (ve francouskich kusech običejně bívají samá francouská mena) abi se nehněval, že si jeho céru nemůže vzít, že má noční randevú se *Salmiakem.* (Stariho jenerála dává mladý pan Kolár. Francouské jenerálové vipadaji jako naše furvezňáci v extra munduru a mají kalhoti polovic z voskoveho plátna, abi se neukopali.) Jenerál se lekne a povídá Robertovi: *Nevím, co vám mám říci!* (Což je vítečné, neboť pan Kolár často neví, co má říci, kdiž cuflér nemluví dost nahlas.) Céra mu pak všecko visvětlí a jenerál bére synovi šavli, což je velmi tragická scéna. Syn prosí na kolenou, abi se otec nehněval a slibuje, že pude do Tonkinu na Číňané. Jenerál odpouští, dá mu šavli a povídá:

„Tedy k ministrovi, poručíku, aby vás tam přesadil. *Napřed,* mili synu!“ — Ale pak pak jde *sám* napřet ze dveří. — Přet tím však se doví, že céra miluje *Salmiaka* — volá: Nigdy nebudete jeho ženou — mezi námi je veliká propast! (Coš neni nigde k pozorováni.)

Pátý Akt je v bitě *Salmiaka,* keri je těšce raněn do ruki od Roberta, bívalého ženicha paní de Týras. Přichází na visitu malíř Hugenot a představuje slečnu Žofii Ledijé — *jako svou ženu. Salmiak* je celí užaslý. Na to Žofie představuje Hugenota jako svého muže — *Salmiak* se diví eště víc.

„Proč jste to udělali?“ ptá se.

„Protože se milujeme!“ odpovídají manželé.

„Ale vždyť *já* si vás chtěl vzít!“ povídá *Salmiak* Žofii.

„Ano,“ říká Hugenot, „ale jsi rát, že to takhle dopadlo, neboť miluješ ji — paní de Týras.“

Salmiak mlčí, sčehoš je vidět že ji opravdu miluje a není to ku podivu. (Paní Bittner je tuze heská mladá paní.) Kdyš tito mladé manžele odejdou přijde jenerál na visitu k *Salmiakovi,* že mu chce něco říci.

Salmiak: Mlufte jenerále!

Jenerál: To není tak snadné, milý příteli! (Kdešto jsem se opět mušel smát, neboť pan Kolár koukal při tom do cuflérové boudy.)

Ale konečně mluví přec: Víte dobře, Sal-

miaku, že nemohu být vašim tchánem — pamatujte se, co se stalo!

Salmiak sklopí hlavu a mlčí. Celé publigum vidi, že má špatné svědomí a čeká, co bude.

Jenerál: Má céra to neví, afšak muší to vědět, abi viděla, že si vás nemůže vzit. Já ji to nemohu povědit, jelikoš bi mislela že pomlouvám *řeknete ji to sám!*

Salmiak je pohnut a publigum se bojí aby nebyl recetif, sotva že se pozdravil z duelu. Jenerál pošle pro céru, kera čeká dole ve fiakru, paní de Týras přijde a *Salmiak* začne mluvit — ale pomalu. Povídá, jak před patnácti lety sloužil pod jejím otcem Falžíru, jak hrál taky karty o peníze, kere nemněl — (f Alžíru jsou bezpochiby taki klubi) — a jak jednou prohrál tak moc, že to nemoch' zaplatit. V té dešperaci šel na visitu k jenerálovi, ten nebyl v pokoji, ale bilo tam psaní s patnácti tisíci franki. (V divadelních kusech není o peníze nigdy zle.) *Salmiak* vzal psaní, uprchl domů, roztrh kopert, peníze vyndal a kopert hodil do kamen, kde právě hořelo. (Ačkolif bi nigdo nevěřil, že se *fafrice* Falžíru také topí.) Jenerál však hnet na to přišel k němu, viděl pečofty hořet — a už věděl, kdo mu vzal peníze. — To je spověď Salmiaková, kerá ho stojí moc přemáhání a vody, kerou při tom pije. Stydí se před paní de Týras, kerou miluje, ale jenerál na něj přísně kouká, aby jen

mluvil. Když to dopoví, vstane céra jenerálová a řekne:

„A já si vás přece vezmu!“ (Coš jest odní šlechetné, nep celé publigum to Salmiakovi přeje.)

„Zeti, obejmete svou ženu!“ volá jenerál Kolár a je rát, že to jsou poslední slova fkuse.

SALMIAK jest kus velmi příkladny. Okazuje nám, že karban je zástoj nemorálni, zvláště když člověk prohrává. Je dále vidět, že se mají karty hrát jenom na štědrý den ovořechy a ne o peníze, zvláště ne o tisíce, ale dokonce ne o ty, keréš nemáme, sčehoš zniká *čestný dluh,* kterýš vede ke krádeži a defraudakci, coš se nesrovnává s pojmem horetnosti, zlášť souli na to světkové. Je to naučeni nejen pro herce, ale i pro publigum a pro celé obecenstvo, abi karty nehrálo. Herci ostatně karty nehraji, což je 100ho vidět, jak se pan Kolár zlobí na syna.

F tomto kuse nehrál pan Šimanofsky, praski mněšťan, čehoš jsem litoval, nep hraje dobře. Nebila uš pro něj žádná role.

Doufám že budete s tímto referádem spokojeni ctěny pane redagtore, nep mně dal moc práce, že je to zpaměti. Ale mislím, že má kritiga bude nejlepší, ač bili v divadle všichni kritigři přes divadlo. Viděl jsem tam také pana doktora Gúta od Politiky a pana Emanuela Bozděcha od Abendblatu (také spisovatele trategédií) keri se spolu přes kus bavili. Tyto pánové fšak

nesedí na poslední galarii nýbrž na baligóně f první řadě, gdeš jest pěkná vyhlídka.

Z úctou

Vavřinec Lebedá
kridický spisovatel přes divadlo.

Poškriptum dne 11. března.

Dibi nebil dlouhi referád, napsal bich taki něco přes včerejší dívadlo, kde se dávali tři kusi: *Fsudě Dilogéna* a dva jiné z jazika francouského. Dilogenes byl stari mudrc řeckého jazika ve městě Koritě v Řecku. Bil to nejlepší filosof ve světě, neboť nezepsal žádnou filozofii. F tom kuse debužírovala opět nová agtérka, kera dosut komedii nehrala, přes coš budu psát podruhi. Bude se taki dávat nová opera od Mocarta, keráš se vipisuje „Don Guáno", s muzikou. O čemš budu psát aš se v hudbě poněkut obeznámím.

*

Pozn. „Chamillac", komedie o 5 jednáních od Octava Feuilleta, měl českou premiéru v Národním divadle 2. března 1887 v překladu Bedřicha Frídy a v režii Jakuba Seiferta. Výslovnost francouzských jmen sváděla i tu Lebedu, aby je připodobnil slovům českým nebo jiným známým. Tak z titulního hrdiny udělán Salmiák, Hugenues změněn na Hugenota, M. la Bartherie změněn na Baterie, R. d'Illiers na Ar-

tilerí a Ataleří; Lebeda také nechápe, jak se může někdo utopit v seně (Seině) atd. V postskriptu Lebedově je zmínka o veselohře Vrchlického „V sudě Diogenově", která měla premiéru již 12. ledna 1883. „Nová" opera „Mocartova" je ovšem „Don Juan".

5.

NÁŠ PŘÍTEL NEKLÚŽEV.

Velectěné pánové! Slauná redagce!

Děkuji uctivě zapo slaný honorář nepsem velice potřeboval podrášku na staré juchtofky, abich užil letošního jara. Afšak děláte přes mě jakési sodize ve vašem posledním psaní na mně, že poněkut inak vyslovuju mena osop ve svých referádech, čemuš se nemůže vyrozuměti, kdo právje fdiva dlenebil. Coš se tejčí hlauně předešlého dopisu, kdeš jsem psal přes*salmiáka*. Afšak mušíte vjedět, velectěné pánové, že se cizozemská mena docela inak píšou a docela jinák vyslovujou. Díž já vis lovím meno *Šakpajer* (což jest přeloženo s engličtiny) ví každi zdělani člověk, že se píše poněkut jinak a že s těch písmenek co se nevislovujou mnoho bi bit eště jedno meno. Coš je s francinou podobně. Dobropísebnost a vejslovnost je veliki rozdíl, coš se právě vidělo při *Salmiákovi,* pročeš žádám abi se vše vitlačilo tak jak napíšu, nepsem vejslovnosti dobře povědom. Nýbrš pak žádáte, abich při kaž-

dém referádu uveřejnil divadelní ceduli pro čtenáře přespolni fčemš vám fšak sotva budu mocti vyhovjeti poněváč biletáři za takovou ceduli požaduji šesták a to bi znamenalo značné zvíšeni mích režírnich nákladů. Slíbyl jsem Vám referád přes operu *Don Guáno,* keraš se vždi dává s muzikou, což fšak nemohu viplnit, poněváč bilo *don Guáno* na reperduáru, *v Národnim fšak se obi-čejně nedává, co je na reperduáru.* Za to se dávala docela iná opera od gomponisti *Cén-Cánce,* keriš jest přeložen s francouského jazika. Opera se nazívá *E di jen, Marcel!* Tato opera je také s muzikou jako operi vůbec a viznamenává zbouření Paříže města francouského. Titulní osoba *Marcel* jest kupec ve špeceraj a přet seda paříské obchodní komory roku 1375, keriš fšak na místě opchodu vede revoluci proti francouskému kromprinci (kerémuš se říká ve frančtině *dou ven!* Tito *douvenové* sou nini skutečně uš všechny z francouska *venku.)* Hodlal sem projádřiti referád o této opeře, afšak jsem posut poněkut neobe znamení v hudbě a pak bila *prémie* (totiž první provozování) iného kusu z řeči ruské, a já píšu račí o trategedijích. Jen musím podotknout, že muzika v Národním divadle není z publigum vidět, poněváč turecká banda sedí v dolíku jako ve škarpě. Na mém dívadle, kereš sem hrál s padesáti dřevěnýma aktérami nebila také muzika vidět nepsem mněl flašinet za kordynou. Hutba v Národním dívadlě je vidět jen skalarie; u mně

nebila vidět ani s kalarie, nepsem ve svém dívadle žádnou kalarii nemněl.

Fouterý dne 22. března byla tedi prémie zru štiny, keráš se vipysuje „NAŠ PŘITEL NEKLUŠEF“, coš jest komedyje f pěti agtech, zepsaná po rusku nebožtíkem Palmem, do češtiny přesazená Doktorem Pavlem Durdíkem. (Předvaceti lety učil se rusky celi nárot — já také — ale nechali jsme toho, protože Rusové jsou nezdělani a maji inou alfabetu tak zvanou *hazuku,* coš se ťeško vyjádřuje; ku příkladu se píše „pyc“ a vislovuje se „rus“ — kdo pak si to má pamatovat!) Slovo Neklušef jestaké ruske a vyznamenává v tomto kuse kasíra, keri se nazívá křesným menem Ondřej Nikolájič. Dává ho pan Bittner, keri hraje vítečně kasíři, keri nemaji fkase peníze, protože je ukradli. Tento *Neklušef* taki krade, coš žadni nepozoruje, neboť jsou přes něj kontrolóři, keri nekontrolírujou. *Neklušef* krade sami *rubli,* coš jest ruski peníz a platí asi tři zlaty šajnů. Fprvním jednání eště žádni neví, jaký je *Neklušef* darebák. Celi svět ho má za solidného člověka protože dává každimu prezenti: jednomu dá řetízek od hodinek, a jedné ženské — kera je k němu tuze frajndlich, ačkolif má muže ouřadníka při akcizu — kupuje pořát na šaty a dává ji kolijé na krk, brazolety a jiné věci od zlata a kamenů. To se fšecko povídá, nepon fprvním agtě nevistupuje. Tohoto muže miluje ruská dífka menem Nataša (v ruštině

sou samá divná mena) kerou dává paní Bittner, tuze hezká mladá paní, kerá se mně velice líbí. Tato paní vůbec dává zamilované úlohi, coš těm muskím závidím. Ruské dífky mají docela jiné myšlinky než české slečinky neboť je tam iná emancepace. Povídá se fprvním agtě, že *Neklušef* koupil grunt a pozval své přátele, aby ho nafštívili. Otec *Natášije,* Štěpán Mironič *Lapatěf,* stari kupec, jede taki scelou rodinou, totiš s Natašijí, se sestrou Advóťou *Bělovou,* vdovou po ruském jenerálu, a s *Míšou,* tlustým mladíkem, který se narodil bes otce a bes matky a keriho přijal *Lapetěf* za vlastního sirotka. Jedou tam v pauze mezi prvním a druhim aktem a kdyš se vihrne opona, jsou uš na statku *Neklušefa.* To je pravda, *Neklušef* si koupil heski majetek. Nemušel na párublů koukat, kdyš je kradl.

Ftomto druhi maktu vistupuje první osoba *Kalinski,* písař z banki kde je Neklušef *kasírem.* Tento *Kalinski* ví, že jeho představený krade a chodí na něj pro diškrece, abi taki s toho něco měl pro svou rodinu. Poněváč je ale stari kořala, má s toho vždi jen opici a rodina nouzi. Je to vítečná role, kerou dává pan Mošna, oblíbený kómigr, keri hraje všecko na světě, jenom ne karty, coš mu schvaluju nepto 100jí peníze. Přicházejí pozvané lidé, Neklušef jim ukazuje svoje hospodářství, stari kupec Laptěf (pan Šmaha) mu to schvaluje a povídá, aby si jen koupil ještě něco, že bude pak obecním starším, radou a ko-

nečně půlmistrem. Všechny ostatní hosté obdivují majetek *Neklušejový* keriš říká že vihrál z loterie sedumdesát tisíc rublů coš lže, nepukradl peníze na statek zbanki. Pozoruje se to už v publigum že to s jeho financema špatně 100jí, zvláště k díž o tom titulní role sama mluví. Pak je na jevišti elektricky večír, Nekuželu je s celiho toho kusu horko, vijde ven ze své villi, setká se tu s *Natašou* Lapeťovou (dcerou stariho Laptěfa) a vizve ji, aby s ním trochu promenírovala pargem do keriho svítí violet ouplněk. *Nataša* de, neboť *Neklušeja* miluje. Přídou ke studni, sednou, je noc, žádnej vítr, dekorace kolem do kola se ani nehne. Na obou lidech je vidět, že je něco tlačí; u *Natášy* je to láska, u *Někužela* špatní finance. Publigum kouká, co bude dál, nepsou tu u studně sami dva, kolem do kola ani člověka a *Někužel* je celi ro spáleni.

„Milujete mně?" táže se *Nataša Někužela citlivě.*

„Žéru se tajnou láskou!" povídá *Neklubeš* affigirovaně.

Nataša to věří neboť si *Nekužel* klekl při tom do pargu, ačkolif má novi kalhoti. (Musí se fšak podotknout, že to je od kasíra leš, nepi nemiluje, nýbrž se chce oženit skrz peníze poněvač je starý *Lapetěv* bohati a má jen tuhle céru.)

Ruská dífka Nataša fšak je opatrná a ptá se, esli jí chce říci ještě něco, esli měl ňákou minulost (minulost je na divadle dicki špatná věc

nebo ženská) a tomu podobně. *Nataša* tou minulostí myslí právě ženskou, totiš Julii Antonovnu Stupeckou, kere kupoval *Něklúveš* na šati. Tu kdiš vidí kasír takovou nevinnou dífku (nepji dává paní Bittner vítečně) nemůže to přenést přesrce a poví prafdu. Vizná se, že nemá peníze, že nevihrál, že kradl fbance a že za to nejspíš příde do Siberie. (Siberie je země na hranicích nortpólu, kam se posílají z Ruska nohilisté a špatné kasíři. Je tam taková prutká zima, že na ni ani termonétr nestačí, což je arestantům nepříjemná věc.) *Natáša* trne nat tímto viznáním, ale slibuje mu že si ho vezme, nebo že půde s ním do Siberije. *Něklušef* jí za to líbá kufrírování na šatech — opona padá.

V pauze de publigum do fojaré a rodina *Lapetějová* se vrátí zas do města. Třetí akt viznamenává kabinet slečni *Nataši,* kera je velice rozčilena, nepví že v bance bude toho dne gontrola peněs, kere tam nejsou. Svěřuje se otci, že miluje *Někužela* a ráda bi mu svěřila taki, jak *Neklubeš* f bance manepulíroval, ale nemá k tomu dost eneríže. Zatím de otec do banki, sliší o mal vrzacích *Někužela,* běží domů, děkuje bohu, že je céra eště svobodná a povídá jí že je po partii, že *Něklušef* místo na svatbu přide do greminálu. *Nataša* doráží na otce, abi si z toho nic nedělal, ona že má kasíra ráda, aby jí jen dal věno a že se to spraví. Stari fšak o takového zetě nestojí a céra mu mluví do duše a hrozí,

že půde také do Siberie, kdiž *Někužela* nedostane. Tato scéna je tuze pěkná, neppan Šmaha hraje víborně nešťastného otce ruské národnosti. Je s toho velká mrzutost v rodině — opona padá.

V jednání čtvrtém přišla uš věc do novin, kam ji dal *Memňof Čili Promtof,* redagdor a griminální referend tamnějšího ruského denníku, keriš se také žére tajnou láskou k *Natáše* a má ztek, že ona má ráda *Někužela.* Tento referend griminální za moc nestojí, protože dělá také ostudu rodině *Lapatěva.* — *Neklúveš* nejde do banki nep vidí, že to tam prasklo. Mluví ve svém bitě náramně hazart nepjemu fše jedno. Kdiž nešel on do banki, přišli z banky pro něho hnet s policejním cekretářem, keriho dává pan Chramosta. (Pan Chramosta hraje vítečně dycki majory, obršty a jeneráli na pensi nebo aktíf — to je jedno. Také policejní ouřadníci hraje, nep má přísnou fysigonómii.) Někužela odvedou a dají do vyšetřovací vazbi.

Na ceduli stálo, že mezi štvrtim a pátim jednáním upline rok, coš sem nepochopoval, nep trvala pauza jen malou půlhodinu. Pátý akt přetstavoval jako nádraží nebo skleník, byl to fšak soud, kde soudili *Někužela,* coš se provozovalo za skleněným šalováním.

Napřet čekali lidé, jak to dopadne, mezi ními stari *Lapetěv,* jeho céra *Nataša* a jedna stará fdova, kerou dávala slečna Křepelova. Tato fdova je plačtivá role, nep jí umřel muš, po kte-

rém dědila jednu céru; ostatní akcie ukradl jí *Něklužej* kere bili uloženy fbance. Ta dcera nebila uložena v bance. Tuto smutnou hysterii povídá *Nataše,* keráš je pohnutá a vezme si fdovu i scérou za vlastní. Mezitím se skončil sout, *Někužel* dostal dvacet let těžki Siberie a strážník ho vede do transporthauzu. Když ho *Natáša* vidí, povídá, že do Siberije nepude, ale že se bude za Někužela modlit — což mu bude v Siberii tuze dobře oučinkovat a *Natáše* to příde mnohem lacinějc. Stari Lapatěf je rát, že přišla céra k rozumu a opona spadne, což je konec kusu.

Tento kus je tuze příkladni. Vidí se, že jsou nepoctivé kasíři nejen u nás nýbrši v Rusku. Vidí se také, že je špatná gontrola a že revizóři bérou darmo gáš. Vidí se, že se holky nemají do takovichto kasírů zamilovat, nep je to špatná partie a přídou do lidských hup. Ale hlauně se vidí, že taki Rusové uměji psát divadelní kusi, *skoro tak dobri, jako u nás,* coš ofšem každi neuznává, *nep je to kongurence* pro české spisovatele, keré píšou trategédie a komedie. Sčehoš viplívá, že se tento kuzruštiny líbil kritýgrům, keré píšou jen *přes divadlo* ale *ne divadelní kusi, a nelíbil* se kritýgrům, keré píšou nejen přes divadlo, ale také pro divadlo, neboť diž se hraje kuz ruštiny, nemůže se hrát kus s češtiny. Tuto okoličnost já pochopuju, nepsem také hrál na svém divadle s padesáti dřevěnýma aktérami původní kusi, keré sem sám vymyslil. Tito kusi líbili se mně

vždicky mnohem líp, neš kusi sepsani otiných tramatigrů, nepsem věděl co mně stáli potu, třeba sem k vůli tomu nahledl poněkut do Šakpajera neb do Sardula.

Muším eště podotknout, že sem na poslední agt přišel omilem s fojaré na baligón, kdeš sedějí kritígrové inich časopisů, keré přátelski dyšputýrovali přes kus, totiž pan doktor Gút (s Politiki) s panem Bozděchem (od Ábmblattu) a pan Guffner (zNárodnich), keriš říkali, že ten kus je erálisticki. Coš jest věc, o keri budu psát jindi, aš budu mit povědomost, nepmě podobné mišlynki unavujou. Druhé kritigrové, totiš pan Chvála ot Politiki a pan Feršter otNárodnich tu nebili, nepti pišou jen přes operi a ne přes tragédie.

Nebude-li do noviho čísla Vašeho blahorodiho časopisu žádna prémie noviho kusu, budu psát přes operu *Etién Marcel* od Cén-Cánce. Otpuste.

Zveškerou úctou odani

Vavřinec Lebeda,
gritický spisovatel.

*

Pozn. Svému referátu o ruské komedii „Náš přítel Nekljůžev" od Alexandra Ivanoviče Palma (česká premiéra v překladě dr. Pavla Durdíka za režie Seifertovy 22. března 1887) předeslal tu Lebeda zmínku o operách „Don

Juan" od Mozarta, která sice byla na repertoáru, ale k jejímuž provozování nedošlo, a „Etienne Marcel" od Saint Saënse (prem. 19. 3. 1887).

Ve vlastním referátu zachází tu Lebeda se jménem titulního hrdiny velmi volně; jednou je to Neklušef, po druhé Někužel, jinde Nékluveš i Néklubeš atd. Pozornosti zasluhuje i zmínka na konci referátu o tehdejších „kritýgrech" denních listů, Guthovi, Bozděchovi, Kuffnerovi, Chválovi a Foerstrovi.

6.

GORILLO JÁNUS.

Velectěné páni! Vysoká redakce!

Obávám se poněkut, že nebudu dnes docela objegdíf, coš se žádá od každého kridýgra, nebsem viděl kus, keriš se mi tuze moc líbil a bil jsem fexdázi přes krásnou hru někerich našich hercůch. Je to opět velmi radigální trategédie na pětagtů, kerou sepsal Wililám Šakpajer, dobri Engličan a spisovatel trategédyí, keriš jsou fšecki už do engličtiny dávno přeložené.

Kus ten nazívá se GORILLO JÁNUS, coš jestitulní úloha, vzatá z římanských dějin před narozeninama Krista Pána.

Skrze dobré virozumění pro Vaše ctění abonentové a odebíratele (za peníze!) vyjádřuji tuto divadelní plagát, z novinách opsaní:

KORIOLAN.

Historická truchlohra o 5 jednáních.

OSOBY:

Kajus Marcius Koriolanus, Říman ze šlechty . . p. Slukov
Titus Lartius, Kominius } vojevůdcové proti Volskům p. Sedláček, p. Šmaha
Menenius Agrippa, přítel Koriolanův . . . p. Šimanovský
Sicinius Velutus, Junius Brutus } tribunové lidu . . . . p. Šamberk, p. Pštros
Tulus Aufidius, vojevůdce Volskův . . . . p. Seifert
Volumnia, matka, Virgilia, žena } Koriolanova . . . . . pí. Sklenářová, pí. Šmahová
První, Druhé } pachole ve službě Aufidiově . . sl. Turkova, sl. Dumkova
Měšťan římský . . . . . p. Mošna
Měšťan římský . . . . . p. Frankovský

Anobrš jsou f kuse ještě mnohe jine osobnosti, což nepíšu nepnebudu o nich v kritice snat ani mluvit a pak zaberou moc místa.

Gorillo Jánus viznamenává kus ze staré římanské hysterie, díž ještě v Římě nebili římsko katolické papežové, kere přišli později po Kristupánu. Tengráde bili v Římě samé ojáci, natojákama bili jenerálové a nat jen erálama konsuláti, čemuš se říkalo republika, neboť nebil tam žádni monarcha. Staré Římané vůbec měli samou vojanskou kref a prali se pořát s přespolními sousedama a diž ti uš měli dost prali se mezi sebou nep nemohli bez vojni vidržet. Tomu se říká *římanské dějiny* a z daleka to tuze pěkně vipadá, afšak sem rát, že sem nebil žádni Říman. Nynější Taliáni jsou stari potomci Římanů, což je na nich vidět, nepse perou, kam přídou, zvlá-

ště stavět železnice. Ale na ně příde žandarm a sebere je, coš v Římě žandarni nebili.

Gorillo Jánus je také takovi udatni Říman keriš stále avanžíruje aš na jenerála a je pořát se svými legiemi (římanské regementi) za bránou, kdeš bojuje proti nepřátelům Římanů Voloskům. Voloskové taki bily nárot do pranice a zůstávali asi hodinu ot Říma ve městě Antikům. Toto město se uš dávno nepamatuje. Lit měl vojny uš dost a hlavně ho mrzelo, že nemá co jíst, nep obilí bilo tuze drahé a ani za ti peníze gdostání. I sešli se fprvním agtu jakési opčané římské a nadávají přes *Gorillo Jána.* Hlauně vedl slovo První mněšťan, keriho dával pan Mošna, stari, víborný komigr, keri je nespokojeni s vládou a s *Gorillo Jánem,* coš bili samé ari100grádi a nenáviděli lit. Ostatní mněšťané tomu Prvnimu přizvukují a mávají klackami, že pudou na jenerála. Bili to patrně nějaké členi klubu voličů anep římanské cecálisté, coš Šakpajer dobře nevisvětlil.

Tu přichází na náměstí stari Římanský synátor (totiž člen padlamentu) keriho dává praski mněšťan pan Šimanofsky, vítečny herec zvláště v tomhle kuse. Je uš sešli, má hlavu bílou jako sních, ale hubu jako meč a nosi berličku, neboť je podágrista. Ten také nemá rát lit jako aristograd a říká jim, aby šli domů a abi neměli hlat vypravuje jim velmi pěknou histerii o žalutku, coš ale hladové měšťané nenasytí. Sotva dokon-

čil přichází sám *Gorillo Jánus*. (Tohoto římanského jenerála hraje pan Slukof, také výborný herec, keriš skutečně jest pro ojanské role jako stvořen. Je to muš, keri pardon nebere a nedává, od čehož také pochází divoké jeho jméno *Gorillo Jánus,* kerišto predykát byl mu udělen, když vidobil nepřátelské město *Korrydor,* jak vipravuje druhý římanský jenerál *Kominikus* — kerehoš dával pan Šmaha.)

Gorillo Jánus vida jak římské měšťané jsou připravené užuš do revoluce, projádří jim emperdinetním spůsobem a před celým publigum fdivadle svoje opovržení, načež mu měšťan Mošna sargádicki povídá: „Ty pro nás máš vždycki *dobré* slova!" *Gorillo Jánus* ignoríruje tuto špičku, nadává civilistům dále a lituje, že šlechta pořát eště se neodhodlala, abi se do mněšťanů sekalo coš on nejrač dělá. Vipravuje Menemínu Agriplovi, že na druhé straně mněsta uš je zbouřené mněšťanstvo upokojeno — totiš šťouchalo se do něho — a že se jim povolilo pět *tribun.* (*Tribuna* ve starém Římě bylo meno pro poslance řemeslníků a živnostníků, keri platili jen pětizlatovou daň. Takovéto *tribuny* v senátě rádi neviděli a říkali jim tam *krakélové.* F tomto kuse vistupuji dva, totiš *Sicilius Velus a Juniús Brutus.*) F tom přichází ordonanc, hledá jenerála Kája Marciála Gorillo Jána a oznamuje, že Voluskové táhnou na Řím. Gorillo Jánus má radost z nové vojny, neb má pořát jen avanč na mysli,

ačkoliv nemá špatné místo v Římě. Odchází s ostatníma jenerálama do boje a na jevišti zůstanou jen tribunáti Brutus a Velus kere mají na Gorillo Jána pikanterii, načeš opona spadne.

Ve druhém jednání vistupuje matka Gorillo Jánova, *Volumína,* kerou dává paní Malá. Paní Malá hrála dosut mladé dífky, coš hrála vítečně, neb je dávala uš pětadvacet let, nyní hraje hrdinské matki také vítečně, nep má velkou divadelní prakci. Tato *Volumína* jest hrdá na svého syna ale jeho šarže eště jí nestačuje, přeje si, aby byl konzolem, coš bil římanski půlmistr. Takových půlmistrů měl Řím několik, abi tolik kandidátů nepropadlo. Vistupuje také žena Gája Marcia, totiš Virgilie, poněkut plačtivá a sentimendál, neprač bi mněla muže doma neš na vojně, coš její stará tchyně nepochopuje. Já to pochopoval.

Mezitím Gorillo Jánus zvítězil proti Voloskům a přichází domů z bitvi cely rosekani, ale živ a zdráv. Jeho adutanti a zvláště stary jenerál Kominikus vypravují o jeho statečnosti celé kroniky jako novinářské referendové, jeho matka Volumína pláče, žena Veregíla eště víc a chce, abi šel můž domů. *Gorillo Jánus* musí jít dříve na *Kapitál,* což bil u Římanů jakýsi purkmistrovský ouřad, kde se scházeli synátoři, tribunáti, zkrátka obecní starší. Tam jde *Gorillo Jánus* proto, že jeho strana chce z něj udělat *konzola,* tctiš jednoho římského půlmistra, nepjest právě

místo uprázdněno. Referát přes tu věc vede jenerál Kominikus, keriš povídá možné a nemožné věci a synátoři, patricijusové (bohaté synkové římské) i jenerálové volají: Právo, právo! ať je konzolem! — Ale má to háček. *Gorillo Jánus* není oblíben pro svou horkou náturu u lidu, keremu nigdy moc nelichotil a považuje ho jaksi za páté kolo u vozu. Proto vstanou tribuny lidu, Velus a Brutus, dva demokratické Římané, jako je u nás pan Saller, co regíruje zedníci, a mluví z oposice a Gorillo Jánus ať prý jde se ucházet o kandidatúru pro konzolát k lidu. To je pro *Gorillo Jána* jet, ale musí jit nepto káže stary zvik. Veme na sebe starou košili, helmu nechá doma a de na plac, kde sou oličové. Jde jako po smůle a místo „dobrýtro, pánové" říká řemesníkům a živnostníkům samé imperitence. V trategédii se takovému jednání říká mužný vzdor a eneríže, ve skutečnosti se takové kandidáti konzolátu vyhazují. Oličové *Gorillo Jána* nevihodili, poněvadž bila schůze na rynku, ale tribunáti to všecko popíchli a díž už *Gorillo Jánus* mislí, že je konzolem, přídou mněšťané s tribunama do padlamentu, přetrhnou volbu a vyházejí celou obecní radu, coš je pro maliho poplatníka radost. Mohlo by se při té příležitosti poněkut politysírovat, ale jelikoš váš list přes politiku není a taki já vždicki hleděl si se svýma padesáti dřevěnýma akterami jen umění, ne polytyky — nechám toho. To není fše. *Gorillo Já-*

nus dopáleni že nedostal místo gonzola rezonýruje přes lid jemu do obličeje což má za následek že ho vypovědí z Říma. Ani gonzolem, ani jenerálem, o všecko přijit a ztek k tomu, to *Gorillo Jánus* nesnese. Ftéto pikanterii jde do nepřátelského ležení, kde bydlí jenerál volovckého ojska, *Tullus Aufidibus,* keriš má za posluhi slečnu Turgovou a Dumkovou. Slečna Dumková chce „zmlátit *Gorillo Jána* jako psa", což jest k smíchu, nep kdibi otevřel ústa, spolkne ji na jednou. *Gorillo Jánus* přišel ve smutku, *Aufidibus* (keriho dává pan Sajfrt) je krásně oblečen, jako z římanského modního žurnálu a má sandáli s kramflekama, na které má zvláštní talent. *Aufidibus* si dá vůbec na kadrobě tuze záležet, nepví že mu to sluší a jeho boty jsou vždicki první okrasa nepmá dobrého šefce na pěkné kramfleki, na coš Římané tak nekoukali. Tito dva vojevůdci udělají alianc a táhnou na Řím, aby ho se zemí srovnali. Tu přijde do ležení padlamentér z Říma Menemínus Garippa (pan Šimanofsky) k němuš má Řím úctu jako k praskimu mňešťanovi. Je to stari přítel *Gorillo Jánův* a chce prosit, abi na Řím nechodili. V Římě byl Garippa samí špás, ale domů de tuze melangóliš, nep s ním pan Slukof ani nemluví. Tu fšak příde matka Volumína, žena Vergília, mali sin, zkrátka celá rodina Gorillo Jánova a prosí za Řím. Je potřeba moc řeči, abi se kamenné srce pana Slukofa obměkčilo, ale konečně zkáže, že

dává Římu pardón. V Římě je veliká národní slavnost, ale ve městě Antikvum je zbouření proti spojenci Gorillo Jánovi, kerého Jenerál Aufidibus (pan Sajfrt) keriš vůbec na pana Slukova pro jeho oblíbenost žárlí, probodne mečem a šlápne mu na krk. Tím kus končí a fdova po Gorillo Jánovi dostane pensi.

GORILLO JÁNUS je kus moc příkladni. Okazuje se, že bili dicki oblíbené a neoblíbené gandidáti pro konzolát a že se v Římě s malími poplatníky zacházelo bez rešpektu. Okazuje se dále, že se hlavou zeť neprorazí a že v Římě taki vedli špatnou politiku. Okazuje se, že bila chiba, díž se všecko dávalo jenerálům a nic opčanům. Konečně se okazuje, že *Gorillo Jánus* chibil, dyž šel k nepřátelům bez reversu, že ho nezabijou, coš je spravedlivý trest za to, že táhl proti domofské opci, coš je stará hysterie o tom ptáku a hnízdě a měl bi se každi ctižádostivý gandidát podívat jak to s Gorillo Jánem dopadlo.

Jsem poněkut unaven, nep kus má pětaktů coš není maličkost pro paměť, an sem kus dříve neznal a na svém dívadle nehrál.

Prosím slauná redagce, abyste mi dali asi na čtrnáct dní poněkut prázdniny, aš se zotavím budu kridyzírovat dále.

Zúctou *Vavřinec Lebeda,* kritýgr.

*

Pozn. Shakespearův „Koriolan“ objevil se na scéně Národního divadla po prvé 1. dubna 1887 za režie Fr. Kolara. Ačkoliv tu Lebeda na začátku svého referátu otiskuje hlavní část seznamu osob podle divadelní cedule, přece se nijak nedrží správných jmen, počínaje titulním hrdinou, jemuž dává „divoké“ jméno „Gorillo Jánus“. Také město Corioli, od něhož Koriolan má čestné příjmení, překřtil Lebeda na Korrydor. Koriolán poskytl Lebedovi příležitost k narážkám na tehdejší obecní zřízení pražské; také je tu zmínka o tehdejším oposičníku ze zásady, staviteli Sallerovi, dlouholetém obecním starším pražském, k němuž Lebeda přirovnává tribuny lidu, Veluta a Bruta. Jako tu neopominul Lebeda zmíniti se u Šimanovského, který hrál Menenia Agrippu, o jeho pražském měšťanství, tak také vystihuje u Jakuba Seiferta, herce-milovníka, vynikajícího krásným přednesem, jeho slabou stránku: Seifert totiž, jehož postava nebyla nikterak nadprostřední, rád ji zvyšoval vysokými podpatky, i když to bylo proti historické pravdě. Proto Lebeda píše o něm, že má „sandáli s kramflekama, na které má zvláštní talent“ a že „má dobrého šefce na pěkné kramfleki, na což Římané tak nekoukali“.

7.

GRITYCKÉ OHRAŽENÍ
pro velectěné čtenářové Švandi dudáka.

April 188[1] sedum.

Slauná redagce Švandi dudáka!

Tentográde jen pár řátků, nep nehodlám psáti kritigu přes dívadlo, an sem od Vás obdržel dovolenou asi na čtrnáctdní k vůli zotavení z gytyzírováni. Dávali se mnohé kusi v Národním dívadle, přes kere přinesu sumární krytigu, jesli nezapomenu, jak se ti kusi vipysují. Afšak píšu ziné příčiny nepse dával původni kus od spisovatele menem *Součka,* keriš neexestýruje, nepjest meno Souček vimyšleno. Jsou známé Součkové mydlářové, hodinářové, pekařové a hokinářové, afšak trategédicki spisovatel *Souček* nejni, nepjesto tak zvani *psajdoným,* totiž meno, kere ten spisovatel nemá. Takovíto psajdoným si dává spisovatel, díž nesmí na příklat vejřevně vistoupit skrze svou Gariéru, díž někomu chce vinadat nepdíž se za svou práci stydí. Psajdonym Souček zepsal kus ve třech vitaženích nepaktech potitulem: KERAK SLÁVA OMRZÍ. Ten-

to kus dával se v Národním divadle a neoučinkoval, tak že se uš nebude mockrát dávat, coš je tak zvané fijasgo. Nyni se pátrá po spisovateli té slávi, abi mu mohli dát přečíst kritigy, kere se v novinách přes jeho kus napsali, nepon sám se nehlásí, anjesto skromni člověk. Jest moc osop f podezřeni, že tento kus zepsali, ale eště nigdo nebil zavřeni, nepse nechce ublížit nevinému. Jest f podezřeni jeden doktor, jeden profesor a jeden dramatýgr, coš bi mě nežinýrovalo, afšak jsem doslechl, že *lidé, kere mi závidějí, že mám u vás práci, rozšiřují správu, že sem ten kus zepsal já,* coš mně velmi rosčililo a *musim se proti tomu velmi radygálně ohradit.* Já sem stari zachovali člověk, přes divadlo znalec a bil jsem dlouho ředitelem, tedi vím, jak se kusi spisujou. An sem pak právě zadal ke svatymu Bartoloměji — coš jest pro českeho spisovatele nejlepší zaopatřeni — mohlo by mě tuze škodit, dybi slavny majstrát mislel, že sem kus *Kerak sláva mrzí* zepsal. Prosím tedy za uvejřeněni tohoto vivráceni.

Zúctou *Vavřinec Lebeda,*
gryticki spisovatel.

*

P o z n. Hra, proti jejímuž autorství se Lebeda tak důrazně ohrazuje, byla zadána k provozování ředitelství Národ. divadla s pseudonymem; autor si nepřál, aby bylo známo jeho pravé jméno. Bylo to v době, kdy se objevil neobyčejně

hojný i radostný příliv české původní tvorby dramatické. Svými hrami přihlašovali se tehdy Adámek, Pippich, Stroupežnický, Štech, Štolba, Šubert, Vrchlický, Zeyer. Veselohru „Kterak sláva omrzí" zadal divadlu jménem autorovým známý spisovatel historických románů Josef Svátek, o němž se vědělo, že divadelních her nepíše. Ale přese všecko úzkostlivé zatajování počalo se záhy v divadelních a literárních kruzích mluviti o tom, že autorem jmenované veselohry, která byla sehrána na jevišti Národního divadla 18. dubna 1887 po prvé a pro naprostý neúspěch již neopakována, je známý dramatický spisovatel Fr. V. Jeřábek (1836, † 1893). Od r. 1870 do té doby napsal Jeřábek již řadu divadelních her; z těch byly s úspěchem provozovány: „Služebník svého pána" (1870), „Syn člověka aneb Prusové v Čechách r. 1757" (1878), „Závist" (1884). Jeřábkovo autorství veselohry „Kterak sláva omrzí" bylo z nejedné strany houževnatě popíráno, po několika letech však přiznal je nejen Josef Svátek, ale později také Jeřábkovo nejbližší příbuzenstvo.*

8.

NAŠE FURIANTI.

V měsíci Máji 188(sem patří židofcké číslo),

Visoká redagce Švandi dudága.

Ačkolif moje dovolená ještě nevipršela — nepsem se svím reglamatizmem recetíf a mušel sem si koupit u staré paní Mazánkovi tyrpant na záda — jsem tak směli projádřiti opět několik grytyckích řátků přes dívadlo, nep sedávala primice čili novinka a sice potytulem: NAŠE FURIANTI. Tato novinka není ot Šakpajera, nepon spisoval same stare kusi a jest poněkut déle neboštík nybrž je zepsaná ot pana Ladislava Stroupežnickiho, keriš je při našem dívadle dramaturek, kereš slovo musím poněkut visvětlit nezdělanim čtenářům. Dramaturek jest cizozemské slovo a je to dištance při divadle, kerá rozhoduje, keré dobré a kere špatné kusi se maji hrát, nep herci bi si to sami nedovedli vibrat. Diž je dramatýgr nemocni, zastává ho pan Špaček, keri je teš při divadle ouřadlnikem, ale funi formě, coš dramatýgr uniformu nemá, protože néni defenetíf. Dyšuš sou všecki kusi obehrani a

nejsou žádni novi, zepisuje primice sám dramatýgr a uš jich napsal moc (coš je lechká vjec, diž je v divadle pořát jako doma. Dyš já byl ředitelem divadla s padesáti dřevěnýma aktérami, zepisoval sem také moc a pěknich kusů. Teť mně to ani nenapadne). Zepsal také dva kusi ze staročeštiny, totiš „Zvíkovski rarášek" a „Paní mincmistrová", kere se velmi líbili. Teď zepsal *„Naše furianti"*, coš je kus ze selckého života na vesnici někde u Písku. Moc lítuju, že uš nemám svoje dívadlo s padesáti dřevěnýma agtérami, nep to bi bil kus pro mně a děti bi se moc smáli. Tento kus je podobni poněkut *Gorillo Jánovi* od Šakpajera, jenže tam se vipysuje olba konzola, f tomto kuse pak olba ponocniho, poněvač neboštik ponocni přet začátkem kusu umřel. Sou tu dva gandidáti: stari krejčofski mistr pan Chvalovski a stari ojanski invalit pan Frankofski. Pan Chvalovcki má sedům děti (jenom na dívadle), pan Frankofcký nemá žádni, nepje svobodni (taki jenom na dívadle; doma má paní). Pak je iny perzonál, Dupski starosta (keriho dává pan Šimanofcky, keri hraje zvláště dobře ve všech obecnich záležitostech, poněvač je praski mněšťan), sedlák Bušek (dává pan Šmaha, ale túze dobře!), stary vejminkář Dupski (otec mladiho Dupskiho, dává pan Mošna), sedlák Šumbal, karbaník (dává pan Štros, keri ale f prevátnim životě karti nehraje) a pak je tu švec Aueršperg (néni řečeno, zdáliš s té knížecí

rodiny). Dává ho pan Kolár. Polovic těchto figur totiš sedlák a první radní fopci Bušek (režižer p. Šmaha) přeje krejčímu Fialovi, abi bil ponocnim (ačkolif je na zloděje a tuláci slabi), druhá polovice ráda bi to dala envalítu Bláhovi, nep je stari oják a má kuráš. To je tak zvani trategédicky uzel celiho kusu. Vistupujou eště jiné osobi f kuse, jako kovář pan Koubek, keri si zapálí f prvním jednání fajfku žavým železem a pak už nevišloupne a nemluví. Vistupuje taki jedna cizozemská Češka, Markytka Nedochodilova, kera mluví náramně špatnou češtinu, nebojť je ot Šumavi. Na Šumavě bi zas mohli mislet, že je ot Krkonoš. Z Prahi nigdo nemůže vědět, jeli to dobře. Pak jsou tu dva mladé lidé, Verunka Buškova (slečna Dumková) a Václaf Dupski (pan Sedláček). Tito milenci přejou si malé dítě, coš sem nepochopoval, nep diž já sem bil milounikem, nepřál sem si nigdy malé děti. Je na to čas.

Tento kus je velmi veseli. F prvním jednání škrtí Šumbalka Šumbala, keri prohral peníze za krávu. Pak je málem pračka mezi envalítem a krejčím Fialou, pak přijde obecní přetstavená a vižene to fšecko. F druhém jednání je muzika v hospodě a zase je pračka a pan Frankofski křičí: Krucifix! coš staré ojáci říkají. F třetím jednání je to málem pračka, nep tam představená vihazuje krejčího Fialu a jeho dceru, kerá za nic nemůže. To je moc k smíchu. Ve čtvrtém

jednání přijde gžandarm vislejchat, kdo zatřelil zajíce, coš udělal Bušek, keri pitlačí a má novou flintu. Tento gžandarm zavádí prodogol na náfsi a vislejchá tuze podivně. Nebude on u toho dlouho a nezná eště inštrugce (coš sem se nedivil, nep ho dává pan Řada, keri nebil u žandarmerije).

Ponocným se stane envalit Bláha ačkolif už je zvolen Fiala. Ale projádří se, že Fiala napsal plagát, kde se hrozí, že vesnice bude na čtyrech stranách hořet, když to nedostane Bláha, coš je po čertech politicka intriga ot krejčího, zrouna jako bi bil ňákím poslancem nebo ministrem. Ten plagát najde vařečkářka Markytka a poněvač vidí, že je to ňáká tajná důležitá věc, de s tím na starostu do hospodi k muzice, kde je celá ves, abi mu to důvěrně sdělila. Tam dělá ze žida hospodského kapličku, coš je víborny vtip, že se směje celé dívadlo. Švec Aueršperg vinajde, že je plagát od krejčího a krejčí je z obecního ouřadu vihozen bez degretu. To je opsah kusu, jak jsem si ho zesumíroval. Všecki praské kritýgři ve svích grytygách chodí okolo tohoto kusu, jako okolo horké kaše, a žádni nemá kuráš, aby řekl, že je to z gruntu dobré, coš já neschvaluju. Je to kus moc dobri a tak zvani erálisticki, coš znamená, že se v něm mluví a jedná, jako v opravdickém životě, docela srozumitelně, nepsem se o tom již poněkut ponaučil.

Račte přímout zatím těchto pár řátků, nep

napíšu o něm více, až budu zcela zdráf a až mi dojde dovolená, neptento kus stojí za to. Pak taki napíšu pár řátků přezerálizmus, coš je v literatúře noví vináles.

Jsem odani nemocni grytýgr přes dívadlo

Vavřinec Lebeda.

*

Pozn. „Našimi furianty" Ladislava Stroupežnického (premiéra 3. V. 1887) byla zahájena na naší scéně éra původních her realistických. Pražské divadelní obecenstvo neuvítalo práci nového směru nijak příznivě; podle jeho názoru takové vylíčení prostředí a jednajících osob na jevišti nepatřilo; hra „Naši furianti" byla označována jako kus hrubý, dokonce sprostý! Ani naše tehdejší kritika nevěděla si s ním rady; dobře to vystihl Lebeda, jenž byl na straně Stroupežnickému příznivé, slovy: „chodí okolo tohoto kusu jako okolo horké kaše a žádni nemá kuráš, aby řekl, že je to z gruntu dobré". — „Naši furianti" byli dáváni celkem čtyřikrát a pro slabou návštěvu vzati z repertoiru; teprve pozdější doba jim dala zadostiučinění. — V tomto Lebedově referátě objevuje se po prvé zajímavá figurka z divadelního ovzduší; je to divadelní sluha Augustin Špaček, jenž už od r. 1869 působil v Prozatímním, později v Národním divadle až do r. 1902. Postava zcela originální;

byl přesvědčen o své veliké důležitosti, o čemž právě svědčí poznámka, že zastává nemocného „dramatýgra" (dramaturga).

9.

LEBEDŮV NÁVRH O PROHLÍDCE DIVADLA.

F Praze, 10tiho Juni 188sedum.

Slauná redagce Šwandi Dudá: ka?

Jsem moc potěšení přespo ptáfki ctenich abonentůch divadla a Šwandidu dáká, proč nepíšu přes zdi vadlo nep zdáliž sem neumřel, coš stvrzuje můj pot pis, že sem eště žif. Afšak jak známo sem měl dovolenou a regmatizmus v zádech, coš jsou dvě věci, že se skrze ně nemůže psát, hlauně ale skrs regmatizmus, keriš se nazívá vědeckim menem *hexnšús*. Kdiž pak sem skončil dovolenou a reglamatizmus, a chtěl zase našloupnout práci při Wašich homerických novinách, stal se právje strašný pát f Paříži městě francouském, kdeš schořela Opera komická a v ní asi sto nešťastnich lidí, keré tam šli pro vyražení, zadruhe pak umělci, keré hráli a zpívali. Tento strašlivy čin mě velice rosčilil a bil jsem přes to recetíf, nepsem stále viděl obras hořícího dívadla, kdeš se z operi komické stala za okamženi opera tragická a viděl sem, že se lidé ve světě ničemu nenaučí ze strašnich příkladů, jako byl před pěti lety ve Vídni. S té pří-

činy nemohl sem se dlouho odhodlat na galarii. Aš kdyš vyšel buletýn ot divadla, jak je všecko jisté a bespečné pro přípat požáru, šel jsem tam znova a spozoroval jsem, že se stala oprava, nep ty krajni dvéře do vestebýlu, keré bili *do požáru komické operi dicki zavřené,* bili *po požáru* uš *také* odevřené. Zopatrnosti šel jsem však do partéru, právě diž spíval Lazar od francouské operi a dostal jsem se doprostřed. Bilo tam moc lidí, že jsem se f pauze nemohl protlačit ven, ačkolif *nehořelo* a všecko klidně stálo a mušel jsem zůstat na svém místě. S toho jse vidí, že bi v parteru i při největším návalu *neuhořel,* nýbrž bi se tam jen *umačkal,* coš je patrně smrt lepší a dovolená. Take jest krásné místo na posledních *postranních* galariích, kde visejí lidé jako lašťofki. Na *těchto* galariích bi take nigdo nemohl uhořet, neb bi všecko při nějakém poplachu *spadalo dolů,* an sou ti pavláčki úzké, že bi tam na uhořeni nebilo místa. Vidi jse tedi, že jest fše túze víborné, coš bilo i vitištěno v novinách.

Poněváč jest fše tak víborné, pane redagdore, mám dnes jeden návrch místo kritigy, keriš byste mohl dáti na veřejnost. Jest povědomo, že lidé, keré chodi třeba často do dívadla, znají jenom cestu na své místo a zase naspět, jako ku příkladu já, nep není při přetstavení čas prohlížeti divadlo se všema labyryntami chodeb. Pročeš by mohla slavná správa neb dištance, kera

je přes to, dovolit, aby v čas, kdi se nehraje, třeba dicki v neděli od rána, bilo *cele divadlo otevřeno a abi každi koho věc zajímá a kdo do divadla chodí, mohl projit a prohlednout celé dívadlo, aby lidé věděli, kde jaké dvéře, kde jaká chodba, kde jaké okno, a kudy je nejlepší cesta na povětří.* Já neříkám, že by pak uš nigdo nemoch uhořet, ale *povědomost* v dívadle by leckoho zachránila. Já doufám, že tento návrch není tak túze hloupi, jako je strašlyvý přípat ohně, a hlavní věc, že to dívadlu žádnou škodu neudělá, nep lidé nabidou důvěri. Kdo se nechce utopyt, musí se učit plavat; kdo chce utécti přet ohněm, muší vědět, kudy se utíká.

Jsem z úctou

Vavřinec Lebeda.

*

Pozn. Navazuje na zprávy o požáru pařížské Komické opery měl Lebeda při svém návrhu příležitost poukázati na některé stavební závady divadelní budovy, kterých ani novostavba po požáru (r. 1881) nezůstala ušetřena, které však nejsou tak závažné, aby znamenaly ohrožení bezpečnosti. — Zpěvák „Lazar", o němž je v článku zmínka, byl J. Lasalle, znamenitý barytonista Velké opery pařížské, který hostoval na Národním divadle v květnu a v červnu 1887 a zakončil své pohostinské hry 10. VI. koncertem ve prospěch pohořelých Komické opery pařížské. —

10.

MIGÁDO.

F Praze, na svatou Annu 188sedum.

Veleslavná redagce Švandi dudáka!

Sem eště pořát celi rošči Léni samou radostí přes dopisy ot publigum, kereš jsem opdržel odváz a kde mně mnohé abonentové Švandi dudáka gradulírujou k mému reglamatizmu, keriš se během mé dovolené poněkut zouplna stratil a utíšil, tak že mohu opět našloupnout svoje místo jako divadelní kritýgr u Vašeho homérického listu, coš jsem tak dlouho zanetbal. Zvik je ukrutná vjec, vážnosti pane redagdore, ani byste nevěřil, jak mě vždicki bilo, kdyš přišla sedmá hodina, kdi se počíná hra v divadle, jaki seměl cukání f těle, nep tu samou dobu jsem dostával loupání f kloubech a na zádech, coš pocházelo ot reglamatízmu. Bil sem celi zničeni a domounice mušela mi přikládat v jednom kuse (ne fšak v *kuse* dívadelním) na tělo opklatky, že jsem bil celi polepeni perpetýnem. Perpetýn je totiš dobrá vjec na regmatizmus a tuze Vám ho regomendýruju, pane redagdore, aš biste dostal reg-

matízmus, coš mně bude těšit; když Vám perpetýn udělá dobře.

Račte otpustit, že se moje dovolená poněkut prodloužila, nepsem se obával, abich nebil opět recetíf skrze nějaké uhřáti a nastuzeni coš jest při mé nemoci zlá vjec. Ostatně se domejšlím, že nejni tak zle, nepdíž nastane v letě tak zvaná *sajzón mord,* coš jest francouské slovo, beztoho nigdo nečte referády přes dívadlo, keré jest prázdné. Pak jsem taki bil poněkud pigírovaný přes okoličnost, která potkala jednoho kolegu kritýgra, totiš pana doktora Václava Zeleniho, keriš dělá kritýgra přes muziku a bil redagdorem chvalně známého časopisu „Dalibora", keriš dělá opozici panu řediteli Šubrdovi. Doslechl jsem totiš, že byl z redagce „Dalibora" suspendýrován, poněvač nakládatel pan Urbánek s ním neharmoníroval. Suspenzórium je pro kritýgra strašná vjec a lekl sem se, abich já taki nedostal jedno, nepjesto plamáž. Ostatně doufám že pan doktor Zeleni dostane inou kondici nepse praví, že má přes muziku tak dobrou povědomost jako já přes trategédie a že píše dobré grytiky. Ostatně je svobodni muš bez děti a vidrží to ňáki čas vagant.

Fčera jsem tedi višel poprve jako regon Wales cent abich se podíval do dívadla bich mohl opět přes něco psát. Afšak sem bil překvapení plagátem, keriš oznamoval, že se nehraje dívadlo, nýbrš prázniny, pročeš bilo zavřené. V této

gritycké siduaci jsem se rozpomenul, že ve Varijeté f Kadlíně se dává cizozemský kus, následkem čehož jsem sedl na tramvaj a jel do Kadlína, bich se na to podíval.

Kus keriš se ve Varijeté hraje, vypisuje se titulem MIGÁDO, coš jest monarcha japánské země, kde vichází slunce a otkut potahuje pan Cajer matrial na své japánské noveli. Kus ten jest zepsaný od jistiho Gilberta englického jazyka, k čemuš zoučinkoval hutbu jistý Ardúr Sudliván, keriš slišel moc jiných oper. Muším podotknouti, že Englicko jest země opchodní, skoro samá fabrika. Co je dobré, nechají si Engličani doma pro sebe, co nejni tak dobré, vivážejí ven ze země, čemuš se říká národní egonómie. Englická muzika na příklat nejni tak dobrá jako englické pilníky. *Migádo* jest výborná opera proto, že má jen dva akty, coš se může vidržet bez uškození zdraví. Ačkolif neumím englický, virozuměl jsem přece děj, nep mně o tom poučil jeden biletář, starý kolega z dop, kdi semeště hrával s padesáti dřevěnýma agtérami. Syn monarchi Migáda, mladý Migádo, zapletl se s jednou obstarožnou hospodýni Migádovou a má si ji vzíti za manželku, proti čemuš má fšak velkou ante Opatiji a uteče z domu s kytárou, načeš chodí světem pod psajdonýmem Nanki Pú jako hudebník, nepon miloval vlastně mladou Jum-Jum. Tato Jum-Jum má poručníka jistého krejčího Ko-ko, keriš také se poněkut prohřešil proti

mravopočestnosti, začeš má být otpraven. Afšak Migádo mu dá milost a uprázdněné místo vrchního kata ve městě Titipu, coš je taktéš v Japánsku. Tento Ko-ko sám má rát svou poručenku Jum-Jum, která právě absolvírovala vyšší dívčí školu a má si ho vzít. Mladý Migádo příde na svém vandru do Titipu, najde svou Jum-Jumu a jsou spolu hnet zas alízanc.

Starý kat Ko-Ko je moc pigírovaný přes to, že za jeho nevěstou chodí milovník, eště k tomu muzikant, a chce ho dát aretírovat. Ftomomentě příde však degret od stariho Migády, keriš je dopáleni, že v Titipu nebila dlouho žádna poprava, nepon je veliki liďumil a přeje svím podanim zábavu. Proto dává písebny roskas, že ve čtyrech nedělich se musí najit špatni člověk, kerímu by se mohla useknout hlava, inák že příjde Ko-Ko ze služby, do greminálu a pak na šibenici, kerešto ultimátum Ko-Ka velmi gorsternýruje. Tu řekne mladi Migádo, aby mu dal Jum-Jumu na měsíc za ženu, že se pak nechá otpravit. Ko-ko je radostí celi prič, že má supštituta na šibenici, afšak naopak ho nikterak netěší zamyšlená supštituce u Jum-Jumi, kteraš je po tu dobu ctnostná dífka japánského jazika. Proto přece přime návrch Nanki-Puha, o kerim neví, že je to mladi Migádo, a hned sou ohláški ke svatbě, nep v Japánské zemi dou tyto vjeci velmy richle. Ale za japánskim krómprincem přiběhne na konec agtu stará hofdáma Katiza a

dělá mu přet celim perzonálem a přet publigum ostudu a chce se mu odkrejírovat za ženu. Tato odkrejírka se jí nepodaří a Nanki Puh si ve druhém agtě bere Jum-Jumu.

F tomto druhim agtě příde na scénu taki stari Migádo na národni slavnost, neb očekává, že uhlí dá popravu nějakého svého podaniho, což má časem i pro poctivého monarchu značný půvab. Díž se fšak fšecko vysvětlí, odepře si nezdělani Migádo tuto zábavu, příme Jum-Jumu za snachu a věnuje starimu Kokovi na památku za ženu odloženou hofdámu Katizu, ačkolif bi šel Ko-Ko rači do pense.

To jest vypsáni kusu, keri se dává s englickou muzikou. Je to kus tuze poučni, nepse vidí, jaké jsou Japanézři lidé, keré chodí v suknich jako biblické Židé. Vidí se dále také, že i v Englicku sou špatné zpěvákové a že mají Engličané lepši bavlnu neš operi. Konečně se vidí, že i na englické kusi chodí řítké publigum, což není ku podivu, nep je f Praze málo lidí keré bi engličiny bili povědomé. Afšak jest chiba, že Nanki-Pu není otpraven, nepjeto tenór, keriho bi nebilo škoda, diby mu usekli hlavu, poněváč v živém stavu bude spívat dál, což je špatná vyhlítka pro abonentové englického dívadla, esli ho pustí, naspátek do své vlasti.

Otpuste, vážnosti pane redagdore, že sem dnes psal referád přes kus egzodicki, nep se v českém dívadle nehraje, jak sem na počátku

citíroval. Těším se moc, že budoucně budu zas psát přes nějaki kus vlastenecki a sem odaní Váš dramaticgi kritýgr

Vavřinec Lebeda.

*

Pozn. Na začátku této stati dotýká se Lebeda záležitosti dra V. V. Zeleného, hudebního kritika, který svými kritikami a referáty usiloval o povznesení původní produkce zpěvoherní v repertoáru Národního divadla; stavěl se namnoze příkře proti divadelnímu režimu také ve svých brožurách o Národním divadle. Tato činnost Zeleného podnítila také některé české skladatele, že přemluveni K. Bendlem podepsali protest proti tomu, že se v Národním divadle původní opera zanedbává a tím že slábne také zájem o ni. Ve skutečnosti byly ty výtky přehnané, pokud se týkalo jak díla B. Smetany, jehož nejhorlivějším propagátorem byl dr. Zelený, tak i zvláště Ant. Dvořáka a R. Rozkošného, kteří protest podepsali.

Na svém turné po Evropě přibyla do Prahy v létě r. 1887 anglická divadelní společnost, kterou vedl ředitel D'Olyly Carte, a hostovala tu v karlínském divadle Varieté. Dávali operetu („burleskní operu") „Mikado" od Arthura Sullivana, která měla premiéru v Londýně roku 1885. Výprava „Mikada" byla nádherná, kostýmy dam měly pravé staré japonské vyšívání, dekorace byly originální japonské. Byla to tehdy pro Prahu sensace.

11.

GURÁTOR MARNOTRATNÍKŮ.

F Praze, 11.ho. augusta 1 osm set 87.

Visoce vážená redagce Švandidudága!

Těší mně velice že mohu podati referád přes nový původni kuz s francouského jazika, zepsani od Žíla Mojanó a Alexandra Bižóna a přesazeni od pana Bedřicha Frýdi. Kus tento vipysuje se tytulem GURÁTOR MARNOTRATNÍKŮ a hraje se ve třehaktech. Muším podotknouti, že slovo *gurátor* nepochází od medicínského hlavního slova *gurírovati* níbrž od jurydického časoslova *guratela,* coš viznamenává dohlítku na lidé, keré nemají ze všeho dobri rozum, hlauně zutráceni peněs. Muším poznamenati, že já nigdi nebil pod guratelou, nepsem bil velmi šporovně žif, an moje neboška manželka držela kasu a dávala mi deně jen tři grejcari na tabák. Ničko pak taki nemám žádniho gurátora, an bi z mích přímů nemoch žádni gurátor egzestýrovat. Cošťšak jest při guratele hlauni vjec.

Tytulní roli f tomto kuse dává pan Mošna, keriš jest francouskím advokátem menem Paš-vén, nepsou Francouzi šťasni nárot, keri má také

dost advokátů, jako Čechové. Tento Pašvén zašlupuje samé manželé, keré mají marnotratné ženy anep syni, kdešto doktor Bozarobén — dává pan Štros — zašlupuje paničky, keré nejsou se svýma manželama spokojené. Opchodnik Oliféri Thomajer — keriš fšak není příbuzni vítečného českého doktora medecíny toho mena — jest víborny muš, keriš má tuze špendábl ženu, coš ho netěší, nepona kupuje samé zlaté rybičky, papoušky, staví fontány a vodovody, coš fšecko příde přet greminál, aby dal paničku pod guratelu. Doktor Pašvén mluví při stání vítečny plediaré a sout ho ustanoví, aby dával na paničku pozor, aby se nerozdala. Oliféri Thomajer miluje ženu krom toho utráceni, ale kdyš mu přes ni daj' gurátora, jede z melangólie do Englicka, jelikoš na něj suspendýrovaná manželka zanevřela. To jest první akt, kde jeviště přetstavuje griminální sout.

Ve druhi magtě vidíme, že bi doktor Pašvén, keri jest gurátorem mnoha utrácejičnich lidi, sám potřeboval gurátora, nepse zamiluje do paní Pavlíny Thomajerovy — dává slečna Dancrová — a viznává, že jest skrze ní celi okouzlen. Mili gurátor povoluje jí fšecko, nač si zamane a vihazuje nyni za svou glientku víc peněs, neš dříf ona sama. Jeho vlastni žena je tuze nepříjemná paní — dává slečna Křepelová — poněkut ordijální, kerá žárlí jako mouřenín benátský, a je pigírovaná, že její muš je gurátorem přes tak

mladé paničky jako Paulína. Abi se ot této ženy poněkut zotavil, jede Pašvén do lázní roajatských, kam jede také Paulína, a utrácí tam s ní sílu peněs, začeš nic neužije, nepjest Paulína jinák solidná paní, kerá nedělá příliš velkou ostudu. Afšak v těchto lázních praskne to s gurátorem. Jeho žena je doma nad míru znepokojena přijede ingognito za ním a najde muže, jak hraje s mladýma slečinkami a paničkami slepou bábu. Postaví se mu do cesty, Pašvén chytí svou ženu — coš by neučinil, dibi neměl oči zavázané — můžete si pomislit jeho přegvapení, díž si sundá šátek. F tom samém okamžiku přijede také Oliféri Thomajer a gurátor Pašvén jest fohromných rozpacích — nep Oliféri vidí, jak Pašvén jeho ženu uči špořit, což bi sám bil *takhle* dovedl také. Paní Pašvénová odvádí rozteklena svého muže, pan Oliféry pak se udobří s chojti, neboť by mu s takovímto gurátorem přišla eště dráš neš bes gurátora.

To jest vipsáni kusu f keremš krom těchto hlaunich osop vistupuji ještě mnohé vedlejší role, jako na příklat Dybéf, bívalí ojansky regmencárc, ničko major na pensi, keréhoš dává praski mněšťan pan Šimanofcki, herec oblíbeny. Advogáta doktora Grimploda hraje pan Karbus, keriš hraje dicki menší úlohi zlodějů a raubířů, sluhu Matěje u doktora Pašvéna dává pan Brožek, keriš ze své paní i pána tahá peníze, což vítečně provozuje.

Tento kus je velmi poučni, nepse vidí, že u francouskich soudů mají také málo místa, jako u praski poroty, nep f prvním agtě vistupuje na jeviště celý griminál, kde se president pan Chlumský se dvěma votantama mačkají u krátkého stolečku jako herinkové, začeš by mněl pan režižer také dostat herinka, nebojť bi se f každém víčepu vypučil delší stůl.

Pak se vidí, že francouské milenki přídou velmi draho, nep majorovi Dybéfovi příde milenka Valentina na tři sta franků měsíčně, coš nepochopuju, jelikož naše české milovníci se mohou u svích milenek navečeřet, díž je známost do opraudy. Konečně se vidí, že francouské spisovatelé Mojanó a Bižón měli sice dobrí nápat, ale že nejsou eště dost vyprakticírované, nep tento kus není príma kvalita a jest místama poněkut velmi zdlouhavý. Jsou tam fšak dobré nové ftipi, jako že má doktor Pašvén hlavu, jaká mu narostla, že paní Paulína nemůže mít deset hlaf a že jeden bratranec umřel náhlou smrtí při srášce vlaků, coš prý není dědičné, jak povídá doktor Chvalofcki, kerimš ftipům se publigum velmi smálo.

Končím grytiku, nepse musím připravovat na novou přes nový balet „Narenda“, keriš se bude v neděli poprve dávat. Jsem odani

Vavřinec Lebeda,
dramaticki kritýgr přes dívadlo.

Pozn. Francouzská komedie o 3 jednáních „Kurátor marnotratníků“ od Jul. Moineauxe a Alex. Bissona měla v překladu Bedřicha Frídy premiéru v Národním divadle 9. srpna 1887 za režie Fr. Kolara. Vybrána byla jistě pro potřebu letního repertoáru, po srpnu zmizela se scény. Z francouzské výslovnosti přetvořil si Lebeda české znění jmen Pagevin, Boisrobin, Olivier Thomery, Dubeuf, Grimblot. Srovnání společenských poměrů pařížských s našimi poskytlo Lebedovi látku k úvahám.

12.

BALET NARENTA.

F Praze dne 26. augusta 188sedum.

Slauná a chvalně známá redagce Švandi dudága!

Prosím za otpuštěni, esli tento referád bude poněkut nedokonali, nepjá píšu poprve přes balet a nejsem f tom tak skušeni, jako v tragdédiich, f kerich se viznám. Balet se vipysuje titulem NARENDA a je zesumírovany od Lujžiho Manžáty, coš jest krajan bívalého raubrhautmana Kalavardiho. Muzigální část zhotovil Paólo Gorca, téš člověk jazika taliánského. Českí tegst k této němé pantomii zepsal pan Augustýn Eužén Mužik, keriš prakticíruje na trategédického spisovatele, afšak nebil za to eště potahován k ouřadu. Kdo přesadil do češtiny muziku, o tom nemám povědomost, nep to nebilo na plagádě vytištěno, coš jest velký šlendrián.

Narenda jest slovo kereš viznamenává němou dífku ukradenou v malích letech cikánama o jejiš minulosti se neví nic pozidíf, nepona ne-

mluví a je to nezhojitelná nemoc. Tato dífka ležela *„f parném* letě *f blátě* a prachu na silnici", přes coš nejsem moudri, nepdíž bilo bláto, tedi pršelo, a díž prší neni prach, afšak f každé zemi jest jiná příroda. F tom blátě ji našel stari cikán *Akorát* — dává pan Řada — oprášil ji a viučil ji tancovat balet, neboť pan Řada jest víborny tanečník. Hnet vedle Narendi leželo jiné malé dítě muského pohlaví, také f blátě, kereš bilo jeji bratr Abel. Bili to nejspíš dvojčata a položila je tam nejspíš nějaká krkafčí matka, keráš měla patrně nějaké nedovoleni poměr. Afšak tato krkafčí matka není posut vipátraná.

Kdiš učil *Narendu,* učil uš Abela taki, abi něco uměl, a skutečně se muší říct, že je to naučil dobře, nep tyto dvě děti jsou nyní ankažírované u národního dívadla pro balet, totiš baletmajstr pan Berger a jeho paní, rozená slečna Paltrenýrová; dosti ku podivu, že se mohli vzít, díž jsou dvojčata.

Díš tito nalezene děti virostli, chodil s nima stari cikán *Agorát* na jarmarki, abi tancovali a vidělávali, a přišel do jednoho města u moře v zemi, keráš neegzestýruje, nepse na plagádě nemenuje. *Narenda* tancuje, tancuje, lit kouká a město je celé prič. Ale pak nechce *Narenda* ingasírovat vstupné a stari *Agorát* jí slíbuje bití, nep je člověk suroví, coš bi v panu Řadovi nigdo nehledal. *Narenda* fšak uš má toho cikánského života dost a její bratr Abel také, i utečou na

koráp, na kerim je kapitán pan Koubek, dobrosrdečný člověk, keri je veme na slepo, nep nemají peníze na zaplacení gajuty.

To jest vipsáni prvního agtu, kdi se na konci pan Řada zlobí, že mu jeho nejlepší „síly" utekli.

Druhi agt hraje v nějaké afrikánské zemi, kde ještě egzestýruje otroctví, totiž černé lidé. Nat těmi otroki je dílovedoucím pan Brožek, keriš má bič, a nade fším je pánem jisti *Tomson,* keriho dává pan Šimanovcki, coš jest ku podivu, nep je rozšafny praski mněšťan. Ale f tomto kuse je celi viměněny, má také bič na otroci a zvláště kunýruje negra *Fanora,* keriho dává pan Štros, hnědě natřeny. Tento Fanor je sinem jednoho černiho krále, coš mu nigdo nechce věřit, nep chodí skoro celi nahi. Tento druhi agt baledu je velmi nelidski a zdá se bít přeloženy z románu ot paní Hariet Becher Štoudev, kde se vipysuje utrpení starého negra Toma, coš je k pláči. Dohlížitel Olivarec (pan Brožek) nadává, Tompson nadává a mouřenínové pláčou a spomínají na svou černou vlast. Kdiš pak má Fanor dostat pětadvacet, zbouří se v něm jeho královská kref a on aranžíruje spiknutí proti otrokářům. V noci začne bít hrom a strašný mořský orgán přižene koráp s *Narendou* na skály u břehu, kde se rozbije. Fšecko zahine mořskou nemocí, jenom pro *Narendu* skočí Fanor do moře a zachrání ji. Starý světák Tompson chce si s Narendou něco začit,

ale předně *Narenda* nechce, neb jest moc unavená orgánem a celá mokrá, zadruhé mu to překazí Fanor, keriš se do *Narendy* zamiloval, ačkolif ji viděl jen potmě. Pofstane revoluce, otroci bojujou jako lvi a zatím pretendent Fanor uteče s *Narendou*. Přišla chudák z bláta do louže.

Třetí agt hraje opět v neznámé zemi, kde panuje monarcha Lamanzór, podle keriho se malujou králové na kartách. Toho dává pan Šamberk. Tento král je tlustý, mluví málo — coš je vítečná úloha pro pana Šamberka, nep si může fšecko pamatovat, ale má dobré srdce. V jeho perzonálu se vinachází bratr *Narendi* Abel, keriho mořské raubíři chytli a Lamanzórovi prodali. Je jarmark na otroci, král Šamberk si jde koupit novou zásobu, nepjeho otroci nejsou trvanlivé. Příde sem také Fanor s *Narendou,* kerá tancuje a Fanor vybírá peníze, coš svědčí o jeho vznešeném rodu. Na to se kouká jeden admirálski syn — dává pan Sedláček — a jeho asistent (slečna Veverková), keréš si do té země vijeli na dva svátky. Tento admirálski syn se zamiluje do Narendy a veme ji na flottu, kerá jede do Londóna, nep hodlá pojmout Narendu za manželku, poněváč je němá, coš se každi den nenajde. Lamanzór pustí Abela na svobodu a ten také jede do Londóna. Fanor neví beztoho co má f kuse dělat a jede také do Londóna. Na korábě fšak — coš je uš čtvrti agt — propukne v něm prudce láski bol a poněvač vidí, že *Narenda* uděl-

lá s admirálskim synem lepší partii neš s ním — nep Fanor nemá ani kalhoti — hodlá se zasamovraždit utopením v moři. Na štěstí si zpomene, že v druhim agtě uměl plavat a neš skočí do moře s korábu, zapichne se rekvisitou, totiš dýkou. Pro jistotu bi měl vypit flaštičku cyangáli a pak se zastřelit, coš bi bil efegt. Nigdo se po něm neptá a pan Sedláček šťastně přijede s *Narendou* do Londóna, kde si ji hnet veme za ženu, čemuš jsem se divil, nep k ženěni musí mít člověk domovski list a to Narenda nemá.

Vinasnažil jsem se podat Vám vypsáni kusu, keriš ačkoliv je zmuzikou není přec žádná opera poněvadž se v ňom nespívá. Není ošem kus ten originální nepse podobá poněkud „Němé z Pořiči", coš jest opera ot vlaského gomponisti menem Ferdi, kdeš vistupuje taki jedna němá role, keráš nemluví a má téš bratra, keriš se fšak nemenuje Abel nibrš Mazanelo a netancuje nybrš chitá rybi.

NARENDA je hlauně proto poučná, že se vidí, že sou eště mnohé neznámé země o kerich nevíme a kereš bi snat mohl vipátrat doktor Holup keriš se nyni vrací safriky a bude zatím vagant.

Vidí se dále, že f těch neznámích zemich tancujou taki negři a saraceni a to ani ne tak nohama, jako hlavama, aš člověka lechtá žaludek, coš je ohromná drezura a neví se, kam až to f tomhle uměni přivedeme. Vidí se, že je ně-

mota zlá věc, ale že je taki dost zlé, kdiž člověk trochu mluví, jako bratr *Narendi* Abel, u keriho bi nebilo žádné neštěsti, dibi bil taki němi. Vidí se, že bi bilo velké štěstí pro publigum, dibi bil i négr Fanor němi, nepon chudák mluví hrozné věci. Konečně se vidi, že bi i král Lamanzór moch bít němi, nep co povídá nestojí za řeč a za učení nazpaměť. To sou mé grytické náhledi přes NARENDU, keréš mně na stará kolena dosti unavují.

Končím, nepse musím připravovat na novi referád přes „Jedenácté přikázaní", což jest víborný původni kus od našeho Šamberga, keri díž má čas spisuje také trategédie pro dívadlo. Jsem zúctou odani

Vavřinec Lebeda,
grytickí spolupracovník Švandi dudáka.

*

P o z n. Pro udržení finanční rovnováhy byly dávány v Národním divadle výpravné balety, z nichž nejúspěšnější byl „Excelsior" (v r. 1885). Aby byly tyto hry, v původním provedení pantomimy, učiněny českému obecenstvu srozumitelnějšími, byly doprovázeny na Národním divadle mluveným slovem. K „Excelsioru" napsal je sám Jaroslav Vrchlický, k „N a r e n t ě" Aug. Eug. Mužík. Tento italský balet, který měl premiéru 14. VIII. 1887, složil Luigi Manzotti, jeho hudbu P. Giorza. Na scénu Národního divadla

jej uvedl Fr. Kolár, tance nastudoval Aug. Berger, orchestr řídil kapelník M. Anger. — Němá role titulní hrdinky baletu, tančená Giuliettou Paltrinieri, primou balerinou Národního divadla (nar. v Modeně 1866, † 1889), svedla Lebedu ke vzpomínce na populární tehdy operu „Němá z Portici", jejímž skladatelem však je Auber, nikoli Verdi, což Lebeda sám v své příští kritice (č. 13) opravuje. V závěru referátu je zmínka o českém cestovateli dr. Emilu Holubovi, který se v září 1887 vrátil z veliké cesty po jižní Africe.

13.

PAŘÍZKY ROMÁN.

F Praze, dne 8. septembru 188sedum.

Slauná redagce Švandi dudáka!

Předefším prosím velmi za otpuštění že semi f posledním referádě nachomejtl jakisi luxus salami coš jest latinské vyjádření a viznamenává ve vlastenském jaziku šlápnutí na rozum, coš mně poněkut velmi mrzí nepjest na oukor mé grytické rebutaci. Projádřil jsem totiš ve své barabole o Narendě a Němé z Pořiči, že tato poslední opera složena jest od italiánského gomponisti Ferdi, kerášto vjec je poněkut nepravá, nepoperu „Němou s Pořiči" složil nýbrž francouski gomponist s německým ménem *Ábr,* kereš se f české dopropísebnosti vislovuje *Óbr,* coš má potach na pozidivní faktum, že jest fuměni muzigálním *velki* muš. Prosím tedy za uveřejněni této opravy stran udáni falešniho gomponisty, nep bych moch mít s ostatnima muzigálnima grytygrama polemigu a rát bich s nima zůstal na golegiálni noze.

Slíbil jsem f poškriptum minuliho referádu,

že budu psát budoucně totiš dnes přes pana Ferdijanda Šamberga, keriš nám dal „Jeđenácté přikázáni“, afšak jsem nucen poněkut tento referád poodložit, nepse dával mezitím iny kus velmi orginálni s francouskiho jazika potitulem: PAŘÍZKY ROMÁN — zepsany *Odoktája Felijeta,* keriš jest vinalescem *felijetonů,* jak se z mena virozumívá, a víborny spisovatel — a jesto dráma ze života paříšské honorace.

S tohoto kusu se virozumívá že každi bohaty člověk f Paříži jest *hotelijé,* jako na příklat pan *Dešarži* (p. Slukof) keriš má také *hotel* a poněvadž právě nejni plny pasažéru, dává pan Dešarži domácí bál, coš se koná f prvním agtě. (Ačkoliv jest *Dešarže* kmán ojenské, jest hrdidina tohoto ména přece *civilista,* nebif nigdy na vojně. Gontrér fšak pan *Slukof* sám bíval gdysi ojínem, a takovéto nesrovnalosti mezi zdáním a skutečnosti nazívají se gontrasty.) Tento pán pojal přet několika roki za manželku Marselu, kerou dává paní Bittnerová, tuze heská mladá pani keráš má outlou Thálii a mně se líbí. Tyto dva lide jsou šťastné, nepse mají rádi, ačkolif měla slečna Marsela jen osumdesát tisíc franků věna coš jest na francouské pomněry málo. (Díž má u nás holka osumdesát tisíc — ta si vybírá!) Afšak pan Slukof jest hotelijér, tak mohou bít živi. Pouze je trápí, že se stará paní Dešarži (dává slečna Křepelová) tajně žere, coš bi nebilo ku podivu, neboť přet čtyrma roki umřel

stary pán šlakem; snat mnoho pil. Po ty štyri roki bil smútek, až dne sedmého září ve středu večír poprve dávali ten bál, jak řečeno, kdeš se tancovalo a paní Marsela Dešarži spívá s talijanským impresorem Juliánem, keriš ji navádí, abi šla k dívadlu. O tom nechce pan Slukof ani slišet nepto nepotřebuje. Je zde vícero pozvanich osob, keré moc jedi a pijou a mluví přes ostatní hosté.

Průběhem agtu přichází také baron *Žerevál,* hlauni role f kuse, kerou dává pan Bittner, nepjeho manželka Tereza (slečna Danzer) je také pozvána na bále. Tento baron Žerevál je veliky znalec ženskich a miluje všecki heské holki od hausmistra aš na půdu, ačkolif je ženat, a vidí se hnet f tomto prvním agtě, že má i chuť na paní Marselu Dešarži, keráš ale je velmi solidná, mladá a heská paní. Fšecko bi bilo f pořátku, dibi se stará paní Křepelová tajně nežrala, o čemš mluví i Žerevál s ostatníma darmochlebi na bále a praví, že je f tom ňáké tajemství, že snat je v domě ňáká mrtvola, coš jest holi klep, nebojť přes takové věci jsou zdravotní komise a záduší. Je po bále, hosté odcházejí, pan Dešarži sedne se svou mladou paní (paní Bittner) na kanape a tu si trošku viceverza kažulírujou, přičemž si povídají důvěrné věci, na kere za ty čtyry roki neměli čas — coš jest k vůli publigum, abi virozumělo průřiz hry. Pan Hándri Dešarži teš vislovuje bolest nad melangólii své matki, keraš nepřišla ani na

bál, coš jsem já pochopoval, nepstaré paničky na bále dicki tlučou špački. Afšak jemu je to divné a abi pokojně spal, de vitáhnout z matki strašlivé tajemství, proč *ona* nemůže spát. Vráti se hnet celi bledi, nep zaslechl za dveřma kerak matka povídá: *Nikolif, déle to nemohu vídr —!* (Coš bi eště nemuselo bít žádné tajemství, nep člověk nevydrží ledacos.) Celé dívadlo je dychtivé co to bude a v tom uš se připotácí matka Handriho, neboť skutečně se svím tajemstvím do druhého agtu nevidrží. Ptá se děti majli ji rádi a pak jim vyjádří následovní záležitost: stari hrabě Šerijé (esli se totiš dobře pamatuju) mněl jakýsi techtlmechtl s matkou barónki Žereválové, dokut tato baronka nebila eště na světě, následkem čehož mislel, že jest Tereza jeho cérou (což jest ofšem podivné, díž nebil gopulírovani). Díž umíral, otkázal této své céři, kerou měl bez vlastní ženy, skoro tři miliony franků, ale abi nekomprimíroval matku, odevzdal peníze starému Dešarži, bi je dal dceři Terezce, aš bude její legátní otec mrtef. (Dá to dost práce, neš se to fšecko vijádří!) Tento otec skutečně taki zemře, ale stari Dešarži neodevzdal tři miliony, nepuš je neměl, an špekulíroval na burse. Afšak celá ta věc ho netěšila, pak přišel šlak a na smrtelné posteli se viznal ženě, slečně Křepelovi, jak to s těma miliony je. Paní Dešarži vidržela tajemstvi čtyry leta f sobě, coš je u ženské dost k neuvěřeni, aš konečně to musí ven.

Tejť vidí Hándri Dešarži co matku trápilo nep vlastně všecka jeho aktiva náleží Teréze, kera se zatím profdala za bankéře a baróna Žerevála. Chvílku se rozmejšlí, nep tři miliony nejsou maličkost, konečně řekne: Matko, já vrátím všecko — pak jsme žebráci! Toto projádření naplní ženské takovou radostí, že mu padnou kolem krku a opona dolů.

Po první maktu následuje hnet druhi agt, kdež jest baron Žerevál ve svém kompitóru. Začíná se vijadřovat, že tento barón jest vlastně lump a darebák, coš bi do pana Pittnera nigdo neřek a je ho velká škoda esli se opravdu tak spustil. Sedí tu schvaceni na fodeli a poroučí sluhovi Ambrijózovi panu Brožkovi, abi mu přinesl čínky bi se trochu posilnil nepjest nerevézni od mnoha ženskich, ačkolif jest ženat. Díž se tak potíká s čínkami, přijde doktor Česnek pan Šmaha, keriš říká sobalem baronovi že je fláma. Barón je fšak velký cinigr a říká, že to ví, že si z toho nedělá žádni škrofule a dibi chtěl bejt solít, že bi nepotřeboval doktora. Pak ho žádá, abi mu dal arzenigové práški, coš jest dobrá medecína pro utahané koně. Hnet za doktorem příde spěvačka s operi Róza slečna Turková, keráš tedy musí bít eště u ňákého jiného divadla, nepunašeho nigdy nespívá a na tuto má baron spadyno nepjest věru heská mladá zdravá holka. Afšak tato holka je velmi cnostná nep zná následki a chce barona milovat, až si ji vez-

me, pročeš mu radí abi se dal se svou paní rozvect. Pak přijde Hándri Dešarži a melangolickým hlasem povídá baronovi, jak je ta věc s tím testamentem, že nemůže cizé peníze podržet a že mu nese ty tři miliony a pak že je pangrot i se ženou a matkou. Baron Žerevál je darebák, kerimu je jedno, kdo bil tatínkem slečny Terezki nynější jeho ženy, donutí slečnu Danzrovou, abi ty tři miliony vzala, coš ona činí s velikou hypochondrií a špatnou českou vejslovností — nep jest francouska! — a Dešarži otchází, když mu barón Žerevál dal kondici ve své bance s 5000 franků ročně. Takovému postavení říká se f Paříži chudoba — u nás to má velký ouředlnik.

Kdiž přijal barón za kompitóristu Dešaržiho, mněl tajnou naději, že dostane i jeho ženu (ovšom pro jiný odbor), f čemš se mejlil, jak je vidět ve třetím agtu, kde se přetstavuje chudá domácnost rodiny Dešaržich. Stará pani štikuje pantofle a učí na fortepiáno, mladá chodí do trhu a Hándri pracuje v kompitóru Žereválově. Paní Bittner opět říká svému manželi, že bi mohla jit k dívadlu, že ji impresór Julian dává pěknou ofertu a ujišťuje ji, že bi se celá Ameriga z jejího zpěvu zbláznila. Pan Slukof nechce si vzít tak velké neštěsti na své domi a za druhé má proti dívadlu antifatý, coš se pochopuje, díž je sám tak dlouho u něho. Mladá paní je sama doma, díž příde Julian a láká ji opět do Ameriky řkouce, že čeká do šestihodinového rychlovlaku,

keriš jede přes Háfr do Ameriki. Díž odejde, příde k ní baron Žerevál, keriš ji činí špatné návrhi ohledně tajné láski. Marsela se stydí, cítí, že už bi také dlouho nevidržela a poněvač jí vůbec celá ta egzestenc v malém kvartýru netěší, prchne po odchodu Žerevála na nádraži, abi jela do Ameriky, kam táhne impresor Julian se všema svíma agtérama na vídělek. Setmí se, příde stará paní Dešarži z lekcí na forte a zase vyšívá pantofle, když fstoupí doktor Česnek: „Kde je Marsela?“

„Snat f pokoji,“ otpovídá stará.

„Mně se zdálo, že sem ji viděl na nádraží s Julianem,“ praví doktor Česnek nepokojně.

Stará jde do apartamá Marseli a uš se zas potácí na jeviště s korespondenčním lístkem, keri tu Marcela zanechala. Jeto velká kadastrófa že jim utekla, zláště diž příde domů Hándri — opona spadne.

Ve čtvrtém aktu dává baron Žerevál tabuli svím přátelům obojího pohlaví v novém paviljóně, keriš koupil pro spěvačku Rosu, abi dosáhl její láski. Jsou moc veselé a během řeči povídají si o strašné případnosti na moři, kdeš *schořel koráp s celou společnosti impresora Juliana na cestě do Ameriky* — následkem čehož schořela i nešťastná Marsela, nepnebilo nic asegurírováno. Baron stále pije, obímá ženské pohlaví a konečně deklamíruje toast, coš je strašná scéna, nepho při tom trefí s čista jasna šlak

a on zemře dřív, neš domluví svou roli. Je to spravedlivý trest ot Boha za jeho lumpáctví.

F pátém aktě se vidí, že fdova po Žereválu, slečna Danzer, miluje fdovce po Marsele, Hándriho Dešarži. Skrze agenturu staré pani nabízí mu své peníze a svou ruku — f tom se objeví opět Dr. Česnek a oznamuje že přichází Marcela *sekající* — čemuš jsem nerozuměl — nep neuhořela na lodi, nýbrš se zachránila. Díž fstane fdova z mrtvich, je to dicki malér pro muže — stará paní Dešarži opět silně se potácí (slečna Křepelová vůbec f tomto kuse často se potácí, coš dobře provozuje) a nechce spočátku svou nevěstu ani vidět, aš diš doktor apelíruje na její křesťanské srce. Marsala příde cela utrápená nepčeká, že bude stará matka krobiánka, coš bi bilo zbitečné, nepna konec přece musí povolit a čeká jen, co tomu řekne její sin. Hándri příde radostně, nepse s baronkou de Žerevál domluvil — a slyší, co se stalo. (Marcela je zatím faltáně, keriš pochází zoperi Faust a Margeta, a naslouchá, co tomu její muš řekne.) Mladi Dešarži je celi pryč, nechce ani slyšet o ženě, kerá utekla do Ameriki — f tom faltáně něco bouchne, totiš Marsela, kera vipyla ciangáli. Teť ošem se Dešarži udobří, ale je pozdě, Marsela umírá, nep Doktor Česnek ve zmatku nespomene ani na mlíko.

To jest konec pátého agtu, nepjich víc nemůže být, poněváč je uš moc hodin. Dibi bil šesty akt, nejspíš bi se v něm Dešarži podruhé

oženil coš bi mu každi přál po nešťastném prvním manželství.

Nemusí se ani povidat, že je tento kus velmi poučni, nepse vidi že si člověk flámováním krátí život, jako baron Žerevál. Vidí se dále, že je sice velmi ideálni afšak taki záhubné platit za tatinka dluch, dyž člověku nic nezbide, jako Dešaržimu. Vidí se, že na ženskou se nigdy nemůže člověk spolehnout, jako na příklat Marcela, kerá fprvním agtě muže tuze miluje a ve třetím uš mu uteče s impresorem do Amerigi. Hlavně však se vidí, že bilo první opsazeni kusu přet párma lety lepší, neš je teť, nep tenkrát hrála taki slečna Pospíšilová a pani Malá.

Doufám, že budete s tímto referádem spokojené a jsem zúctou oddani

kritýgr *Vavřinec Lebeda,*
bívalý ředitel divadla s padesáti
dřevěnýma agtérama.

*

Pozn. „Pařížský román", drama Octava Feuilleta, mělo českou premiéru (v překladu Bedřicha Fridy) v Prozatímním divadle 18. února 1883. Na scénu Národního divadla bylo uvedeno 7. září 1887 v režii Šmahově. — Lebeda uváděje podrobně obsah kusu prohlédá s kritickou pozorností jeho stavbu. Jména osob, jako jsou de Targy, Chevrial, Chesnel, uvádí Lebeda po svém způsobu.

14.

„HERALT“.

F Praze, dne 7. ochtóbru 188sedum.

Blahorodá redagce Švandidu dáká!

Především prosím za otpuštěni, žesem do posledního čísla Švandi neshotovil referád přes divadlo, musím podotknout, že sem psal sice kritigu, a sice na kus „Sudy zalamejsky“ coš jest kus ze španělských poměrů od Kalderona dela Barka, afšak jsem při jisté příležitosti stratil počátek a paxem dotoho nemohl trefit.

Dneska musím vyjádřit potěšeni, že mohu poněkut ignorírovat cizozemskou lideradúru a psát přes vlastenský kus, nep Díž se dává na čekém dívadle vlastenski kus, je to přec jen jediná radost.

Takovou radost mnělo národni publigum včera 6. října, kdiš se poprve dával kus „HERALT“, coš jest hysterická trategédie z české kronyky f pěti jednáních. Tento víteční kus je sepsani od jistého vlastence *Adámka,* keriš jest poslancem za hlinskou koláturu a ouřaduje na říské radě ve Vídni. Tento mušš je známí spisovatel, keriš píše

přes kořaleční mor a dělá štadistiku, coš jest vjeda, co kdo vypil a snět a kolik lidi za rok umře — krásná vjeda! Mimo toho také píše, jak řečeno, také trategédie, a tuhletu psal nejspíš v říské radě, kdyš mladočeské křiklouni interpolírovali vládu přes sokolcké záležitosti, tak že chválabohu nemoch fstát a s nima hlasovat, nep bil také dicki f podezřeni, že je liberární radygál. Oté dobi, co nefstal, se ví, že má rozum. Jako je vítečny poslanec, je vítečný trategédista, coš se později ukáže.

„Heralt", keriš nám byl podán na dívadle, není žádni příbuzny „Ňufjork Heralta", keriš pochází z Ameriky. To je docela jiná rodina. Tento *Heralt* ot Adámka pochází z minulýho stoleti, když panoval v Čechách císař Rudolf, coš bilo po bělohorské bitvě. Průřiz hry vipysuje se asi následovně (esli do toho přídu, nepjest trategédie zepsaná ve verších, coš jest nejen obtíš pro mluvení ale i pro pamatováni). První agt obehrává se na zámku opočenském, coš bilo panství kere náleželo vrchnostenské rodině pánů Trčku z Lípy. Vijádřuje se, že hlauni majitel a dědic panství, Vilém Trčka z Lípy, keriš má predigát *Heralt*, mněl jakousi antifatí na jistého Španihela, keriš se vijádřil empertinentně o jeho nevěstě, slečně Heleně, keráš fšak nevistupuje. S této piganterie se vivynul duell, f keremš divoky Hyšpán padl jsouce trefen kordem Heraltovým. Na duell s nešťastnym koncem byl od císaře

Rudolfa určeni nepřijemny trest, totiš tehdejši Pipergr, s kerimš nechtějíce mít Heralt potahováni odhodlal se uprci do turecké země, kdež bojoval proti tamním vlastencům. Tato případnost stala se dříf, než kordyna vyletí. Následkem toho dán bil opočenskému panství poručník menem Adam Zylvár s Pilnikova a na Vlčicích (Staročeši mněli delši mena, neš věk) kerehoš dává pan Bittner. Pan Bittner jest v civilním životě slušný mušš, afšak na jevišti dává často gaunerové. Zylvar jest takovíto gauner čili intrigán, keriš michá jedy jako matrialista a odstraňuje lidé, kere jsou mu nepohodlné. Neboť tento muš počítá, že se jeho poručenec Heralt s Turecka nevrátí, an bylo jiš tengráde známo, že Turci imputírují svím nepřátelům krky, nosy, uši a jiné oudy, následkem čehoš zajaté lidé těžko se uzdravují. Panu Zylvarovi se totiš líbil opočenski grunt a bil by ho rád dědil. K tomu cíli navrhoval slečně Heleně své srdce a ruku, afšak ona odmítla, jsouce věrna Heraltovi i v turecké zemi. Tato evendualita nepřivedla intrigána z tagtu. Namíchal jedu do jahod, jahody oferíroval Heleně, načež ji přišlo nanic. F tom stavu ji Zylvar chytil a s vinaložením vší darebné své eneríže shodil ji z okna do propasti, kdež cestou umřela otřesením mosku, načeš bila prohlášena za samovražednici, pochována vkostele a monument její dán přet kostel, kdeš přes něj lidé chodili. Bila fšak eště jedna ženská v rodi-

ně, istá Daněla (paní Bittner, mladá, moc heská paní, keráš hraje nelangóliš úlohy). Této dámě podal Zylvar nabídnutí k sňatku coš přijala, coš učinil, aby s ní vyženil Opočno, heský statek. První agt jesden přet svatbou a Zylvar jásá, jak se jeho pletichi daří. Tu fšak přichází stary purkrabí na Opočně (keréhoš dává pan Šimanofcký, praski mněšťan). Šimanofcki jest poctivec a činí Zylvárovi víčitky, jak hospodaří na Opočně, konečně mu řekne, že viděl, jak shazoval Helenu z okna, dá vípověť na hodinu a otchází z hradu bez penze. Zylvar jest proti němu hašé a přemejšlí jak by se ho zbavil. Takové darebáci dicki najdou prostředek, i napadne Zylvarovi, abi dal pulkraběte zavraždit coš má vykonat jeden lump, zavřeni ve greminále na hradě. Tento lump jest pan Karbus, menem Havel, od karakteru tulák, každého škandálu schopni. Zylvar otpustí mu zbytek trestu a dá mu návrh, abi Šimanofckiho zabil, coš je odvaha, nepje předně Karbus o hlavu menší a pak je Šimanovcký u publigum moc oblíbeny. Pak de Zylvar do zábavi. F tom, na konci agtu, přichází Heralt z Turecka, tuze zasmušili a je mu na tváři vidět smutni konec kusu. Dává ho pan Sajfrt, keriš hraje dobře smutné hrdinové, jako Egmonta. F Turecku se mu nestalo nic, doma ho čeká infámie. Slečna Daněla oznamuje mu, že jest jeho nevěsta Helena mrtva, což ho uš zarazí. Když mu fšak eště pak řekne, že zemřela, jesceli prič a ptá se jak? Řeknou mu,

že se zasamovraždila, že je uš taki pochovaná, načeš se Heralt ptá, kudy je nejblíš na krchov. To jest první akt, kdy publigum vidí, že nastanou v kuse smutné věci, nep jesto trategédie. Nejsem schopen pověděti vše najednou, nepjest hrozné. Pokračování zítra.

F Praze, dne osmiho oktobru 188 (tuto má bít židovcké číslo).

Především oznamuju, že sem nabil povědomost, že nezepsal kus *Adámek poslanec,* keriš nekoná trategédie, nýbrš mandát. Spisovatelem jest iný Adámek, totiš jurisuniverzumdoktor praski advokát. Divím se, že mně to hnet nenapadlo, ač jsem o advogátovi dřívejc nevěděl. Afšak jest šikovni mušš, kdyš koncepíruje trategédie.

Druhi agt jesmutni, nepjedná na krchově, kdeš ouřaduje jako vrátný pan Frankovský s cérou Pavlenou, rozenou Dumkovou. Heralt přichází tam na hrop Heleny, hned za ním pulkrabí Zachař Pukva, pan Šimanovski, za kerimš jde lumpan Karbus. Nemůže však vikonat atentát hnet, poněvadž má Pukva randevú s Danělou, abi ji vipověděl, jakého ženicha si má brát a co spáchal Zylvar na Heleně. Poví jí to, nep neměl několik let příležitosť s ni na hradě mluvit, kdeš ji každý den viděl, a cesta na krchov je tuze pohodlná. Slečna odejde, Pukva chce jít také domů, ale tu přichází Karbus se svým atentá-

tem. Šimanofski je statečni mušš a křičí. Přiběhne vrátný Frankovski, jeho dcera Pavlena, z kostela vyjde Heralt — Karbus je v pasti. Zaplať pán bůh, Šimanofski není raněn, neb je Karbus na mord nedostatečny, a Heralt mu dává pardon, kdyš tulák Havel prozrazuje, že ho na Pukvu poslal Zylvar. To jest konec druhého agtu, kteriš má poněkut podobnost s „Mlynářem a jeho dítětem", nep se nápodobně odehrává na hřbitově, coš jest melangólické. Afšak smrt tam nevistupuje. Jsem tuze dojat, že nemohu dnes pokračovat, coš učiním zítra.

Dne 9. oktobru.

Jest mi nemilé, že se fčera vyskytl omil v mém referádě, nep jsem bil ponaučen, že vlastně nezepsal Heralta *jurisuniverzál doktor Adámek,* nýbrž jistý pan *Gustav Adámek,* keriš má agenturu v cukru. Mohlo mně to hnet napadnout, že tento pán spisuje trategédie, nepsi vzal umělkyni od divadla za manželku totiš slečnu Fromovou. Musí se říci, že se mu kus podařil, to je pravda, nepjeto trategédie dost smutná.

F třetím agtě „Heralta" vipysuje se pokus svatbi Adama Zylvara, kerášto veselka dopadne smutně, nepjest provázená všelikíma maléroma. Pozoruje se mezitím f publigum, že „Heralt" jaksi nesympatezíruje s Adamem Zylvarem, svím poručníkem, keriš Heralta f prvním agtu na

Opočně radostně nepřivítal a dával mu na srozuměnou, že bi bilo lépe, kdybi šel opět do Turecka, poněváč je na něj v Čechách vidání zatýkač, afšak zatím radí mu to proto, aby mu nepřekážel v jeho prakci.

Tuto intrigu Heralt jaksi prohlíží a zláště přípat s pulkrábím Pukvou (fosobě pana Šimanofckého, kerého pan Sajfrt miluje, poněváč je o mnoho starší), keriš měl být zabití Karbusem, okáže mu, že je Zylvar poněkut nesolidný muš. Proto nevidí rát jeho svatbu se slečnou Danělou a f třetím agtu vyšloupne na jeviště, aby ji překazil. Afšak neví, jak dotoho a chodí okolo kostela poněkut zmateně, což poňouklo jednoho študenta, keriš mněl za mnou sadadlo k stání, ke špatnému ftipu: „No ten Heralt nemusel ani s Turecka chodit, kdyš neví, co na tom Opočně dělat!“

Nešetrné okolojdoucí lidé se smáli, já fšak jsem plamíroval študenta následouně:

„Nerozumni mladíku, dibi se nebil Heralt z Turecké zemně navrátil, nemohl bi tento kus bít zepsani. Vi houbi výte, jak je to těšké, kdiž má člověk svatebčanům přet kostelem dělat ostudu! (Neptuto vjec znám ze skušenosti.) Ostatně počkejte, jak to dopadne dále!“

Študent se poněkut zastyděl, vidouce, že má přet sebou člověka, keriš dívadlu rozumí, a pak mlčel. Skutečně se vyjevilo, že sem měl pravdu, nep Heralt konečně našel příležitost,

aby spůsobil intermejco. Počal kondroverzi s halapartníkem přet kostelem, kerehoš dával pan Koubek a keriš ho nechtěl do kostela pustit, abi tam nebila tlačenice. Heralt vytáhl kord, Koubek parírovał píkou a nevěsta f kostele omdlela dříf, než ji farář se Zylvardem skopulírovał. Fšecko se hrne s kostela ven — jak už sou lidé lekaví — na povětří příde Daněla k sobě, Zylvar je pigírován a mluví nedelegátně na Heralta, do čehož se také míchá jistý svatebčan národnosti španělské, don de Tuniga. Nešťastnou náhodou jestento vyslanec příbuzný onoho Hišpána, kerého Heralt už přet prvním agtem zabil a kdiž se Heralt ptá Zylvara, kamse poděla jeho nevěsta Helena, vyhrkne Tuniga, že raději sama se usmrtila, abi nemusela nahoru do Prahi, neboť prý se dopustila (coš fšak je pouhi klep). To slovo říct, tasí Heralt opět kort a neš může ouřat bespečnosti zakročit, je Hyšpán de Tuniga porouchani ve své tělesné konštituci, následkem čehoš umře. Jednou f tom, žene se Heralt i na Zylvara, afšak ten vykřikne: „To je Heralt — chopte se ho!“ Na tato slova zakročí císařski komorník Makovski z Makovic (špatny karakter, pan Šmaha) keriš má se Zylvardem nekalý pomněr, halabartnici se chopí Heralta a dodají ho trestnímu soudu f Praze, tehdáž do Daliborky na Malé Straně. Ze svatbi není nic, nep slečna Daněla se v této situaci nechce fdávat.

Tím končí třetí agt, od něhoš si musím od-

počinout zas aš na zítřek, nepnení lechké vše najednou vypovědit.

Dne 10. oktobru toho samého roku.

Štvrtý akt představuje greminál Daliborku na Malé Straně, kde sedí Heralt ve višetřovaci vazbě, vlastně se prochází po dvorečku, čemuš teď greminálnici říkají „luft". Na tom dvoře sedí také Doktor Tadyáš Hájek z Hájku, zvaní Némigus, (coš bude asi chiba, nepse doktorům medecíny říká odjakživa *medigus* a tento Nemigus je skutečně protomedigus království českého). Tohoto vědátora dává pan Řada a ma chvalabohu delší meno neš úlohu, nep nigdo neví, proč tento medigus Némigus f kuse je. Je zde na dvorečku také astronom Ticho de Bráche, keriš drží s Nemigusem poradu, jak bi Heralta vysvobodili z Daliborki. Udělá se na to tuze duchaplni plán, že se císaři podá petice, aš se bude dívat na hráče s pulmíčem. Zatím se tluče venku na vrata a přichází vrátný z opočenského hřbitova pan Frankovský s cérou Pavlenou, vyřizují pozdravení od pana Zylvara a přinášejí panu Heraltovi šmukkastličku s jahodama, keréš mu posýlá Zylvar pro občerstvení. Pot těma jahodama je prostředek k outěku, totiš ňáké šperháky a provaz. Ačkoliv tengráde nejezdila železnice a cesty dlouho trvaly, jsou přece jahodi čerstvé, jako by je natrhal; ofvšem se musí vje-

dět, že tengráde jezdily z Opočna štelvágny. Ale Heraltovi je podezřelá najednou sympatie Zylvardová a jeho prezent a brzi se to odůvodní. Dcera frankovského Pavlena, jak už takovi žábi jsou fšetečni, strčila nos do jahot a snědla jich pár a teď na dvorečku v Daliborce ji přichází na nic. Tejť se také ukáže, proč je medigus Némigus f kuse, totiž abi holku vykuríroval. Fšecko to odevře Heraltovi oči a vidí, že je Zylvar větší lump, než si myslil. Už se nečeká, aš císař dá Heraltovi pardón, ale astronóm Ticho Brachu otevře mu bránu a Heralt prchá, vezmouce ssehou k vůli pohodlí kysničku s jahodama abi měl v rukou gorpus delekti. Opona padá, abi měl čas dostat se se svíma zavázadlama na Opočno.

11. toho samého měsíce.

Předeším musím opět podotknouti, že sem bil f osobě audorově dosud na omylu. Nejen že trategédie nepochází od Karla *Adámka,* keriš dělá politiku, ani od jurisuniverzitétdoktora *Adámka,* keriš koncepíruje žaloby, afšak ji nezepsal ani Gustav *Adámek,* agent f cukru, nýbrž eště jiný *Adámek,* křestního ména B., keriš prý je farmacent a zepsal už jednu hysterickou trategédii „Šalomouna". Myslím, že se tentográde nemejlím, ačkolif jsou f Praze eště dva jiné Adámkové, řemesla svého krejčové. Afšak ty šijou kabáti a kalhoti, nikoliv trategédie.

Pátý agt jest opět na Opočně v kabinetě na zámku, kdeš Zylvar mluví do Daněly, abi uš neotkládala svatbu, bi měli věc odbitou. Tu přichází Heralt, nesouc kufr s jahodama, kteréš jsou eště tak čerstvé, jako bi je právě natrhal; snat byly naložené ve špirituse. Myslím, že čtenář pochopil, že ty jahodi sou nadívané jedem, což spůsobil Zylvar. Heralt sargasticky nutí Zylvara, aby si jich pár vzal, coš ošem nešlechetný poručník deprecíruje; tu ho Heralt prosí s pistolí v ruce, abi pověděl, jak se měla věc s Helenou, keráš v kuse nevistoupí, nýbrš jen její portré. Zylvar skládá jenerální spověť a Heralt slyší vjeci, keréš zná divák uš s prvního agtu, tak že to nepřekvapuje. F tom se strhne na dvoře povyk, Heralt jde k oknu a to je jeho tragická vina, nep Zylvar skočí pro pistol a střelí pozadu Heralta, coš je oukladná vražda. Střelí ho ale tak, že se Heralt může eště obrátit a s vinaložením celé své rodinné eneríže střelí opět Zylvara. Tak zahinou oba, ačkolif nikdo neví, proč Heralt umírá. Pro ten pát, že by se měl Zylvar z rány vylízat, přichází pro něj patrola z Prahy, aby ho dodala za nešlechetné skutky k soudu.

Tento kus je velmi dobry, nep má pětagtů a trvá přec jen do půl desáté i s pauzama, nepměl spisovatel zřetel na domovníkové. Okazuje se, že každá špatnost dochází otplaty, ale že umírají také lidé nevinné, jako Helena a Heralt,

coš se opravdu na světě stává. Okazuje se dále, že f české historii je moc případnosti, z kerých se dá udělat tragédie a bude-li autor dlouho žif, že může zdramatezýrovat eště hezký kus kronyky. Konečně f pátém agtě se okazuje, že opatrnosti nigdy nezbívá a dyš se mluví s takovým darebákem, jako je Zylvar, že se k němu nemá člověk zádama obracet. Byl jsem virozuměn, že vydávatel Benziger zakročil již o povoleni, abi tento kus bil předělani na román f patnácti sešitech za nepatrni doplatek 5 zl. 60 kr. i s prémii, abi došel náležitého rozšíření potitulem „Záhuba rodu opočenského, čili: Strašná noc u bašty hřbitovní, aneb: Oučinky jahod s arsénigem."

Jsem váš oddani krytígr

Vavřinec Lebeda.

Poškriptum: Nemám eště povědomost, buduli mocti zepsat do budoucího čísla Švandi referád přes dívadlo, an jsem se dal do zepsání tragédie, kerou hodlám zadat divadlu. Titul jest: „Hluboké tajemství". Prosím o diškrétnost.

Z úctou.

*

Pozn. V referátě o historickém dramatě Bohumila Adámka předstírá Lebeda, že je psán na čtyřikrát, proto, aby mohl použíti záměny čtyř Adámků, tehdy v širší veřejnosti známých. Ten pravý z nich, Bohumil, nebyl už jako

dramatik nováčkem. Jeho historickou tragédii „Salomena", která byla poctěna cenou, zahájena byla v novém Národním divadle r. 1883 činoherní představení. Adámkův „HERALT", pětiaktová historická tragedie, zvítězila v konkursu o cenu t. zv. „ruskou"; ač je divadelně účinnější než „Salomena", nezachytila se trvale v repertoiru Národního divadla. — Svou úmyslně směšnou orientaci historickou ukazuje i v této „kritice" Lebeda, když konstatuje, že se děj tragédie odehrává v minulém století, za panování císaře Rudolfa, po bitvě bělohorské. Charakteristická je poznámka v závěru referátu; nakladatel Bensinger byl tehdy znám vydáváním lidových „krváků". Premiéra „Heralta" byla v Nár. divadle 6. října 1887 za režie Šmahovy.

15.

PANÍ MAJORKA.

Vážení pane redagdore Švandi dudága!

Nevím fagdicki, esli se mi tento referád podaří, nepjest na to velmi špatná povjetrnost a počíná se mi ozívat f těle můj starý regmadizmus, keriš sem si ulovyl, dyš sem bíval ředidelem s padesáti dřevěnýma agtérami, nepsem často ložíroval v místnostech, kde bila přílyš silná vendelace, toť již ve stodolách nepna půdách, an sem nemoch noclehovat pokaždé v šenkovnách, nepsetam tančilo někdy aš do rána.

Dali jste mě důtku přes nedbalost, že sem do minuliho čísla nezepsal něco přes divadlo, afšak musím upozornit že bilo jisté dlouhotrvající jubélium, totiš Volfanka Mócarta, keriš bil staří osumačtyrycátník a gomponista oper. F této věci fšak sem si netroufal psáti žádnou grytiku, nepeště nemám přes gomposici hudební dobrou povjedomost, následkem čehoš jsem referády přes Mócarta přenechal grytickím golekům panu Chválovi, Novotnému a Feřtrovi, keréš mají ponaučení přes gontrapunkt a sou magadóři přes

muziku. Hlavní gomposice, kereš stari vlastenec Mócart zhotovil, sou „Kouzedlná floutna“, keráš se vinachází fejiptské zemi, „Don Guano“, zamilovaný rytíř ze španihelské hysterie, „Únos ze Sarajálu“, coš jest mochametánská myšlenka. Složil eště jiné věci, kteréš monumentálně nevím, nepsi nemůže člověk fšecko pamatovat, afšak se mi zdá, že posadil do muziky i jednoho razíra, coš je pro tu živnost veliká pocta. Za tyto zásluhy přišel Mócart do „Naučniho slovnika“ ve fšech jazycích, f Košířích mu postavili po smrti villu „Bertránku“ a o jubélium mu upletla slečna Popelková lýru z visitkaret, coš jest něžná, velmi fkusná a praktičná ovace.

Díž bilo toto jubélium poněkut ukončeno, dával se v Národním dívadle noví kuzruštiny, keriš zazbuki přesadil pan doktor Pavel Durdík, f této věci povědomi a znalec ruských záležitosti. Máme pak eště jednoho znalce ruských okoličnosti, toť jíš pana Josefa Holečka, keriš fšak nepíše trategédie, nýbrš pracuje f keografiji. Jestará známost, že Rusové mají vícero znamenitých věcí, keré se u nás nedaří. Příkladně se lifruje vítečná *ruská juchta,* do kereš neteče voda. Bilo by záhodno, abi celi českí nárot nosil juchtové boty, nepse podobá, že nám do těch našich začíná técti. Pak je známí dobrý *ruski gaviár,* tak zvani estrágónský, keriš požívaji kurmáni, nepnení strava pro chudé, keréš si mohou koupit pouze *ruské sardingy* — ty sou lacinější.

Tyto menované plodiny jsou nám dávno známé, afšak f poslední době začínají se k nám dovážet také ruské trategédie a může se o nich říci, že sou také výborni fabrikát. Psal sem uš jednou přes ruski kus, keriš se vipysuje „Náš přítel Nekužel" a pochází od jistého Alexandra Palma. Tato nová trategédie, keráš se dávala teď, je zepsaná odistého Špažinskeho, také ruské národnosti, a nazívá se PANÍ MAJORKA.

V ruské zemi se dějou podivné věci, coš se i z tohoto kusu vyrozumívá. *Paní majorka* nepochází ze žádné ouřadnické rodiny, nýbrš bila jednou nalezena v lese od jisté ruské občanki Afdoty Ivanovny, kera ji vzala za svou. Nejspíš tam holku položila nějaká krkafčí matka, kerišto čin se odsuzuje sám sebou. Poněvač nevěděli, jak je tato dívka křtěná, dali jí meno *Fena,* kereš se průřizem hry velice osvědčuje. Nep jistá věc je, že má Afdóťa Ivanovna vlastní céru, Marii Pavlovnu, keráš se fdá za ruského mlynáře Ondřeje Filátoviče Karagina. Pak není s Fenou k vidrženi, nepsi myslí, že je f této familii páté kolo u vozu, a aby k vůli ní nebyli různice, fdá se za starého pensistu Fěrtochova, vysloužilého majóra, ačkolif neměla kauci, coš v pensi a v Rusku néni zapotřebí. Teť teprf, diž je Fena z domu, vidí Ondřej Karagin, že ji miluje, a chodí za ní do zámku. Objeví se, že je Fena pravá fena. Dělá si blázny ze svého starého muže, keriš je chudinka sešlý, dělá si blázny z jeho starého ko-

legi Sladněva, keriš pořát nemá peníze, dělá si blázny z mladého praktikanta ot ouřadu, Lubina, a nejvíc kunýruje mlynáře Karajgina, jehoš žena je k politování; ačkolif on je také k politování, že má tak plačtivou ženu, sčímš bych já taki nebyl spokojen. K lepšímu virozumění podotýkám, že starého majora dává pan Šmaha, jeho kamaráda Sladněva pan Šamberk, majorku Fenu paní Bittnerová (moc hezká mladá paní, kerá ruským rolím rozumí), Karjágina dává pan Slukof, jeho ženu slečna Dancrová (plačtivá role) a jeho tchýni paní Sajfrtová. Fšecki tyto osobi neumějí Feně vyparírovat, jen starý prevádýn majorův Martin ji prokoukne a za to je každou chvíli vyhozen. (Coš dává pan Mošna vítečně!) Konečně přichází f kuse také istý malíř Grigor Petrovič Volžin (pan Pštros), s kerim by si jeho tetka Fena také ráda zahrála, afšak on žije jen pro svou paletu a Fena nezvítězí. Dyž tento malíř vidí, jak je celá vesnice majorkou Fenou sturbírovaná, složí svůj rajzenecesér a jede do Moskvi, nepse mu ta ženská protiví. Majorka chce za ním a Karjágin ji žádá o randevú u rybníka, aby se s ní moh rozloučit. Fena de — a to je její poslední randevú. Mlynář je roščilen a láskou pomaten, a abi upokojil svou domácnost a svoje svědomí, hodí Fenu do vody, coš se stane f pátém agtu, následkem čehos Fena více nevistoupí, nepse utopí. Za tento čin čeká Karjágina ošem Sibérie, coš jest v Rusku fšeobecny kriminál.

Tento kus je velmi poučni, nepse vidí, že není rozumná věc, když se žení člověk f takovém věku, jako major, a kdyš si bére holku mladou a bez vzděláni, jako je Fena. Vidí se, že není dobře, sebrat každé dítě, keré se najde v lese, a že je lepši, dát ho do nalezince, nepstoho sou v rodině mrzutosti. Vidí se dále, že mlynáři si mají hledět svích mlejnů a ne žen jiných mužů, nepto mívá smutné následki. Konečně se vidí, že není dobře, kdyš žena muži pořát pláče, jako Marie Pavlovna (slečna Dancrová) nepse taková ženská brzy člověku sprotiví. Eště se vidí, že není fšemu otpomoženo, kdyš se dá muš zavřít do Sibérie, nebojť pak nemá jeho žena docela nic, a to je špatná rezoluce.

To sou moje náhledy přes kus, skerými budete souhlasit, doufám.

Ftěchto dnech se bude dávat Šakpajerův „Král Lajer", o kerémš napíšu referát jako o Otyllovy, nepsou oba od jednoho spisovatele.

Jsem zúctou oddani

Vavřinec Lebeda
poněkud regmadicki kritýgr.

*

Pozn. I. V. Spažinského pětiaktové drama „Paní majorka" mělo českou premiéru 28. října 1887. Před referátem o ní má Lebeda zmínku o slavnostních dnech mozartovských na stoletou paměť prvního provozování „Dona Juana". Ne-

jmenovanou operou Mozartovou o „razírovi" myslí Lebeda ovšem „Figarovu svatbu". Titulní roli „Paní majorky" hrála znamenitá herečka paní Marie Bittnerová a měla v ní veliký úspěch. Její Féňu překřtil Lebeda na Fenu, Těrechova na Fěrtochova. Také v této kritice podává lebeda v závěru svou nespokojenost s morálkou kusu.

16.

STARÉ MLÁDENCI.

V Praze, 12. prosince 188sedům.

Visoká redagce Švandi Dudáka!

Bil jsem moc přegvapen Vaší laskavou žádosti, abich Vám zaslal svou fodog rafiji, nepsem právě žádnou neměl v zásobě, an sem se nigdy nenechal fodogravírovat. Avšak jsem následovně šel do ataléru pana Mulače fovocné ulici, keriš umělec jak známo fodogravíruje samé výtečníci, totiš malířové a spisovatelé, gomponisté a žornalisté, téš i pánové od dívadla, na keréš lidé má extra aparády a téš i kožich, kdiž někerá partaj chce nóbl vipadat, coš se menuje idealizírovati. Šel jsem tedy k němu, nepon pro divadelní osobnosti pracuje za umělecké ceni, coš znamená, že kunčoft neplatí nic ot práce nep zůstane dlužen. Pán Mulač mně zhotovil tucet kondfegdů, kdeš jsem si skoro na fšech nápadně podobni, coš bich nebil řek, že umění malířcké tak pokročilo. Jak jsem vislovil, že píšu přes dívadlo pro Švandu dudáka, mněl velkou radost, poněváč má sám povjedomost přes tyto zástoje. Fodografije sem dostal fčera a tuto při kládám

jeden kus doufajíc že mně chcete dáti do svého uměleckého albumu; myslím, že nebudu dělat hanbu svým pandankům. Ofšem prosím uctivě o jednu podobiznu na revánč s laskavým mánu-propria.

Co se tejčí mého referírování přes dívadlo, mohu dnes podat povjedomost o víborném kuse STARÉ MLÁDENCI, keréš bili poprve v Národnim ve čtvrtek dne 8. decembru na svátek Panni Marie. Jest trategédie tak zvaná gomédie od Viktora Sardula, původně přeložená s francouského jazika. Sardul jest nadání začátečnik, keriš zepsal již několik dosti pěknich kusů, afšak se o něm praví, že študíruje pilně naše české dramatígy, coš není ku podivu, že následkem toho píše pěkné věci, nepnaše dramatické spisovatele jsou ubezpečené, že dělají dobrou práci. Musi se podotejčit, že francouská literatúra jest velmi nemravná a skažená, nač máme světka hlavně pana Zákrejsa, ruská literatúra jest pak tuze moc divoká a poš mourná, nač jsou zase jiné světkové. Co pak bi taki mohli zepsat kozáci, s kerich nárot ruski pozůstává.

Staré mládenci jsou také takoví nemravni kus, na jaki se naše dramatýgři, chvála bohu, eště nezmohli.

Průřiz hry se vypisuje následovně: Jistý bohatý pařížan, menem Dešaune (kerého dává praski mněšťan pan Šimanofski) oženil se poněkut f pokročilých letech a jest právě na letním bitě

blízko Paříže se svou ženou KleMančou (dává slečna Danzer, plačtivá role). U něho jest vizitou také jistý pan Burš (též francouz, ačkolif je meno z německého, dává pan Frankofski) se svou paní Rebekou (coš fšak není židofka, nýbrž paní Ortová) teprva tři leta fdanou. Náhodou je tu i pan Detrojen s chotí, šest neděl staré manželé (dává pan Sedláček a paní Štrosová). Krom těchto ženatých a fdaných je zde sestra pana Dešauné, Antoaneta, mlada dífka, kerá dostala nedávno za vyučenou f penzionátě. Tuto roztomilou dífku dává slečna Dumková, příjemná mladá slečna. Ničko prosím pozor! F této domácnosti, kde jsou tu shromážděné tři páry manželů a jedná přespočetná svobodná, jsou vizitou dva staré mládenci, totiž jakýsi pan De Vokurková (divné francouské meno!) totiš pan Šamberk, a pan de Klavír (dává pan Šmaha). Tyto líde jsou vlastně staré flámové, kereš mají rádi ženy, afšak gopulírované s *jinýma* muži, hlavně fšak jesto jisti barón de *Mord Emér,* keriš se vloudí mezi ty ženaté lidé do zámku pod záminkou, že sbírá pro pohořelé, ačkolif toho času a f té krajině právje nigdo nevihořel a jest jeho sbírka pouhá mistifigace.

G dalšímu virozumění kusu muší se podat jakási garateristiga těchto třech hlavnich osop f kuse, okolo nichž se pak fšecko otáčí. Nejstarší ze „starich mládenců" totiš onen De Vokurkoá jest docela přič na nohi a trpí také reg-

matizmem, coš jsem si zpomňel na sebe. Ofšem on má reglamatizmus od moc ženskich, já od nastuzení. Nosí paruku, je chatrni na oči a chodí po vesnicích a silnicích, kde hledá primadóni pro divadlo. Tento muš jest poloviční blázen a pan Kšamberg z něho eště víc dělá blázna, neš je přetpis. Ten taki žádné ženě nemůže ublížit při nejlepší vůli, nepti věci u něho jsou tempipasáki, jak říká Talián. Poněkuť větší fešák je druhi stari mládenec, pan De Glavír (Šmaha) keriš je dosut slušni f těle, afšak již poněkut pohodlni. Okazuje se, že tento muš skutečně eště leze manželům do zelí a to sice panu Buršovi, jehoš ženu si měl sám jednou vzíti. Tengráde si fšak myslil: co bich já měl štrafáce se ženěním — já počkám, *aš se Rebeka vdá a pak si ji vezmu.* Coš jest čistě francouzská thé orie. Paní Rebega Buršová také trpí jeho kúru, dává si s ním randevú, ale omylem se nigdy nesejdou, tak že její čest náhodou není ledýrovaná. Třetí stari mládenec je fšak nejhorší, totiš jmenovani Mordemér, kerého dává pan Bittner, keriš f podobných úlohách je mistr, nepse dobře pamatujme, jak firtuózně dává baróna Žerevála v „Pařízkém románu", kde ho z milování trefí šlak. Tento hejsek je 48 let stari afšak posut indresant, a f prvním agtě prohlašuje své nesolidní evandělium, že je nejpěknější a nejpohodlnější milovat ženu svého kamaráda. Musím říct, já bich se za takové kamaráctví poděkoval, avšak chvala-

bohu moje neboška žena bila vždicki solidná, díž neměla příležitost.

Jeho přítel Glavír se ptá f prvním agtě: A kerou sis vibral? Načeš odpovídá Mordemé: Fšecki! U keré to pude nejlehčejc! — Sčehoš mně šel zrovna mráz po zádech, neptato zásada se mi nezdá být dobrá.

Ve druhém agtě, kerýš jedná v saloně pana Dešauné f Paříži, vidí se, že Mordemé má na mušce paní Dešauné (slečna Danzer). Afšak tato paní je cnostná a celá ulekaná, kdyš ji Mordemér činí vyzvání, a z dišperace vikřikne: Někdo přichází — a uteče za kulisy. Je půlnoc, Mordemé je tu sám, všecki hosté prič — f tom přichází z operi slečna Antoaneta Dumková. Mordemé vidouc tuto nevinnou dífku je celi rozpáleni a vidí, že bi se mu líbila eště lépe, než třileta vdaná žena, i počne dorážeti na ni. Afšak na štěstí přichází mladý muš de Nantya ženich dífky, keriš má proti Mordemérovi nevislovnou antifatý hnet od počátku kusu. Vrátí se také paní Dešauné, pánové se poroučejí, ženské jdou spat, pročeš opona padá.

F třetím aktě se názorňuje domácnost „starych mládenců" keré bidlí pohromadě v jednom apartamentu, jak se po francousku říká. Paní Burš přichází celá rozháraná, nebojť psala svému čičizbénovi Glavírovi psaní, keréš stratila, a domnívajíce se, že ho našel její muš, běží k milenci a podává mu butelku jedu keriš se nazívá

„laudamus“, aby spolu umřeli. Pan Klavír fšak uš virost z rolí jako je Romeo a Julie a řkouc: Jděte pryč, já nechci zemřit! hodí laudamus do pece — coš bich já taki učinil, nep laudamus nejni žádny přijemný nápoj. Na to spolu odcházejí aby hledali stracené psaní, zdáliš je nevitrousila paní De Burš někde u hokináře. Ničko nastává hlavní scéna. Dole f kočáře čeká na paní Buršovou slečna Antoanet. Mordemér to uslyší, pošle dolů lokaje (pana Broška) že jí paní Buršová zkazuje abi šla nahoru. Dífka přijde, Mordemér zavře dvéře a spustí rolety a povídá Antoanetě, že šla paní Deburš k doktorovi, abi se dala insultírovat. Dífka čeká, čeká, paní Buršová nejde, a zatím ji Mordemér počne svádět. Afšak dífka tomu eště nerozumí a tato její nevinnosť — kerá je skutečně k neuvěření — pohne starého zhejralce aš k pláči. Muším říci, že sem byl sám pohnuti. F Mordeméru zvítězí konečně jeho lepši stránka, okeré se posut nevědělo, a dífka otchází od něho jak lilie. Afšak pan de Nancya se dozvěděl, že tam slečna bila, přikvapí celi pigírovaný a vizve starého mládence na duel, keráš záležitost se táhne aš do čtvrtého agtu. Tu fšak nastane f trategédii obrat. Mordemér se dozvídá zázračnou náhodou, že mladý 22leti Nantyja jest jeho — syn, jenš se narodil jisté paní, s kerouš měl Mordemér přet mnoha letoma nedovoleni pomněr. Ve starém zhejralci ozve se hlas krve, následkem čehoš se neduelí-

ruje se ženichem slečny Dumkové, abi svého syna nezabil. Syn, netušíc, že mluví s otcem, vinadá Mordemérovi infám a segundanti se diví, proč si to dá Mordemér líbit, což fšak se visvětlí f pátém agtě, kde se pan Bittner přizná, jak to bilo. Hlas krve se probudí i ve mladém Nantýnovi, padnou si do náručí a kus končí velmi náramně dojemným agordem.

Tento kus je velmi poučni. Vidí se z něho, že manželé bi neměli zvát do svích rodin svobodné mladíci, dokuť nejsou jejich ženi aspoň padesát let. Vidí se dále, že mladé dífky nemají chodit do kvartýru ke svobodnim mužům, nepto nedopadne vždicki tak dobře, jako slečně Antoanetě. Vidí se také, že fdané paničky nemají mít famelii se svobodnými pány, nep málo který muš je s tím spokojen a dětem to dělá nepříjemnosti. Konečně se vidí, že francouská literatúra je skutečně moc nemravná, kdiš se tam podobné věci mohou přihodit. U nás se podobné případnosti také dějou, ale nedává se to do vejřevnosti, abi nebilo pohoršeni, což já schvaluju, nepsem ot té zásadi, co se doma uvaří, má se doma sníst — nejvejš ať se žaluje u griminálu. To jest moje kritiga přes „Staré mládencové“ s kerou budete doufám spokojené.

Jsem zúctou

Vavřinec Lebeda,

oddani kritýgr přes dívadlo,

nyní poněkut jiš v lepší kůži, jako dicki, diž mrzne.

*

Pozn. Sardouovi „Staří mládenci“ měli v překladu B. Frídy a za Seifertovy režie premiéru v Národním divadle 8. XII. 1888. Hry Victoriena Sardoua se objevovaly na českém repertoiru už od r. 1865, kdy v Prozatímním divadle provedena v únoru jeho komedie „Nepožádáš manželky bližního svého aneb: Paragrafy na střeše“ („Les pommes du voisin“). „Staré mládence“ dávali v divadle Prozatímním již v březnu téhož roku (v překladě J. V. Friče). Lebeda zmiňuje se ve svém referátě o Fr. Zákrejsovi. Tento český spisovatel byl kritikem v „Osvětě“ a stavěl se příkře proti hrám s volnější morálkou, zejména francouzským. — Jména jednajících osob jsou ovšem zase pokroucena: Dešaune je správně De Chavenay, Kle Manča — Clemence, Burš — De Bourg, Detrojen — De Troenes, De Vokurková — De Veaucourtois, Mord Émer (Mordemér) — De Mortemer, De Klavír — De Claviéres. Svými „pandanky“ rozumí Lebeda své protějšky (pendanty).

17.

ŽENITBA BELDUGÝNOVA.

V Praze po Novém roce 1888.

Slauná redagce Švandy dudáka!

Jest običej, že zdělané lidé přejou si o Novém roce 1888 více verza štěstí a blaženost, nep má každi radost že ve starém roce neumřel coš já taki vikoná Vám, že Vám přeju štěsti a gradulaci všeho dobrého, hlauné fšak vícero abonentůch, nepsem dostal správu, že jest f Čechách eště pár lídi, keréš neabonýrujou Švandu dudáka, coš neni kuvěřeni, nepjest Švanda časopis víborni zábavny a také poučny, coš se tejčí těchto mích grytik, keréš mají na zřeteli umění dramatycké a egztétiku. Tak přeju fšecko dobré a jen dej pán bůch, abysme šťastně dočkali zase Nového roku 1889 coš bude letos trvat jen o jeden den více neš loni, nepjest tento rok přešlupný. F tomto referádě podávám správu přes dívadelní kus, kterýš je opět přeložen zruštiny. Jest to jíš třetí kusruštiny kerí se frátkým čase na Národním dával nebojť přišel nejdříve „NÁŠ PŘÍTEL NĚKUŽEL“, potom „PANÍ MAJORKA“ a tento nejnovější se vipysuje: „ŽENITBA

BELDUGÝNOVA“. Přes ruské kusi se v posledním čase moc psalo a dali nám grytýgrům moc vrtání mosku, nep nejsme na takové věci zvikli, poněvač sou Rusi Slované a to jest nám Čechům poněkut cizí elemend. Vyjádřilo se konečně, že se nám ruski kusi proto líbí, poněváč gusto českého publigum divočí, coš jest mně poněkut nesrozumitelné, avšak musí bít estedická fráze, dyš bila vitištěná v grytice. Coš já pochopuji, že jest publigum celé divoké, nepse mu dávali v posledním roce kusi pana ředitele Šubrta, pana dramaTurka Stroupežnického, pana Vrchlického, pana júrisuniverzitéta doktora Štolbi, pana Adámka — nevím teď opět na richlo, kerého s těch štyrech — coš pak není ku podivu, kdyš jest publigum takto namlazené, že se mu líbí i ruské kusi, keréš jsou skoro tak pjekné, jako naše trategédie. Tomu fšemu se říká divoké gusto, coš je takzvani derminus technigrus.

„Ženitba Belduginová“ dá se vpisati málo slovoma. V ruské zemi totiš bil žif bohaty kupec a fabrikant pan Frankofcki, nazvaní Garibaldov Pantevič Beldugin, s manželkou slečnou Křepelovou, po rusku Anastazijí Petrovnou. Tyto dva lidé mají dospělého sina pana Sajfrta, Ondřeje Garibaldoviče, keriš má nevjestu slečnu Dumkovou, foriginále nazvanou Táňu — ačkolif jsem toto meno nenašel v žádném křesťanském kalendáři. Ničko fšak se stane, že Ondřej Garibaldovič jsouce zaveden svým kamarádem pa-

nem Bittnerem Nigolárem Geografičem Agišinem dojiné ruské famelie a sice fdovi paní Sajfrtové Míny Aleksandorovny Karmény, pozná tam její dceru paní Bittnerovou Jelenu Vazí Lénu, do keréš se ihnet zamiluje, coš sem pochopoval, nepjest paní Bittner moc heská mladá a oblíbená paní a agtérka, kerich máme málo, totiš jen ji. Vidět ji — a hnet zapomene na svou první nevjestu, keréš dává hnet f prvním agtě nedizgrétně ultimátum, aš ta ubohá dífka pláče a bila bi velmi nešťastná, gdibi nenašla iného ženicha f osobnosti jistého krupaře, nep nekouká tak na garakter, jako na dobré srce.

Onen mladý Garibaldovič skutečně si vezme onu Jelenu, keráš fšak si ho bere jen pro peníze, ale nikolif z manželské povinnosti, nýbrš zůstává pak v jiném apartamá a Garibaldovič také viném, coš se po rusku říká žíti ve dvou polovinách. (Můj bože, dyš si spomenu na svou nebošku: měli jsme jen jeden pokoj a jednu postel a bili jsme šťastné lidé. Ofšom Rusové jsou iný nárot.) To fšak se děje z té příčiny, že ta mladá paní uš přet svatbou se umlouvá s oním Agišínem, že bude jejím čičisbénem a že po svatbě spolu utečou. Díž se vezme, že to je vlastně její mušš pan Bittner, je to pochopitedlné, afšak na dívadle špatnost. Ale Baldugýn na ten spolek příde a ačkoliv se tajně žére, přec dává ženě olnost, abi utekla s tím druhim a oferíruje ji peněs, co bude na lustrajz potřebovat.

Tato šlechetnost mužová a pak okoličnost že se Agašín objeví jako infám člověk, kerému nešlo ani tak o lásku jako o peníze, obrátí ouplně Jelenu Vázi Lénu, tak že manžela otprosí a prohlásí, že s ním bude bidlet v jednom pokoji — ku fšeobecné spokojenosti, ač se ofšem neví, jak bude dále. Já bich takové ženské uš nigdy nevěřil a v tom je tento novikus zruštiny poněkut chatrný.

Afšak přece je tento kus poučni předně, že člověk nemá nevěsty vekslovat, nep si starého čerta vymění a pak bich bil dicky spokojen se slečnou Dumkovou, keráš je slíčná dífka a velmi rostomilá. Za druhé se vidí, že se nemá holka přebírat kamarádovi, gdyš nevíme, zdáliš toho kamaráda nemiluje více, neš nás. Za třetí se ponaučuje vůbec, že je zle, kdyš má vdaná paní domácího přítele; ale eště hůř je, diš si nevěsta takového přítele přinese už do výbavy. Konečně se vidí, že je dobře bít k ženským něžny člověk, ale jsou-li nanic je eště lepší si dupnout, jako to udělal Beldugin, když ho něžnost omrzela — a bilo pak dobře. (Co jen já skusil pro svou dobrotu se svou neboškou!) A naposlet se vidí, že se píšou nejen trategédie f pěti agtech, ale také veselohry f pěti agtech. To jsou mé náhledy.

Prosím za otpuštěni, dybych byl něco v tomto kuse přehlít, nepsem se chtěl eště zmínit, že Šakpajerového *„Odella“* postavil jistý taliánský skládatel do muziky ménem Ferdi, keriš také

složil hutbu na Fausta, esli se nemejlím. Takováto tragédie v notách nazívá se opera. Tato opera dává se teť na Národním divadle, afšak je mi podivno, že v ní nespívá pan Šimanovsky, praski mňešťan, coš si nemohu visvětlit a může bít, že f tom je nějaká intriga. Také nespívá ani pan Slukov, ačkolif má na Ottyla dobrou štatúru a tmavou politúru. Dále je v dívadelních záležitostech novinka, že sepsal jistou malou tragédii pan Sládek, keráš však byla zakázána ot policie, že nesmí na divadlo. Pan Sládek fšak chvala bohu zavřeni nebyl.

Jináč byl učiněn návrch, abi naše publigum chodilo do divadla aspoň jednou tejdně slušně ošacené, totíš ne v bačkorách a čepicích s ušima anep nahaté, coš fšecko není slušné. Navrhuje se noví národní kroj, totíš frak a cylindr coš schvaluju, neb Národní dívadlo se nevystavělo pro nějakou holotu a kdo nemá frak a cylindr, ať de na spěváky k Medvídkům nebo k Buckům. Jsem tak směly, že končím, a zůstávám zúctou

Vavřinec Lebeda
bývalý ředitel s padesáti dřevěnýma agtérama,
nyní krytýgr.

*

Pozn. V úvodu ke „kritice" ruské hry „Ženitba Běluginova" od Nikolaje Jakovleviče Solovjeva (v úpravě A. N. Ostrovské-

ho) zmiňuje se Lebeda o ruských hrách, té doby na Národním divadle dávaných, a o tom, že ruský realismus dochází porozumění u českého publika jako protiváha repertoáru původního. Ve výčtu osob dramatu nejsou v celku odchylky od správného citování jmen tak veliké; snadno si ten, kdo zná ruská jména, pomyslí, Garibaldov a Garibaldovič znamenají Gavrilova a Gavriliče, že Nigolár zní správně Nikolaj, ‚Vazí Léna' že je Vasiljevna. Premiéra na Národním divadle v překladě Pavla Durdíka a v režii Šmahově byla 19. XII. 1887.

Z vynikajících herců a hereček Národního divadla jsou tu jmenováni zejména komik Josef Frankovský (nejoblíbenější vedle Mošny a Šamberka) a Hana Dumková (později provdaná Benoniová), jež vytvořila řadu postav zvláště v oboru tragických milovnic (na př. první „Maryša").

18.

SVĚT ZÁSAT.

F Praze, dne 14yho fébra, 1888.
(Těší mně velice, že jíš zmizela s toho leto počtu ta židofcká cifra.)

Ctěná redagce vzácného Švandy dudáká!

Líbili ste mi psáti, žeste se mnou jaksi nespokojené, poněváč negrytizíruju fermanentně nýbrš jen přes numero, s čímš prý nesouhlasíte an prý Vaše ctěné publigum není nikdy ažúr a v poškriptumu Vaši ctěné interpelace mi poněkut navrhujete — abich to ani nepozoroval — že bich mohl u vás přijít o práci.

Vážená redagce! Lichotí mě sice velice, že se Vážnostiny čtenářové naučili tak na moje referáti, nepjest znamení pro mně, že sem skutečně vyplnil cítedlnou mezeru, jakich je v našem národě a v naší polytyce pořát eště dost, afšak mně jest zároveň velmy nemilé, že mě dáváte z Vaši strani takovi Ulti má dům.

Esli by někdo rád psal fermanentní referáti přes dívadlo, jsem to já, nepnení můj náhlet, že krytýgr má jen jednou za čas zepsat nějaki refe-

rát, abi se neřeklo, že bere gáš zadarmo, a pak chodit po ulici tak glazírovaně a koukat lidem přes rameno a myslet si, že Národní divadlo snět. A to račte vjedět, ctěná redagce, že takovéto grytígřy jsou také na světě.

Mimo to fšak eště mušíte vědět, že já jsem do dívadla a do své liderární práce celi zažrani, nep jest toto umění odjakživa takořka mím elimontem. Afšak jest iná příčina, že sem poněkut zastavil práci a že nejsem f 100, psáti tak pravidelně, jak je Vaše líbost. Totiš přichází na mně čím dál tím hůř můj stari neduch, osudni reglamatizmus, keriš ve mě ničí všecki dobré snahi a všechnu cinitiatívu, poněváč bívám skroucení jako klika.

Tentográde jsem se stal recetíf následkem masopustu, nepsem bil pozvani do jistýho plesu. Egzestíruje totíš f Praze istá gorporace pod menem „Věnec", pozůstávající z mladích lidí z lepších domů. Tito mladé lidé abi nedělali hanbu svým přetkům a abi nezapoměli na své nobl vichováni, nemohou se míchat mezi ordijální lit a krehírovali si spolek „Věnec", kdeš jsou jaksi mezi sebou, čemuš se říká francouzskím menem ženezoré. Jsou to sinkové bohatích dřevařů, renovírovaných advogádů, správních radů a iné honorace, keráš velice potporuje umění a literadúru, hlavně však má tato gorporace za účel pěstování heskích a bohatích nevěst, abi se nedostali do špatné společnosti a do ruki nějakým

hladovím lídem a za tím oučelem organizíruje taneční zábavi. Pro lepší degoraci sálu bývají do těchto plesů pozvané také rozličné grytígři a jiné lide od inštinktu, abi bilo zastoupené umění a vejřevný tisk, pročeš jsem téš obdržel pozvání pro svou dobrou reputaci. Šel jsem tam, ale uš sem odvikl lechkému salónimu oděvu, následkem čehoš jsem obdržel svou starou nemoc, totiš hexnšús a trhání f kloubech. *To jest příčina,* proč jsem nemohl pokračovat ve svích referádech a mně to bolelo nejvíc, nepjest psani důkladních grytik moje druhá nátura.

Mezi tím, co jsem si přikládal na záda týrpan a mazal kloubi fluidem od Františka Kwizdi f Górnajburce, dávali „SVĚT ZÁSAT" od istého chrudimského advogáta, pana júrizuniverzála doktora Pippicha, coš sem pro svou nemoc zanetbal a díš se mi trochu polepšilo a já zase mohl chodit na své sedadlo, bil tento víborny kus vzat z repertoáru, abi se příliš neobehrál — bylo po referádě. To jest druhá příčina, proč jsem neposlal svůj manuškrift do redagce, a bilo bi mně to bívalo dobré, nepsem si mohl vydělat aspoň na apatiku a na doktora medecíny, nepse ve svém karakteru ostejchám jít k chudému doktorovi.

Nová případnost f divadelním umění jest, že jedna ze svobodných spěvaček proměnila svůj stav, totiš slečna Sittová, naše dramatická pěfkině a primadona. Brala si mladého fdofce, pana

hostinského Pecolda, kteríš jest natšeni ctítel divadla. Tento čin se stal dne 6ho února, coš bilo jako národní slavnost, nepsem se trefil na Staroměstské náměstí a do Celetné ulice, kdeš bilo pár tisíc lidí schromážděno, že ani tramvaj nemohla jezdit. Tyto lidé byli moc zvědavé na toto mimořádné přetstavení, ale moc neviděli, nepjen málokdo se dostal na první místo. Proslejchá se, že šťastni ženich na památku tohoto dne spůsobil veliké legáty rozličným potřebným ústavům a vlasteneckým oučelům. Pensionýrovanimu fondu českého dívadla dal dva tisíce, Svatoboru pro potřebné spisovatelé také dva tisíce, spolku pro lačné dítki také dva tisíce, na ferialní golonie tisíc, Matici tisíc a eště jiné prezenty. Za tyto skutky se mu právě dostalo toho píramidálniho oučastenství velkoměstského obecenstva, které jinák nerado čumí na cizí viraženi, do kerýho mu nic není, anšto zná svou vlastní cenu.

Mímo této umělecké události z dívadelního světa nabil jsem povědomosť eště o jiném zástoji f této rubrice, totiž bil jsem jako reprezírtant grytického tisku pozvani do *plesu pensinýrovaného spolku členů sboru a orkestru král: zemc: dívadla,* keriš bil dáván dne 10. února 1888 v osum hodin večer v gonvickém sále. Muším upřimně říci, že jsem bil stohoto dívadelního bálu velmi potěšení nepse tam dostavili všecky umělcové a umělkině od prvního do posledního,

solisti jak z trategédye tak zoperi a vůbec všecken perzonál, sčehoš jsem virozuměl velkou golegiálnosť v jednání a kamaráčoftu, coš má bit, aby jeden druhého potporoval. Od spěváků tam byl pan Vávra, pan Benony, Frolyjánsky, Vichtorín, Lef, Čech, Heš a ostatní pánové, paní Pecoldová-Sittová, slečna Pancerová, Kalavardová, Lauterédová, paní Fibichová a ostatní dámi. S trategédie zastoupené byli dámi paní Bittner, slečna Danzer, Dumková, Volfová, Slavinská, paní Štrosová a jiné, pánové Bittner, Saifrt, Kšamberk, Štross, Sedláček, mladý pan Golár — můj golega starší Golár už na báli nechodí — trategéd pan Kramosta, Slukof a jiné pánové — byla radost podívat se na to umělecké schromáždění a jak spolu dohromady personál drží, čemuš se u uměleckého stanoviště říká zolidárnost. Pak ofšem tam bil téš pan ředitel Šubrd, jeho fagdótum pan dramaturek Stroupežnicki, první první kapelník pan Čech a druhý první kapelník pan Anger, pak režizéři páni Šmaha a Chvalofcki, téš praski mněšťan pan Šimanofski, keriš má velmi marcipální postavu, ačkolif není žádní mladík. Téš pánové od novin se vinatrefili, ofšem na prvním místě umělecké grytigři, mí páni golegové, coš sem se trochu před nimi oslejchal, afšak ty páni nejsou blazýrované lidé a velmi přívětivě na mně mluvili, aš jsem bil potěšen. Ofšem staré kolegové a přátelé pan Dr Gút a Emanuel Bozděch také přišli a tančili

vizavýgadríl. Vůbec celá umělecká společnost, čemu Francouz říká: hextes krén. Bilo mi velice divné, že sem tam nespatřil vás, pane redagdore, ačkolif vás osobně neznám, nepbich se vám bil rát představil. Tento bál mněl na mně velmi dobrí oučinek, nepse mi f tanci vipotil s těla poněkut můj reglamatizmus, neboť sem si vibíral do kola dámi od baletu, keré lehce tančí a já sem poněkut starí bónvivát.

Ke konci musím přednésti jistý zástoj, keriš mi není milý a já prosím o jeho uvejřevnění. Jest vám snat povědomo, že Národní dívadlo příde znova do pachtu a sou rozličné líde, keré bi to rádi vzali přes sebe, nepseneví, povede-li to dál dosavadní správní rada. A tu se roznáší správa, že téš já gonguríruju o místo deregdora a že sem si u vás vzal agonto na mé referáti, bich mohl složiti vádijum. Tato věc fšak není prafdivá a já prosím abiste tu správu cimentírovali. Já sic bil dobrí ředitel s padesáti dřevěnýma agtérami, afšak netroufám si vésti tento veliký ústaf se živíma osobami, kdeš jest za golisama moc intrik a v publigum moc pretenzí. Není maličkost takový závot dobře a umělecki deregírovat, a pak se mi tuze líbí moje dosavadní gritická práce při vašem listě, kdeš viplňuji ctitelnou mezeru. Račte dáti o tom čtenářům povědomost, slauná redagce!

S úctou Váš oddáni *Vavřinec Lebeda,*
poněkut eště churaví grytikr, bývalý ředitel.

Posgriptum: Ofšem kdybi mermomocí chtěli mně za ředitele, žádal bich za to aspoň pět set ročně, nepjest veliké namaháni, a přijal bych jen sté příčiny, že bich měl dramatýgra k ruce.

* Zúctou!

Pozn. Vavřinec Lebeda ve svých „kritických" statích rád odbočuje tu a tam v obor událostí společenských i kulturních. Tak také pečlivě pěstěný „reglamatismus" pozdržel tentokrát Lebedu od psaní referátů a v omluvném úvodě uvedena je příčina recidivy: návštěva plesu pražské „zlaté mládeže" (jeunesse dorée, u Lebedy „ženezoré"). Jinou takovou společenskou událostí, o níž se tu Lebeda zmiňuje, byla okázalá svatba výborné pěvkyně, primadonny Nár. divadla Marie Sittové (naší první „Libuše"), s členem družstva Národního divadla, restauratérem Petzoldem. — A do třetice je to ples Pensijního spolku členů Nár. divadla, jemuž byl Lebeda přítomen a o němž píše. Pippichova veselohra „Svět zásad" zůstala pro churavost kritikovu bez ocenění; její premiéra v Národním divadle byla 20. I. 1888; pro nepatrný úspěch vzata byla hra po třetí reprise s repertoáru. Lebeda se na ni už nedostal. V referátě je také zmínka o chystaném konkursu k zadání další správy Národ. divadla (od 1. VII. 1888). Po dohodě Družstva se zemským výborem k němu nedošlo a Národní divadlo bylo zadáno na další období Družstvu.

19.

LÁSKA RAFAJÉLOVA.

F Praze, dne 26yho fébra 1888.

Slauná Redagce šwandi Dudága!
Vele Vážení Pane Redagtore!

Činí mně veliké potěšení, že mohu dnes podat gritycki Referád přes dívadelní kus, keriš zepsal můj mlačí golega f agtivitě deregtor Šubrd, ředitel královfckého zemckého českého národního Dívadla. Nep mně vůbec těší, gdyš zepíše něco podařeného nějaki ředitel, nepse přes nás derektoři nadělalo a nadělá moc špatních ftipůch, ijest dobře, když se podá dogument, že také ředitelové sou chytré lidé, kereš umnějí něco řádného vikonat.

Alabonžúr! — jak říká francouski nárot — tento víkon ředitele Šubrta jest rešpegdáfl, a esli muším o něm pronest pochvalu, není s té příčiny že jsme golegové a jaksi z karamáčoftu mluveno, nepjest vůbec povědomo, že naše gariéra jest poněkut rozdílná. Nepsem já bil ředitel s padesáti dřevěnýma agtéroma, kereš sem musel tahat za drát, a mluvit za oboje pohlaví, gdešto

jest mlačí kolega Šubrt deregent živých agtérů, které nejsou na drátkách, *aspoň ne fšecki,* (coš jest ode mně bonomot!) a každi z nich mluví za svou figuru. Pak potom jest i ten rozdíl, že jsem já uš na penzi, ačkolif žádnou nepotahuju, kdešto přítel Šubrt jest dosut fakty vítě a v nejlepších letech, že to může eště dlouho držet. To jsou příčiny, skerich je moje grytiga docela neutrál a objegtifní.

Kus, keriš pan Šubrt čistě vipracoval, vipysuje se titulem LÁSKA RAFAJÉLOVÁ a jest činohra ve třech agtech. Trategédie to není, nep tam nigdo nepříde o život.

Kus jest hysterický a pro čtenářové, keréš nejsou v histériji doma, muší se virozumět, že titulní osobnost totiš Rafajél bil agademický malíř, keriš se narodil a umřel v minulích stoletích — určité dátum se najde f kalendáři. O tomto Rafajélovi se jíš poněkut něco napsalo, afšak mnohé okoličnosti z jeho života se nevěděly a teprf nám je podal f tomto kuse pan Šubrt, což jest pro hysteriky velmi poučné. Pro bliší virozumění podává se na plagátě seznam osop, jak jest običej, kereš fšak já uvedu prúřizem dalšího referádu.

Muší se podotejčit, že kus jest jak řečeno hystérický, afšak s cizí hysterie, totiš taliánské, a sice s té příčiny, že česká kronika je uš celá vypsaná a pak vůbec, že jsou české dějiny stará věc o kereš se nic noveho neví a o kereš naše

dramatétigové nemohou nic nového povědití. S té příčiny vzal pan Šubrt potah k jiné národnosti.

Rafajélo bil jak řečeno agadémicki malíř, keriš maloval ponejvíce svaté na oltáře a pocházel s italského mněsta Turbína. Nebil určeni k této gariéře, nep mněl být egonómem a téš se na to zdělával, pasouce ofce a kozi. Afšak tento život mu negonvenírovál a on měl vedne v noci talenta na malířství, následkem čehoš egonómie zanechal. Tehdejšího času malovalo se fšude dost, afšak nejvíce f Italii, neptam měli nejvíce baref a nejlacinější, poněvatč leží země u moře, kdeš se fše lacino přiváželo po vodě a ne po železnici. S těch příčin maloval též dosti Rafajélo a dosti se zdokonalil, že bil i požadovaní do časopisu a pro bohatčí lidé hotovil gontrfegty, nepnebila tehdaž vína lezena fodografie, f kereš f Praze viníká kupř. pán Mulač umělecký fodograf. Za staríeh časů, kde nebilo tolik znamenitých malířů, jako nyní — kdeš máme příkladně plnou Prahu vítvarníků, nepsou malíři Ženíšek, Žížala, Aleš, Skála, Oliva, Duchoslav, agravalista Švajgr, Kidúzi, celá famelie Lipšerová; pak potom sochaři Myslbeg, Strachofský, Šnirch, Pelegríni, Zélingr, Hérgeštelt a jiné — za těch časů mohl tedy osvěčený malíř více viniknout, čehoš následek bil, že se dostal do Říma následkem degrétu papeže Leo — afšak ne nynějšího, nýbrž jeho předchůtce. Jak bil v Římě, bilo vy-

hráno. Heski mladík bil, manýry měl, malovat uměl pasábl — kdo měl peníze nebo rentu, musel mít něco od Rafajéla.

Tím spůsobem ucházel se o jeho práci téš istý bohatý směnárník a golektant Augustýno Fičí (dává pan Šmaha) keryš si postavil krásnou villu Farazýnu, skvostně vyštafírovanou a téš ji chtěl míti vimalovanou. Rafajélo dostal agonto a dal se do práce, kerá mu šla richle od ruki, tak že vimaloval f krátkém čase celi flakón (cizozemské pomenování pro *strop),* kdeš viobrazil rozličné postavi z řecké anatómie (coš jest po česku báchora nep vimišlená věc. Afšak v řečtině viznamenává anatómie gollekci bohů a bohyň, neboť bili Řekové pohané, keréš měli bohů a bůžku „in abundánc", jak říká francous). Hlauně fšak spůsobil Rafajélo cýglus obrazů, kereš přetstavují Amóra a Sýchu — dva zamilované lidé, kereš običejně se maluji bez gostýmu, nep v Řecku bilo za starodávna teplé glíma a nenosili tam žádné kalhoty. Gdiš bila villa Farazýna hotová a obrazy uschli, vystrojil Augustýno Fičí velikou trachtinu pro své přátelé a známé, abi se pochlubil novím majetkem, a pozval také malíře Rafajéla, aby ho přetstavil svým hostům a poněkut i regomendýroval, neboť bila f Italii hlauní vjec, abi měl umělec mecenáše. (Toto slovo nemuším visvětlovat, nep máme f Čechách a f Praze mecenášů dost a každi je zná. Nejvíc mecenášů mají ofšem heské dámi od dí-

vadla, hlauně u baletu, nepjest balet jedna z devíti Mús a nazívá se latinckým menem Terézichóra.)

Tyto fšecki věci udály se dřív, neš začíná Šubrtůf kus na jevišti a jest grunt, na keremš se činohra sestavila. Mušel jsem fšecko to vypovědít, abi čtenář bil v hysterii ponaučeny nepmusí býti úvot.

Níčko jest sedum hodin, dívadlo jest plné hotvolé a elidy s dalekohledoma v ruce, publigum kašle, pan ředitel golega Šubrt sedí v ředitelcké lóži jsouce žádostif jak se mu bude kus líbit. Orgestr hraje zymfonii ot mladého gomponisty Kovařovíče, keriš složil k Rafajélu zvláštní hutbu ve třech agtech. První se nazívá „Rafajélovo natšení", druhi „Amor a Sýche", třetí „Láska Rafajélova". Na prvním baligónu sedí gonzorcium divadelních grytýgrů jak přes trategédii, tak přes muziku. Jsou to známé gapacity, kereš podávají vejřevné mínění; vidí se tu staré přátelé páni Bozděch a doktor Gút, pan Gufner z Národních, teš i hudební magadóři pan Ferštr a pan Chvála. S grytickíma očima pohlížejí na gordínu. Já mezi níma nesedím, nepsem na svém místě na poslední galerii. Parget jest plní, parter jest plny, lože jsou plné, f divadelních lóžich jesceli ostatni perzonál, keriš f tomto kuse nehraje, celé dívadlo jest gomplet, nepjest událost, gdyš se dává kus od našeho milovaného ředitele. Sem celi rozčileny, esli na tento oukol postačím,

nepjest pro hysterický kus třeba velká povjedomost, zvláště fšak z talijánské minulosti, nepjest Řím daleko ot Prahy. Konečně jesprvní agt symfónie ukončení a pan zuflér zvoní. Fšecko utichne a gordina gravidíruje velebně nahoru.

Po vyhrnutí opony následuje hnet první agt kusu, gdeš se nám objevuje víla Farazýna, gruntovní majetek bangéra Augustýna Fičí (dává pan Šmaha), kerouš vypatronýroval malíř Rafajélo San Turbíno (pan Sajfrt). Jest nedaleko do ostatků, garneval v Římě, tento den čeká Fičí valnou hromadu hostů, víla jest osvětlená velmi brilijant a služebnictvo má plné ruce práce.

Přicházejí první dva pozvané lidé, totiš princ Lorenco de Medecíno, synek z bohaté rodiny (pan Bittner) a jeho karamát malíř Johann Antonio (pan Slukof), oba elegandně oděné kavalíři, afšak by se měli menovat *kravalíři,* nep sotva vystoupí začínají a průřizem hry pokračují dělati kraval, namířený proti Rafajélovi.

Příčina toho jest, že malíř Johann Antonio pozoruje v rodáku turbínském velikého gonguренta a nasazuje princi Medicínovi, že Rafajél miluje krásnou Magnésii, kontesku kastiliánskou, kerou miluje i Medecíno, následkem čehoš v tomto vznešeném mladíku se probudí veliká žárlivost. Je známo, že Taliáné jsou f těchto věcech velmi pregérní, i mněl jsem skutečně obavu, aby se Rafajélovi nepřihodila jakási nepříjemnost. Za malou chvilenku přichází téš on do Farazýny a

jiš se vidí u Medecína jakási piganterie, nepon vidí, že Rafajélo stále se drží mladé Magnésie Kastiliánské, keráš přišla na visitu se svou matkou a gardedámou hraběnkou kastiliánskou (slečna Křepelová). Magnesii hraje slečna Dumková, i nedivil jsem se dočista nic, že jest oblíbená od Rafajéla i Medicína. Jest skutečně roztomilá dífka a mně samotnému velmi sympatétická, ačkolif jsem poněkut starší člověk. Přichází i jiná honorace, příkladně kněžna Glória, kněžna Kolonáda, gardinál Bernardo Dovico, malíři Kulio Románo, Frankofranta, Baltazar z Peruce a jiná hotvolé. Z domácích lidí hlavně se pozoruje istý služebný mouřenín z provincie v Africe, keráš pořát eště Taliánum nenáleží, nep o ní dosut bojujou. Poznal sem v něm ihnet pana Garbusa, ačkolif se začernil. Tento pán hraje vůbec úlohy minórum antimónium, jak říká latinář, jest fšak mladík zgruntu srdce dobry a dyš má hrát mouřenína, s radostí se namaže.

Rafajélo jest první osoba na visitě, fšecki hosté se o něho intresírujou a dělají mu elóže. Fšecko bi to šlo dobře a divák má radost vidouce, kerak se Rafajélo s Magnesii milujou. Přál jsem si taki, abi s toho byla svatba, ale žárlivý Medicíno mně dělal starosti.

Afšak se zdá, že kus tak pěkně nekončí, jak začíná. Nep bankéř Fičí má mladou ženu, Františku Tiberii, keráš je také do Rafajéla celá blázen a vidouce jeho náklonnost k Magnesii, za-

přísahá ho, abi si s takovou žábou nic nezačínal a abi miloval jen ji ačkolif je vdaná. (Myslel jsem si: to sou hezké pomněry f Itálii!) Tu začíná ta věc, keráš má potah na titul hry: Rafajélova *láska*. Neboť když mu Tiberie odhalí své srce (coš jest řečeno obrazotvorně, nep Tiberie zůstane při tom zapatá aš ke krku) počíná se Rafajélo ušuš viklat a divák si mislý: aha, to je ta jeho pravá láska! Ale nikolif. Neš má Tiberie čas, abi ho docela na svou stranu dostala, objevuje se mladá markéza Dyby Bijéna, příbuzná gardinála Bernarda Dovízy. Tuto dífku dává paní Bittnerová, mladá sličná paní, a teť uš divák ví, kerá bude pravá láska Rafajélová. Nepjest sice Magnesie hezká, afšak velmi dětinská a neskušená, nevědouce co láska obnáší; hraběnka Tiberie téš jest heská, afšak v lásce velmi honěná a má muže — pro milovníka dycki jakási překáška. Marijána Dyby Bijena fšak je svobodná, krásné štatúry, má o lásce uš svou theoretiku a pak hlavní věc, duchaplná ženská a má estedýku v malíku. Tyto vlastnosti se objeví, když Rafajélo na fšeobecnou žádost dává k lepšímu svou bibliografii a povídá, jak se stalo, že z něho je malíř, coš Bibijéna poslouchá u vitržení. Pak jest Rafajélo požádaný, abi podal visvětlení, co obsahují jeho obrazy ve ville Farazýně, totiš cyglus Amor a Sýche. On fšak tuto věc ponechává na rozhodnutí ženskému pohlaví a nyní hraběnka Tiberie, mladá konteska Magnesie a

markéza Marijána Bibijena podávají svou grytiku. Rozumí se, že nejmoudřejc mluví Bibiena, aš jest Rafajélo celi unešen. F tom okamžiku ho přejde láska k Magnesii jakoš i k Tiberii, a uš má oumysl jedině na Bibiánu, keráš pochopila jeho umělecké intervence.

„Ta a žádná jiná!“ volá k sobě Rafajélo, coš jest gontrerní s náhledem milovníků moderních, keréš když se zamilujou do dífky, volají nyní: „Ta — aneb *ňáká jiná!*“ coš já s ideálního stanovištěte nemohu schvalovat. Jsou sice pak f kuse eště dva akty, afšak není zapotřebí, abich vypysoval co se dále děje, nep každý prakticírovaný čtenař sám vyrozumí a pak jest degorace ve všech agtech stejná. Skrátka, neš uplyne půlnoční pauza na bále ve Farazýně a nešjest po tabuli, okáže se nejen ostatním osobám f kuse nýbrš i divákům, že Rafajélo se přidrží na dobro třetí své laski, totiš markýzy Bibijany.

Ofšem činí mu jakousi překášku pan gardinál, strýček Bibijány, nep zná lehkou náturu Rafajelovu, keriš má velmi obšírné srce a každý den ňákou inou holku. Rafajélo ujišťuje, že to teď myslí docela do opravdy a praví, že gardinála přesvědčí. Zatím se domluví s Bibijánou a f posledním agtu přetstavuje ji celé společnosti jako svou nevěstu, natčímš jest dívka velmi blažená. Gardinál ovšem ještě poněkut proponíruje, afšak kdo zná pana Řadu ví že má dobré srce a že to mladým lidem neskazí. Princ Medecíno má

radost, že mu Rafajélo přepustil Magnesii, Tiberie jest náramně rozlobená, že Rafajélo vyvázl z její intrigy a malíř Johann Antonio se ze všeho toho důkladně nachmelí.

Takový jest průřiz kusu, f kerémš vlastně nemá hlavní roli malíř Rafajélo, ani jeho láska, nýbrš spíšero degorace, pomalovaná Amorem a Sýchou, coš jsou osobi zřecké antologie. F taliánském jaziku pak se nazívá tato degorace „lóžije", coš jest, jak mi vzdělil jeden architégr z visoké školi průmyslové, jakási klenutá vejstavnost, keráš se podobá poněkut průchodícímu domu (jako příkladně novi Bazar na Příkopech) aneb nádraží. Srovnám-li to ve svém rozumu, myslím vícero, že průchodicímu domu, nepitato lóžijé na dívadle v *„Rafajélově lásce"* má velikou fregventaci, lidé chodí skrs naskrs, téš jest velmi příhodné místo k zamilovaným randevú, nepse zde každou chvíli sleze nějaký párek příkladně Rafajélo s Magnésii, nápotom Rafajélo s bangérkou Tiberii, opět s Magnésií a konečně s Mariánou Bibiánou, keréšto lidé ve své nevinnosti netuší že jsou ze zadu přegvapené jinými osobnostma, příkladně jednou intrigánským malířem Johanem Antoniem, potom princem Medecínem, později bangérem Fičím, konečně náruživou Tibérii, keráš se žere tajnou láskou k Rafajélovi. Téš bi f těch místnostech přišlo málem k egscesu mezi Rafajélem a Medecínem, kériš pro lásku k Magnésii vyzívá Rafajéla na duel,

v keremšto nebespečném momentě zakročí markéza Bibijána upozorňujíc na to, že k duelu není ouřadní povolení, nepjest na každou sekanici v Římě zákas ot papeže.

„*Láska Rafajélová*“ jest kus velmi poučni a příkladny. Uvádí se předně malíř Rafajélo, o keréms česká vejřevnost neměla povědomost, s čehoš vyplývá, že i jiné národové mají slušné vítvarníci. Ofšem se zároveň projádřuje, že bil Rafajélo dosti velky fláma, keriš mněl chytlavé srtce pro hezké dífky ženského pohlaví. Gonzegvence této vlastnosti Rafajélové jest, že do půlnoci namlouvá si dvě svobodné a skoro také jednu fdanou dífku, nep není moc potřeba, aby se vjenoval hraběnce Tiberii. Z tohoto Rafajélového namlouvání pline pro diváka následovní morální princip, že takovému větroplachu negonvenírujе ani docela neviné dítě, takřečené najf, jako Magnesie, ani náruživá manželka jiného, u keréš by měl dycki jen postavení podřízené, jako progurista, nýbrš emancepovaná ženská, totiš margéza Bibijána. Jinými slovi řekl bich, že Rafajélo bil člověk, keriš se přidržel vždycki té poslední. Je tedy poučné a štěstí pro Bibijánu, že f kuse nevistupuje uš žádná jiná dífka, nep bi se Rafajélo docela jistě zamiloval do té. Ofšem vistupuje eště jedna ženská osobnost, kněžna Glória (paní Mráčková) afšak tato dáma není uš docela mladá a větší zenzaci neš ona působí její rezonanční doaleta, pročeš si ji Rafajélo nevšímá.

Muším říci, že bich si gradulíroval, kdybi *„Láska Rafajélová“* byla sepsaná ode mně, afšak nemám uš na takové věci trpělivost. Krátce řečeno, je to pěkný kus ředitelcké práce.

Budoucně mně nastane psaní přes dramatickou triologii od istého Žílera, totiš cyglus her, nazvany „Valdštejnůf tábor“, „Bigolomíni“ a „Valdštejnová smrt“. Tyto věci sepsané jsou původně německi a přeložil je můj stary golega Kolár. Přehlet poddám, jakmile budu mít o kusech povědomost.

Jsem váš oddany gryticki spolupracovník
Vavřinec Lebeda.

*

Pozn. Renesanční hra Fr. Ad. Šuberta „Láska Raffaelova“ s látkou ze života slavného vlašského malíře, měla premiéru za režie Fr. Kolára 28. II. 1888. Lebeda věnoval tomuto divadelnímu kusu „mlačiho golegy“, ředitele Národního divadla obsáhlý referát. Historické prostředí kusu poskytlo Lebedovi hojnou příležitost k srovnávání poměrů v době renesanční s poměry stol. IX. Také italská jména ve hře byla u Lebedy nemálo změněna; tak vedle titulního hrdiny (Urbino-Turbino) i Chigi-Fičí, Medici-Medecíno, Giovannantonio-Johann Antonis, vila Farnesina-Farazýna, Agnese Gastiglione-Magnésia Kastiliánská, Doria-Gloria, Colonna-Kolonáda, Giulio-Kulio, Francesco Francia-Fran-

kofranta, Imperia-Tiberia, Peruzzi-z Peruce, da Bibbiena-Dyby Biéna nebo Bibiána, Psyché-Sýcha; také ve vyjmenování českých výtvarníků čteme tu Kidúzi (Chitussi), Hérgeštelt (Hergessel). — Okolnost slavnostního vypravení premiéry „Lásky Raffaelovy", k níž složil předehru a skladby meziaktní K. Kovařovic, nenechal Lebeda rovněž bez povšímnutí.

20.

MALOMĚSTSKÉ TRAJDYCE.

Dne 23. března 1888!

Veleslauná Redagce „Švandi dudáka" poutníka humorystyckého ſ Praze čili naV ýnohradech!

Jest mi potěšením podati opět správu přes dívadelní kus, keriš jest původní originál istého českého spysovatelé, o keremš byla posut velmi malá povjedomost, neptento pán žif jest na venku a živi se stavem učitelckým. Tento pán jest vlastním menem *Václaſ Štech,* jeho dramatétický plot pak se nazívá MALOMĚSTSKÉ TRAJDYCE (coš patrně pochází ot slova *trajdy* a skutečně jedna taková nepříjemná osobnost vyšlupuje na jeviště fosobě slečny Křepelové, keráš trajdá po mněstě a roznáší nepříjemné záležitosti čili klepy). Bohužel bude referád můj poněkut krátki, nepjest i kus krátky, totiš *aktoſka,* nebneměl patrně audor při svém učitelckém zaměsknání čas, abi z toho udělal tři agty. Jest velmi chvalitebná a poťešitelná okoličnost, že se vzdělání rozšiřuje téš také uš po venkově a že se tam vinacházejí lidé, keré pro dívadlo spisují, nepmáme celou řadu venkovských dramatígrů, totiž pána

doktora Štolbu v Nechánicích, kdeš se obírá legalizací čili notářstvím, druhi jest f Chrudimi a zepisuje procesi nepjest advogát ménem Dr. Pipich, tento třetí fšak není doktorem nýbrš žije ve Slaném. To bi bili dohromady tři, afšak jest i čtvrtý, totiš pan Bohumil Adámek v Hlincku, keriš sepisuje kusi pouze hysterické, příkladně „Heralta", přes kerého jsem mněl také potěšení psáti referád, a okeremš spisovateli jest i pojednání f Ottové enciglopédyi, coš jest sbírka slaunych mužu a měst. Tato okoličnost nás může velmi těšit, že se spisuje dosti na venkově, nepvíme, že isté věci jsou na venkově mnohem lepší, jako smetana, máslo, domácí chleba a podobně, budou se tedy nyní téš i dívadla z venkova vozit a jest velmi dobré, že se z nich nemusí platit akcís jako z věcí, keréš se mohou požívati.

Děj kusu, keriš debužíroval těchto dnů na dívadle, totiš *„Maloměstské trajdyce"*, jest vzaty s českého venkovského života v malém městě, kdeš se jedná o obecní volbi, o novou porášku, o obsazení obecního cekretáře, a téš i o lásku, nepi na malém městě bívají zamilované lidé. F tomto kuse vistupuje městský radní Tomáš Peřina, člověk poněkut na hlavu padli, keriš se pro tuto vlastnost dostal do obecního zastupitelstva, kdeš se takovéto lide nejlépe upotřebí. Téš jest fšak tento vítečník předsedou literárního glubu, f čemš jest ot spisovatele jakési nedorozumění. Tento muš má céru slečnu Dumkovou, ta

má milovníka Václava Stříbrného, jednatele občanské besedy, a ten zepisuje kníhy jakošto psajdonym, coš jest zbitečné, nep to hnet sám poví, že on knihu zepsal. Tento člověk nemá žádnou službu a na jednatelství vbesedě se nemůže ženit. Afšak u mněsta potřebujou cekretáře, keriš nesmí být hloupi — neb ot toho je obecní zastupitelstvo — a Stříbrný si také zadal. Téš fšak zadal iný mladík, Filip Šťovík, jednatel literárního glubu, keriš má taki rát slečnu Peřinovou, afšak jest infám garakter, coš se vidí uš na jeho vlasech. Téš tam vistupuje jistý šlechetný redagdor (pan Bittner), keriš dává protegci Stříbrnému a prosadí ho, ačkolif trajda Eleonora Prášková přimlouvá se za Šťovíka, nep má golekci cér a jednu bi mu ráda přepustila.

Místo a slečnu Růženu dostane ofšem šlechetný Václaf Stříbrný, čímš kus končí k fšeobecné spokojenosti.

Tento kus dosti se mi líbil, nep mi bily fšecky vistupující osobnosti dosti známé z jiných maloměstských gomedií — snat pocházejí z jednoho mněsta. Afšak f tomto kuse nemluví všechny lidé tak hloupě, nýbrš dosti ftipně, coš se mi ot mladíka ze Slaného značně líbilo. Chibu bich vytejkal, že jest obydlí radního Peřiny poněkut jako průchodicí dům, nepsetam od rána netrhnou dvéře; pochází fšak ot toho, že si spisovatel nemohl nic nechat do druhého agtu, když gomedie druhi agt nemá.

Téš jest vítečná vlastnost kusu, že netrvá dlouho, nepsou jednoagtovky aš na pět čtvrti hodin — to bi došel člověk na Bílou horu. Mlady audor bil téš po kuse vivolaný a viděl sem že je dosti slušny mlady muš, takže od něho můžeme očekávat ještě iné dobré vjeci, coš bich mu gradulíroval.

Řek bich ještě iné vjeci, afšak jest nebezpečné mladé lidé tuze vichvalovat, nepsetím kazí, jak jsou příkladné události, a pak píšou porát hůř a hůř, počkáme, jak s ním bude dál.

Jsem hotof a odaný gryticki spisovatel

Vavřinec Lebeda,
bývalý ředitel s padesáti dřevěnýma agtéroma.

*

Pozn. Jednoaktovou veselohrou „Maloměstské tradice", která měla premiéru 21. března 1888, uvedl se Václav Štech jako dramatický autor na scénu Národního divadla. Třebaže Lebeda vystihl dobře slabší stránky hry, předpověděl správně autoru jeho další úspěchy divadelní. Štech patřil později v kruh důvěrných přátel Herrmannových a spolupracovníků „Švandy dudáka".

21.

MALOMĚSCKÉ DYPLOMATI.

Vpraze datům dnešního Dne.

Ctěná redagce!

Vždy mě činí potěšení, gdyš mohu podati referád přez originál původně zepsany, kterášto okoličnost se mě opět natrefuje, nep bil podán obecenstvu novikus s českého národního vlastenckého života.

Hlauně mě těší okoličnost, že jestento kus výrobek venkofský — o kerich jsem f předešlém referádě podotejčil — a že se v něm také vipysuje život venkofckého publigum československého, totiš někde dále ot Prahi. Tytul kusu vypysuje se: MALOMĚSCKÉ DYPLOMATI a je zepsaní odoktora pana *Jozefa Štolby,* keriš je svým garaktérem notář ve městě Nechánicích za Býdžovem. Samo sebou se vyrozumívá, že notáři jsou vzdělané lidé, keréš se učí goncepírovat jiš ve školách a pak na univerzitě, následkem čehoš se dá očekávati, že jsou schopné zgoncepírovati i kus pro dívadlo, ač všecki notářové nepíšou dívadla, nýbrž spíšero postupy, dluhopisy, legalízace a protestyrujou nezaplacené směnki,

coš jest věc poněkut nepříjemná, ani ne pro ně, ale pro toho, gdo má směnku platit. F posledním čase napsalo se v čechách vícero venkofskych kusů, jak sem už předešle podotejčil, a sice jak ze staré, tak i z nové hysterie. Staré události z hysterie vymejšlí si dramatigr pan Bohumil Adámek v Hlincku, nové zástoje uvádějí na jeviště pánové doktoři Štolba a Pipich a mlady učitel z města Slaného Štech. Každy novikus je vždycki výbornějši neš ten předešli, afšak nejvíbornější jest sepsání *„Maloměsckých dyplomatů“* nepjest v nich zesumírováno fšecko dohromady, co bilo f těch předešlých, totiš prohnaní obecní policajt, jeho mrzutá žena, purgmistr, jeden špatni a jeden solidni redagtor novin, golekce hloupich obecních radů a mezi nimi jeden chytřejší, jako praski klubista, nemoudry hejtman ostrostřelců, keriš bi rád pošloupnul na majora, zbrkli a zvědavý poštovní expeditor, gumpanie hubatých sousedek a konečně jedna nevině trpící díftka s tajnou láskou k chudému, afšak šlechetnému nápadníkovi, totiš onomušto solidnému redagtoru panu Saifrtovi. Tato okoličnosť povědomích osop je pro publigum dívadelní tuze prospěšná, nepse člověk jaksi f kuse vizná uš gdyš si přečte plagát se seznamem osobností.

Pro poučeni se musí podotknouti, že *dyplomát* je osoba, keráš honí visokou politiku, totiž chytrá a vykoukaná. Afšak f tomto kuse jest názef míněn gontrér, totiš s potahem ironyje, nep

f tomto kuse jsou řečené maloměscké dyplomati vlastně skoro samé hlupáci a málokoho by z nich mohli potřebovat u ministerstva nep za poslance, coš jest pravě dyplomatická gariéra.

Děj se vikonává v malém venkofckém městě za Prahou, kereš není vejslovně pomenováno z příčiny, aby žádná obec a žádná měscká rada nebila uražená, nep s toho pak bívá nepříjemná bolemika v novinách, coš žádný autor nemiluje, nepmá dost na grytice.

Některé občané tohoto mněsta velice by si přáli, aby skrze jejich obec šla železnice tak zvaná drancverzálka a hlauně jest na to dychtivi purkmistr čili mněšťanosta *Valery Ján Hořčička,* soukeník pan Šmaha. Tento fungcionář obecní ma totiš vícero regalit a hypoték f opci a ofšem kudy de železnice, hnet ma fšecko větší cenu, načemš mu záleží. Proto bila skrze poslance toho mněsta — nemenuje se, keri z vlastenckích poslanců to bil — podaná na vládu petice, aby byla drancverzálka mněstem vedena. Poslanec jako rázny muš se petice hned ujal, dones ji na vladní ouřat, kdeš mu bilo řečeno, že jest to dost možné, žebyse mohlo stát že bi to mněsto drancverzalní železnici dostalo. Tuto radostnou novinu podal poslanec v expresskobertu purkmistrovi toho mněsta, afšak mu položil na srdce, aby s tím nedělal žádné řeči, že néni rádno mluvit o takovích vymoženostech na vládě, neboť že bi také jiná mněsta chtěla mít že-

leznici, hlauně sousední Rozparkov. Není to sice nic jistého, s tou železnicí, ale purkmistr svolá přece obecní sezení, aby rádům vzdělil radostnou správu, co bi se mohlo stát.

Ničkonc se zdá, že do toho mněsta příde psaní jednou za rok, nep hnet je všecko vzhůru, co se asi panu mněšťanostovi z Vídně píše, a hlauně bi to rát zvěděl expeditór, keriš je dost hloupi, že se na to pta derektně purkmistra, kerému sám osobně psaní přinesl, čímš připravil listonoše o dva krejcary deškerece. Mněšťanosta mlčí jako hrop. Bůh ví, jak se toho domakali, ale hnet za expeditórem přídou oba redaktóři, abi také zvěděli, co se děje, bi měli nějakou zenzaci v novinách. Ten jeden, keriš na to de s garakterem — (pan Saifrt, keriš hraje vždy šlechetné úlohi, a tedy také tohoto solidného redagtora „Ozvěny“) — nedozví se nic, kdešto druhý redagtor časopisu „Náš kraj“ Drábek — pan Sedláček — keriš na to jde z viržinkami pro policajta, dozví se všechno a dá to hnet druhý den do novin. Mezitím sešla se obecní rada, keréš purkmistr věc oznámí a žádá všechny pánové, aby o tom nemluvili následkem čehoš na to skládají smrtelnou přísahu, načeš povstane debata o tom, gde má stát nádraží té drancverzálky. Některé členové rady votýrujou, aby stálo u praské ulice, jiné navrhujou, aby bilo na Druhé straně, za ulici novoměstskou, některé vůbec nestojí o železnici, poněvač nemají kam jezdit

a formani prý by přišli o živobití. Purkmistr sám velmi šikovně navrhuje, aby nádraží bilo u ulice novoměstcké, *ſ kereš on má své podzemky,* keré by pak velmi dobře zpeněžil.

Proti nádraží v místnostech ulice novoměscké vystupuje radygálně obecní radní jménem Zámečník, od řemesla mydlář, hotovi klubista, nepjest blísko ulice novomněstské hřbitov, což není tedy pro drancverzálku zdravé, afšak při hlasování vihraje partaj purgmistrofcká.

Když se dostane zástoj s drancvrzálkou do novin, strhne se v městě velki poplach, nepjest část občanů pro ulici novoměstcskou, část opčanek pro ulici praskou, každý pro tu, gde má právě svou hypotyku.

K půlmistrovi ftomto mněstě se chodí nejspíš do gvartýru hnet z ulice, jako do holírny, nepse mu náhle ve druhém agtě přihrne ženská delegace do bitu a otvírá si na něj velmi nešetrným spůsobem hubu, což ho poněkut rosčílí. K lidem, keréš sou pro praskou ulici, přidá se redagtor „Ozvěny" pan Slavík, ten solidný žornalist, a s klubistou Zámečníkem svolá na neděli métink totišto vejřevné schromáždění lidů, keréš mají odhlasovat rezoluci, kde má nádraží být. Aš dosut považoval každý divák tohoto solidného redagtora za jediného chytrého člověka f kuse, že se nebude hádat o nádraží, gdyš eště nedostali železnici vůbec, ale on také smaží kapra dříf, než ho ma na udici, a deglamíruje

o ulici praské a novoměstcské, aš se začíná člověku plést hlava. Métink se odbývá f třetím agtu a na radnici, a o5 se mluví o ulici praské a novoměstcské (Jéžiš marjá!) a křik trvá tak dlouho, až přijde ex peditor s počty a nese telegram od poslance z Vídně. Fšecko utichne, nep se tuší, že tento telegram udělá hádce a kusu konec — a taki jo. Poslanec delegravíruje, že je mu líto, že si dal moc práce, ale že v tomhle mněstě nedostanou železnici, poněváč to bylo přetčasně v novinách a mněsto Rozparkov vínaložilo fšecko, abi dostalo železnici samo, a dostalo ji. Abi se tedy dále neštraficírovali.

Tím je kus ukončení, opčané dou domů z métinku a lidé z divadla, grytigři kráčejí zamyšleně z baligónu, nepse jim kus moc líbil.

„Maloměscké dyplomati" jest výborny kus a nikolif trategédie, nýbrž dle nápisu veselohra.

Afšak jsou *„Maloměscké dyplomati"* teš velmi poučné. Vidí se, že dá velkou práci dostat do města železnici, ale hlauně drancvrzálku, obzvláště kdyš je vícero měst, keréš by ji rádi měli. Vidí se, že se f polytyckých novinách děje křifda pánům poslancům, že nic nevimahají, neboť poslanec f tomto kuse — keriš fšak nevyšloupne — delegrafíruje, že se na to celi vinaložil a přece drancverzálku nevímohl, coš ho jistě mrzelo, nepaš se vrátí domů, bude míti s oličoma potahováni. Vidí se dále, že se nemá se fšim ihnet do novin, neptakové zástoje působí mrzutost a

spomněl sem si na staré české pořekadlo: cose doma uvaří, má se doma sníst, coš může býti řečeno i o měsckých radách, nep jsou právě příčinou noviny, že z nich pocházejí mrzutosti. Vidí se dále, že jsou některé redaktoři lumpové, jako f kuse pan Drábek, keriš bere peníze jak čert na potplácení, afšak jsou i redaktoři solidné, kereš jsou za to bes peněs, příkladně pan Slavík. Vidí se, že se počínají zásady glubistů šířit i na venkof, kde bilo dosut ticho, příkladně rada Zámečník, keriš dělá půlmistrovi mutaci. Vidí se, že i půlmistři jsou někdy špatné a nehonetné lidé, příkladně Horčička, keriš pro svůj profit dal by nádraží třeba na hřbitov. Vidí se dále, že se na radnici nemají dělat kravali, jako f tomto kuse při métinku, a že když má mněsto dva redagtorové, mnělo by mit také aspoň dva policajti, abi to fšecko viházeli a zavřeli. Konečně se vidí, že každá veselohra ma šťastný konec. To jsou mé náhledy přes kus ot pana Štolbi, keriš si vinaložil cestu až z Nechanic do Prahi, bi ho publigum nevivolávalo nadarmo. Těší mně, že jsem ho poznal.

Jsem oddaní

Vavřinec Lebeda,
gryticki spolupracovník Švandy Dudáka.

*

Pozn. V činoherním repertoáru Nár. divadla z jara r. 1888 následovaly v málo dnech

po sobě dvě původní hry ze stejného prostředí. Po Štechových „Maloměstských tradicích" byli to „Maloměšťtí diplomati", tříaktová veselohra od Josefa Štolby, v režii Seifertově 7. IV. 1888. Nedošla takového úspěchu, jako dřívější Štolbova veselohra „Vodní družstvo", dávané v Národním divadle po prvé I. XI. 1886. O čestný úspěch hry se zasloužili zejména dva výborní herci, Josef Šmaha (režisér činoherní i operní — též některých oper Smetanových, svérázný umělec, tvůrce četných postav vážných — Výrava — i komických) a Alois Sedláček (působil neodolatelnou komikou a suchým břitkým humorem, zvláště v hrách společenských, na př. jako Bohrmann v Katakombách).

22.

O SPORTU CYKLISTSKÉM.

F Praze, po delším vagírováni
na skloňku měsíce Júny.

Slauná redagce „Švandi dudága", mnohováženi pane redagdore!

Velmi Ste se asi divil, vzácny pane Redagdore, že jsem v grytické činosti své delší čas vysadil a skoro přes dva mněsíce tak řečeno vagýroval, coš Mně teš nebilo přijemne nep jsem zvykli dělat a pak jsem za to, co sem nevikonal, nedostal žádni honorář, coš jest u Váz f pořátku, afšak pro spolupracovníka nemilé. Neračte se horšit. Afšak věc tato má potach na moji starodávnou nemoc, keráš se mně častějc chitá, ačkolif za to nemohu, nepsem si ji v mlačích letech ulovil scela nevině, jak sem jiš jednou dovolil podotejčit. Tentográde fšak bila moje choroba poněkut gomplicírovaná, jak se projádřil medecínedogtor, kteryš mne insultýroval, nepsem mněl k reglamatizmu vivrknutou nohu a ruku po celé pravé straně a jest takovi pát dosti nepřijemni. Jest vám známo, váženi pane, že f Praze egzestýrujou spolki, tak zvané *špurc-*

meni, keréž pěstujou jízdu na velecopédu, coš jest abarát, keriš má jen dvě kola *ſ prostředku, afšak žádné po stranách.* Latinckym menem nazíva se tato věc *picýgl,* člověk, keriš na ní jezdí, picýglist, a bouda, kde jsou aparádi uložené, nazývá se *glup.* Takových spolkůch je f Praze vícero, téš f Kadlíně a mněstě Vínohradech, jakož i na venku, gde jsou mladé lidé. Měsíce května aranžírovali tyto spolki velké dostihy f parku Stromofce za příčinou olbi jenerála picýglistů f Čechách, tak zvaného *žampióna* a sešlo se za tou přičinou velké množství publigum, nepjest na jízdu velecopédů pěkná podivaná, dokut z ních špurcmeni nepadají na zem (věc nemilá!). Bil sem téš přítomen, chtějíc napsat přes to umělecki referát a zalíbilo se mi velice kerak mladici na těchto kolomotácích zgrácijí jezdili, kdešto sem pak dále slišel, že jest věc ta néjenom elegant zábava, afšak i zdravá gomoce hlauně pro lidé, keréš nemohou chodit do ignastyky f Sokole a keré moc sedí. Myslel jsem si: ty sedíš moc f dívadle a pak zase nat svýma referádoma, moch bys tedy zkusit nějakou gomoci. Vidouce pak páni picýglové, že sem člověk poněkut od inštynktu, anomírovali mně, bich na jejich spolek přišloupnul za činného člena i dal jsem si říci a hnet po skončeném vetrené odebral sem se do spolku, keryš má svůj glup za řetězovou Láfkou v Jezuvické zahradě proti ojencké plovárně. Hlásil sem se za člena

coš pánové velice těšilo, že tam budou mít téš poněkut usedlejšího může k vůlí rešpegtu a ot péra, a bil jsem přijat (zatím na gredit). Hnet mě vzal do učení jeden pán z víboru, velmi přívětivý menem isty pan Štábera keriš mě na aparátě vodil. Věc šla tak dalece dobře, ačkolif sem neseděl v jednom kuse na picýglu nýbrš také chvílemi na zemi, afšak jest každy začátek těški. Páni z víboru mně garantýrovali, že budu na kole brzy jako doma a usmívali se na mně velmi příjemně. Byli mezi nima nejvěčí magadórové na velecopédu, příkladně pan Blofcki stary žampión, pan Káš velmi honěni v jízdě po silnici, pan Gratina téš vítečný jezdec a mladý pán ot černého koně Cífka, keriš ujel letos ve Stromofce nejvěčí akord a postoupil za žampijóna coš jest pro mladého človjeka viznamenání a téš za to dostal nějakou špendábl preciózu od zlata nep stříbra, coš není k zahození. Myslil sem si, že bich si téš mohl něco podobného do hospodářství vijezdit, afšak jsem si bohužel vijezdil něco jiného. Jezdil jsem f Glubu asi 14 dní a doufal sem, že budu jiš brzi v100 provect nějaký vílet po silnici na delší inštanc, coš jsem si vyhlídl Chuchli, nepsem o tomto slauném mněstě dávno slyšel že tam mněli gdysi německé študující veliké jubélium. Páni f Glubu mně sice zráželi že ještě nejsem dost vyježdění, afšak jsem to považoval za ohlet na můj dospěly vjek a jel sem. Ničko musíte vjedět, slauná redagce,

že sou cestou po silnici jisté překášky, příkladně kopce, na keré se de i s velecopédem pěški, za druhé rigoli, totiš takové žlápki, keréš běží přesilnici. Na tyto žlápki sem bohužel nebil naučeni a hnet při prvním gdesi u Zlíchova, jak sem na něj přišel, aparád se mnou vyskočil, nejdřív mně vipadla z ruki brenza, pak držadlo na ruce, pak mně viletěli ze šlapádek nohi a uznáte, že nebilo moc potřeba, abich následkem všeho toho viletěl celi, coš se stalo v nejbližím momendě. Ani jsem si nebyl povědom, jak se trefilo, že uš nesedím na picýglu, nýbrš ležím ve škarpě na pravé straně těla. Skrze tuto příhodu ztratil jsem ouplně ánymo vrátit se do Prahi po velecopédu, nep diž mně zvíhli, okázalo se, že mám vivrklou nohu a ruku po celé pravé straně. Téš velecopéd bil runírovaný, nepse mu urazil jeden pedál, pro pravou nohu. Bili jsme oba naložené do droški, mně dovezli do fšeobecné nemocnice a velecopéd k zámečníkovi, nep na každou věc je jiná gúra.

Afšak následkem události té, při keréš jsem bil velmi zapoceni a delší dobu ležel ve škarpě, přidal se k vivrknuté noze a ruce můj stari regmatizmus, žesem ležel šest neděl ve špitále jako lazar, s keréš přičiny sem téš přestal chodit do glubu a myslím, že ouplně vyšloupnu, nepsemi zdá, že jest picýgl zábava pro lidé spíšero mladé, nefšak pro dospělé opčané, nepnéni vícero ta elastyga škeletu.

To jest příčina, pro kerou jsem vagýroval a svou grytickou činost poněkut zanedbal, coš i bilo vejřevně nápadné, nepsem dostal vícero dopisů skrze vaši láskavost ot ctěných abonentů, žádajíce pokračování mých artiglů, příkladně i psali pánové od divadla, jako jeden basista s tlustým hlasem. Afšak i nyní nejní mě možno scela pravidelně choditi do dívadla, nepsem fstavu regonvalescenta a radil mně příkladně pan dogtor Pečírka jakoš i profesoři medecíny z univerzity, bich se častějc koupal ve Vltavě, gdešto se držím dle přetpisu — a je tam dosti solidná společnost.

Co se tejčí dívadla, bil jsem po své nemoci poprve na jistém kusu původního přeložení s frančiny, zepsani od dvouch pánů, menem Lábiš a Kudyné (dosti podobnost s češtinou!) keriš se vipysuje titulem: *Ze střech nejšťastnější,* coš jest mi dosut poněkut nepochopitelný nápis. Kus tento jest velmi vítečný a zvláště bi se hodil na program „černého kafe" pouze pro pánové, afšak recenzi přes něj podám budoucně, nepjest moje pravá ruka poněkut unavená.

Prose skrze dáni těchto řátků na vejřevnost, bi věděla, že jsem opět na place, zůstávám súctou nevislovitelnou

Vavřinec Lebeda,

bívaly člen glubu picýglistů, (afšak poněkut přeplašeny) a dívadla grytýgr.

*

Pozn. Vavřinec Lebeda ve svých referátech občas rád zabíhal do prostředí mimodivadelního. Vynašel si pro to vždy nějakou záminku. Tak se také rozepsal o sportu cyklistském, omlouvaje přestávku v referování. Klub, o němž se Lebeda zmiňuje, byl ČKV (Český klub velocipedistů) Praha 1883, který měl tehda klubovnu i cvičiště v t. zv. Jesuitské zahradě pod Letnou, na jejímž místě byla později vystavěna Strakovská akademie. Srovnáme-li tehdejší život na ulicích pražských, byl tu před 50 lety jízdní ruch celkem klidný. Nebylo ovšem ani automobilů ani motocyklů. Značku České ústřední jednoty velocipedistů — ČÚJV — vykládali si lidé humorně: člověče, utec, jede velociped! — Štábera, který byl Lebedovým učitelem jízdy (Ignát Herrmann se vskutku učil jezdit na kole), byl malíř Karel Štapfer, jemuž tak jeho dobří známí říkali. Zmínkou o velikém „jubélium" německých studentů v Chuchli naráží Lebeda na známou událost v r. 1881, kdy provokující buršáci tam dostali výprask.

23.

AFÉRA GLEMANZÓR.

F Praze 15 tého února 1889.

Slauná redagce Švandi dudága ſ Praze na Víno Hradech.

Musim skůtečně řícti, že jest mě divné a nepochopitedlné, co se stalo ze fšemi míma referádoma přes dívadlo, kereš sem zaslal přet a téš i po novém roce osumdesát devět? Nep ot 1. července minulého roku (1888) — gdi sem podával správu o své nehodě na velocepedétu — nebilo ode mně ani řátky ve Švandovy, coš mně nemůže těšit. Snat slauná redagce mislela, že ten pát do škarpi měl fpliv téš na mou duševní intele genci, afšak tomu néni tak! Nep se tejčil jen mé tělesní gonštrukce, keráš fšak je dáuno ve svém štátugvo — a přece se nic netísklo?

Viděl jsem ofšem, že moc místa uzurpíroval na konci ročníku Švandi „Snědeni grám“ — a zaplať pán bůch, že jest konečně dojedeni a že se toho staré pamětnici dočkali! — s té příčiny sem také podával jen krátké náhledi o divadle, afšak i s těma se jednalo negulantně a

bíly nejspíše házené do redagčního koše! Muším říctí, že mně tato nedišgrétnost poněkut silně frotýrovala, ne psem předně starí zasloužili můš, za druhé přes dívadlo znalec a za třetí ot čeho má bíti takovi člověk žiff?

S této příčiny podávám následovni ultymá dům: esliže také tento můj referád nebude otištěni, mušel bich se obrátit na jinou redagci a doufám, že se najde mecináš pro mé nestrané a objegtífni referády, nepnás néni mnoho, kereš přes dívadlo píšeme, totíš golegové z baligónu pan Guffner, pan doktor Gút, f pargetě pan Vrchlický! A přes operu pan Feštr a pan Chvála. To nestačíme ani na spolek grytýgrů!

Psal jsem přes Sáru Bernardovou — snat na ní neměl pan redagtor dost místa; psal jsem přes „Mišku" — dóvi, kam se poděla; psal jsem přes „Praktigusa" — špatně to s ním dopadlo; psal jsem přes „Hrupčického z Hrupčic" — také vzal špatný konec; referíroval sem přes „Antigonu" ot starého římckého literáda — dóvi, co ste s ní v redagci dělali; téš sem dával správu o španělcké práci „Světec či blázen" ot chvalně známého audora Ečegáry — o kerémš jsme dříve nic nevěděli — i to u vás propadlo; psal jsem konečně přes Šamberga — a bila to dost těšká práce — ví porát nic. Prosím, to přechází člověka chuť a talend!

Ničko tedy podávám referát přes nejnovější původní překlat z francouštiny do českého, přes

tak zvanou „Aféru Klemanzór“ a prosím, abi mně nebila zahozena. Néni maličkost vídržet na tom do půl jedenácte a eště vícero néni maličkost přes to psát — uhlí dáte, jak se budou ostatní grytigři potit!

Doufajíc tedy, že s tím opět zahájíte serii míchdivadelních náhledů, zůstávám oddani a ke každé grytice ochotni z úctou

Vavřinec Lebeda,
grytický spisovatel přes dívadlo pro Švandu dudáka.*)

*

Novikus, nazvaní „AFÉRA GLEMANZÓR“ obnáší pět agtů čili šest obrazu coš jest potahem na matamatyku dosti broblematycki zástoj.

Jesto trategédie dílem ze života paříšských umělců, dílem vysoké aristo Grácie, kteráš fšak se netěší z nejlepší reputace a průřizem hry podává důkaz, že ve francouzské zemi skutečně egzestíruje jakási skaženost, jak dogumentýruje

*) Dáváme ochotně znova místa kritickým pojednáním pana Vavřince Lebedy, v oboru svém osvědčeného a na slovo braného, ujišťujíce s politováním, že podotčené jeho referáty jen pro citelný nedostatek místa musily býti odkládány. Pozorný čtenář postřehne, že pan Vavřinec Lebeda odchyluje se poněkud od obvyklého způsobu psaní a hoví jistým zvláštnůstkám, kterých z úcty k zasloužilému starému divadelníku měniti si nedovolujeme.

Redakce.

jiš po delší dobu česki dramatígr pan František Zákrejs, přes tyto vjeci renovírovaný znalec.

Pan *Glemanzór,* křestným ménem *Pijér* — coš jest francouský překlat svatého *Petra* — přišel na svět jakošto viditelný následek jistého delegátního pomněru své matky, kteráš se ani přet jeho narozením, ani po něm nigdy nefdala, z té příčiny, že si ji její nápadník nevzal, gdyš bil poznal, co láska opsahuje. Takovéto případy stávají se někdy i v nejlepších rodinách, gde sou mladé heské dífky a gde není gubernand pořát při ruce. Dosti výstražní příklat pro matki, aby své céry varovali, že isté vjeci musejí jíti dle předepsaného pořátku.

Pijér Glemanzór, majíc povjedomost o svém původu — nep rodina bes otce jest dosti cítedlná mezera — má piganterii proti podobnym nesolidním milounikům a miluje tím více svou matku, na kterou ostatní svjet dosti podivně kouká.

Mladý Glemanzór měl od maličkosti náklonost k modelům i fstoupil do učení k slaunému štukatéru, keryš se nazývá Tomáš Ryc, a stane se ve svém 25tém roce dosti renovírovaným sochařem nep štukatérem, jako jest v Praze pan Pellegrini nebo profesor Mízlbeg, keryž f krátké době okrášlil most Palackiho čtyrma krásnýma grupama. Budou na něm všecki stát co nevidět.

Mladého Klemanzóra dává pan Sajfrt, s če-

hoš se vidí, že to jest muš šlechetny a poctivy. S této vlastnosti pline gonzegvence, že si chce vzít za manželku mladou, heskou dífku, keráš nemá vjeno, nepsi myslí, bohaté že se fdají sami. V našich časech je takovíto náhlet bílá vrána — každi hledá holku s penězma, coš se vidí hlauně f praskich rodinách. U nás by takováto zásada Klemanzórova bila zbitečná. Štukatérovi, malíři, básnikovi nep hudebniku bestoho nigdo nedá holku s penězma, nepse hledá garakter, totiš ouřat anep oficír, coš jsou sňatki takzvané gonvenční mince. Eště nejspíš se ožení advogát, poněváč se ví, že si brzi k penězům pomůže.

Tato zásada Klemanzórova se projednává f prvním agtě, gdeš mu přítel jeho mladý Ryc, francouský oficír, namlouvá nevěstu s milionem frangů.

„Takovou nechci ani za milion!“ odpovídá mu natšeně Klemanzór, „nýbrš nemajetnou, skrovnou dífku, keráš bi mně za to byla fděčná. Neboť mám, co k tomu potřebuju!“

Mislil jsem si hnet: chlapíku, ty se nejspíš napálíš! Což se průřizem hry vyplnilo.

Ve kvartýru štukatéra Ryce dává se maškarní ples, coš jest proměna. Je tam honetní společnost, téš páni a dámi od stavu a pan Sedláček je vítečně masgírovaní za policajta. Téš Glemanzór je tam, mluvíce se svím přítelem, oficírem Rycem, kerého dává pan Slukof, muš skutečně marcipální, velmi oblíbení. Jsem pře-

svědčen, že mnohá ženská lituje, že není opravdickým oficírem.

F tom se strhne pokřik, že přichází do plesu polcká hraběnka Dobronofská ze svou céreu a v zádu se ozvou intrády. Skutečně přichází prostředníma dveřma slečna Gřepelová jako válečný koráp. To je ta hraběnka. Osudná záležitost jest, že vede také svou céru Yzu, keraš fšude kam příde působí velkou zenzaci. Mněl jsem tušení, že f tom bude spočívat jádro trategédie a téš jsem se nemílil. Glemanzór, jakmile ji spatří, je celí pryč a dífku ihnet miluje. Dosti sem se tomu divil, nep tato mladá aristokrátká přichází v gostýmu jak debardér na redutu, coš sice paní Bittner velmi sluší — nepjest krásná mladá paní, fšeobecně uznáno — afšak nesouhlasí se zásadou solidného Klemanzóra, že se právě zamiluje do ženské takového žánru. Nepnení solidné chodí-li dáma f kalhotách, gdyž přes ně nejsou sukně. Afšak říká latinář: de Gusty buss nonest infuzórium — totiš po česku: komu néni rady, tomu nejni pomoci.

Mladá gonteska se na bále utančí, nají se u bufetu — bil dosti šófl na tak elegantní ples — napíje se vína a dosti unavená usne. Nigdo na jevišti. Klemanzór příde a vidouc ji ležeti na ganapeti hnet se v něm probudí umělecký talent, vitáhne tušku a papír a počne si kontesku pauzírovat. Pak příde pošeptmo celá společnost a vidouce Klemanzóra malovat olá: Vítečně! Vítečně!

Yza se probudí, vidí škicu, je celá prič a chce obrázek. Klemanzór slibuje, že ho přinese. Hraběnka se poroučí a plave zas pryč, jako flotta s přístavu. Opona padá, první jednání u konce.

Nastává jednání druhé, keréš se hraje v bitě té polcké hraběnky s cérou. Ničko se musí říci, že tato hraběnka jest vlastně problematická. Bidlí ve čtvrtém poschodí a má v Rusku statki, keré jí vzali. Doma se málogdy topí, eště míň se jí, rodiné precijozi jsou dávno v zastavárně a hraběnka s cérou pletou pytlíky do krámu, na tabák a na peníze, abi měli egzestenc. Je ráno, stará — slečna Gřepelová — šla do trhu, konteska je sama doma v engližé a vikládá si karty, co má na srci, co v hlavě, co u nohou, co je na cestě ecetera. Klepá se, jde Glemánzór. Nese uš gontrfekt, keriš přes noc vyhotovil. Gonteska je celá prič, Klemanzór téš, nep se mu dífka vždy více líbí, čím míň má šatu na sobě, nepjest antycká krása. Příde stará a je trochu pigýrovaná, že je u céry mušski, coš se nesluší. Mislel jsem si, že hraběnka ve čtvrtém poschodí nemusí dělat takové flauzi. Dává Klemanzórovi poněkut na jevo, v jakich sou okoličnostech živé, mladík nabízí matce peněžitou potporu, ona bere jako čert. Pak sochař otchází slibujíc, že brzi příde, nepjest odhodlán, že si Yzabelu veme.

Po něm opět se v kuchyni zvoní a přichází mladý Rus, Sergel Vojnof — coš dává pan Vojan, na kterého se to jméno hodí. Dávno miluje

Yzu a chtěl si ji vzít, dokut bili eště v Rusku, ale jeho otec hrozil mu vyděděním, nepsi tuto kopulaci nepřeje. S té příčiny musily ženské do vihnanství, mladý Sergel bil dán na vojnu a poslán na Kafkaz, hornatá ruska krajina. Tam ale dezentýroval a přijel za gonteskou do Paříže. Zapřisahá ji, abi s ním jela domů, že padnou před rodičema na kolena, avšak stará je velká rafinerie a dokuť nemá Vojnof peníze v ruce, nechce o něm slišet. Téš Yza ne a velmi radygálně mu obě dávají kvinde. Ruský dezentér tedy otchází a opět přichází Klemanzór jsouce rozhodnutý. Vidí, jak je dífka v grytickém pomněru, říká mu, abi ji opatřil ženicha, že uš má té hladové parády dost — on jí nabídne ruku, srdce a sochařckou slávu. Gonteska přijímá, stará hraběnka triumfíruje.

Měl sem ztek — a snat celé publigum — nep každi vidí, dočeho ten mlady a nadaní sochař leze. Afšak on je slepi a nic ho nezdrží, aby neprovet tuto nešťastnou mezalízanc. Ať si aristo Grácie mezi sebou dělá co chce, afšak pořádní člověk se jí má vihnout. Tyto věci obnáší jednáni druhé, opona padá.

Je delší pauza, mezi kerouš se Glemanzór oženil s gonteskou a jednání třetí přetstavuje jeho domácnost, spíšero atalér, kdež podle své ženy modelíruje gipsovou figuru, jistou řeckou bohyni. Řecké bohině chodily vždy velmi ležérně oblečené, proto téš ot paní Bittner néni vidět

neš hlava. Jsou jiš asi rok spolu, afšak dosut Glemanzór svou ženu miluje, coš je dosti neobičejné. Nazdor tomu se pozoruje, že ona má nějaké postraní mišlenky.

„Proč k nám nechodí uš Konštantýn? — (totiš mladý Ryc, oficír Slukof) — táže se Klemanzór své ženy.

Oulisná žena žádá, abi se zadušoval, že nic neřekne, a pak mu vipravuje, že jí mlady Ryc řezal kůru, ona že mu dala ultimádum a proto že se žinýruje k nim chodit.

Klemanzór je besebe, afšak publigum ví, že to je ňáká intriga. Práce ho uš netěší, panička mu nemusí sedět za model, de se oblíknout. Přichází matka Glemanzórová a prosí ho jaksi v dešperaci, abi nebral svou tchyni — totiž slečnu Gřepelovou — do bitu coš sem pochopoval. O takovou věc nemusí žádného manžela nikdo ani prosit a Klemanzór s radostí to slibuje, načež de na procházku na bulavartu. Přichází kuchařka Klemánzorová, slečna Volfová, keráš mněla den před tím s mladou paní nějakou mrzutost. Matka Klemanzórová jí přes to něco říká a kuchařka odpovídá, že bi také mohla mluvit, kdyby chtěla. To se tejčí mladé sochařky. Publigum vidí, že je celá vjec ňák na nic. V mišlenkách a alteraci otchází matka mladého manžela do své komnáty, nep se jí zdá, že sin neudělal velké štěstí.

Do ateléru fstoupí mladý Ryc, onen důstoj-

ník, a uvítá ho mladá Klemánzorová. Jest vidět, že oba lidé mají mezi sebou nějakou antifatý, a gdiš ho mladá paní provoguje, nezdrží se bodrý ojín a vyčítá jí, že svého muže podvádí a že chodí častěji do jisté nehezké ulice blíže Vaječného trhu, jako bi chodila k pucerce, ale f tom domě nebidlí žádná modistka, nýbrž mladý bohatý Rus — a to jest onen Vojnof. Tatík mu zatím umřel, syn dědil a Glemanzórka má s ním nedovoleni poměr — a tam blíže Vaječného trhu se scházejí.

(Podivná věc, že téš f Praze blíže Vaječného trhu je divná ulice, kde bydlí divné partaje a žádni muš bi neviděl rát, abi mu tam žena chodila na vizity. A s tohoto kusu se člověk dovídá, že téš f Paříži je takovi Vaječný trh. Jak říkám, divná věc!)

Mladá manželka sochařová se brání, afšak divák vidí, že lže, a téš to pozoruje matka Klemanzorová, keráš nepozorovaně višla s kulisy a poslouchá ve špaletě u okna, co mladý důstojník nevěrné ženě vičítá. Vidí, že se nemílila, a s víkřikem klesá na divan a očekává mrtvici, nepjest dávno chatrná. Vidouce, co zavinila, posílá aristogratická nevěrnice pro flašičku s voňafkou, ale tento prostředek nepomáhá a paní Sklenářová Malá náhle umírá. F posledním okamžiku přichází Klemanzór s procháski, matka mu dává požehnáni, neřekne mu nic, jakou má ženu, a regomendýruje mu Konštantýna Ryca jako nej-

lepšího přítele. Pak umírá, nepjest konec agtu a opona musí dolů. Takovým smutným spůsobem končí jednání třetí.

F pauze upline opět asi rok nebo půl, ale ten mladou ženu nepolepší. Měla špatné vichováni a dosut chodí do ulice za Vaječnym trhem, kde bydlí Sergel Vojnof, coš je pro fdanou ženu věc neslušná. Fšecko to má na svědomí stará hraběnka slečna Gřepelová, kerá céru k té věci angažírovala. Bila mně odjakživa protivná a f tomto kuse se okazuje, že sem se nemejlil. Ona svádí Yzu, ona ji nosí prezenty od milovníka, ona podvádí svého zetě — a Klemanzór netuší nic. Marně se ptáte, proč to ta stará dělá? Glémanzór má pěkná vyjítí, jako štukatér porát větší a větší renomé, heski gvartýr, kuchařku a lokaje — prosím gdo pak to má příkladně f Praze?

Mohla bi tedy bít mladá paní docela spokojená, nepse ji vede scela jináč neš v tom štvrtém podschodí, když viráběla ty pytlíky do krámů.

Ofšem jedna chiba jest. Manželé Klemánzórové nemají žádné děti — to je vždycki ouras. Taková bezdětná matka mislí običejně na lecjaké darebnosti.

Vihrne se opět opona, pak se vihrne slečna Gřepelová, stará hraběnka — jeviště přetstavuje salon u Glemánzorů. Obě ženy si nestoudným spůsobem povídají, jak jest mladi umnělec podváděn, ale jedna emperdinenc zvláště rosčilila. Iza se chlubí matce, jak muže utvrdila v jeho dů-

věře. Sama mu psala anonym dopis o *sobě,* abi si dal na ženu pozór, že někam často chodí a jezdí. Klemanzór je nepokojni, dává na ni pozor, až pude z domu.

Yza víde, on pozdálí za ní, coš ona dobře pozoruje. Ona skočí dofiágru, on také.

„Jeťte na hřbitof!" rozkáže ona fijágristovi a teť jede — *na hrop nebošky matki* Glemanzórovi, abi ho spletla. Glemanzór, vidouce to, je celi pohnutí a přesvětčen, že mu anonym dopis poslal nějakí darebák, coš se nemejlil než f pohlaví, nep ten darebák bil ženského rodu.

Tuto věc vipráví céra matce, a obě se tomu s plna hrdla smějou. Aš mně šel mrás po těle nat touto brůtálností. Jsem sprosti člověk, ale to bich neudělal. Pak šla stará hraběnka domú.

Ale fšeho do času, pán bůch na věki.

Příde na jeviště Klemanzór, keriš se chystá na nějakou cestu. Žena ho naoko zdržuje, on že musí a fšecko si připravuje, načeš otchází z domů.

Richle sedne Yza ke psacímu stolu a goncepíruje dva dopisi: jeden matce, druhi svému milovníku Sergelovi tam za Vaječným trhem. Napsala, zapečetila a schání kuchařku Šoršetu, abi dopisy odnesla, kuchta tu néni. Nejspíš stojí přet domem s ojákem.

Tato nepřítomnost kuchařky jest pro mladou nevěrnou ženu nešťastná fátamorgána, jak říkají Turci osudu. Kdyby zde byla, expedírovala by nevěrnice dopisi, Klemanzór by nic ne-

věděl a moh by bit šťastně žif aš do smrti. Mezitím co mladá žena lítá po domě, hledajíce kuchařku, vrátí se Klemanzór, zapomenuvše doma *hůl,* coš jest ot spisovatele velmi důmislné. Bestoho Iza nezasloužila jiného neš hůl. Vejde a vidí ženu, an má dva dopisi v ruce. Komu pak píšeš? ptá se.

„Své matce a své pucérce," otpovídá ona a je leknutím celá prič. „Ateť hledám Šoržetu, abi je odnesla."

Klemanzór se nabídne, žeje odnese sám a žena mu je dává, abi nezbudila jeho pode zření.

„No ty sis dala," mislel sem si nahoře na galarii, tejť to s tebou praskne!

Taki že jo.

Muš de, hledá za Vaječným trhem pucerku — žádná f tom domě nebidlí. Strašlivé tušení ho chytne, otevře psaní, vidí, že byl atres fignírován a že je dopis na Sergela Vojnova. Sedne naprví tramvaj a jede domů, celí bledí, rozčileni.

„Hanebná osobo, ty se zahazuješ s jiným muskim!" zařve na ni a podle její fysigonómie vidí, že se nemejlí. Příde do toho jeho tchíně řkouc, aby se modelíroval, že nemá bít na ženu brutál. Klemanzór tchíni vihodí, s čehoš sem mněl potěšení. Pakvihodí téš svou ženu, coš mu každý schválí. Uhodl fšecko, cose děje, nepto bilo fdopise napsáno.

Gdiš se zbavil ženskích přichází jeho přítel Konštantýn. Glemanzór mu vipravuje o gata-

strofě, Konštantýn ho upokojuje, že uš to ví. Sochař chce jít vzuřivosti na Sergela, abi ho zabil.

„To nečiň (praví Konštantin) ale dej mu najevo opovržení. Víš co, ať si vezme tvou ženu ksobě, to ho nejvíc vitrestá. A ty jdi pak do Italie. Máš velkou bolest, budeš dělat pěkné figury.“

Klemanzór vbolesti se rozmíšlí a pak olá: „Já mu jdu napolíčkovat!“

„To du sebou, na to se rád podívám,“ otpovídá Konstantin a oba otcházejí. Taki bich se nato bil rát podíval, afšak opona padá, je počtvrtém agtu. Sergel pro hambu více nevistoupí.

Dosti pracně sem vám tu vipsal průřiz čtyrech jednání, cošbi mohl bít konec, nepco stakovou manželkou. Afšak jest ještě jeden agt, poněkut zbitečny, nepse musí člověk na Klemanzóra zlobit.

Upline asi rok, on se vrací Zitálie apřichází kženě skerou není dosut rozveden, nepi ještě miluje. Chce ji fšecko otpustit, zapomenout a vizívá ji, abi s ním šla do Italie, kde budou blaženě živi. Divná blaženost. Iza fšak nechce. Proč? Protože má jistého vihnaného krále za milovníka a ten má rezidenc f Paříži. Tu se konečně nešťastni sochař rozlobí, popadne nůš a svou manželku na ganapi probodne.

Toje konec, chválapánubohu, nepje tři 4tě na jedenáct a publigum má hlat.

Tento kus zepsali dva francouské spisovatele, totíš Alegzander Důmaz a jakýsi Dartozi, do češtiny přesadil pan Bedřich Frýda, znalec francouského jazika. Jest můj náhlet přes Kus následovni:

Předně vivet Klemanzór hloupost, gdyš zamítnul nevěstu ze slušné rodiny s milionem frangů. Nenajde se každi den.

Za druhé nepochopuju, že se svýma zásadami se mohl zbláznit do ženské, keráš chodí do společnosti jako debandér, ačkolif hledal cudnou dífku. Mně bi takové extravagance odstrašili.

Za třetí jest vístraha, ať se šlechta žení mezi sebou a prosté, solídné občané téš. Vidí se, že takováto gopulace málogdi dělá dobrotu. Aristo grácie má f těch zástojích iné vichování.

Za čtvrté se pozoruje, že ten kus neni nic nového a že f té sortě bili hrané jiné lepčí a kračí kusi.

Afšak za páté jest podivuhodné anepochopitedlné, *že se dal pan Sajfrt opět napálit, nep jiš f tolika trategédiích bil podvedení,* že bi mohl mít skušenost.

Za šesté prosím, abi mi slauná redagce poslala agonto aspoň pětku, nep mám chatrné boty a potřebuju velkou reparaturu do té sloty, keráš právě nastává. Moch bich se nastudit a obdržeti opět svůj stari neduch regmatízmus, coš bich nerat.

To sou mé náhledi přes „Aféru Glemanzór“. Doufám, že budete souhlasit. Sem oddani a s dálšíma referátoma k službám

Vavřinec Lebeda,
gryticki spolupracovník přes dívadlo.

*

Pozn. „Aféra Clémenceauova“, pětiaktové drama, které podle románu Alex. Dumasa ml. napsal Armand d'Artois, mělo v překladu Bedřicha Frídy a v režii Šmahově premiéru 14. února 1889. V úvodním dopise projevuje Lebeda podivení, že ze zaslaných jím referátů přes půl roku nebyl žádný otištěn. Redakce omlouvá se pod čarou nedostatkem místa; z Lebedova dopisu se dovídáme, že na referáty Lebedovy nedošlo proto, že chtěl red. Herrmann dokončiti v VII. ročníku „Švandy dudáka“ svůj román „U snědeného krámu“. — Jména osob jsou v referátě o „A. C.“ ovšem zase pozměněna; Pierre Clémenceau psán je tu s počátku Glemanzór, později také Klémanzór, Ritz-Ryc, Sergij-Sergel. Z mladších herců je tu zvláště jmenován Vojta Slukov, statné postavy, velmi oblíbený představitel hrdinských úloh (na př. Otella), z hereček sl. Křepelová, též mohutné postavy, (proto o ní Lebeda praví, že vejde na jeviště jako válečný koráb — v původním znění jako „krýgsšif“, jež byla krytýgrovi proto

„protivná“, že hrála často úlohy zlých žen, zejména též klepen, jež výborně představovala. Z herců jmenuje tu Lebeda po prvé Ed. Vojana.

24.

BÍLÉ KONĚ, LOSMRS'HOLT.

F Praze 16. apryle 188devět.

Slauná redagce Švandi du dáká ſ Praze na Víno Hradech.

Jest mě velkim potěšením, že dnes mohu podati obzvláštní referád přes divadelní zástoje, coš bi mohlo bíti takořka jaksi takřečené jubélium mého referírování, nep tentokráde podávám něco přespolního f tomto šánru a jest málo žornálů, keréš si fšímají víkonu Tchálie téš v jiných městech, ot Prahý dosti vzdálených.

Bil mě dodaní program dívadelního přetstavení v městě Chrudimi, kereš leží mezi Pardubicemi a Jíhlavou víchodní stranou ot Prahi, a téš sem bil vizvaní, abich do tohoto mněsta jel a podal úsudek přes kus, keriš se tam měl provozovat. Ofšem semse nedivil, nep bilo potřeba znalce těchto okolnosti, coš jsem odborník, nepsem starý ředitel ačkolif s dřevěnýma agtéroma, afšak f těchto zástojich honěny.

Snat bich ani nebil jel, nepjest známo, že cestováni stojí peníze, af jest inštanc krátká nep

dlouhá afšak čím delší tím draší. Bilo mně ſšak zároveň s programem řečíno, žebich mohl ject f garakteru žornalisty, totíš zadarmo, nepsou dráhi f těchto vjecech velmi kuland. Následovně sem šel na kštátní nádraží, dal sem se ohlásit ouřadníkovi přes gomunikaci a přetstavil se jako kritýgr Švandi dudága, gdešto bich žádal piletu do Chrudíma. Onen pán bil velmi honet, těšilo ho, že mně poznal a velmi se mně smál, což mně téš těšilo, a dal mně pak zhotovit paspantr na železnici. S tímto certefigátem jsem všloupnul v neděli dne 14. aprýle do vagonu II. třídy, coš se mně přet tím málogdi stalo, nepsem vždicki používal pravidelně štvrté střídy, leda že náhodou bila při vlaku pátá.

Můžete si přetstavit slauná redagce mé přegvapeni gdiš sem fstoupivše se octl ve velmi honet společnosti. Nepsem nebil sám jedini pasažér do chrudimckého dívadla. Bil totiš poslední vagón richlovlaku ogupírování pětima pánoma samé lepší sorti. Příkladně tam seděl pan redagtor „Národních" pan Anýš, téš i dívadelní gritýgr uvedeného listu a golega, pan Guffner. Dáleji bil pan profesor Liška, znatel a téš i virábitel malířckého uměni, bohužel kerému schořel na Žofíně velký obras z římckých dějin „Císař Maximilián a jeho objeti", velmi krásni obras, ačkolif sem ho neviděl, afšak bila na něj asegurace. Téš tam bil pan Bochdan Gaminský, garakterem lírický básník, keriš mluví pouze ve

verších. A konečně — coš mně velmi těšilo, našel jsem téš vašeho redaktora Švandi pana Hermana, keréhoš jsem dosut dobře neznal. Tento pán je dosti nóbl, nep mě dal f Kolíně za šest grejcarů píva. Afšak velmi honet jest i pan Anýš, keriš mně špendýroval jedno verdžinia, coš při nýnější drahotě tohoto artýglu není malý prezent. — Mělo jeti do Chrodíma eště vícero pánů, afšak ty ostali doma.

Tyto menované pánové bily velmi potěšené, že se se mnou sešli a velice se smáli, gdykolif sem něco projádřil. Téš se ihned ptali, jeduli na Chrudím, bich přes kus psal, coš sem řekl ano. Nýni teprf bili veselé a velmi je to těšilo.

Vilezli sme z vagonu f Pardovicích, staré mněsto mezi Chrudimem a Konětickou horou, gdeš ložíroval svého času loupežný rytíř ze starého renovírovaného rodu. Jest přes to i kus sepsaní pro pimprlata. F tomto mněstě v hotelu na Veselce dán bil objed, načež sme prohlédli fšecki hysterické památki a pak sme zvláštníma povozoma jeli do Chrudíma, asi dvě hodiny vzdálenost, afšak s koňma se tam jede méně. Jmenované pánové dali mně přednost, abich si sedl vedle kočího na bok, coš jsem konečně po dlouhém debrecínování učinil. Den bil krásni afšak poněkut vítr, tak že sem měl strach o svůj reglamatízmus a bila na mně daná z toho ohledu jedna konská deka. F pěti hodinách ot-

poledně složily nás pardovické droški přet hotelem „na bídě“, coš jest fšak pouhé starodávné meno a naopak tam člověk za peníze může dostat co hrdlo ráčí.

F tomto hotelu jsem srovnal poněkut své skřehlé oudi, neb nebilo toho dne přílišné horko na boku, a vypíce kávu odebrali jsme se do divadla, gdeš nás uvítal pan Dr. Pipich, advogát, dramatický spisovatel a ředitel ochotníků dívadla, velmi hodný pán. Hlauně ho těšilo, že sem přijel já, nep čítá mé gritycké úvahi a bil žádostif, jak vipadám. Byl uspokojeni nepse smál. Podivil jsem se, jaké mají f Chrudímě pěkné dívadlo, skoro jako naše bívalé, a téš i dost publigum, nep je mněsto lidnaté a vzdělané. Téš jest orgestr a dobře hrál, afšak není muzika můj zástoj, nep nejsem grytigr přes hudbu.

Bil jsem dychtivi na kus a téš i golega Gufner, nep na Národním dívadle dávaný nebil.

Bilo sedum hodin pryč a ničko počíná můj referád přes dívadlo.

Kus keriš bil dávaný, přeložen jest původně z noršvejcké řeči na severu a vypisuje se titulem „BÍLÉ KONĚ“, gdešto f originálu se nazývá *„Losmr'sholt“*, což se dosti podobá jaziku německému, afšak nejni. *Bílé koně* udělala z toho paní Pešková, keráš kus z noršvejčiny přeložila, neboť bil po dlouhém hledání nalezen funiverzálni bibliotéce.

Děj zástoje následovně se vipysuje: Na

starém zemanském statku „Losmrsholtě“ žije učení muš a bívalý protestantský farář ménem Rozmrz. (Coš se ku podivu podobá řeči české afšak také néni.) Tento Rozmrz bil nešťastně ženatý a takových pádů je víc, gdiš ani o sobě nemluvím. Jeho manželka Beáta bila těžkomyslná a s té příčiny nevistupuje na dívadlo, nep se před počátkem kusu utopila v jistém potoce, jehoš meno se nezachovalo. Hlavně ji mrzela příčina, že neměla děti, coš bívá rodičům nemilé: ani ne tak těm, keréš mají rodinu, jako oněm, keréš jsou bezdětné. A doufaje, že se manžel její Rozmrz ožení podruhé šťastněji, skončila samovraždou. (Jest málo žen, keréš manželům podobnou službu prokážou).

Tyto rodinné záležitosti přitrefily se jak řečíno přet počátkem kusu a gdyš se vyhrne opona, je o nich jen řeč. Je večer, na statku „Losmrsholt“ dělá se tma, a žije tam nyní ofdovělý Johan Rozmrz se dvěma ženskými. Jedna jest paní Helcedová, hospodyně při letech, starý kus domácího nářadí, druhá dáma je téš ženského pohlaví a sice slečna Rebeka Festová. Tato dífka je již po delší dobu na Losmrsholtě, již za živobytí nebožki paní, a neví se v jaké vlastnosti tam ouřaduje. Zdáliš gubernant, nep tam nejsou děti: zdáliš hospodině, nepto bi mohla zastat paní Helcedová; nep konečně zdališ milenka farářova, afšak to divák nemůže hnet na poprve viskoumat.

Vipravováním těchto dvou ženskích vyjádřuje se, že villa „Losmrsholt“ není příliš příjemný majetek a živobytí tam není veselé. Všechny Rozmrzové jsou podivné lidé, vskůtku „rosmrzelé“. Žádné malé dítě, keréš se tam narodí, nepláče, žádni člověk se tam nesměje. Jsou takové krajiny blíže nortpólu. Všechny obivatelé jsou pořát zamyšlené, jakoby hledali fčerejší den, a co nejhoršího, že na Losmrsholtě straší. Gdiš totíš má na gruntě někdo zemřít, objeví se tam *bílí kůň*. Z té příčiny se kus nazívá *„Bílé koně“*. Posledně se tam zjevil šiml přet smrtí paní Beáty Rozmrzové, následkem čehoš se utopila. Ot té doby není s majitelem Johanem Rozmrzem žádná řeč. Vzdal se svého farářckého ouřadu, chodí jako zařezán, prochází se na samotách a gdyš je doma, leží f knihách a stále něco študýruje. Tak to trvá po delší čas.

Toho večera kdyš kus začíná, přicházína Losmrsholt náfštěva a sice regtor z blízkého mněsta, menem Groll, bratr neboški Beáty a tedy švagr faráře Rozmrza. Nebil tam dlouho, snat ot smrti nebošky sestry a panovala mezi obouma muži jakási piganterie. Dnes přichází za zvláštní příčinou. Téš i f té vzdálené severní končetině započíná se hýbat politika a jsou tam dvě strany jako u nás. Ultramortáni čili goncervatífci, které byli aš dosut při vládě a ve fšech ouřadech, a k těm náleží regtor Groll. Proti těm počínají vistupovat radigálové a jejich vůdcem

je jakýsi pečírovaný učitel noršvejckého jazika ménem Mordespfert, který vidává sociální časopis „Lucernu“. Začínaj si zařizovat klubi a spolki a kandidujou po celé krajině. Vidouce ultramortáni, že to tak nemůžou nechat, chistají proti radigálům agci, ale nevědí, koho by strčili napřet. S té příčiny přichází regtor Groll, abi ankažíroval Rozmrza za redaktora listu, keriš má radigálům nadávat. Nep jest přesvědčen ode dávna, že je Rozmrz stejného viznání politického jako on, Groll. Nejvíc rektora trápí, že mu politika leze i do školy kterou má pot sebou, nep si študenti zřídili tajný spolek, jehoš přetsedou je vlastní jeho syn — tak že má i v rodině vojnu.

Johan Rozmrz přijdouc s prochásky jest velice přegvapen, že vidí švagra, afšak slyšíc jeho žádost žádá ho, aby mu dal s politikou pokoj, že se na redaktora necítí. Afšak rektor doráží dál a dál a tu konečně se Rozmrz projádří, že téš on je mlado, že sympatezíruje s radigáloma a že se přesvětčil, že také lit obecní má nějaké práva a že se musí i malým poplatníkům vihovět.

Tímto vizváním jest osmačtrycátník Groll velmi rosčertěný, odříká se švagra, vytejká mu jeho odpadlictví a nechce zůstat ani na večeři.

„Vícekrát nepřekročím práchtvého domu a ty nechoť ke mně!“ olá rozčílený a odchází do města.

Mrzutost v rodině je vždicki nepříjemná, ale f tomto kuse má teprf zlé následki. Nepse vidí, že regtor Groll je osoba škůdolibá a zlomislná a gdyš vidí, že u Rozmrza nepochodil, vitasí se s něčím, co uš dávno věděl, ale co si nechával pro sebe. Přichází přece eště jednou na Losmrsholt a ničko sděluje švagrovi Rozmrzovi, co mu mohl dávno říc. Jeho sestra Beáta neboška žena Rozmrza *nebila* prý tak nepříčetná, jak se za to fšeobecně mnělo a jak téš lékaři soudili. Trápila prý se, že nemá děti, a poněvač se domnívala, že by mohl bít manžel její šťastnější se slečnou Rebekou, kerá u nich měla fraj štaci, řekla prý bratru svému, Grollovi, že udělá oné mladé dífce místo, a že se pude utopit. Brzy prý se na Losmrsholtě objeví bílý kůň, abi se pak moh Rozmrz co nejdříf oženit. To se stalo již před rokem, jednou ve čtvrtek a v neděli na to skočila do mlýnského potoka.

Pastor Rozmrz je touto správou celý užaslý, nep vidí, že se Groll domnívá, že snat on a Rebeka se tajně milovali a že ubohou pani dohnali k smrti, co fšak není pravda, nep jeho poměr k dífce bil zcela ideální, tak zvaný blatonický. A další visvětlení k této hrozné správě podává mu radigální žornalista Mordenspfert, keriš přichází hnet za Grollem. Tento člověk bíval učitelem, jejš fšak pastor Rozmrz projistou nemravnou záležitosť s ouřadu sesadil. Tento

přichází a oznamuje pastorovi, že má od nebošky pani dopis pojednávající o jistých choulostivých záležitostech, keré se točí též okolo manžela jejího a slečny Rebeky. Toto anonymní psaní odeslala mu též krátký čas přet svou smrtí.

Fšecki tyto zástoje velice rozervou pastora, kerému se pomalu otvírají oči a on potahuje slečnu Rebeku ke zpovědi. Skutečně pak tato záhadná ženská přiznává, že jistými řečmi urychlila smrt nešťastné ženy, že ji vlastně k samovraždě dohnala — a vlastně neví proč to učinila. Nepse musí dle pravdy říct, že oba lidé skutečně nic nedovoleného spolu neměli.

Tento průřiz hry — keriš se dosti těžko vipravuje — obsahuje první tři akty.

Na počátku čtvrté ho agtu pozoruje Rozmrz, že se dostal se fším dopodivné situace a neví věru, jak by kus solidně ukončil. K manželství to nemůže víst, to vidí. Neboť utopená žena stále by je strašila. Nevěří Grollovi, nevěří slečně, nevěří ani sám sobě — to je nejsmutnější.

F tom okamžiku, kdyš pozná, jakou roli hrála Rebeka Festová v jeho rodině, jaký vpliv měla na jeho nebošku ženu, až se s toho ta ubohá paní šla utopit, poznává pastor Johan Rozmrz také, že jako má Rebeku tak trochu rád a to jest nejhorší štádyum, keréš ho mohlo potkati. Má si ji vzít za ženu? Jeho šlechetné svědomí tomu brání. A co se tejčí Rebeky, ani ona

k tomu nemá velkou chuť. První tři akty unavily a ešofírovali oba ty lidé tak silně, že nevědí, jak by čtvrtý dohráli. Rebeka oslejchá se nyní býti manželkou muže, keriš její zásluhou se stal fdovcem. Proč to fšecko udělala, nekapíruje ani jediná osobnost f publigum. Takovýmto trategédiím říkají znalci „zychologické procesy" a nátura, jako má Rebeka, je „broblematycká", totiš keré nigdo nerozumí. Tento oučinek měl kus také na mně, nepsem mu také nerozuměl. Co je na krchově, je tam a marné fšecko oplakávání. Je-li člověk eště v nejlepších letech, má-li bít ot čeho žif a může-li si vzít tak ouhlednou ženckou, jako je Rebeka, má se oženit — to je můj náhlet přes věc. Ofšem lidé noršvejcké národnosti koukají na to jináče.

Afšak mimo tito zá stoje rodinného života je Rozmrz mrzutý eště přes jiné okoličnosti. To je ta nešťastná politika, kerou sem nigdy tuze nemiloval. Pastor Rozmrz nepochodil také nejlepší ze svou radigální probakandou, coš projádřuje Rebece faktě čtvrtém. Bil u svého švagra Grolla, keriš schromáždil všecky své přátelé stejné politické gonfeze a tyto zpátečnici přemluvili Rozmrza, že tomu nerozumí co dělá, že na to nemá dost enerýže a abi toho radši nechal.

Zatím Rebeka vidouce, jak to fšecko bledě dopadá, žádá kuchařku paní Helcedovou, aby ji přinesla s půdy ten starý rajzekufr s tulení kůže.

„Kam pak pojedete slečno?" táže se ctihod-

ná hospodyně. „Vždyť je na to tma, kolem do kola večír!“

„Pojedu pryč, milá paní,“ otpovídá dífka.

„Ale vrátíte se zas brzi, viďte?“

„Nýbrž se nevrátím,“ otpovídá Rebeka rozhodnutě ačkolif sklíčeně. „Tady je dohospodařeno. Gdibich neviděla uš pana pastora, řekněte mu, že se mu nechám uctivě poroučet a že mu budu psát z nejbližší štace.“

„Ale Krista pána!“ olá paní Helcedová uleknutě, „jak pak to tu bude vipadat bez vás! Pan pastor bil teď tak spokojeni člověk.“

„Musíme tam všecki!“ otpovídá rozervaná dífka hrobovým hlasem. „Ať přijede droška za hodinu, v jedenáct hodin odjíždí parník s přístavu, musím si pospíšit, abich dostala piletu!“

A počíná pakovat svůj inventář.

Šel po mně aš mrás. Bilo heski pozdě v noci a f tu dobu není rádno a příjemné cestovat s Prahi na venek, coš teprf v zemi noršvejcké, gde sou domovem polární medvědi, esli se nemejlím.

F tu chvíli přichází domů pastor a vidouce pakování ptá se, co to znamená.

„Opustím Losmrsholt!“ visvětluje mu Rebeka.

„To mně ke fšemu scházelo!“ olá Rozmrz. „Fšude samá smůla! Doma i f politice — vidím, že sem to nikam nedopracoval!“

Nastává nini mezi obouma těmato nešťast-

nikoma diškurs, keriš nemohu recedírovat. Předně není místa, zadruhé si to dopodrobna nepamatuju. Pastor na říká, že nemá dostatečnost eneríže, aby ušlechťoval a kultyvýroval lidé, Rebeka naprotitomu ubezpečuje ho, že se mejlí, že ušlechtil aspoň ji.

„Já ti nevěřím!“ praví Rozmrz málomyslně.

„A dyš ti to dokážu?“ staví se Rebeka.

„Nemůžeš mně nic dokázat — nepti nevěřím.“

„Co mám udělat?“ olá Rebeka rozčilená a na nejhorší věc připravená.

Dlouho bojuje pastor sám sebou, aš konečně řekne: Máš tolik kuráže, abi ses šla utopit jako Beáta?“

To jest nepředložené osudné slovo a skoro takřka vejřevné násilí. Afšak dívka řekne hrobovým hlasem:

„Nuže, přesvěčíš se!“

A bere na hlavu pravobarevný vlněný šátek, nepjest f potoce studená voda.

„Co sem to řekl!“ spamatuje se pastor. „Nechoť Rebeko!“

„Jiš je konec. Nemáš se ve mně sklamat.“

A odhodlaná dífka kouká oknem zasmušile k blízkému potoku.

„Půdeme tedy spolu,“ volá radostně pastor, nepsme nyní muš a žena. Tímto sitě beru za legalízovanou manželku!“

Při těch slovech klade jí ruku na hlavu vinouce ji k sobě.

„Opravdu, Rozmrze?“ olá Rebeka z radosti.

„Uš se stalo,“ potvrzuje pastor a oba mladé lidé v náručí odebírají se z Losmrsholtu ven do noci, na láfku mlínského potoka, otkud hodlají do vody.

Jakžif jsem neviděl takovou podivnou a nepříjemnou svatební cestu.

Jsou chvilku prič, gdyš fstupuje paní Helcedová s oznámením, že droškář čeká před domem. Afšak fstupuje do prázdného pokoje.

„Můj bože, kde pak sou oba? Taková tma! A venku není kór nic heski!“

A maje tušení přistoupí k oknu.

„Ježíš Marjá!“ vykřikne náhle. „Snat nejdou tamhle k potoku! A Kriste Pane, támhle jedou dva bílé koně! Moje tušení! Uš se nahejbají přezábradlí, uš tam letí...! Ježíši můj, neboška paní si pro ně přišla!“

To jsou poslední slova kusu, načeš padá opona dolů, nep hlavní osobnosti sou utopené. Leda že bi se šel utopit taky regtor Groll, keriš to fšecko spískal svou hloupou politickou agitaci.

To jest průřiz kusu, pokut sahá moje paměť, a dost mě to vipsání unavilo.

Tento kus je původně zepsaný od slauného starého noršvejckého spisovatele Hajnrycha Ipsenta, keriš vůbec vyrábí podobné pošmourné

trategédie. Snat následkem té smutné severní krajiny, gde se jiš mnoho lidí utopilo, zvláště ty, co jeli hledat nortpól.

Vichází s kusu předně ponaučení, že se nemá ftahovat politická záležitost do domácnosti, nepjest v rodině jiných starosti dost.

Zadruhé se vidí, že jest chiba, gdyž matka nemá žádné děti, jako neboška Beáta Rozmzová, nepto náleží k celku. Mohla bít živa do dneška, Rozmrz bil bi přišel na jiné mišlínky a slečna Rebeka mohla bíti u těch dětí gubernant a také spokojeně živa.

Za třetí se ponaučuje, že si má každi dobře rozmyslit, než přešloupne k radigálům, má-li k tomu náturu, abi si dal od gonzervírovaných lidí nadávat. A gdo to udělá, má se držet pravidla: gdo se dá na ojnu, musí bojovat.

Za čtvrté udělal Rozmrz velkou chibu, že se neptal stran své nebožki eště iných doktorů, abi bil její duševní staf úplně gonštafírovaný a abi pak neměl během dalšího života žádné vejčitky svědomí.

Konečně za páté bi bilo záhodné, aby každá láfka přes potok měla solidní klandr na obouch stranách, bi se nemohli lidé tak lechce topit. Příležitosť dělá zloděje a samo vražda je nakažlivá věc.

Co se tejčí bílých koňů, měl bít Losmrsholt vikropen a nebili bi tam jezdili. Ostatně já na strašidla nevěřím.

To sou mé náhledy přes kus, nazvaní „Losmrsholt“. Doufám, že budete souhlasit.

Poznámku bich měl, pokut se tejčí osobnosti, keréš hráli. Předně se musí říci, že bil tento kus odehraný velmi výborně a žádný bi neřekl, že jsouto pouhé ochotníci. Pastora Rozmrza dával víborně chrudímcký advokát pan doktor Pipich, velmi obehraný herec, téš i dramatický spisovatel, jak sem již jednou podotejčil. Slečnu Rebeku dávala jeho paní, a nedivil sem se, že pastor s ní sympatezíruje, nepjest mladá krásná paní, coš sem si spomněl na paní Bittner u velkého dívadla. Regtor Groll přijel až s Prahi, totíš pan jurisuneverzi gandidát advogácie pan Glumpar, téš i f Praze známí. Nebil bich řek, že jest takovy intrigán, keriš spůso bí na Losmrsholtě podobnou gataštrófu. Kdiby se bil on dříf utopil, nebil bi to učinil pastor a Rebeka. Vistupuje téš f kuse jakýs nesolidní spisovatel, sběhlý študent Urlik Brandl, keréhoš znamenitě podal pan Chmelenský, cekretář jisté školi f Chrudimi, starý herec. Petra Mordenspferta dával pan Filípek, majíc velmi zrzavé vlasy a jen jeden vístup. Ctihodnou paní Helcedovou podala rozšafně paní Kočova, skutečně dobrá študie.

Doufám slauná redagce, že za tento referád dostanu extra diétu, nepsem k vůli němu cestoval a ložíroval v f Chrudimi na Bídě. Budete-li

poroučet pojedu zas někam, nepjest nyní na jaře dosti příjemný výlet.

Jsem Váš oddaní

Vavřinec Lebeda,
gritický spisovatel přes dívadlo.

Postgryptům. Povšíml sem si, že tento kus bil dávaný ve prospěch jakéhosi spolku spisovatelů *„Máj“*, keriš má oučel dávat potpory, což bich mohl potřebovat, nep to přetstavení vyneslo mu heské peníze. Rát bich na ten spolek přišloupnul, račte mně přihlásit k zápisu. Jest pry podmínka plnoletost, coš bich bil, pomalu jiš třikrát. Belle trista sem téš, coš je prokázáno mima spisoma.

Zúctou

V. L.

*

Pozn. Přátelství I. Herrmanna s chrudimským advokátem a dramatikem dr. Karlem Pippichem bylo podnětem k tomu, že si Herrmann zajel do Chrudimě na ochotnické představení divadla, kde provedeno Ibsenovo drama „Rosmrsholm“ v tamním divadle. Zásluhou Pippichovou, který vedl ochotníky chrudimské a sám byl i režisérem i hercem, mohli si tam troufat na takovou nesnadnou hru. V Národním divadle v Praze mělo toto drama premiéru teprve 24. XI. 1899 v překladu K. Kučery. — Výlet do Chrudimi podnikl Herrmann ve společnosti dobrých přátel, redaktora Anýže, red. I. Kuffne-

ra, malíře prof. K. E. Lišky, básníka Bohd. Kaminského. — Z osob hry je úmyslně zkomoleno jméno pastora Rosmera („Rozmrz") a žurnalisty Nordenskjölda („Mordenspferda"). Jak je viděti, nebyl kritik přítelem ponurých psychologických her Ibsenových, odhalujících minulost.

25.

CESTA OKOLO SVĚTA FOSŮM DESÁTI DNECH.

dne 15. juní 188devět.

Veleslauná redagce Švandi dudága ſ Praze (spíšero na Vinohradech)

Račte otpustit vážená redagce, žesem dosti delší čas nezaslal žádni referád přes dívadlo nepjest na ty věci poněkut horko a takořka nastává *sajzón mord,* totiž gde se žádny tvor pozemcký nežene do díla nepjest při fšem veliké pocení a vlastně bi človjek nejrač seděl u píva gdybi nárot nevolal ke práci.

Následkem této morálni povinnosti a téš i že bich lzel potřebovat přibližně 5 zlatých rak. čísla á gonto své egzestence zasilám dnes velmi zajímavi referád přes divadelní vítvor, nazvany CESTA OKOLO SVĚTA FOSŮM DESÁTI DNECH. Tento kus jest scela novi a bil dáván v Novom českom dívadle asi před dvanácti lety, afšak sem ho tehdáš neviděl, nepsem bil dosavát ředitel divadla s padesáti dřevěnyma agteroma.

Z vrchu řečený kus jest původně zepsani ot Žíla Verny Francouského jazika ve vlastnosti

románu. Gdyš se vidělo, že vjec dobrá, chopil se zástoje jisty Denéri, téš francous a spůsobil kus pro divadlo, coš se dosti viplatilo nep Fsamotné Paříži dávani jest nejmíň dvacet kráde.

Musím podotejčit, že kus je tak nazvaní *geografický,* nep jedná ve všech sedmi dílech světa krom devátého Austrálie, keráš na jeviště nevistupuje. Průřiz hry následovně se vipysuje:

V Londóně městě englické říše založení jest a ot policie povolení glup sestávající ze samych Engličanů keréš se nazívají *egcentrické* čili *výstředni,* což znamená, že dělají všecko gontrérně neš ostatní lidé. K tomu je předně zapotřebí čas a za druhé ještě vícero peněs, totíš velmi mnoho. Bily bi i f Čechách ekcentrické lidé, afšak není prostřetků. Komu se podaří, že projede dům po tatínkovi, začíná pak hezki znova jako trafikant nebo agent s míchavým zbóžim.

F tomto glubu je členem a víborem téš istý Filiáš Fouk, keriš má dva miliony franků ve francouskích penězích, keréš vlastně v Engličanech neplatí, afšak je důmislně ponecháno soriginálu. Jednoho dne jako običejně příde tento pán, velmi vzdělany afšak i flekmatický jako vůbec nárot Engličanů, do glubu, gdeš je shromážděno jíš vícero pánů. S počátku jsem myslel, že sou to samé cálkelneři toho glubu, gdežto se visvětlilo, že sou členové a egcentriste. Afšak bi to stejným způsobem mohl býti spolek

fijágrů. Nep jen jediný mušš vihovoval představení keréš si nápodobíme pod názvem Žentlemén ekcentrik, totiš pan Šimanofcký, keri jest praski mněšťan a následouně ví, jak se má vhonet společnosti chovat. Není každý engličan, gdo má na fysigonómii přilepené krepové kotlety nep toho druhu odznak.

F této společnosti, f které pan Bittner skutečněc vipadá jako muš od inštinktu, příde řeč na jistého lumpa, keri f těch dnech fenglické národní bance ukradl dva miliony zlatých. Velmi mě těšilo, že sou u nás jiné pomněry, *nep v našich národních bankách bi je ukrást nemohl.*

Filiáš Fouk — totiš pan Bittner — tvrdí s apodidaktickou jistotou, že zloděje chitnou, nep zemně prý je teď mnohem menší, neš bívala dříf.

„Jak to?“ zvolá jeden ekcentrista.

„Jak?“ otpovída chladnokrevně Filiáš Fouk.

„Tím způsobem, že ničkot můžete zemi object za 80 dních, nep sou fšude dráhi a telegrafi.“

„Á — á,“ olají ostatní pánové. „Za 80 ne, nýbrž za 90!“

Slovo dá slovo, Filiáš Fouk tvrdí, že za vosumdesát a ihnet se oferíruje, že bi tu věc podnikl a sází na to milión.

Ve mně se zatajil dech nep není milion maličkosť a já bych ho nereskíroval. Afšak to jest právě vlastnost ekcentristů a téš i národní zvik englický. Sázka je přijatá a Filiáš Fouk vidává

se ještě toho večera na cestu okolo světa. Vjec podivná, jaki je mezi lidma rozdíl. Já se chistal na svatou horu dycki tři neděle, a pak sem zůstal doma.

Touto cestou jest ohromeno nejen publigum ale i sluha Filiáše Fouka, keri toho samého dne nastoupil službu a sice z té příčiny abi si pohověl u pána keriš nenadělá mnoho řečí. Pěkná pohova! mislil jsem si a doufal sem, že dá lokaj ihnet vípověť. Afšak jest mladík bodrý a pána svého uposlechne. Služebník tento má francouské méno Špasapart a jest velmi schopni, coš má pro pana Filiáše velkou cenu, jak se z následouních aktů virozumí.

Jest večer, tři čtvrtě na osm, Špasapart skočí pánovi pro rajzekufr s necezérem a bes okolků odebírají se fijágrem na státní nádraží londónské, abi přes Dóbr a Galé přeřízli průplav La manča, tekoucí kolem Francie. Na nejbližší štaci berou lístky přes francouskou zemí a středozemní móře do Sueckého kanálu, keriš v Ejiptě provedl na akcie francouski stavitel a špeciál na kanály Le Šeps k fšeobecné spokojenosti za panování císaře Napoleona III. Mímochodem se může podotejčit, že tento suecký kanál bil provedeni f době mnohem kračí, než kanalízace f Praze, keráš vlastně dosut není fagtivitě; proslíchá se, že až Le Šeps vistaví kanál panamský u Brasilie, že bude povolani do Prahi. Dej bůh, abi do té dobi vidržel.

Tito vjeci, keréš sem rezumíroval, obnáší jednání neboli obras první. Jednání druhé jest jíš na ejiptské půdě v mněstě Suéc na Červeném moři, keréš je pot tureckou vládou a pan Golár mlačí přectavuje pašu v červené čepici. Přístaf je plny lídi, nep má přijet parní loď Zevropi; některé líde čekají přátele a známé, některé chtějí cestovati dále povodě, některé vůbec jen čumí na loť jako običejně. Tím párníkem má přijet lort Filiáš Fouk, neboť právě přes Suec vede cesta okolo světa, coš je fšeobecně známo ze strategérie. F přístavu očekává ho jedna nepříjemná osobnost: tajný špicl englické policie, keriš majíc povjedomost okrádeži f englické bance domnívá se, že Filiáš Fouk je tím zlodějem a hodlá ho aretýrovat, poněváč je na dopadení gaunera visazená odměna.

Netrvá dlouho, započne publigum f přístavě volat „loť, loť!“ a na párniku křičí opět pasažéři „země, země!“

„Suéc, jedna hodina zastáfka!“ křičejí gonduktéři ze fšech stran a jíš vistupuje Filiáš Fouk, abi si dal vízo na pas, bi měl přesvědčenost pro golegi f glubu, že bil v Suécu. Englicki kon fident Vix spatříc ho olá: toje on! — nep má v ruce popsáni osobnosti, a žádá pašu, aby dal Filiáše aretýrovat.

Této žádosti paša nevihovuje, nep nemá příčinu, proč bi Filiáše zadržel, poněváč je solidný muš a také tu není telegram z Londóna,

Tato vjec těšila mně, nep se vidí, že Turci nejsou tak fanatické lide, jak se o nich povídá. Tajný špicl má velikou piganterii a nezbívá mu, neš sednouti na loť a pronásledovati Filiáše Fouka, kam pojede, nep očekává zatykací rozkas na nejbliší štaci. Ještě jedna osobnosť fšak bila v Suécu, totíš jistý bohatý Amerigán menem Gorzigán, keriš očekával z fregaty správu, zdališ bil přijaty do londýnského glubu egcentristů, kam zažádal. Dozví se, že přijatý nebyl a že proti němu hlasoval pan Filiáš, následkem čehož na něj zanevře a vizve na duel. Lort Filiáš je mu k službám a plezíruje ho na ruce, že v dalším duelu musí bít učiněna pauza. Tím není Amerigán odstrašen a přísahá, že musí Filiáše Fouka zastřelit na některé jiné štaci. K tomu oučelu fstoupí téš na loť a jede se společnosti dále.

Ničko tedy jedou kolem světa Filiáš Fouk, Špasapart jeho sluha, tajný špicl Vix a americký občan Gorzigán.

Na cestě musí pasírovat indickou zemi, kdeš se trefí ke zvláštní slavnosti. F té zemi totiš panuji dosut domácí dinastie tak zvané maharážové. Jeden takovi maharáž právě zemřel sešlosti vjekem a má bít upáleni dle indického náboženství. S ním pak má bít upálená jeho žena, keráš po něm zůstala. Je to téš starodávni zvik a mislel jsem i dosti dobry, abi se s podobnou fdovou nenapálil nědgo jiný. Ofšem pro fdovi

vždycky nepříjemny. Afšak tato fdova po neboštíku jest velmi mladá a krásná žena, kteráš nenahlíží, proč bi měla bíti upálená, pročeš uteče. Ale indické kněži ji pronásledujou, najdou, a nešťastná Ouda, — jak se nazívá — vedená je na hranici, s čehoš mně šel mrás po zádech. Je noc, neboštík maharáž ztuhli a napácovany leží na gatafalku, vedle něho narovnané jsou dva metry dříví. Gritický okamžik se blíží a nikdo neví, jak to dopadne; afšak za gulisami jsou Filiáš a Gorzigán, které jsou připravené na každou okoličnost. Sluha Špasapart vylézl na gatafalk, abi si nebo štíka prohlédl.

Přicházejí necitelné kněži, tak zvané braménové, a vedou nešťastnou mladou paní.

„Stůjte!“ olá Filiáš, „vaše jednání se odsuzuje samo sebou a já englický opčan nepřipustím, abyste tuto nešťastnici upálili!“

„Já též ne,“ olá Gorzigán, a oba máchají fpovětří revolveroma.

Toto neprozřetelné hrdinství bi je málem stálo život, neboť indická národnosť je silně zastoupena a kněží sou fstekem besebe. Ví se, co jednou dostanou do rukou, že to lehce nepustí. F tomto gritickém momentě fšak se zdvihne na gatafalku neboštík maharáž a volá hromovým hlasem na kněžstvo i publigum:

„Běda vám, zaslepené fanatigři! nechte tu ubohou ženu na živě!“

Afšak se musí podotejčit, že to není maha-

ráž, nýbrš Špasapart, keriš na sebe oblekl nebo-štíkův plášť a čepici.

Ulekané Indové klesají na zem a hrdinské Evropané odvádějí nešťastnou Oudu, keráš následkem všeho toho padá domdlop. Venku jest přichystaná příležitosť, totíš slon, na nějš celá společnost sedne a jede tropem do Galguty.

V Galkutě očekává je nová překážka a nepříjemnost. Gonfident Fix vědouc o tom co se stalo, přestrojil se za braníma a teď žádá na englickém ouřadě, abi bil Filiáš zatknutí, poněvač porušil náboženské obřady domácích lidí. Myslil jsem si: pěkné obřady, upalovat lidé. Uš by se mu to povedlo, afšak Filiáš dá gauci sto tisíc franků a jest propuštěni na svobodu, načeš jede okolo světa dále. Vdovu po maharážovi bere ssebou, abi se jí f té zemi paličů nic nestalo, nep jest obava, že by se ji indický nárot opět zmocnil.

Z Galguty vede cesta rovně přes atlantický ocean do Samfrančisky na severojižním konci Ameriky pod Galifornii. Tam vejde Špasapart do jisté krčmi na sklenici píva a shledá se s jistým zlatokofkopem, velikým tlučhubou, keriš maluje neskušenému mladíku straku na vrbě a objedná nejsilnější kořalku, jaká je na skladě. S tohoto jednání jest ousko, neb onen cizinec není zlatokofkop nýbrš přestrojený gonfident Fix, keriš chce Špasaparta opit, aby mu vzal peníze, a hostinský též vipadá jako raubíř. Špa-

sapart píje píje aš má dost a usne. Fix mu rozřízne tašku, peníze vibere a dá tam vizitku. Tejť se ukazuje, že Filiáš prohraje svůj milion, nep ze Samfrančiska bes peněs do Evropi je těšká vjec. Ale v nejhorším monumentě vipomáhá Amerikán majíc také dosti kapitálu u sebe. Lort Filiáš Fouk nic netuší.

Cesta vede přes pacifickou dráhu, gde neni radno jezdit, nep krajinou facírujou Indiáni, keréš jsou ukrutné proti bělochům. Příkladně stříhají lidem vlasy i s kůží, což se v indiánské řeči nazívá sgalopírovat. Na jedné malé štaci mezi Samfrančiskou a Ňufjorkem skutečně přepadnou tyto divoši vlak, vodhákujou vagon se společnosti a nemohouc nic jiného vodvlíknou do zajetí Oudu a její sestru, kerá téš jede. Myslil sem si: pěšky jako za ozem. Dřív ji měli Indové, teď indyáni. Obě národnosti v těch věcech velmi nedišgrétní a resultág bude stejni. Afšak biť i cesta daleká, Filiáš se neleká. Běží do blizké pevnosti, alarmíruje garnizonu a pronásleduje Indiáni. Mislel jsem, můželi bít pevnost půl hodiny od štace, mohla bít téš na štaci, je to zajedny peníze a bilo by ji zde potřeba. Víprava se nat očekávání podaří, v jedné zmrzlé krajině objeví se Indiáni s oběma ženskými hodlajíce je sgalopírovat, nep — jak praví náčelník — Evropané je téš nešetří. Abi se vihovělo zadost morálce přiběhnou v gritickém momentě ojáci a fšecci indiánové postřílejí.

Ničkot zbívá cesta z Ňufjorku přes moře a Filiáš Fouk fstoupí na loť, keráš jede do Evropi. Na této lodi objeví se opět Fix přestrojeni za negra, keriš slouží jako kuchař. Špasapart pozná ho, nep négr pouští, a virve mu peníze, keré mu Fix v Sanfrantišce vipáral. Afšak stane se hrozná gataštrófa na moři, jak se o nich négdy psává v „různých správách". Loť je velmi defektní, stará, vyježdéná, a naše lidé jsou takřka již u Englicka blízko Liberpólu gdyž loť viletí se fším příslušenstvím do povětří. Fšecko se utopí, jen Fileáš Fouk se svou společností se zachrání na kousku prkna a doplave na pevninu do města Liberpólu, gdeš ho konečně Fix pomocí dvouch policajtů zatýká. Afšak je to blamáš, nep gonfident dostává z Londóna správu, že zloděj národní banky je dávno aretirovany, poněvač Londón ani neopustil. Ničko jede Filiáš rovnou cestou do Londýna gurýrním vlakem a právě vipršel osm desátí den, gdyž fstupuje do ekcentrického glubu, následkem čehož vyhrál milion. Ofšem vídělek z toho nemá, nep řečená ekcentrická cesta okolo světa stála ho také milion.

Fínis gorona tubus! jak říká latinář. Tato cesta má za následek tři svatby. Filiáš bere si fdovu Oudu po maharážovi, Gorzigán její sesestru, Špasapart hezkou komornou zekcentrického glubu. Co se tejčí Filiáše Fouka přál bich mu, abi nigdy nelitoval, že svou ženu zachránil ot smrti upálením. Za svobodna člověk vivede

ledacos, co ho jako ženatého mrzí, mam f těch věcech dosti zkušenost.

Takoví jest průřis hry řečeného kusu, jak sem právě dosti namahavím způsobem vipsal, a je dosti poučni z několika stran. Nepse předně vidí, že skutečně je možno vikonati cestu okolo světa fosumdesáti dnech, afšak musí býti člověk velmi precízni a nesmí na žádnou štaci přijít o pět minut později.

Za druhé má publigum ponaučení kudy bi muselo ject, gdyby též takovou cestu chtělo podniknouti nepjest kus dělany na základě lantkarty a glóbusu.

Za třetí ofšem se virozumívá, že jest spojeno i dosti překážek a štrapáci s podobnym cestováním a musí býti dosti eneríže, abi člověk aš na konec vidržel.

Hlavně fšak se vidí, co taková cesta stojí peněs a mislím že u nás málogdo je f takových pomněrech jako Filiáš Fouk, leda že bi bil něgdo vyslaní na agcie okolo světa; nep na agciové podniki jsme dosti schopni nárot.

To sou mé náhledy přes kus doufajíc že se mnou budete souhlasit.

Zosop keréš sou f tomto kuse zaměsknané, byl podotejčen pan Bittner, keriš podal zdařilý gontrfekt pravého Engličana gomil pfót, jak říká francous. Jeho sluhu Špasaparta dával pan Sedláček též schopni agtér, keriš se gvalificíruje. Tajného špicla hrál národní gomigr pan Mošna

s velkou enerýži, nepse těšil na odměnu za polapení zloděje národní englické banki, afšak nedostal ji, jelikoš se mílil. Tato věc musela ho dosti mrzeti, neboť by se pan Mošna neodhodlal tak lechce přes celou zeměkouli, gdešto jezdí jen na pohostinské hry, keré něco vinášejí. Amerického Gorzigána dával pan Sajfrt, velmi příjemný herec, oblíbený u dám, nep mívá krásně ušité šactvo. Fdovu po maharážovi dávala slečna Danzer, keráš se velmi zdokonaluje. Jedné chvíle měl sem s ni velki strach, nep gdyš otpočívala na poušti unavená po outěku ot svého národa, keriš ji chtěl upálit, opskakovala ji veliká opice zvaná orankútan, kera je nebezpečná i dorostlému člověku a f tom samém momentě léze k ní grogodýl, nebespečné amfíbium horkých krajin. Tyto bestie nedají se skrotit a bilo znáti, že alikátor keriš f tomto kuse vistupuje, *sežral za gulisama jiš nějakého člověka,* nep jest dobře k poznáni, *žeho má plné břicho.* Bil sem celi ulekaní, zdáliš to není pan Garbus, o kerémš se uš delší čas nic neslyší. Bilo bi na pováženou, gdiby tento grogodýl při každém přetstavení jednoho člověka sežral. Nedopouštěj pánbůch, aby došlo konečně i na váženého pana dramatýgra nep dokonce na ředitele. Tyto zvířata uvyknouc jednou na lidské maso nemilují už žádnou jinou potravu. Indiánského vladyku hrál pan Vojan a velmi se fpravil do této divoké národnosti. V hadí sluji na ostrově Kamčatce

vistupuje téš golekce hadů, keré však byli poněkut polámané a nemohli se dobře ohíbat. Dá se očekávat, že je pan Denk ještě lépero vicvičí.

To fše jsou takzvané detajli hri a doufám, že níma budou vážené Vaši čtenářové dosti poučené.

Jsem zúctou oddaní Váš

Vavřinec Lebeda,
grytycký spisovatel přes dívadlo.

Poš.gryptum. Bil bych zapoměl na jeden zástoj, keriš mám dosti na srdci. Projádřilo se f posledním čase, že budou olbi do zemckého sněmu a bilo mi prevátně řečíno, že některé moje ctitelé bi mně rádi gandidovali, nepse uznalo, že sem dosti stari a skušený mušš, coš jest fagtycké. Pokut se tejčí mé osobnosti nebil bich proti tomu a vzal bich to místo. S té příčiny prosím Vás, vážená redagce Švandi dudága, o malé poučeni přes ten zástoj, co vlastně viznamenává egzestenc *poslance* a zdališ ot toho může bít človjek žif. Stran mích politickích náhledů jest jisté, že bich vihověl mím oličům, gdyš bi vijádřili, co požadují, nep učiním co bude mého možného f každém ohledu. Na zemckém sněmu fasuje prý se pětka deně, na říšské radě desítka. Musím podotejčit, říšcká rada bi mně bila milejší, je-li nějaká gondice uprázdněná. Afšak na začátek vezmu třeba sněm, abich se poněkut vicvíčil.

Prosím o pokynutí, jak bich měl vyšloupnout a račte bít ubespečen, že neudělám žádnou hanbu.

Zúctou

V. L.

*

Pozn. Výpravná hra „Cesta kolem světa v 80 dnech", kterou společně s autorem stejnojmenného románu J. Vernem napsal A. d'Ennery, provozována byla v Praze německy už v létě 1875, česky pak rok nato v Novém českém divadle (na rozhraní Nového města a Král. Vinohradů, nad Žitnou ulicí). V r. 1889 osvědčila hra ta nanovo svou přitažlivost. Jména osob, v Lebedově referátě uvedená, píší se správně: Phileas Fogg, Archibald Corsikan, Passepartout, Fix, Aouda. Mimochodem budiž tu vzpomenuto, že malou roli náčelníka Indiánů hrál tenkrát, rok po svém angažování k Národnímu divadlu, pozdější vynikající tragéd Ed. Vojan.

26.

GUSTAF ADOLF.

Datům 20. augusta 188devět.

Slauná redagce Švandi dudáka ſ Praze!

Sem celi potěšení, že mohu dáti opět jednou správu přes původni českí kus, tak zvani orginál, nepsem právě přišel celi spocení zarény f Kravíně gde se tato nová vymoženosť provozovala.

Jest vám známo, slauná redagce, že téš f českém národě jest jedna ráce spisovatelů kereš píšou pro divadlo, coš sou tak zvané dramatyrkové. Někeré píšou kusi veselé nepeště veselejší, gdešto se pak nazívá fabrikát fraška. Do této kartagónie náleží pan Juris doktor Štolba notář v Nechánicích, téš i druhi doktor pan Pipich f Chrudimi pak mlady noviciát pan Václaf Štěch ze Slaného afšak nejveselejší spisovatel je pan Kšamberk, stari golega ot dívadla, keriš má téš pragtičné skušenosti na dívadle, nepjest agtér s pětatřicetiletou službou totíš jubélium.

Paksou spisovatelé keréš píšou buťto činohri nep trategédie, k nimš náleží pan Vrchlický, golega ředitel Šubrt, jeden ze čtyrech Adámků

českého národa téš i dramaturek pan Stroupežnicky, dosti osvětčený.

F posledním čase odhalen bil ještě jeden nadany mladík, keriš pracuje pro divadlo. Ačkolif tento muš nejni žádny spisovatel, nýbrš ouředlnik ot železnice — coš jest víhoda pro něho i pro literadúru — přece spisuje kusi následkem své solidnosti. Nep jiný ouředlnik šel bi pokancaláři do hospody, pil bi pívo a hrál by třebas dardu a pak bi šel spat, afšak řečeny začátečnik sedne si po práci doma ke stolu a zepisuje kusi nepho tato práce těší.

Nadějní tento noviciát nazívá se pan František *Duffek* anep *Duchek* — nepamatuji dobře — a vinašel vzláštní špecialitu pro divadlo. Pracuje totiš *veselé trategédie* coš jest v těchto smutných časech pravé dobrodiní.

Vipracoval jiš vícero kusů keré byli vždycki jednou dávané nepjest publigum uspokojeno jedním představením a vícero si nežádá, abi se kusi nevimrskali a zůstali zánovni. Hlavně si bere materiál ze života histerického nepjest v dějinách světa mnoho osop, o kterích by se dali napsati pěkné divadla afšak spisuje téš ze života civilního, jako dráma „Železniční velmoš" příkladná hra pro personál dráhi, pak „Princ a admirál", coš se dávalo přet čtrnácti dníma na Smíchově z velikým aplauzem.

Afšak hlavní jeho artigl jest jak řečíno hysterie a sice ot šestnáctého do sedumnáctého

století, keréš také projednával německý básník Šíler, zhotovíc chvalně známou týrologii totíš „Valtštejnovo léženi“, „Dva Pikolomoni“ a „Valdštejnova nemoc a smrt“ coš sem sám častokráte dával se svíma padesáti dřevěnýma agtéroma.

Podle Šílerova příkladu vipracoval pan Duchek téš jednu původní martýrologii keráš pozůstává z následovních kusů: *Blažej Grý Špek z Grýnšpachu*“ (bil dávany předpárma lety na Smíchově, načeš hnet bila Švandova aréna sbořena nevím zdáliš následkem toho), *„Valdštejn a jeho život*“ (nevím, esli bil dávaní nepsem neviděl) a konečně *„Gustav Adolf švejcký král*“, keriš bil dávaní dnes f Kravíně pod ředitelstvím starého golegy Pifšteka a ve prospěch nadaného agtera pana Štajnsberka.

Co se tejčí mého náhledu přes menované kusi řek bich, že sou lepší neš ot Šílera, nep Šílerové kusy sou smutné afšak při Duchkových dosti se publigum nasměje, což je zdravé.

Dle přetpisu na trategédie má téš GUSTAF ADOLF pět agtů, následkem čehož se vidí, že je trategédie zdařilá.

Kusi Duchkové mají jednu víbornou vlastnost, že se v nich vždycki sejdou všecki světoznámé a pověstné osobnosti celého století najednom místě, tak že má divák přehlet. Příkladně f tomto kuse vistupují dva monarchové, totíš Gustaf Adolf král švejcký (téš se v jeho zemi virábějí ohnivzdorné sírky) a Bedřich kúrvířtl

falcký a král český, keriš fšak měl krátkou periódu a f té době vlastně uš králem nebil. Vistupuje téš chojť Gustafa Adolfa Marie Leo Nora a chojť Bedřichová, Eliška rozená Štupartová z anglické země. Dáleji hraje Albrecht Valštejn vejvoda z Frýdlantu, vrchní gomendant císarského ojska, František Albrecht, vejvoda Laxenburský, Jindřich Matěj Thurm, Václaf Vilém z Roupova, samé jenerálové švejcké, dále kanclajministr Egzéli Oxenštýbr, Olaf Krýgshelm z Nortmargu, potplukovník švejcké armády, atd. atd.

Průřiz této hri těško se vipysuje nepjest právě třicetiletá válka a všady plno zmatku; téš to po panu Duchkovi málogdo dovede vipovědít, s čehoš se virozumívá gomplicírovanost díla.

F prvním agtě představuje se les u opce Lužína, gdeš je shromážděny král švejcký se svýma jeneráloma a téš obě královny v mužskich oděvech jako oficíři ojanští. Přichází hrabě Valdštejn s pergamentem na němž jsou simulírované podmínky míru. Švejda Gustaf Adolf přijal bi rát mír afšak klade podmínku, že musí Bedřich Falcký dostati opět svou službu, totíš království české. To žádá také Bedřich sám, nep nebila právě jinde uprázdněna podobná gondice a kleká před Valdštejnem na kolena prosíce gomendanta, aby mu Čechy cedíroval.

Valdštejn s tím nesouhlasí a otchází opjet se svím pergamentem.

Neš se tento vístup uskutečnil, hnet na počátku jednání, projádřuje se František Albrecht vejvoda laxenburský, že se musí králi Švedskému pomstit, kdešto mu dal jednou facku, jelikoš lezl za královnou. F tomto přetsevzetí potporuje ho astrológ jménem Kudnámt Švédnpurk, keriš má velké regma v nohách, tak že chodí o berlích a jezdí v malém mlíkařském vozíku.

Uprostřed agtu opět se vyrozumívá, že adutant Valdštejnůf, mladý Grýšperk z Grýšpantu, má opět spadyno na svého velitele.

Ke konci agtu drží Gustaff Adolff náhlí sout nad regementem Olafa Krýghelma, kterýš nechal několik vesnic vypálit a vidrancovat, nešanujíc ani starých žen a mužů a dětích. S každé setniny má být první oud zastřelený, keriš ortel trefí také mladého bratra komendanta Krýgshélma, Švejdu teprf šestnáctiletého. (Mislel jsem vždycki, že byli jen samé staré Švejdové!) Starý Olaf Krýgshelm jest pak infám degradýrovani a bez penze propuštěni.

Abi bili švédské ojíni dobře zastřelené, jde král Gustaf a sám komendýruje jeden dva tři — palte! Strašná rána za gulisama — ortel vikonán.

Tento skutek jest příčinou, že též Krýgshelm zanevře na krále a přísahá mu pot pláštěm a helmou strašnou pomstu.

Faktě druhém přetstavuje se opět les na jiném místě, gdeš se vejvoda laxenpurský umlou-

vá se svím astronomem o zkáze švejckého krále. Někdo šramotí za gulisama a Laxenburk olá:

„Ten pronikavý hlas, jenš cestu neschůdnou tam klestí!“

Těmto dvěma vítečníkům přichází na pomoc španělcký klášterník Ferdijando, kériš má také za oučel sprovoditi Gůstava Adolfa ze světa a přináší pitel peněs astrológovi a Krýgshelmovi (keriš se zde také vinatrefil) s uvázanou cedulkou kolik eště dostanou, gdyš se jim atentát na krále vidaří.

Třetí agt jest ležení Valdštejnovo proti němuš se opět pigýruje adutant Grýšperk a u něhoš se hlásí tajemný černý rytíř, že by rád byl asentýrován proti Gustavovi. Tento muš jest, jak divák podle štatúry i hlasu poznává, degradovaný obrštlajtnant Krýgshelm.

Přichází Valdštejn, agceptýruje černého rytíře, keriš se mu svěřuje, že by rád sprovodil Gustava, f tom se troubí a přichází Gustaff Adolf abi Valdštejnovi oplatil vizitu.

Gdyž sou samotné, oferýruje Gustaf Valdštejnovi královckou korunu a k tomu skoro půl Evropi, kdyš se ot svého monarchi otrhne a k němu přestoupí. Tento návrch velice gonvenírujе Valdštejnovi, afšak žádá k to mu eště České království, abi měl parcelu jaksi zaokrouhlenou. S tím fšak nesouhlasí Gustaff, nep on chce míti z Čech filiálku svého království.

Valdštejn stojí na svém a slibuje králi, že

mu za to vyzradí a odevzdá člověka, keriš proti králové gomponuje atentát, abi bil řádně potrestaný. Divák vidí, že jsou f kuse samé intrikáni vlastně darebáci krom Gustafa Adolfa, keriš denunciaci šlechetně odmítá.

Král otchází opět z ležení gdyš si oba vojevůdci dali na jevo že brzo může nastati rozhodná bitva.

Čtvrtý agt jest sál ve ville uprostřed tábora švejckého, kdeš dvě královny netrpělivě očekávají návrat Gustava Adolfa, afšak přichází laxenburgský vejvoda, keriš ujišťuje královnu, že její chojť tuto vojnu nepřečká a činí jí nestydaté návrhy. Královny chtějí utéci ale před portálem jest patrola švejdů pot gomendou vejvody. Tento odejde a příde chromý astrolog, keriš podává královně správu, že její manžel zítra zahine.

Královna jsouc celá ulekaná, nep manžela miluje a táže se fúžasu:

„A víš to jistotně?“

Coš jest velmi dojemné.

Astrolog ujišťuje, že to fšecko dobře vypočítal a že se nemílí. Gdyš odejde, příde opět španělcký mnich Ferdjando, keriš také oznamuje, že musí král sejíti se světa, že má na to plnou moc. Vůbec všecki intrikáni f kuse povídají každému, kdo je chce poslouchat, co mají za lubem, coš se v žádném jiném kuse nevynachází nep v málokterém; takže vemelise věc kolem

do kola jsou tyto intrigáni ještě dosti solidné lidé, s čehoš se virozumívá že má pan Duchek dobré srdce.

F tom co španělcký mnich pořát ujišťuje královfcké dámi, že Gustaf Ádolf musí defenetývně ze světa, ozvou se kroki a královny vikřiknou leknutím vědouc jakmile král fkročí do salonu že naněj fráter učiní škodlivý atentát, nepjest člověk nezdvořilí anto dříf, gdyš královna za svého manžela orodovala chtějíce se k němu přiblížit, olal nešetrně:

„Vary ode mne ženské! Nežli na ženu, raděj pohlížím na vřet!“

Coš jest velmi masívní a mohl bi si dovolit jen Šakpajer englický spisovatel.

Afšak ničko, vidouc, že bi dámi rádi utekli, zašloupne jim páter Ferenando cestu křičíc:

„Já vím dobře, kdo sem první vleze, že bude král! Ani krok!“

Nep se obává, abi dámi nedali králi avizo, co ho očekává.

Kroki se ozývají za degoraci pořát víc a víc a publigum trne, nep fráter španělcký vitahuje z glerigy jíš pistol a míří na dvéře keréš se pojednou otevřou. Zahřmí rána kalibru numero pět a k nohám královen převrhne se mužská osobnost. Afšak není to král nýbrš mladý Valdštejnův adutant, Grýšperk z Grýnšpanu, poslední svého pokolení. Teprf za ním fstupuje král Gustaf divíce se, gdo v jeho salóně třílí.

Fráter španělcký vrže fstekem zuboma nepmá pistol vitřelenou gdešto tehdáš nebili dosut vinalezené revolvéli. Má fšak pot glerigou ukryty meč keriš vitasí a proti králi napřáhne. Tento téš vitáhne kort a virazí zbraň empertinentnímu intrikánu keriš se vrhne na kolena prosíc o milost.

„Fuj, jaká zbabělost!“ olá král s antyfatiji co zatím umírá Valdštejnůf adutant v náručí vagantní královny Eliški rozené Štupartové, scela besdětný, coš jest ot autora oběť, nep z jeho rodiny nebude moct pan Duchek udělat uš žádnou trategedii.

Čekalo bi se, že král Gustaf probodne ničko Ferdenanda, nep skoro ve fšech trategédiích pana Duchka se agtéři potlučou, antoš bi kus neměl konce, afšak král ho blamíruje v delší řeči přes jeho nesolidné jednáni, načeš roskazuje jednomu jenerálovi, abi eskortýroval královny do bezpečné vzdálenosti ot tohoto místa, kdeš má f brsku vypuknout bitva.

Netrvá dlouho, za levou gulisou ozívá se cinkání mečů, boj tam započal, nep Valdštejn žene s armádou atakem na první podschodí zámku gde se vinachází král. Gustaf Adolf olá ze dveří, abi narukoval nejlepší jeho pluk. Vchází do salonu šest mužů s píkami, kerýma šťouchají s okna do povětří, totiš proti nepříteli, což jest hrozny vijev. Je-li někdo za golisama, nejní mu tam dobře. Afšak nepřítel má přesilu, nep f brs-

ku vleze oknem *sedum* mužů z Valdštejnského ojska, před nimiž Gustaf Adolf se svím plukem hrdinsky ustoupí zadními dveřmi, načeš opona spadne nemohouce snésti strašlivý pohlet.

Jednání páté jest opět les afšak těško vipsat co se v něm děje, nepto jest fulminantní puntík celého kusu. F tomto agtě má Gustaf Adolf jisté potahováni s černým rytířem rešpektive s Olafem Krýgshelmem, afšak vipsání přesahuje mé síly, nebo při nejlepší vůli nedošáhnu, abich vipověděl, jak to zepsal pan Duchek.

Toliko musím vyjádřit že f tomto pátém agtě najde Gustaf Adolf svou smrt, nepšestý agt není. A je to vejvoda laxenburský, keriš přijde se šesti ostrostřelci, keréš na roskas velitele proti králi smrtonosné rány vypálejí. Příde Valdštejn, ale ofšem pozdě, jako vždycki někdo v tragédii, keriš chce zachránit život někomu, gdo je zatím neboštík.

Takovímto bídným spůsobem skončil pan Duchek — totiš Gustaf Adolf svou gariéru jako švejcký král, nepse navrátil do vlasti mrtef. Jeho smrt jestím více k politování, že zavdala příčinu k tomuto smutnému kusu, ačkolif jest dobře, že Gustaf Adolf nezanechal bratra nepiné příbuzenstvo, gdešto bi na místě týrologie bilo sepsané třeba kvinterno.

Ze všeho cosem o trategédii sepsáním Františka Duchka vijádřil, viplývá že jest kus dobry a zdařili téš i velmi příkladny. Nepse vidí předně:

Že jako každá vjec na světě má i histerie dvě stránky. Lidé můžou se zní učit náhledům, jak bi měli jednati abi se vihnuli nepříjemnostem, keréš se uš jednou v histeriji přitrefili. Afšak se můžou z histerie dělati i kusy pro dívadlo, což nejni vždycki dobrá gonzekvence.

Za druhé se vidí, že jest i mezi trategédiemi rozdíl a téš i mezi týrologiemi. Iné kusy psal Fridrich Šíler a docela iné píše zase pan Duchek, ačkolif se oba pohibují f století sedumnáctém. Afšak příde na přehlet.

Vidí se za třetí, že jako histerie, může i trategédie sloužiti za výstrahu vzláště mladým začátečníkům keréš bi se téš chtěli o zepisování pokoušet.

Za páté se vidí, že máme mnozí spisovatelé, o kerych se ani neví a keréš mají velmi dobrou vůli zepisovati trategédie. Ofšem se každá tak nevidaří, jako přítomná o keréš sem podal referát. To sou mé náhledi přes „Gustafa Adolfa" doufajíc že se mnou bude slauná redagce souhlasit. Mislím že o vjeci té nápodobně smejšlí téš pan Doktor V. V. Zelený, keriš jest mím grytickým golegou a podává častěji náhledy přes fšecko, nepse vizná v rozličných věcích a je takřka univrzální talent. Máločemu bí nerozuměl.

Zůstávám zúctou odaní

Vavřinec Lebeda,
grytický spisovatel přes dívadlo.

Posgryptum: Ničko, gdiš sem odeslal referát přes „Gustava Adolfa“ dovídám se z jisté hubi, že není sepsání pouze od pana Fr. Duchka, nýbrž že napomáhal k vipracováni též pán Pacofsky, měšťan praski, keriš zhotovil a na pařízkou vístavu zaslal aparát na dravé zvířata tákzvání „šelmosmrtič“. Následkem toho není ku podivu, že jest kus víborný, jaksem dříve podotejčil.

Jsem zúctou

V. L.

*

Pozn. Na tragédii „Gustaf Adolf“, sepsanou Fr. Duchkem, autorem několika historických dramat, provozovaných hlavně po českém venkově, zašel si Lebeda do arény v „Kravíně“ (na Král. Vinohradech), vedené tehda ředitelem Pištěkem. U Pištěka, který řediteloval také v Brně a pořádal se svou společností činoherní i operní zájezdy do měst (s operní také r. 1896 do Splitu v Dalmacii), byli také, dříve než se dostali k Národnímu, Vojan, Želenský, ze zpěváků Heš, Polák. O české divadlo získal si Pištěk nemalých zásluh. — V referátě o Duchkově tragedii dobře vystihuje Lebeda její papírovost a naivní fakturu hry.

27.

DCÉRA FABRICÍNOVÁ.

Psáno mněsice zářj 188devět.

Slauná redagce Švandi dudáka ſ Praze!

Velmi mně těšilo, muším řícti, žeste můj předešlý referád štandopéte uvejřevnili, totíš přes orginálni kus *Gustafa Adolfa* od pana *Františka Ducheka,* nepse mladé spisovatele dramatické musejí potporovat, aby mněli kuráš gdálšimu stvořeni, hlauně gdyš přes jejich věci píše znalec jako moje osobnost.

Těší mně, že dnes opět mohu svému oukolu vihovět, nepmi možno podati náhlet přes novikus, dávaní ftéto sajzóně v Národním divadle.

Kus nejni zepsani orginálně fčeské řeči, nýbrš jest původni překlat z jazíka německého, jejš podal osvětčený spisovatel pan *Jakup Arbes,* keriš pracuje v rozličných oborách. Právje uvejřevňuje nasklonku tohoto 100letí Vnárodních Lístech poněkud delší román nazvaní *Anděl mírů,* afšak nejni můj oumisl psát o něm, nepse dosut neví, jak skončí.

Novi kus, keriš bil hraný na Národním dí-

vadle, vipysuje se tytulem „DCÉRA FABRICÍNOVA“ a jest vihotovený odistého pana *Adolfa Vídlpranda,* dosti známé osobi. Neptento muš jest poněkut mím golegou, gdešto bil ředitelem vídenckého dívadla — esli jest posut néni moje povjedomost — a je tak zvaní básník německé vejslovnosti.

Kusi ředitelcké jsou víborné práce a téš i řečená *Dcéra* patří do této glasifigace. Gdibi neměl zepsati ředitel dívadla dobri kus, dovet bi to málogdo, nepto nese ředitelcké postavení sebou. Sedí tam každý den, má pot sebou všecki herci a herečki a talend rozumí se samo sebou. F této vjeci se mí všechni grytýgři schodujeme, též i golega Dogtor Zeleni, keriš píše každý rok o dívadle chvalitebnou brožurgu.

Visloveny nahoře kus *Dcera Fabricínová* dával se prvně — totiš primice — dne 12. měsíce septembru. Toho dne totíš bilo provedené deložírování arestantů ze svatováclavské trestnice do nového jejich obidlí na Pangráci a na oslavu tohoto jubélium, dosti vzácného, dával se podotejčený kus, nepjestéž poněkut griminální.

Průřiz děje následouně se vipysuje:

První agt jest f pokoji menčího mněsta, gdeš má slušnou fabriku na rukavice pan Rokos, viučený hančmochr pan Slukof, človjek bodrý a poctivý, coš vždy dává pan Slukof, nepto nese jeho garakter. Je to mladý, nadaný, dosti heski a oblíbený herec, zvláště ženckým pohlavím.

F tomto kuse hraje muže tak poctivého, že by pro samou honetnost měl bít zavření, neplidí podobných je v životě dosti málo, hlauně se nalézají vdívadlech.

Vihrne se opona a pan Slukof čte goncept dlouhé řeči količům, nepse uchází o mandát dosněmu. Za touto příčinou dávané bilo *druhé* přetstavení kusu fpondělí dne 16. září, totiš před novím iolbami f Praze, gdešto při olbách dne 5. července nemněla dostatečnou větčinu ani ta ani ta sekta, totíš ani mladočeši, ani staročeši, coš mně je dosti lhostejné, nepnejsem ftéto záležitosti olič, antoš nemám s čeho platit daň.

Fabrikant Rokos tedy čte olební provolání, načeš přichází jeho sluha ožrali pan Mošna, keriš svého principápa maltretýruje dosti dlouhou řeči, coš semse divil. Žádni pán bi si to nedal na světě líbit.

Pan Mošna eště mluví — do salonu fstoupí dáma, dávajíc ji paní Sklenářová Malá. Je to paní Salbetty, keráš po dlouhých letech přichází opět do toho menšího mněsta.

„Milostpaní!“ olá pan Slukof udiveně, nep paní Malou dlouho neviděl.

„Ano, já to sem,“ otpovídá dáma, keráš je světovou zpěvačkou.

Coš opsahuje následovní: Paní Ida Salbetty jezdila po světě, jako Turolla, zpívala a dosti si nasekala mění. Ničkon, fpokročilých letech, chce toho nechat, i zastavila se f této štaci, gde jíš

dříve bívala. Rokos ji zná z minulých let a je mile přegvapen, avšak spěvačka má jisté tajemství.

„Bívala jsem gdysi mladá," praví k rukavičkáři, coš pan Slukof věří, nepse to může říci skoro o všech spěvačkách. „Víte, že sem bila fdaná!"

„Ano, tuto okoličnost znám," odpovídá pan Slukof.

„Afšak nevíte fše," praví mdle spěvačka. „Já mněla dítě!"

Pan Slukof se velmi diví, čemuš semse opět divil já. Nepnéni divné, že má fdaná ženská dítě. Naleznou se někdy i nevdané, keré mají dítě, coš je vícero příkladů.

„Gde máte to dítě?" táže se pan Slukof.

„Gdibich to věděla!" otpovídá zdrcená spěvačka. A nyní vzděluje rukavičkáři své prevátní rodiné pomněry. Jsouce neskušená dífka vdala se, následkem čehoš se rozvinul její orkán, tak že byla zbožňovaná i princema a vejvodama.

Ničkon viděla, že bi se mohla teprf lepší fdát a její manželství ji netěšilo, hlauně proto, že muš byl lump. Jednou večír přišel domu opilý a chtěl ji zabit dýkou. Ona mu virvala zbraň s opovržením řkouce: Jdi, otkut si přišel!

Blamírovaný muš se sebral a opustil ji. Za krátký čas dostala spěvačka dítě, kteréš ji bilo na závadu, nepsním nemohla goncertovat. Bila to céra. Maje jiná zavázadla nemohla se s dítětem

tahat a dala je na vichování známé rodině, za deset zlatých mněsíčně.

Ničko jsouce olná, jezdila dále po světě a spívala. Dítě rostlo, rostlo, matka ho neviděla a posílala alimentaci. Gdyš fšak viděla po letech, že strácí visoké „cé“, toužila po rodině a chtěla si vzít svou céru za vlastní. Schánela se po dítěti, to tu nebilo. Psala céři několik regomandýrovaných psaní — nedostala otpověť. Muš se stratil nègde ve světě, samota ji netěšila. I přichází zdrcená k fabrikantovi Rokosovi nepslyšela, že má solidní ženckou v závodě, kerá mu vede dvojnásobné oučetnictví, mladou fdovu Hátu Stránskou, tu bi si chtěla vzít za gubernant, abi ji bilo veselejc. Prosí Rokosa, zdališ bi ji svou gontoaristku přenechal a s ní seznámil.

„Ale z radosti,“ praví bodrý Rokos, „bude-li ona chtít,“ a poručí sluhovi abi ji přivedl.

Mladá fdova příde na jevíště jako hromátka neštěstí, nepjesto smutná role a dává ji paní Bittner, keráš ví napřet, co jí fkuse eště očekává.

Spatříce se obě ženy nastane gataštrófa.

„Moje matka!“ zvolá Háta Stránská.

„Má dcero! Mé dítě!“ olá paní Malá.

A rukavičkář pan Slukof stojí nat tím celý perflex.

Afšak céra spěvačky jescelá rozuřená.

„Ví ste mně neznala, gdyš sem bila malá, ví ste mně dala cizím lidem, já nepoznala matku

oce vůbec rodičové já rostla jako dřevo — já vás neznám a proklínám — já žiju jen pro své dítě!"

„Ty máš dítě!" vikřikne paní Malá, totíš Ida Salafédy. „Jak to může být, já o tom nevím!"

Coš sem se divil, že se spěvačka tak diví. Gdyš je žencké čtyryadvacet let, může mít dítě, téš i vícero děti, jak sou pády.

„Pojť ke mně, pojť do mateřského náručí!" olá Ida Salafédy.

„Jděte ot těch dveří!" křičí Háta Stránská — a vihrne se z pokoje. Zavržená matka omdlévá, opona padá.

Jest proměna, totíš skromný příbytek paní Bittnerové fdomě rukavičkáře. Je sama doma, chystá svačinu svému klukovi, keri šel se starou sousetkou na prochásku. Mladá fdova připravuje mu mlíko a naříká, že mu nemůže nic jiného dát, ačkolif je dost, že má to mlíko. Sou pády v *dobrých* rodinách, že matki nemají ani mlíko pro své malé nemluvňata, coš jest nepříjemné.

Chlapec nejde, mladá matka olá srdcelomně:

„Húúúgo, můj Húúúgo, kde chodíš, že nejdeš na mlíko! Já nic jiného pro tebe nemám, můj ubohý sináčku, jen to mlíčko — poť, abi se ti nesrazilo! Můj drahý Húúúgo!"

Zdálo bi se, že jel Hugo do Ameriky, že po něm tak touží, zatím synátor hraje někde špačka anep pouští draka.

Konečně příde Húúúgo — je to vlastně malá Bucková f kalhotách — a svačí to nešťastné mlíko.

Za chvílku příde pan Rokos, keri je předsedou spolku pro blaho a potporu propuštěných arestantů. Najednou nahlít, že má jeho mladá oučetnice vlchký, nezdraví byt, a nabízí jí jedno potschodí v druhém domě v zahradě. Fdova to přijímá a hnet se tam stěhuje, započnouc se svím synem.

Pan Rokos zůstane v bitě sám a je vidět, že se žére tajnou láskou, totíš k Hátě, coš se vyrozumívá.

F tomto momentě otevřou se v zadní degoraci dvéře a fstupuje jistý člověk velmi nehonentního vzeuření. Jeho šactvo je poněkut vibledlé, téš i pomačkané a staré módy, na tváři a na bradě má předefčírem razírované fousi, jako husí brka, skrátka vipadá jako abonent ze špinhauzu. Nepřál bich si takové indyvídum potkat večer na strahofských lomech, ačkolif tam nechodím. Tato osobnost jest pan Golár mlačí, víborně masgírovaný.

Pan Slukof se ohledne a poněkut zarazí, nep starého golegu nepoznává.

„Co tu pohledáváte člověče!“ táže se fudivení.

Náfštěva jest velmi nemila. Tento muš, keriš přišel, hledá pana Slukofa jakošto předsedu pro blaho vysloužených arestantů, nepho právě

propustili z griminálu. Jesto patrně poslední agnestýrovaný trestník ot svatého václava, keri uš na Pangrác nepřišel.

Jsouce vizván posadí se tento muš a vipravuje svou bibliografii. Jmenem Karel Fabricínus bil z mládí lump, coš je na něm dosavát vidět. Zapuzený manželkou šel do světa, na cestě dostal hlat a vlezl do jedné villy, abi si k něčemu pomohl. Jsouc dopaden při krádeži píchl domácího pána fobraně své osobi do prsouch, coš původně nezamíšlel. Bil zatčení, dán přet sout a vyměřili mu třicet let žaláře dle jakéhosi starého zákoníka, keriš vícero neegzestýruje, nep tejť je nejvyšší trest bujť dvacet let anep nadosmrti. Gdyš si jednu lidckou plnoletost otseděl totíš čtyrydvacet roků, dostal agnestii, vzorně se chovajíc. Agnestii má, ale nic k tomu, abi se moh udělat pro sebe jako trakslíř, následkem čehoš žádá pana Rokosa o potporu. Pan Rokos šáhne do náprsní tobolki a dá mu padesátku, coš starého griminálníka pohne k slzám.

Fchází mladá fdova Stránská a pan Golár ve svém rosčilení zakopne o fodografii, keráš důmislně upadla na zem. Spatříc ji je celý užaslý — nepjesto fodografie *jeho!* Otchází i s fodografií, coš jest podle zákona opět zločin. Gdyš fšak mladá paní osamotní, navrátí se a táže se v náruživosti, otkut má paní Bittner tento gontrfekt.

Jescelá ulekaná, afšak přece otpoví:

„To jest můj nebožtík *otec!*“

„Jakže, váš otec!“ olá starý griminalista. „Má céro, pojť do mého náručí!!!

Totot setkání mladou ženu mnoho netěší, nep neuďál otec velkou gariéru. Starý muš pozoruje její rozpaki a dosti to pochopuje. Bolem přemožený otchází řkouc, že se nevrátí, *céra Fabricínová* padá do mdlop. Takovímto spůsobem končí první agt.

Bilo mně starého muže líto, afšak takovéto dráma jest následkem nepředloženého činu v mládí. Jest vidět, že může bíti dosti nepříjemné, gdyš otsoudí otce na čtyryadvacet nep třicet let a tento otec to vidrží a navrátí se a jest ke fšemu pot policejní dohlítkou, nep takovéto lidé se podní dávají. Toliko se neprojádřilo během rezumírování pana Golára-Fabricína, zdalíš bil zavřen f systému penzyválckém, anep starém, coš jest rozdíl, nepto má oučinek na arestanta.

Afšak mušíme dálejc pohlédnout na kus totíš na druhí agt, keriš následuje hnet po prvním.

Tento druhi agt zobrazeni jest degorací zahradní, f kteréš stojí na levé straně dům, vněmš má apartamenty mladá fdova Stránská, na pravé straně v zahradě jest besítka.

Fprvním vístupu vidíme sina paní Stránské, ubohého malého Húúga bes otce, keriš se za krátki pobit v zahradním domě valně spravil a vzal na sebe, nepjest červeně našminkován.

Jest večer, stará Dobrovolná — slečna Volfová — gomendýruje chlapce, že muší jít spát, nepjest dosti pozdě. Kluk dělá chvíli tatrmany po zahradě a faltáně, keriš bil ověsil samými fángličkami v národních barvách, tak zvané trigo Lóri.

Konečně ho stará Dobrovolná vižene, odvede do pokoje a mladík de na kutě.

F tomto okamžiku přichází matka paní Stránské, spěvačka Ida Salafeti, v létech dosti ucházejičná — nepji dává paní Malá — abi aspoň jeden moment bila na blísku své dcéri, keráš matku zavrhuje. Chtěla viděti svého fňoučka, kerého pořát nemůže pochopit, ale jak řečíno chlapec šel do postele.

Tu spatří paní Ida Salabrety fángličky na altáně.

„Gdo to dělal?“ táže se u vitržení.

„To náš mladý pán, Húgo,“ otpovídá paní Dobrovolná, slečna Olfová.

„Můj bóže,“ olá spěvačka, „to si musím vzít jednu na památku do modlící knihy,“ a vitáhne onu dýku, o níš bilo již řečíno a kerou nosí štyridvacet let stále u sebe, jako klíč ot domů.

Skutečně také šloupne na špičky a jednu fángličku si uřízne. Divnou náhodou odautóra dobře vimišlenou, upustí dýku na zem, kerá tam zůstane léžet.

Jsou slišet kroki, paní Ida Salameti richle se musí schovat někam do průjezdu a přichází mla-

dá paní Háta sfodografií svého nešťastného agnestýrovaného oce, a rosplívá se ftajných bolestech nepvěru neví, jak se má fcelé případnosti zachovat. Dětinská láska ji povídá, žebi neměla otce tak pronic zanic vidědit, afšak zase jí přicházejí mišlinky na sina, jak bi k tomu přišel, abi měl dědečka s takovou nehonentní minulostí.

Co tak přemíšlí a gžádnému konci se neustanovuje, přichází pan Rokos s jakousi knihou, abi paní Hátě přetčítal. Je to spis, keriš zepsal istý Žón Hábr, jakýsi englickí filozof.

Každi skušený divák vidí, že se mu ani tak nejedná o Žóna Hábra, jako o společnost mladé fdovi, kterou velmi rát fregventýruje, nepjest skutečně mladá heská paní, paní Bittner.

Vizve ji, abi vzala místo na jednom zahradním fodelu, on se usadí na druhém. F tom přichází opět nezbitná paní Dobrovolná, coš jest mladá pani ráda, nepnechce bít samotna s mladým mužem ftmavé zahradě, abi z toho nebila gompromitace.

Továrník na rukavice počne číst, afšak nepříde daleko. Náhle ftrhnou do zahrady dífky z jeho továrny, tak zvané tamburírky, totíš slečna Turková a slečna Maličká. Jesto deputace ostatních fabriček, které těmato dvěma štěperkami podávají svému principálu ultimádum, poněvač propustil jakous kolegyni stran nepočestného chování v záležitostech smuskymi. Gdyš prý je tak gartagonický k jedné, abi se téš tak

choval ke druhé, totíž k paní Hátě Stránské. Tím narážejí na jeho noční randevú smladou fdovou.

Tato scéna jest vjeru ku podivu. Mladé fabrički mluví se svím principálem velmi drze a on tu sedí jako blúma. Musí se říci, že je nejmíň podesáté hodině večer a že bi každý fabrikant své holki ze zahrady vihodil, gdiby mu tam přišli dělat tremolo, ačkolif bi každi měl vůbec vrata zavřeny.

Afšak tento rukavičkář — pan Slukov — nemajíc snat dobré svjedomí, dá si moc líbit, a mladá fdova Háta cejtí, že co holki povídají, padá na ní a téš poznává svou delegátní situaci. Následkem čehož je nanejvýš rosčilena.

Továrník se konečně poněkut fschopi a holki vigvitýruje. Afšak není konec. Nestoudné ty dífky s ostatníma, keréš venku čekají, spívají za plaňkama emperdinentní guplet, složený na fabrikanta a na jeho dvojnásobnou oučetnici.

Mladá fdova vidí, do čeho vlezla a oznamuje Rokosovi, že se zítra otstěhuje zase do své bívalé vlchké díry pot střechou. Tímto projádřením jest pan Slukov dohnaní, že vizná paní Bittnerové svoji lásku, coš pochopuju, nepjest skutečně heská a ještě dosti mladá pani.

Dosti sem se obával, abi se f tomto okamžiku mezi mladýma lidma něco nepřihodilo, nepjest noc a tmaví altán při ruce. Afšak pan Slukof má rozum a zvolajíc: „Hvězdná noci, samoto, nadějné myšlénky zítra více — dobrou noc!“

otchází do své ložnice. Bude mít těžké spaní, to je svatá věc.

Musím podotejčit, než se tohle všecko stalo, oznamoval starý ožrali sluha Borovička svému fabrikantu, že již asi po dva nep tři dny chodí kolem zahrady jistý podezřelí člověk, jako bi chtěl krást. A nyní f posledním okamžiku přide zas a praví, že ten mušš jest v zahradě, nepony lechkomislné holki nechali vrata otevřené.

„Prohledejte zahradu a udělejte raport policajtům," velí pan Slukof, „afšak jen opatrně, nepten člověk, keriš sem vlezl, může bít velmi poctivý chlap!"

Všecko odejde z jeviště, nastane tma. V roští začne praskat, na jeviště vistoupí zgulisy pan Golár, Karel Barvícius.

Veliká touha žene ho k céři, chce ji aspoň jednou vidět, načeš odejde, abi se ve světě etablíroval jako trakslíř.

Stojíc toužebně u altánu zakopne starý griminalista o něco, zvedne to, je to dýka. Kouká, kouká, dýka jest mu nějak povědomá a stari Barvícius žasne jak se sem dostala.

Gdybich na to nekoukal zgalerie, že ji tam Ida Salafeti upustila, taki bich to nepochopoval.

F tom se ozvou kroki na pěšině, to jsou lidé, keréš hledají onoho starého vetřelce. Pan Golár si nemůže pomoci a vběhne do zahradního domu, gde bidlí jeho dcéra. Ale nejde k ní, nýbrš poví-

dá si: tuhle jest jeden prázdný pokoj. Do toho vleze.

Za chvílku je slyšet z domu křik. Mladá fdova cejtí tam nějakého cizého člověka. Ubohí Fabricínus uleknufše se prchá ven, ale vběhne do ruki Borovičkovi a zahradníkovi Jakubovi, kerého dává pan Morda. No kdose dostane panu Mordovi do rukou, tomu není dobře, jakuš méno viznačuje.

Viděl šófl člověka, dýku má v ruce, peníze tam nenese, vdeset hodin se navizity nechodí: se starým Fabricínem špatně to dopadá. Příde pan Slukof, pozná starého griminalistu, první mišlinka jest, že mu chtěl na peníze.

Rozumí se, žejest i policie brzi po ruce, nepna dívadle vždycki přichází patrola fčas.

Ničko nastává nejnapnutější monement.

Jediné slovo vitrhlo bi starého politování hodného pana Golára, keriš strávil 24 let ftěžkém žaláři, každi mněsíc dva posty, gdyby totíš řekl: *Šel jsem nafštívit svoji céru.*

Afšak stari Karel Barvícius ví, že bi tím spůsobil dceři ostudu, tedy se nevizradí se svou rodinou záležitosti. Také bi tím slovem pokazil celý kus, že bi třetí agt mohl otpadnout.

Pan Slukof nemá nejmenší tušení že povolal patrol na svého nastávajícího tchána, paní Bittnerová patrně jíš bila fengližé a nemůže tedy ihnet na zahradu, gdeš bi jistě otce poznala a téš i proglamírovala. Neš příde, usiluje Fabricínus,

abi bil otveden, a sám se udává, že nechtěl v domě nic jiného neš krást, coš mu pan Slukof téš i zřízenci policie vjeří.

Takovímto situacím na jevišti říká se ftechnické řeči *tragický gonflikt* a jest vidět, že na Fabricína čeká noví griminál.

Gdyš jesdivák jíš dosti nataženy na skřipec, seberou pana Golára a faktičně ho vedou do višetřovací vazbi. Vicházejli f onom menším městě také noviny, bude tam jistě zejtra celá případnost.

Sotva odvedou starého muže okerém je celé publigum přesvětčené, že krásti nechtěl, vijde ven paní Háta Stránská čili Bittnerová a táže se šlechetného továrníka na rukavice, jaký to bil noční ekces. Je pochopitelné, že jest rozčilena; přet chvíly ty drzé tamburírky ze svou písničkou, ničkotodle.

„Povašte“ praví pan Slukof, „chytili sme onoho starého trestance, kerého ste předefčírem umně viděla. Chtěl krásti, možno že i mordovati, nep bil zaopatřený dýkou...“

„Jakže!“ vikřikne vzoufalství mladá fdova, „onen muž! Avi ste ho dal sebrat! Dyť je to můj *vlastní otec!*“

Teď je ohromení, pan Slukof, toto blízké přátelství netušil.

„Vi se mílíte, to nemůže bít!“ olá vzděšený. „Probůch nedávejte to do vejřevnosti — povašte, náš sňatek. Co bi tomu řekli lidé!“

Afšak mladá žena je plná zoufalství.

„Jděte zachraňte ho, gdiš mně máte rát, můj otec nesmí býti uvězněn!“

„Je pozdě! Je pozdě!“ olá továrník na rukavice. „Uš bude zavřeny, věc je ouředně gonštafýrovaná!“

„Můj bože, můj bože,“ zoufá mladá fdova Háta, „a vi tvrdíte, že mně milujete!“

A otrhne se ot mladého fabrikanta, svého nápadníka a principála, a utíká k soudu, abi svého otce na vlastní rizoto vysvobodila.

Zahanbeni rukavičkář těškomislně zaní pohlíží, opona padá. Jest viditelné, že druhi agt jest u konce.

Také tento druhi agt jest víborně vipracovaný — jak řečeno práce jest ředitelcká — ač sem se někerím věcem silně divil a bili bi mnohé otázki lechce k rozluštěni.

Příkladně jest heské, že druhi agt hraje v noci, coš jest poetické a romantycké, noc zdá se bít tak zvaná taliánská, gdi je teplo a gdy eště po desáté hodině se může čísti filozofická kníha Žóna Hábra. Afšak i kdiš je teplo, mohli by bít vrata zavřené, abi tam nemohli holki s fabriky přijít dělat škandál. Afšak i gdiš ten škandál dělají, moch bi je stari ožrali Borovička vihodit, coš bi každi svjedomitý domestigus udělal, i gdibi mu to pán neporučil.

Afšak jsou příčiny, že škandál ot holek musí bít udělani, abi bila mladá fdova zahanbena, abi

dala s pěkného bitu výpověť a abi následkem fšeho toho učinil pan Slukof nabídnutí, nepbi se k tomu pro svou skrovnou náturu jináč nedostal. S čehoš vidět důmislnost práce.

Za druhé zdálo bi se podivné, že se paní Ida Salámbetty nosí pořát se svou pětadvacetiletou dýkou ať chodí kudychce. Ale i f tom je rozum. Gdybi dýku nenosila, nemohla by s ní řezat fángličku ot svého fňoučka na památku, nemohla bi ji stratit, starý Barvícius bi ji nemoch nalíst, pak zas bi ji nemohli nalíst u starého Fabricína a nemohlo bi se říct, že s ní chtěl mordovat. Téš f tom je důmislnost práce.

Za třetí divili se někeré moje sousedé na galeriji, proč nevles Fabricínus rounou cestou do pokoje své céri, a gdyš uš vles do jiného, proč ona nevišla o chvílku dřív, abi otce angoscírovala, bi nebil do šatlavi odvedeni.

„To je rozum!“ řeksem hnet. „Gdiby se to stalo, neměli bi f třetím agtě co hrát!“ A to je také dle mého náhledu pravda, doufám, že souhlasíte.

Nastavá třetí agt, coš jest fulminační moment kusu.

Tento třetí agt pozůstává zouředlního pokoje griminálního rady Jílofckého, kerého dává pan Řada. Jeho zapisovatele nep diurnistu dává pan *Garbus*, nebil tedy sežrani ot onoho grogodila f „Cestě kolem světa“, jak sem se obával — chvála pánu bohu. Téš je tam soudní sluha, pan

Chlumcki. Oukol takovich sluhů jest, abi volali partaje do pokoje k víslechu anep abi je zas vihazovali, gdyš sou túze nepříjemné.

Jest právě druhi den po oné aféře vzahradě, starý Karel Fabricínus ma mit první víslech, téš sou předvolané světci, totíš všechny osobi zonoho druhého jednání.

Fstupuje Karel Barvícius a vipadá ještě hůř neš fčéra v druhém agtě a přetfčírem fprvním. Nejni divu, takové události člověka strhnou.

Nejdřív vislíchá souce generálie obžalovaného, totíš okolnosti stran stáří, zaměsknání a domofckého práva a tomu podobně, jako f každém trestním procesu.

Pan Golár fšecko trpělivě vipoví a pak se přiznává, že skutečně chtěl u fabrikanta Rokosa krást, loupit, vraždit a pálit, nepmá na to minulost.

Pak přicházejí světci, prvni pan Rokos, pak paní Dobrovolná, pak sluha Borovička, pan Mošna, keri se na to opět napil, aby měl k soudu kuráš.

Konečně fstupuje mladá fdova paní Háta Stránská z velkim pohnutím a rada se táže, ználi obviněného deligventa.

„Ano znám," otpovídá ona zvelkou enerýži, „nepjesto můj otec!"

Jest fšeobecné pohnutí, afšak ještě věčí podivení, gdyš pan Golár zvolá:

„Pane rada, to nejni pravda, ta panička jest

popletená. Jakžif sem ji neviděl, neznám ji a ona jest šílená!“

Coš praví proto, abi céra jeho nebila zahanbena, abi kvůli němu nestratila reputaci.

Afšak paní Bittner bila na to připravena. Abi starého otce obměkčila a abi ho zachránila přet odsouzením a Pangrácem, přivedla sebou svého sina, malého Húgo, ačkolif nebil za světka předvolaný.

A ničko, gdyž stary poctivý arestant ze šlechetnosti svou kref zapírá, posílá mu na krk malého nevinného chlapce, keriš má spočátku velkou antypatiji proti neočekávanému dědečkovi, afšak konečně k němu de a počne do něho mluvit, coš jescéna velmi pohnutlivá.

Starý Fabricínus se tohoto šlechetného činu dcery nenadál. Zapírá, zapírá, dlouho bojuje se svíma vnitřnostma, konečně fšak v něm zvítězí osvětčený *hlas krve* a plačíc olá stari polepšený arestant:

„Ano, je to můj vňuk, je to moje céra, já sem jejich otec a dědeček — my sme jedna rodina.‘,

Afšak abi bila rodina gomplet, přichází také na konec žena nešťastného muže, matka Háty, paní Ida Salabetty jako tedeus mašina, abi podala visvětlení stran dýki, u podezřelého nočního hosta nalezené, coš se jí podaří.

Vidouc, že dcéra otpustila griminálnímu oci, že se s ním obímá a pohnutím pláče, dodá si odvahi a opět apoštrovíruje mladou fdovu:

„Amně neotpustíš? Já nemordovala, já nebila fgriminále!“

Srozumívá se, že mladá fdova otpustí téš i matce, gdyš je f tom, načeš paní Salavédy bere si opět svého muže za vlastního a prohlašuje, že teprf tejť budou spokojeně živy.

Zbívá ještě k zaopatření pan Slukof, kteríš vidouc takovou hromadu otpuštění, láski a šlechetnosti, přišloupne k Hátě a táže se:

„A co se stane se mnou, milovaná paní Stránská?“

Ona mu klesne do náruči, coš jest pochopitelná otpověť.

Jest ku podivu, co se fšecko může za jeden den přihodit. Húúgo má najednou dědečka a babičku, paní Háta otce a matku, k čemuš najde i ženicha. Staré rodiče našli céru a fňuka, téš i zetě. Pan Slukof obdrží nevěstu uš s dítětem a přijde bez práce k tchánu a tchýni. Mimo to dostane Húgo nevlastního otce (myslím že sem na nic nezapomněl, nepjesto skutečně trochu gomplocírované příbuzenstvo, jako to, co měl svého času Kríbaum Fteátro Averyno).

Rozumí se, že po tomto rezuldádě jest Barvícius zvišetřování propuštěni, gdyš se našla taková hromada *vívodních* světků, jak říkají referendi ze soudní síně, načeš opona padá nep čtvrtého agtu není zapotřebí gdálšímu ponaučení.

Dalo mi skutečně dosti práce neš sem děj

kusu vipověděl, afšak sem se musil vinasnažit, abich podal zástoj přehledně nepto zasluhuje.

S toho kusu vícero ponaučení viplívá.

Předně se vidí, že mladé spěvački kereš bujť chtějí gdivadlu anep uněho jíš sou, nemají se bezrozvahi fdávat, nepto vadí f gariéře, vzláště gdyš pak nastane rodina. Málokerá spěvačka téš i herečka jest vmanželství šťastná, fšak téš i naopak je často její muš v nepříjemném štádyum. To nese divadelní povolání.

Pozoruje se za druhé, že mohou bít velmi nemilé následki, gdyš dá spěvačka dítě zdomu a spomene si na něj teprf za pětadvacet let. Za takoví čas dítě odvikne matce, hlavně gdyš jí dřív ani nepoznalo, a pak je těšké dorozuměni. Také se nevidaří f těch pomněrech každá dcera tak dobře, jako paní Bitner. Mohlo to s ní vzít horši konec.

Vidí se za třetí, gdyš nechá autor někoho na třicet let zavřit, žebi ho tam mněl nechat umřit, nepsou s toho nemilé gonfúze, kdyš takovi stari trestník vijde na svobodu. Običejně se nehodí uš ani do společnosti, ani do rodiny, ačkolif je pan Golár velmi milý pán a dobře to dává.

Za čtvrté jest vidět, že téš rukavičkáři jsou dobré, hodné, bodré lidé, kteréš mají cit pro chudinu, zvláště gdiš je heská mladá fdova. Téš mívají i řečnický talend, jak se virozumívá s prvního agtu a spomněl sem si na pana Březnofckého, téš rukavičkáře ve skutečnosti, keri drží řeči a na pražském majstátě a právje druhi den po tom-

to kuse (f druhém přetstavení) gandidoval do sněmu. Vidí se, že téš pan Vídlbrant mohl znát nějakého solidného rukavičkáře fagticki.

Za šesté vidí se s celého kusu, že přec jen kus ředitelckého původu jest práce důkladná, nep ftom stále pracujou, právě tak jako kapelníci gomponírujou dobré marše a polki, poněváč také pracujou stále vmuzice. Jsou do toho jak se říká *„zapracované“*.

To jsou mé náhledy přes novi kus divadelní, podnázvem *„Dcéra Barvícijová“*, coš doufám bude souhlasit téš pan *doktor Zeleni* až se o vjeci projádří nepjest ve fšem honěni a cvičený muš, ačkolif poněkut málomluvný, coš jest jeho jediná chíba.

Doufám za tento referád jakési přilepšení na honorář, hlauně fšak na boty, nep nastává podzimní počasi a já mám u jednoho páru prošlapané podrážki a druhi nemám.

Zveškerou úctou

Vavřinec Lebeda,
odaní grytigr přes dívadlo.

*

Pozn.: Hra německého dramatika, Adolfa Wilbrandta, „Dcera pana Fabricia“ (napsaná r. 1883) uvedená byla na scénu Nár. div. v překladě Jakuba Arbesa a v režii Fr. Kolára po prvé 12. IX. 1889. Není z nejlepších dramat

Wilbrandtových; kritika vytýkala mu chtěnou sensačnost, úroveň kriminálních románů, na druhé straně přehnanou sentimentálnost. Wilbrandt napsal „Dceru pana Fabricia" pro slavného vídeňského tragéda Sonnenthala, jehož efektní roli trestance Fabricia zahrál v Praze Fr. Kolář s úspěchem. Jméno bývalé zpěvačky zní správně Salvetti. — Teatro Averino, o němž je v referátě zmínka, bylo dřevěné divadlo poblíž bývalé Koňské brány, které založil Ital Averino; pěstovaly se tam ponejvíce pantomimy a varietní program. Více o něm v Herrmannových vzpomínkách Před padesáti lety IV.

28.

DOPIS.

Psáno mněsíce řína 188devět.

Veleslauná redagce Švandi dudága Fpraze!

Velmi ste uspokojili Vaše čtenářové, žeste uvejřevnili, gryticki můj náhlet přes kus „Céra Barvíciusová“, keriš sem poslal do minutýho čísla Vašeho váženého žornálu. Nepmusím řícti, že jesdosti publiga, kerýmš nevihovuje referád ani f těch, ani f těch novinách; totiš ani od golegy zbalgónu pana Guffnera, aníš od golegi druhého, váženého pana Dogtora Gúda a třetí golega a recezent, pan dogtor fšech fagulit Zeleni, ještě ani svůj návzor o vjeci nepřednes, takže skutečně v těch okoličnostech očekává se znatelské posouzeni ode mně.

Dnes zasilám posouzení práce, keréš přichází sice dosti pozdě, afšak jelikoš se stala poněkudná chíba, muší bíti napravena.

Zástoj tejčí se drágického dramatu, nazvaného „MARIJÁNKA VÁLGOVÁ“ a zepsany jest od mladého, *jíš přet sedmi lety* nadaného snaživého začátečníka *Františka X. Svobody. (Římcká* cifra za křticím jménem František vizname-

návala bi u králů a monarchůch *desátý,* při tomto autorovi fšak znamená „Xaverius", nepsme ještě neměli deset takovýchto Svobodůch.)

Tato trategédie čili dráma dávalo se faréně Švandové na Smíchově a hnet pak po něm musila společnost odjeti do Brna — nejni mi povjedomo, zdáliš následkem toho provozováni.

Chtěl jsem podati průřis toho kusu, afšak se pojednou viskítl o tom náhlet fodpolednich *národních Listech,* sestavení od jistého pana *Ypsilona,* coš jest psedoným, jak se později visvětlí.

Mrzelo mně ihnet toto pojednání, předně žesem bil přethonění, zadruhé jsem viděl, že jest poněkut chibne a méněro znalecké, než mé referádi a hnet sem si mislel: *Dóvi, bude-li s tím pan František X. Svoboda spokojeni.*

Také že nebil, coš se zeznalo, gdyš bilo vejřevnosti podané nové číslo *České Tchálie,* vítečného časopisu pro a přes dívadlo, jejš vidává, nakládá a redegýruje pan *Jan Ladecký,* pověstni znalec a odborník v dramatických záležitostech, keriš často dává ordinace i samému řediteli panu Šubrtovi i dramaturkovi panu Stroupežnickému, ofšem jen *písemně,* právje ve svém žornále.

F této české Tchálii podal pan Svoboda jakési memorantům čili polemigu přes Ypsilonovu grityku, dosti dlouhou, a jest mu hlauně velmi bolestné, že přes jeho divadelni primici nepsal po-

jednáni *fagtickí divadelni grytígr* z Národních — (coš bi bila jakási legalízace) — nýbrš jen jakísi provizórni grytýgr, coš *pan Svoboda nepřijímá.*

Téš jest můj náhlet, abi se do dívadla neplet, gdo mu nerozumí, a bi přenechal nám starím osvěčeným silám tuto rubrigu. Příkladně já sem hrál dívadlo s padesáti dřevěnýma panákama, tedy vistačím téš i na pana Svobodu.

Tojsou příčiny, proč semse se svím referádem opozdil afšak nýni tuto chibu hodlám ponapraviti, gdyš si pan Svoboda požaduje přes sebe fagtického znalce.

Afšak musím podotejčit vejslovně, že tentográde do tohoto čísla Vašeho žornálu nebudu mocti provésti náhlet skrze *Marijánku Válgovu*" ot onoho mladíka Fr. Xaviéra Svobody, jak řečeno, *jíš přetsedmi roky nadaného* o čemš podal správu ve své pole míze, nepse se stalo něco neočekávaného.

Vinašel se totíšto jeden příznivec a mezenáš *keriš mně povzbudil, zdáliš bich nechtěl s ním a na jeho outraty nahlídnouti světovou vístavu pařízkou!* (Podotejkám skrze všecko nedorozumnění, že to však nebil *„Svatobor"*, nepjesto spolek opatrni a nemá peníze proto, abi je flámofské spisovatele československé po svjetě promazali. Těško se sbírají a gdo nechce, nemusí spisovatelem bít. Jsou užitečnější řemesla na světě a „Svatobor" nejni ot toho, abi potporoval

lechkomislnost skaženích študentů, keré bi na cizé outraty chtěli dělat runtrajzi po Efropě.)

Toto vibídnutí bilo pro mně velmy potěšitelné, nepse skutečně nepamatují, zdáliš sem uš negdi f Paříži bil nepne.

Bilo mně řečíno, abich si na cestu vizvedl ot domofské opce pas a nejmíně dva pári punčoch, teš i nějaké dobré kalhoty, vůbec něco pro zahřáti, nep jest doba pokročilá. Bil jsem tak laskaf, žesem si vypučil kufr, coš vikonal mladý můj golega pan Slukof, majíc takovou roztahovací pakáž na řemeny, vložil sem do toho svůj nečezer, hlauně mídlo a břitvu, a 16ho mněsíce řína odebral jsem se se svím mezenášem na nádraží Františka Josefa dráhi. Deku na cestu pučil mě souset fiagr, nep má pár zánovních a jednu nepotřebuje, poněváč mu náruční kůň pošel následkem rozličných chorop při svém zaměstnání.

S této příčiny odjíždím a doufám, že se cestou nestane nepříležitost. Sem velmi choulostivi na sráški vlaků — k vůli mě nebudou muset pospíchat.

Jsem velmi rát, že uhlídám jiné zemně a jiné národové, snat přes ně i něco podám. Jestřetí zvonění muším ukončit

zúctou

Vavřinec Lebeda

odaný fagtický grytýgr přes dívadlo, téš i cestovatel na světovou vístavu do konce tohoto mněsíce. *Poškryptům;* Jest mně jedna obava, zdáliš

mně bude f Paříži porozumněno, nepsem nejsem pevny ve francině, kerou řeč neznám. Radil mě souset fiágrista, abich dělal ve francouské zemi *němího,* coš je dobré ponaučení. Ofšem bi bilo dobré, gdybi byli němé i francouzové, s kerými se setkám. Těším se velice na dramatýgra Sardula, bude-li doma, téš i na prezidenta re pudlíky Kandrta, keriš miluje Čechové.

Jsem zuctou víše řečeny

V. L.

*

Pozn.: Drama F. X. Svobody „Márinka Válkova", první provozované dílo tohoto autora, objevilo se na scéně Švandova letního divadla na Smíchově téhož roku, kdy bylo napsáno, 1889, 14. září. Za Národní listy přítomen byl premiéře a napsal také referát místo činoherního kritika J. Kuffnera Ignát Herrmann, známý šifrou Y (Ypsilon). S jeho referátem, uveřejněným ve večerníku Národních listů 21. IX., nebyl Svoboda spokojen a reagoval naň dlouhým článkem v divadelním časopise „Česká Thalie", vydávaném Janem Ladeckým; autor hry cítil se uražen tím, že k jeho premiéře nepřišel Kuffner, nýbrž Herrmann. Byla z toho malá pražská divadelní aféra. Na článek Svobodův neodpověděl již Herrmann-Ypsilon, nýbrž Herrmann-Lebeda, který ovšem měl smíšky na své straně. Později se oba literáti zase smířili a zůstali dobrými přáteli.

29.

PŮVODNÍ DOPIS Z PAŘÍŽE.

F Paříži dne 1. lístopádu roku 188devět!

Slauná redagce Švandi Dudáká ſ Praze!

Ježíš Marjá, slauná redagce a milé pánové, jest Paříš krásné mněsto polohou i národem, téš vístaunosti svích budof! Sem celí fudivení tagořka spitomněli, nepnejni kuvěření, žesem se fagticky nastará kolena dostal tak daleko předně ot Prahi, zadruhé zahranice, zatřetí do nejvzdělanějšího národu, keriš jaksi poskituje enteligenci celímu svjetu a nigde nade mnou nebilo pozastavení ač semse toho obával.

Cestu vzali sme s Prahi derektně z nádraží Františka Jozefa na Benešof, pak na Tábor a Budějice, gdešto se štreky rozcházejí. Jedna bére potah na Vídeň, druhá jede na Linec do Rakous, dále na Salcpurk, Inšpurk — tou sme se dali mi. Cesta vede Tyrolama, země dosti hornatá, dobré lidé, téš dosti dobytka. Tady končí rakouská železnice ve mněstě Buxu, gdešto nás převzali gonduktóři švejcarské vlády, téš je zde celní ouřat čili agcís, gdiby se vezlo něco zapověženého. Na pašerové je velká pokuta. Bilo mně

řečíno uš f Praze, že se musí fšecko okázat, co se veze sebou. Bich neměl mrzutosti s cizozemským ouřadnictvem, vipakoval sem s kufru fšecko na pult, totíš košile, punčochi, šálu na krk, šláchšuchy, župan, kartáček na zuby a pamádu na vlasi, téš i modré kapesní šátky a jiné necezéry.

Muší se řícti, že švejcarské hodnostáři sou dosti zdvořilé čili frajndlich, jakse unás říká. Ouředlník se mně na to kouk, usmíval se a řekl německím jazikem: „Sinn so gút, panks vídr ajn ábr švint!“ Českí: „Soutak dobrej, zapakujou sito zasejc, ale honem!“

Mislel sem, že mně bude také šacovat, coš se fšak nestalo, a gdyš sem otcházel z akcízu, majíc na kufru (od golegi Slukofa) kolečko křídou, řekl švícarský financvach ke svému golegovi:

„Is ajn nóble herr, hat šéne regviziten!“ Českí: „Je to ňáký nóbl pán, má krásný rek vizity.“ Coš mně velmi lichotilo, nep bi bilo dobré, abi českí nárot elegantně vistupoval f cizích zemích.

Ze štace Buxu jeli sme poněkut na pravo do hlavního mněsta Curyku, gdeš se jede dlouho kolem vody, aš sem takořka dostával mořckou nemoc.

F této zemi jest národním povoláním fabrigace švajckého síra, nep se krávi a kozi mohou pást na alpách, gdeš je zdravé povětří a hlavní

potrava dobitka *alpské růže,* jak mně bilo řečíno, následkem čehoš ofšem může bíti dobré mlíko, téš i sír.

Z mněsta Curygu vzali sme derekci na mněsto Baziáš, gdeš jak známo bil sjest kněšstva afšak sme to jíš zmeškali pro pokročilou dobu, gongres bil rozejitý domů. F tomto mněstě sme nocovali, nepmálo kerá gonštituce lidská vidrží cestu do Paříže vjednom kuse. Druhí den zaplatíce hotel a snídaní odebrali sme se opět na nádraží. Podotknouti muším, že v zemi švícarské jíš neplatí peníze rakouské, nýbrš franki. Frang opsahuje asi padesát grejcarů, má sto centimetrů, jeden centimetr platí půl grejcaru.

Z Baziáše jak sme vijeli, poprve šla na mně smrtelná úskost, nep gonduktéři mluví vesměs řečí francouskou, coš se u nás málo najde. Řeč jest sice dosti jednoduchá, afšak nesrozumitelná pro toho, gdo ji neumí, u mně bil ten pát. Slyší se stále „keske sekse, sasa komsa", coš má na Čecha těški oučinek. Seděl sem tíše f koutku, abi se mně gonduktór nepovšíml. Měl sem sice návot od několika přátel s Prahi na francouskou výslovnost, příkladně bonžúr, mosije vuj vuj, mer sí, laba a voála, afšak se mně tato gonverzace v žádném pádě nehodila. Musí se nechat, že je francouskí nárot zdvořilý. Každému člověku se řekne několikrát za hodinu „silvuplé", coš znamená asi jako české „vašnosti".

Několik štací za Baziášem se přešloupnou

francouské hranice, coš fšak nigdo nepozoruje, gdybi tu zas nebyli financvaši. Viděl jsem že jest jakýsi humbuk na mapách, gde sou hranice namalované. Fagticky tu *žádné* hranice nejsou a jest ku podivu, že se jedna zem zdruhou nepoplete.

Zapomněl sem podotejčit, vážené pánové, žesem stále jel ve vagonech druhé třídy, coš sem nemohl činit, dokuť sembil fagtivitě jako ředitel s padesáti dřevěnýma agtéroma, gdešto sem nejčastějc jel po fůře anep s formanem. Slauná redagce! Jesto pohodlí a pozná se nóbl živobití. Bich bil jel na tento spůsop třeba do Ameriky!

Jeli sme celi den, od rána osmé hodiny do večera do šeste, na štaci Vezoulu jsme brali obět, francouským dialektem zvaní *dežerné čili tábl dór*. Cesta do Paříže vede dvanácti tuneloma, k šesté hodině ukazovalo se na horicontu hromadu světel, za chvíli bylo oláno *„Parýs!“* a mi vilezli z vagónu celé tumpachové.

Tuto muším zatím skončit, velectěné pánové, nepse mně zmáhá velké rosčilení, gdyš mám popisovat Paříž svjetové mněsto. Toho lidu, té elektriky, rámusu a řvaní — skutečně na to není člověk zviklí. Co se tejčí svjetové vístavy, natom fagticky zůstává rozum stát. F centrum stojí vysoká věš, zvaná Fejfarová — snat o ní máte povjedomost. Co sem viděl, zažil a skusil, hodlám pojednat do budoucného čísla Vašeho váženého žornálu.

S té příčiny též nemohu dokončit grytické pojednání o *„Marjánce Válkové“*, zepsané ot pana Františka X. Svobodi, mladíka jíš přet sedmi roky talentovaného, jak jest f české literadúře známo. Zde f Paříži je tento kus neznámí a nedává se. Možná pozdějc.

Esli biste mně mohli poslat něco agonto, velmi bi mně těšilo, nep francouské peníze nejsou trvanlivé.

Jsem zúctou oddaný

grytický spisovatel a cestovatel na svjetovou vístavu

Vavřinec Lebeda.

30.

PŘES PAŘÍŠ.

Velectěné pánové a dámi!

Vlastně etigeta žádá naopak!

Bil jsem vizvaní slaunou Dlouhou společností, keráš reskírovala tuto dnešní agademii, bich podal jakousi přednášku přes Paříš, neboť vzdělanost kráčí neodolatelným krokem dále.

Ježíš Marjá, milé pánové, nenadál jsem se, že ve svém pokročilém živobití vůbec, zvláště fšak na své staré kolena spatřím svjetovou vístavu a francouskou zem fšeobecně.

Bilo mně sic porazíno, abych se obrátil na Svotobor spolek, založený pro spisovatelcké nesnáze. Žádost je bes kolku, podal sem to. Samo sebou se virozumívá, že sem nic nedostal. Gdybi mněli každému dát, brzi bi se peníze rosflámovali. Bilo tam jedengráde vijádřeno, že se nesmí spisovatelcká lechkomislnost potporovat; že téš pekařctví a uzenářství je dobré řemeslo.

Hledal sem tedi jako svého času černohorcký turista pan Holeček tak zvaného mezenáše, ačkolif tato rodina dávno vimřela. Nalezl jsem ho fosobě váženého redagtóra Švandy dudáka, keriš si na naši cestu způsobil vlastenecki dluch.

U policie ďali sme si vihotovit paspantr na cestu, golega Slukof půjčil mně gufr, keri jíš znal cestu neboť bil jedengrát fPaříži, (několik přátel doprovodilo nás na nádraží) a s touto pakáži vidali jsme se na cestu.

Neš sme vijeli, bil jsem f Praze poučení, že ve Francii příkladně fšak vhlavním městě Paříži se mluví skoro fšeobecně francouski, coš jest věc nemilá. Ani ne tak pro ty, keré francouski mluvěj, jako spíšero pro ty, keré přes toto nářečí povjedomost nemají.

Měl sem sice dosti dobré zděláni za mladích let, afšak během času mnoho se zapomene, hlauně gdyš se fšecko neučilo. Bil jsem vefrančině dosti slabi s příčiny že se docela líší od našich obou zemckich jaziků. Bil mně fšak podaný atres chvalně známého profesora toho jazyka Luje Šmída Bouchesa, keriš má na frančinu závot. Vzal jsem k němu cestu ale nebil doma, nepsám jel téš na vístavu zdokonalit se ve francouskích zástojích. Dal mně fšak spis a téš návot, jak možno se naučit za čtyryadvacet hodin zručně francouski: gdyš se totíš zakaždou hodinu naučí štyryadvacátý díl té řeči, coš se vlastně samo vyrozumívá.

Poněváč párem lepší táhnou spolčil jsem se s jiným znatelem frančiny, doktorantem Glumparem, nadaným a solidním mladíkem, a brali sme pak *spolu* hodiny, nepsme takořka krajané z Hrace Králové, mněsta vzdělaného.

Poznal jsem při tom, že máme fagticky oba stejné vschopnosti a jazyk šel nám dobře odruki.

Za krátki čas ponavrhl mně mladý přítel Glumpar, že mám povjedomost dost velkou, načež jsem si vzal rundrajs. Totíš je známo, že se jede jednou stranou tam, druhou stranou zase naspět do Prahi. Fuhrách nazývá se tento systém Ozontarif. Pan Guezink od dívadla dal mně několik regomendaci na známé osobnosti politické a civilní f Paříži bich se na ně v případu potřebnosti obrátil. Bohužel, s těmato osobnostma jsem nemohl mluvit, nep většinou bili pochované. Příkladně Týres, Gambetta, admirál Bazaine, starý Žerevejl, téš Napoleon třetí. F Praze jsme o tom povjedomost neměli.

(Po tomto úvozu sem si poněkut odychl, nepse páni posluchači téš i dámi smáli, coš mně těšilo, že jsou s přednáškou spokojené. Nemůže říci každy. Gdyš bilo ticho, podal sem dále popis cesty, jak jsme ji vzali na Paříš, coš jsem podrobně vipsal jíš ve svém posledním dopise — téš daném na vejřevnost — následkem čehoš tuto vinechávám. Gdyš sem se s přednáškou svou dostal aš do Paříže, pokračoval jsem dále následouně:)

Pánové a dámi! Paříš! Gdo tam nebil, jakživ to neviděl! Já mám skušenost přes mněsta, já viděl Chrudím, Pardubice, Rajchumberk, Nechanice, f Praze máme Vinohradi a Žiškof, teď sme spojené s Holešovicemi, ale gdiš se to

fšecko sesumíruje, pánové, *Paříš to nejni*. Pánové, co je tady cesta od kameného mostu k nuselckým schodům, tomu se f Paříži říká: *za rohem*. Příkladně je tam dům nazvaní Palé rojál — ten by se nevešel na dvoreček do Platejzu. Pánové, je tam jakési muzeum Lúbr — chodili jsme po něm tři dní, ale ke vratům na druhé straně sme se nedostali.

Ofšem pánové, se staubou tohoto ohromného mněsta bilo započato jíš v minulém století za času veliké revoluce, která ftom ohledu mnoho dobrého vikonala, dokončená pak bila Paříž v roce jednasedumdesátém komunou, keráš založila Tulerie a postavila pro okrasu vándomcký sloup, keriš má místo báně Napoleona třetího, velikého dobrodince národa. Téš sem f Paříži viděl, ačkolif je sloup dosti visoki. Kasírem je v něm starý invalit z napoleonskich válek, keriš velmi vlídně bére spropitné.

Ve francouské monarchii, pánové, vládne teď republiga, nep králové byli vihnané a jde to bez nich také. Na místě krále mají tam prezidenta Kandrta — není fšak žádné příbuzenstvo s naším milovaným náměstkem.

Francouská vířečnost, vážená společnost, konala mně poněkut optíže a nemohl sem se s nikým dorozuměti, ačkolif sem měl ponaučení starého přítele a znalce profezóra Lujz Šmída Bouchesa (druhé jméno jest francouzského původu, nepjest rozen f Paříži hlauním mněstě) téš i ví-

bornou brožúru metchódu „Návot pro uši", skeréš semse po celý rundrajs ve vagóně učil zahraničnou francouskou gonvrzaci naspaměť. Byli to hlauně zástoje následouní:

Gdo zvoní? — Gdo nemá šauli špinavou? — Co prohlíží lakomec? — Koho neprohlíží Róbert? — Gdo přináší stůl? — Gdo má malou niť? — Gdo má punčochu špinavou? — Má nemocný salát? — Nepřináší přítel malou dýmku? — Gdo obdivuje stůl vzácní? — Mluví umělec slovansky? — Gdo nemá punčochi? — Má nemocná mísu? — Má hrdina šavli vzácnou? — Gdo se nedívá na malý strom? — Nemluví lakomec? — Přináší ojín mýsu špinavou? — Nemá umělec knihu smutnou? — Přítelkině má punčochi špinavé! — Umělec prohlíží strom. — Vojtěch neklepá. — Umnělec prohlíží knihu slovanckou. — Slovan má knihu smutnou. — Umnělec neprohlíží postel. — Nemocný mluví slovancky. — Marie dává fortepijáno do almari...

Afšak na tyto vjeci, pánové, se mně f Paříži nikdo neptal, tak že sem bil v náramných rozpacích.

Pánové, esli mně Paříš sama sebou ohromila, bil sem teprf celi prič, gdyš sem poprve bil uvedeny dvěma víboroma do vístavi tak zvané svjetové. Pánové, mi máme v Praze krásné vjeci. Máme tu noví bazar, máme na Mikuláše trch, máme fidlovačku a štrozók, Národní slavnosti na

císařské louce a morafcké vyšívání, máme funusy s ostrostřelcoma, afšak svjetová vístava paříšcká je *dvakrát taková*. Co se vidí tam, pánové, za málo peněs, neuhlídáme nigde jinde ani zadarmo. Příkladně tam postavil jistý francouski architégr jménem Fejfal věš — podle modelu pana ředitele Tchomajera s parku — to je golosální kandelábr. Jede se ve zvláštním eletrickém vagónu nahóru, jede se vevagoně dolů. Pěšky bi tam člověk neviles, neboť z druhého patra do třetího vůbec pěšky nepouštěli. Téš naše vlastenecká víroba bila na vístavě zašloupnuta, totíš víborným a parátem pro krotitele zvířat v menažérijích odpana Pacofckého na patent. F tomto aparátu, gdo ho nasebe oblíkne, nemůže bít sežrani od žádné potvori, nepse ji udělá nanic připouhém pohledu. — Bila dlouhá porada ve správni radě vístavi, zdáliš má tento aparát dostat první prémii stotisíc franků za nejužitečnější vjec. Esli se nemejlím, tak ji pan Pacofcki nedostal, nepnení francouské národnosti.

Jest nemožno, bich probral celou vístavu, vážené pánové. Podám o tom později vícero do vejřevnosti.

Vemu-li Paříš průřizem, velectěné pánové, oučinkovala na mně velmi golosálně. Téš se mi líbili v průřizu Pařížané a hlauně Paříženki. Chodí tam vícero dám ve škvostných dualetách po ulicích a bulavartech, a ty sou velmi přívětivé. Žádná mně neznala, ale hned mně pozdravili a

začali mluvit a zvali mně na tabldór do restaurace. Vihověl jsem jednou jedné a přijal pozvání, ale pak sem virozuměl, že když taková dáma pozve na deženné nebo zupér, muš íto pozvaný zaplatit. Tato manýra nebila mně milá, nep stála půldeváta frangů. Bilo mně teprf pozdějc visvětlíno, že takovéto přívětivé dámi mají delegátní zámněry na mušské.

Zdvořilost, vážená společnost, je f Paříži vůbec veliká. Člověku se porát říká *„silvuplé“*, což viznamenává asi jako naše české *„vašnosti“*.

Štyry neděle mně uplinuli jako nic a bil jsem rát, že sem měl v zavazadle retúrku, nep už bich si ji nebil moch koupit. Následkem toho ve smutných pocitech sem se rozloučil s ocofským přítelem Makofckým, keri mně půjčil na drošku k nádraží a průřizem cesty zepsal jsem jistou báseň, v keréš sem vijádřil své elysejské pocity. Gdyš tuto báseň čtu, je mně nad ní do pláče, afšak se od ní nemohu otrhnout. Jest vipracovaná následovně:

Přes Paříš.

Ach Paříž, Paříž, Paříž tříbropěná!
ti krásné staré francouské to mněsto!
žes mezi mněsty zrouna vivolená
tak psal již Vyktor Húgo a téš pravda jesto!

Ach krásná Zegvano — co lodi máš a plaubi
co ulic stojí kolem též i placů moc,

tvé slauné kosteli a vůbec velké staubi
v někerich elektrika hoří celou noc!

Ach nárot francouski jak chvalitebná ráce
muži i ženy sou tu samé rázné lidé.
Zástoje revoluční jsou čistě francouská práce
ach na ten nárot ať si někdo příde!

Ach pomníki tvé, krásné mněsto Paříš,
A těch skutečně je apart víroba.
Se může říct, f té příčině že zářiš
a ulic, rynků je to ozdoba!

Jak k staré příbuzné jsem přijel k tobě s chutí
sou tomu skoro celé čtyri neděle,
fšak déle nelze bíti, okoličnosti nutí
já musím do Prahi spět, ofšem ne vesele.

Hleděj jsem na tě s kopce Monomartu
a litoval, že muším opustit tvé šranki.
Ach s bohem, rezedence Bonepartů
já muším prič, nep nemám žádné franki.

Jsem nucen pomněroma, bich odešel prič
ach Paříš krásné, téš i velké mněsto.
Jest kufr spakovaní, fijágristůf práská bič
mně fočích slzi pálí — fšak nemluvme jíš přesto!

*

Pozn.: Na světovou výstavu pařížskou r. 1889 vypravil se Ig. Herrmann i jako

Vavřinec Lebeda. Výstavní zkušenosti tohoto starého „krytýgra" oceněny byly v Praze nejprve stolní společností „Dlouhý stůl", kteráž požádala Herrmanna, tou dobou svého člena, aby jí „Lebeda" přednesl něco „přes Paříž". Společnost „Dlouhý stůl" scházela se v restauraci Choděrově na tehdejší třídě Ferdinandově (nyní Národní) v letech osmdesátých a ještě i devadesátých k družné zábavě i k pohovorům o věcech aktuálních a patřila k ní řada významných osobností.

K Lebedově přednášce připojená báseň „Přes Paříš" je zajímavou ukázkou Lebedovy pohotovosti veršovecké.

31.

GONDOKTÉR
čili
KAPESNÍ PRŮVOTCE

vístavou pařízkou

tak zvanou svjetovou,

keréhoš s velikím namahánim a drahou skušenosti pracně vihotovil vlastnoruční svědek

Vavřinec Lebeda,

bívalí ředitel spadesáti dřevenýma agtéroma nýni gritický spisovatel přes dívadlo živé, eventunel též očitý cestovatel do Paříže.

Malé slovo vážením čtenářům obojího pohlaví!

Bilo o mně rozhlášené po mněstě Praze, žesem se vinatrefil též na pařízké vístavě tak zvané svjet ové, coš se zakládalo na fskutečnosti, nepsem bil vislaní chvalně známím homo ristickím žornálem „Švandou dudágem“ do vzdálené francouské říše za tou příčinou, bich schlédl, zdáliš svjetová vístava fskutečně pozůstává. Nepse vinachází vnovinách mnoho udáni lživích tagořka neprafdivích, následkem čehoš semse do Paříže vidal a fagticki aš tam bil dovezení solidným ředitelctvem železnice. Přes tyto své vzdálené sku-

šenosti podal sem pozdější dobou, gdyš semse následkem retúrki dostal opět do Prahi, přednášku nejdříf vejřevnou, načeš bil téš referát mé vipracovanosti vytištěný.

Okoličnost, že orginální paříšská vístava svjetová bila dosti nafštívena lidem fšeho druhu, bila příčinou, že pověstní a zasloužení Zábauní víbor Mněšťancké besedi praské se othodlal, bi uspořádal *druhé opravené vidáni* vístavi svjetové. Nemáme sice v národnosti české slauného stavitele *Fejfala,* afšak jest jeden iný znalec vědi inžinýrcké totiš pan Vendelín Urbánek, keriš vístavu naulastní oči viděl a téš francouski jazik poněkut fpovědomosti má. Ktomuto znalci přišloupnuli téš jiné mužové cvičené, jakích je u nás chvalabohu dosti a ty fpotu tváře a svinalože-ním fší znalosti a velkého gvantumu píva plzenckého zesumírovali svjetovou vístavu, může se říctí velmi pěknou. Velká zásluha přináleží ofšem umělecké gonštrukci pana Duchoslava, keriš vzal postavení vístavi na agort, téš horlivému spoluoučinku pana egzelence Friedberga Mírohorckého, znatele zástojů ojenskích i v malbě povjedomého.

Bilo fšak potřeba téš nějakého spolehlivého rátce čili tollmenčra pro nafštěvovatelé vístavi. Předně je zástoj velikí a mnoho věci kvidění. fčemš muší bít systém. Zadruhé se frančina dosti znatelně líší ot češtiny, nep francouzi nejsou Slovanové. Sté příčiny bil sem požádaní, bich

podobnou šty lízací zestavil. Bilo zepsáno mnoho „průvotců“ vístavou, afšak jsou chibné a tato svjetová vístava vipadá zcela jináč; *jsou zde vjeci keréš ſ Paříži nebili a zase tam scházeli mnohé, keréš ſtéto vístavje vinacházíme.* Ot francouské vístavi uplinulo totíš vícero času, následkem čehoš vjeda neodolatelně dále kráčí.

Bilo nutné tyto věci podotejčit, aby se zástoji virozumělo. Vzděláni jest vůbec potřebné a gde nejni, je ho nedostatek.

Fpraze, na Hromnice roku 1800devadesát.

Vavřinec Lebeda.

Úvot hysterickí, geografickí a ſšeobecny.

Paříš má pěkné a oůrodné okolí, keréš se ſšeobecně nazívá *zemně francouská* a téš potím názvem vmapách jest zanešená. Obivatelstva jest vícero milijonůch obojího pohlaví, tak že je o budoucnost postaráno. Řeč mluví se skoro ſšeobecně frančina, nejen civilisti aletéš vojsko od jenerála dolů aš ke gadetům.

Následkem toho je s nima dosti těšké porozumění, hlauně gdyš nebyla řeč zmládí učená. Ústaf na frančinu má fpraze profezór Lujs Šmíd Bouches, též jiné učenci. Národní kroj francouskí jest modrý kabát a červené kalhoty, coš nosí ojsko ſšeobecně. Gdyš je bláto, vemou se bílé kamaše. Na jedné straně francouské zemně jest

móře, tak zvaní *ocián*, na druhé ostatní Evropa. V zemi roste mnoho vína, téš si ho fšak vyrábějí vinárníci ze špiritusu. Peníze sou dvoje: stříbrné a zlaté. Měděné platí málo, bankofki jsou z papíru. Vláda se tam nazívá republiga nejvyší dištanc je prezident Garnort, keriš vždycki za sedum let příde do penze. F uměni i vřemeslech sou Francouzové pověstné, afšak nejprvnější špecialita jsou svjetové vístavi. Přes tuto je pojednání nížero.

Svjetová vístava Mněšťanské besedi prašské.

Gdo jede na vístavu, jest záhodné, bi se dobře oblekl. Nemůže se vědět, jak dlouho se tam zdrží a noc je tejť poněkut chladná. Děti pod deset roků zůstanou doma fposteli. Za příčinou domácí svornosti je záhodné, bi ženaté lidé přijeli s manželkami eventunel s mladými cérami, coš fšak o starých mládencích neplatí. Je-li fijágr zaplacení, stačí na outratu ve vístavě desítka. Téš je dobrí klíč odomu, gdoho má, nepněkeré domovnici mají tvrdé spaní.

Příjest. Jako vždi je i letos příjest do vístavy zulice Vladislafské, zdruhé strani policajt nepouští.

Fstup. Fšloupnuvše do domu sme na nádraží Františka Josefa dráhi. Portýr dělá uctiví gompliment, kasíři sou zdvořilé, coš jest neobičejné a každého cestujícího mile přegvapí. Je

po třetím zvoněni, gasa je zavřená rounou cestou jede se po schodech nahorů. První třída je u zdi, druhá u zábradlí přes keréš se neračte nahýbati bi nikdo nespadl nep telegrafické dráti nestrhal. Stalo se na železnicích mnoho neštěstí.

Štraspurské nádraží je fdruhém potschodí. Kolem dokola samí francous, náramní hluk, kadroba plná kožichů a viklérů. Račte tu odložiti pakáš, totíš vrchní šactvo, nep ve vístavě panuje příjemný temperament. Je známo, že má Paříš mírnější glíma.

U dveří do *přet síně* je bouda plná vístavních víborů, keréš odebírají fšlupenky. Gdo jí zapomněl doma, může si koupit novou, pokut zásoba stačí.

Jsme f *přecíni*. Nejni to fšak přecíň Mněšťanské besedi, nýbrš paříšské vístavi. Zde jezdí v jednom kuse minijaturální železnice francouského inžinýra *Dokoupila*. Zde se muší dát pozor na nohi a na klobouki pro blízkost stromů — jsou přes to nalepené plagáti. F této partii jest peršpektýva na ústav francouských invalidů s kostelem, gde jest rodinná hropka císaře Napoleona Boneparta. Tento slauný monarcha učinil velmi pragtičný vináles, totíš *Napolinodóry,* penís keriš platí takořka desítku. (Těchto mincí mám znační nedostatek.) Upozorňuji se cestující, bi si pořšimli slíčné dífky, keráš f této logalitě prodává upomínky na Paříš a vistavu. Mluví téš česki. Jeto za pakatel a děti doma budou mít radost.

Jdeme dále a fstoupíme do velikého logálu. Jindy je to sál mněšťanské besedi, pro dnešek se to nazívá *Marešovo póle*. Proti fchodu vipíná se do oblak pověstná věš inžinýra *Fejfala*.

Visokí, velebný zástoj, fšecko ze železa a litiny. Do sálu vešlo se bohužel jen půldruhého potschodí, třetí mušilo být postaveno na střechu besedi, nep správní víbor nedovolil probourat strop. Skrze klenbu této věže jest viděti dále, na druhí břech řeki Zégvany gde stojí palác *Tragadúr,* pocházející s poslední vístavi otroku 1878. (Jindy na tom místě hraje gapela Nováčková.) Co svítí na věži, je eletrikka sprvní ruki od Křižíka.

Koukněme se na obě strany *pole Marešova*. Tu vistavěl mistr Duchoslaf 2 solidní paláce. Na levo je umístněn tak zvany *Pale de Bazár* coš viznamenává vlastně krásné uměni, totíš malíři, štugatéři, drakslíři. Strana protější (francouskím slovem *pedant)* přetstavuje logalitu umění *svobodných* (gdešto se zních neplatí daň) a ftomto jsou placírované fodografisti, malbi na porcelánu, tapety a vířezávání zlupenkou.

(Poznamenání: Do těchto búdof se dnes vejíti nemůže, nepjest pokročilá doba večerní a vistavovatelé mají uš složíno.)

Gdiš stojíme proti *věži Fejfalové* a vezmeme obrat nazat, spatříme tak zvaní *„Centrumdóm“* zvelkolepou klenutou střechou, do keréš je zasazená figura *mírumilouného anděla*. Tako-

víto anděl jest herladická alagórie každého národa keriš poslední ojnu prohral a chce se revanžírovat.

Osvětlení Marešova pole provedené jest eletrickými lampami. Eletrikka jak známo virábí se *konskými silami*. Koně droškářů a fijágristů nejsou k tomu schopné.

Dnes, dne 8. února 1800 devadesát jest na Marešovém poli velmi zajímavá vístava. Jsou tu schromážděné moudré, rozšafné matki, rostomilé mladé, milovánihodné panički, afšak nejvěčí pozornost zbuzují mladé něžné dífky znejlepčích praskích rodin. Někeré jsou černovlasé, někeré blont, fšecky mají krásné hluboké oči, tak zvané obrazi duše. Mí staré lidé pohlížíme se závisti na mladé pánové, kerimš je dovoleno, bi se kolem těchto něžních zjevení dífčích otáčeli. — Dále je zde téš vístava tanečníků, znichš někeré umějí tancovat dobře, jiné špatně.

Jděme dále. *Na pravo* ot „Fejfalky" jest vchot do další logality, gdeš vnormálnich pomněrech stávají piliáry pro členové. Pro dnešek jsou tyto hrací stroje odstraněné a logál upravení jest jako elegantní paříšská cukrárna, gde je etablírovaní mistr Goracca jak jest viditelné s protogolírované firmi nat fchodem. F českém překladě nazívá se tento francouskí cukrář *Nemanský*. F tomto etablízementu mohou si unavené hosté otpočinouti. Jídelní lístek pana Ne-

manskiho opsahuje apsint, sorbet, grenadýru, vanilku, grémrole, polejvané atd.

S tohoto závodu jest fstup do dámckého dualetu. Jsou tanečníci, keré šlapou na šlepi a garnýri, následkem čeho jsou v dualetě špendlíky, nítě a jehli.

Otočíme-li se na pravo, dostanem se do reštaurance *Duvalové*. (Jindy sedají tu bratři Chválové, Šámal, Vendelín Urbánek a jiné páni hrajíce taroki, maxla, ferbla. Mlačí lidé se u nich fuměni tomto vzdělávají za malý poplatek.) Že sme na francouské půdě, je viditelné z plagátů, zepsaných f cizozemcké řeči.

Ze *závodu Duvalového* rounou cestou vijdeme opět na nádraži štraspurské a zeptáme se francouského policajta, gde je *levá* strana, kerouš fstoupíme do zábauné místnosti nazvané *Folizé Bergheer*. (Kvůli omilu se podotejká, že to je bívalí *malí sál* Besedi.)

Tento Bergheer nejni onen majitel dívadla se strašidlami, keréš stávalo vždi na Senovážném náměstí f Praze. Jest podnik se živími osobnostmi, keréš tancují, spívají, deglamírují a vůbec visokou mimigu provozuji. Program věci, keréš budou podané, připojen jest vzadu této užitečné kníhy.

Paříšské dívadlo Bergheerovo jest velmi solidní závot. Bívá tam mnoho mladých dívek, keréš přicházejí bes gardedám a jsou milé a přivětivé zláště k cizincům, gdiš pozorují, že jim

nejde francina odruki a podají ošem visvětlení. Mně se ty dífky velmi smáli, coš mně těšilo.

Levé dvéře z Folizé Bergheera vedou do závodu krajana *Makofckého,* gdeš se čepuje vlastenecké plzencké pívo. Bili mnohé krajané fPaříži, keré se z tohoto plzenckého logálu ani dovístavi nedostali. Může bít, že při dnešní Merendě mnohé páni pro samé plzencké téš Paříš neuvidí.

Druhé dvéře naproti Makofckému vedou do *Grantreštoránu Tisso,* gde se vitáčí pivo sfrancouskích *blazerijí,* coš viznamenává pivováry, fkterých fšak se většinou pivo nevaří.

Ve fšech těchto místnostech je fšude samí plagát, samá anonce, pozvání k nafštěvě divadel, špektáglů, vístaf, dostihů a tomu podobné vícero. Gdobi to chtěl do rána fšecko zběhat, rostrhal bi se. Proto také mislím, že většina cestujících zůstane vůbec jenom ftéto svjetové vístavě.

Vraťme se opět do přecíně, kudi jezdí železnice inžinýra Dokoupila a otuď levou stranou fstoupíme do odělení, gde je znázorněn *„Vívin lických příbitků“*. Je to kus gulturní historie, kerak člověk od narození svjeta zdokonaluje své obidlí a kamaš to může přivect. Velmi poučné. Naproti tomu je *„Babilon elementár“,* totíš vístava látek výživných: víno francouské a španělcké, goňák, ligéry a jiné potraviny; ftomto babilóně semse zdržoval nejradč, neptam stále

dávali rozličné ty víropki okoušet. Musí se říci, že jsou francouzové nárot velmi zdvořilí. Samé *silvuplé a vulevú* — a při tom nalejvaj víno. (V našich poměrech jsou ofšem tyto věci jenom namalované a vlastně je to *vchot do sklepa pana Stejskala.)*

To sou věci, vážené čtenáři, keréš budou vnaši mněšťanské vístavě svjetové k vidění. Člověk má co dělat, abi si fšechno pamatoval skereš přičiny je záhodné, aby si každi navšťěvovatel koupil nejmíň jeden egzempl tohoto cestopisného díla. Bédegr je také dobrá kníha, ale tyto ponaučení se tam nenajdou.

Fšloupněm ještě na okamžik na Marešovo pole, milé krajané, neš začne muzika, abichom se podivaly na někeré dethalie.

Malířskí vítvor hnet napravo u fchodu reprezentíruje šatnu čili kadrobu *Annamítů,* národu poněkut divokého. Fpaříži hráli tito národofci dívadlo, velmi krásné a bili hrdinové slyšet aš nadruhi konec vístavi.

Blížero Fejfalové věže jest jiný víkon malířský, keriš podává peršpektivu do ulice Kahírské. Ulice tato přivezená bila na vístavu derektně z Ejipta, coš bilo dosti soutratou spojené. Pan Duchoslaf bil bi jim dodal celou Gahíru na agort.

Ještě bude podotejčené slovo o životě na vístavě a f Paříži fšeobecně.

Roněvač se vižaduje, abi přišel na vístavu

každi f slušném zevnějšku, dělá hned na nádraží a dále v přetsíni ohromní rámus hejno prodavačů čepic, bi se dualeta doplnila. Jsou zde téš iné egzestence, totíš *průvodcové* čili *činčeróni* po vístavě, abi bil fkoukáni systém. Jiné křiklouni prodávají guplety a písně — ofšem nejsou od Viktorína Húgo aneb Deranžéra. Na jednom náměstí vístavi stojí turecké tuzemci, keré prodávají turecký met a mandoleti a řvou vjednom kuse: Bóno, bóno! Bóno, bóno! (Co neprodají, snědí.) Dělníci vmodrých blúzách, keréš slaví modrí pondělek, chodí po ulicích a spívají. Vidíme zde francouské policajti a anglické lordi, důstojníci ojanské a civilní hodnostáři. Ze známích osobnosti politickích viniká jeneral Bulangr, dále prezident Garnort. Možno, že příjde i podnkatel stavep Fejfal.

Strašné podiváni jest na *Balón kaput,* kerak ho šest lidí vitahuje do povětří. — Jinde vidíme prostonárodniho astronóma, keriš si bez ouřadního dovolení postavil na veřejné ulici peršpektýf a ukazuje ním kometu Venuši — Francouské brambori pečou se dole fkuchyni pana Stejskala.

Skrátka, milé čtenáři, život paříšcky fšeobecně a hlauně na vístavě jest velmi přijemný. — Zítra bude následkem toho vícero randevů mezi mladýma lidma, ačkolif dífki doma řeknou, že jdou do kostela anep na požehnáni. Rodiče nemohou bíti dost opatrné.

Gdo přišel na vístavu s penězma francous-

kími, budou mu zde proměněné, ačkolif i rakouské se berou.

Gdobi chtěl vístavu opustit ve dvě hodiny, učinil bi chibu, gdybi si objednal fijágra teprf na pátou. — Na vístavě ouřaduje se nejmíň do šesti hodin do rána, načeš bude uzavřena za přítomnosti prezidenta Garnorta, bude-li ještě fschopny.

Ohledně stravi na vístavě doporoučí se hlavně pívo a víno. K ránu ofšem mnohý navštěvovatel bude gonzumírovat sifony. Druhí den sou záhodné slanečki a znojemcké okurki — neboť podobná vístava svjetová velmi unavuje.

To jsou fcelku mé náhledi přes vístavu, kterouš jsem dosti svědomitě proskoumal a tuto je rezultát podaný. Každý bedliví čtenář pozná, že se můj „Kapesní průvotce" liší od jiných toho druhu spisů, afšak právě se nesmí přehlídnout, že tento „Průvotce" zepsany a tištěný bil pro *druhé vidání vístavi paříšské,* kerouš uspořádal *Víbor Kostymní Merendy dne 8. února roku 1800 devadesát.*

Pučný tento spis může bit upotřebený i viných okoličnostech života, příkladně gdo vůbec chce zeznati pomněri francouské. Pokut se tejčí programů, keréš bujf provozované budou nep nebudou, poukazuje se na dodatky této kníhi.

Zúctou oddaní

Vavřinec Lebeda.

*

Pozn.: Textu přednášky u Dlouhého stolu, uvedeného v kapitole předcházející, použil Lebeda i pro chystanou přednášku v sylvestrovské zábavě Měšťanské besedy pražské toho roku, k níž však nedošlo pro Herrmannovo onemocnění chřipkou. Zato byl pro maškarní merendu Měšťanské besedy, kterážto měla ráz světové výstavy pařížské a konala se 8. února 1890, sestaven Lebedou „Gond oktér, čili kapesní průvotce" po výstavě a vydán jako brožurka tiskem. Čtenář snadno uhodne, kde píše Lebeda o Martově poli, o Eiffelově věži, o paláci Trocadéro, o řece Sekvaně (Seině), o drobné železnici Decauvillově, o Follies Bergéres a pod.

32.

DORA.

Dátum neděle dne 19ho ledna nového roku 1800 devadesát.

Ctěná a téš zasloužená redagce „Švandí dudága“ homoristického poutníka ſ Praze.

Jest mi velice lýto, slauná redagce, že teprf dnes přicházím zgratulaci k Novému roku, kerého sme se dočkali. Jest na to pozdě, avšak téš za to nic nežádám. Jsem ubezpečeni, že i Ví smejšlíte nápodobně.

Bohužel slauná redagce jíš semse domníval, že moje grytická činost bude nauždi ohrnutá, nepsme se letošního roku dosud zánouního, *nedočkali* ve zdraví. Byli sme totíš tagořka jíš průřizem svátku vánočních přegvapené nepříjemnou chorobou, keráž pofstala gdesi na severním nordpólu, pokračovala stále nížero a nížero, aš fkročila do Prahi, ačkolif je zde dosti bedliví agcis, keriš do každého skrze bránu pocestného šťouchá. Onuno chorobnost fšak fpustil.

Bil sem míněni, že namně tato nejnovější pohroma nepříde, nepsem si ve svém životě dosti nemoci vystonal a vlastně mám častěji jakousi

grónickou darebnost, keráš mně na postel potahuje.

Avšak člověk mýni, pán bůch jmění. Bil sem zašáhnuty a dosti silně. Následkem toho odpuste slauná redagce, žesem dosud nemohl podati podrobni referád přes *„Márinku Wálgovou“*, zepsanou ot pana Františka Xaverisa Svobodi, mladíka nadějného a ničko jíš skoro půlosma roku nadaného, nepuplinuli heské měsíce, gdi to prohlásil s pomoci váženého redagtora „České Tchálie“ pana Ladeckého. (Jestéš dramatyk zepsavše vícero kusu, keréš se ku připravováni provozuji.) Néni fšak malá vjec podati přes řečení kus objektifní referád, abi s ním bil autor spokojení, následkem čehoš se na to délero připravují.

Musím se vrátiti k zahájené chorobě, slauná redagce. Jest mně známo, že téš medicínská vjeda pokračuje neuprositelně dále, následkem čehoš mislím bi bilo záhodné pohovořit přezisté zástoje, keréš se medicíny blížero dotejčí.

Slauná redagce! Téš i vážené čtenáři. Jesdostatečně známo, že nejsem ani doktor ani profesor kyrurgie, pře100 fšak člověk i mého žándru může míti povjedomost přes rozličné vjeci. Příkladně nýni je doba, pánové, gde se mnoho mluví přes pomněry zdravotní. Přes pomněry zdravotní, pánové, običejně se mluví gdyš jenemáme coš se vjedeckým slovem nazývá antológie a terapenteryje. Této vjedy je uš vícero svasků, vážená redagce, a dosut vichází f pokračo-

vání. Hlauně však máme ničkont na denim pořátku istou nemoc, kerou sme za mladých let neznali. Avšak vjeda medicínská, jak bilo řečíno, pokračuje neunavně dále, a ji máme k poděkování, že bila vynalíznutá nynější epidemonická choroba, nazvaná v jazyku zemckém *skřipka,* ménem latinckým však *imfurenca.* F chorobách je veliký rozdíl. Gdyš stůně člowěk jeden a nezavolá si na to doktora, *nejni vjec nebezpečná.* Nigdo o tom neví a téš se o tom nemluví. Nemocný umře, jest funus, a f takových okoličnostech má nemoc pravidelný průběch. Nejvýš se stane, když se na kořen nepřišlo za živa, že se neboštík deponýruje do patetického ústavu, kdeš je rozřezaný a ke spokojenosti familie se vinajde, nač vlastně zahynul.

Sou však případnosti, slauná redagce, že f tomhle domě onemocní člowěk, hned *vedle* zase jeden a do rána stůně celá ulice. Je-li ulice krátká, vážené pánové, není vjec nejhorší. Má-li však vícero numer po obouch stranách a *každé* je nemocné, dělá to ve vejřevnosti voko. Začnou se olati doktoři, kouří se jalofcem, apatykáři nestačí míchat a konečně, vážené pánové, dá se všecko do novin, Jak je nemoc v novinách, pánové, je zle! Pak je to tak zvaná epidomije a za dva dni stůně celé mě100. O štěstí může mluvit, gdo umřel dřív, neš přišel do novin.

Muším podotejčit, vážené pánové, že sem bil lonského roku na vístavě tak zvané svjetové

f Paříži a též sem o tom podal povjedomost v minulém čísle tohoto žornálu. Tenkráde neměl sem o tom dosud uvjedomělost, že zuří f Paříži zhoubná choroba a vrátil sem se chvála pánu bohu zdráf, ačkolif sem neměl vícero žádných peněs. Nemoc vipukla ve velkém závodě u města Paříže, tak zvaném Lúbru, nep je tam mnoho mušských a ženských obojího pohlaví. Visvětlilo se, že jesto starobílá infaulenca a ačkolif nebila pro Prahu objednaná, dostali jsme ji sem také a sice následkem novinářů, keréš nám ji ochotně přeložili do češtiny.

Obával sem se dosti, bich ji nedostal. Předně nejsem žádný parádník a nemuším fšechno mít, za druhé mám malý bit a neměl sem infurencu kam položit. Bilo mně porazíno, že je proti skřipce dobrý lék goňak. Šel sem k panu Ondráčkovi f Pedlové ulici a koupil sem si goňák. Nevím esli bil ten ligér silný anep slabí, afšak gdyš sem tři dni pil, dostal sem skřipku.

Vážené pánové, regmatízmus je pěkná gompletní nemoc, nepmám o něm povjedomost. Avšak skřipka, pánové, také nejni k zahození. Bil jsem na poradě u jednoho známého profezóra terapenterije, kerého sem potkal fovocné ulici, řkouc mu, že dostávám skřipku. Podíval se na mně, šáhl do kapsi a dal mně jedno čtyrgrejcarové guba pravíc: „Esli to přečkáte, bude vám dobře.“ Zapálil sem si tento přetpis, šel sem domu, ale neš sem guba vykouřil, váže-

né pánové, skřipka mně držela. Pak se visvětlilo, že sem guba neměl zapalovat a že bi se mně nebilo nic stalo.

Skřipky nemoci jsou následující synktóni, pánové. Předně neni člověku dobře. Za druhé, pánové, je mu náramně zle. Tento staf zhorší se druhého dne. Postel se propotí aš na prkýnka, peřina je jeden voheň, pivo nechutná, gysibelka stojí šestadvacet krejcarů. Čtyry fernacetýnové práški jsou za den pryč. Doktor zakáže jíst, coš je dosti zbytečné, neboť pacient stratí chuť jíš přet tím. Gdo může stonat s věčím nákladem, koupí si za třicet grejcaru migrénštift a maže si ním fysionomii na čele, nepoči jsou jako vidloubané. Ve spánkách to vrtá jako nebozes, f kičlích je člověk jako přetržený, záda jsou jak rozšlapané, nohi f kolenách ot sebe, břícho se propadá, přes prsa jako bi bili stažené řemeni, fústech je špatná chuť, nos stratí ventilaci, hlava je jako přesejpací hodiny. Na tanec neni ftej situaci pomišleni, téš se nechce do hospodi. Jeli po ruce silná rossafná žencká, neškodí namazání flujtem od pana Kvizdy. To je skřipka nemoc, gdyš se vidaří. Tento staf, vážená redagce, trvá podle gonštelace těla délero nep méněro. Já ležel jako Lazar ze staré Bible celích osum dní a pak mně nebilo dobře ještě týden, keriš sem strávil f posteli.

Nepřidá-li se ke skřipce nic agutního, je náděje na uzdravení a člověk jest regonvalescent.

F tomto momentě se fšak muší velmi preciozně držet, abi nebil recitatýf, coš je nebespečné.

Doktor, keriš mně léčil, bil velmi srdeční a humanitni pán. Gdyš mně žaludek začínal vařit, předepsal mně, bich jedl nějaké kuřátko se špargiem nep garifólem a zapil malé gvantum melnického vína anep téš bordó. Tato lidumilnost velmi mně těšila, nepmám fskutečně málogdi co lepšího nejsouc ftěch pomněrech. Afšak sem nejedl ani kuřátko ani špargl nep garifol, nep mi to pan doktor neposlal. Snat zapomněl. Mrzuté a bolestné mně bilo, že mně skřipka zašáhla ten den přet svatým Sylvestrem, tak žesem nemohl vihovět pozváni zábavnich víboru z Měšťanské besedi prašské, keréš mně žádali, bich schromážděným na Sylvestra podal přednášku přes Paříš; coš jest k politování, nepmohli bít hosté poněkut poučené v zeměpisu i geografii a v jiných národech.

Tato nemoc zachvátila vůbec mnoho lidí z lepších kruhu. Stonali na ni ministři skoro ve fšech kštátech, profezóři, žornalisté, umnělci, astronómi, téš spisovatele a grytýgři. Ovšem ministři a fabrikanti mohou stonat, nep mají dost goňáku. Hůře jest lidem, keré pracují pouze hlavou, příkladně literádi a spisovatelé, keréš jaksi pravidelně maji málo peněs i ve zdravém stavu. Gdo si z ních zvikl ve skřipce na goňák sem žádostif, jak bude tento návik dále potporovat, nemajíc na něj. F tomto pádě nastává fskutečně

citedlná mezera, kerouš bi mohl mnohí mecenáš s dobrou vůlí a několika flaškama viplnit. Prosím slaunou redagci, f pádu bi se někdo eventuel na můj atres tázal, bi mu jej vzdělila, abich je nebil recitatif.

To jsou mé náhledi přes inflorenci, keréš mohou bíti dost zanímavé pro lékařské kruhi, keréš skutečně bili na počátku dosti v rospacích neboť bila posledni taková epidomie přet sto léty, coš oni nepamatuji. Veliké zásluhi o dostatečné rossíření skřipky mají téš páni logalisti z deních žornálu, keréš přes ni psali důkladné články.

Ničkon chvála bohu nemoc jíš ochabuje a objevují se jen šporátycké případnosti. Tak případně f posledních dnech stalo se rapidni ochuravěni v divadelních kruzích jednoho vítečného zaslouženého spěváka a basisty, afšak trvalo jen ot sedmi hodin do půl osmé, gde bil opět zotavení. Bilo při tom veliké oučastenství obecenstva, keréš z rostržitosti nat onemocněním oblíbeného člena ani neslyšelo první agt dávané operi. — Téš se praví, že ještě jeden spěvák těšce stůně avšak ne na skřipku nýbrš asi na dva tisíce přídafku, coš je nebespečná choroba pro ty, keré ji budou gurýrovat. Dej pámbu, abi se našel prostředek.

*

Ukončifše tyto chorobné záležitosti kerýmiš nám smutně začal noví rok, přešloupnu k referádu přes divadlo fšeobecně čili špeciálně.

Ve čtvrtek dne 16. ledna tohoto roku dávána bila na Národním divadle jedna starší novinka ot spisovatele francouského *Viktorína Sardula*, nazvaná „DÓRA“, keréš drama pozůstává s pěti jednáních. Podotejkám, že *Dóra* jest název nejen kusu nýbrš i mladé dífky španělcké, kerouš dává slečna Dumková. Její otec, ne pan Dumek, nýbrš markýs Rizoaré, byl buďto španělckým jenerálem anep starostou jisté republigy — nevirozumněl sem dobře, afšak zahinul přet počátkem kusu a Dóře zbila z rodinných pomněru jen matka silná heski stará dává paní Vinklerová. Tyto dvě žencké sou živé v lázenckém mněstě Nýze na pobřeží mořckém. Afšak bes peněs. Malá usedlost v Gatalóni ve Španělcku nic nenese, gáš neberou penzi nemají, zbívá gredit. Ačkolif jest jejich egzestenc jaksi problematická, že se dokonce hádá i na nepočestný garakter, chodí do salonu matki i dceri velká společnost, hlauně páni, nep jest Dóra krásotinka. Mezí jinými chodí tam téš istý francouski poslanec Farewól pan Bittner, keriš na věc kouká velmi opatrně, nevěříc na rodinné tradice španělcké a jistý André z Morlijáků mladý mořski důstojník s vihlítkou na velkou gariéru, nepmá strýce admirála, keriš Dóru náruživě miluje. S toho se vidí, že tohoto mladíka hraje pan Sajfrt. Přítel Farevól mu přimlouvá, abi tuto rodinu nefregventýroval, Morliják je slepi a hluchi. Že jest Dóra skutečně počestné děfče visvět-

lí se v momentě, gdiš jí jistý rumunský zhejralí boháč Stramíno (pan Štros) navrhne, že ji může mílovat, poněváč je se svou ženou rozvedení. „Ven! ven!“ olá slečna Dumková, hodí mu Pugét na hlavu a Stramíno spitomněli otchází.

Zatím fšak přišel jiný dobrodruch, starý plešaty baron Wanderkufr, keriš nabízí staré margíze subvenci 500 frangů měsíčně,gdyš mu bude podávat referády z nóbl společnosti. (Mislel semsi to že je jiný honorář neš dostávám já za své referáti — a píšu přes dívadlo, k čemuš semse po celí život připravoval.) K tomu oučelu fšak se muší margíza stěhovat do Paříže neptam je na referáti věčí pole.

Dobrá. Řečené Španělki dou do Paříže ubitují se u kněžny Borotínské (dává slečna Danzer) a stará margíza z Rysoaré píše. Morliják pan Sajfrt dostal zatím gondici u ministeria jako cekretář, může jednu ženu uživit a uchází se nyní plnou párou o mladou Dóru, kerá skutečně jest milování hodná, jak slečnu Dumkovou známe, ačkolif je na španělku poněkut příliš blont. Afšak láska je slepá. Přítel poslanec Farewól mu to rozmlouvá, vizrazuje, že stará nastávající tchíně bere subvenci, že za to buhví kam píše — ale víme všechny, co je to platné rozmlouvat mladíkovi ženění.

„Tím spíš si Dóru vezmu!“ olá pan Sajfrt, „abich ji z těchto pomněru vytrhl, nepona za matku nemůže“.

Muším říct, to se mně od pana Sajfrta líbilo. On uš mnoho počestných dívek takto vitrhl z delegátní situace a to je garakterní.

Farewól pokrčí ramenama a otchází, pan Sajfrt činí Dóře viznání láski. S počátku je f tom velké nedorozumnění poněváč Dóra nechce o jeho lásce ani slišet, ačkolif ho po dva akty milovala. Má f tom ruce onen starý darebák Fondrkraft — dává pan Šmaha — keriš vida, že bi se sňatkem zmařili jeho pláni, keréš má se španělckou rodinou, namluví dífce, že ji chce mít Morliják jen za milenku. Gdyš však visloví Morliják, že ji chce pojmouti za ženu, padá mu celá roscílená kolem krku a jest jeho. To věřím! V dalším agtě — esli se nemejlím třetím nep čtvrtém — zdvíhne se opona a jest pracovna pana Morlijáka. Je den svatbi, služebníci ho čekají s kostela. Do pracovny fcházejí baron Fondrgraft a jistá hraběnka Benešová, Maďarka. Tato podivná hraběnka má podobné zaměsknání jako Fondrkraft, totíš jakési politické vizvědačství. Člověk se na ni podívá a má proti ní antipataj. Je hrozně rozzuřená, že se Morliják žení, nepse přiznává panu Šmahovi, že téš mladého cekretáře milovala a že s ním hodlala bít šťastná. Abi divák věděl, jaká je to gariéra, vipravuje Wondrgraftovi svou biologii. Narodila se bezotce a bez matki, měla hlat a nouzi, chodila jako dítě žebrat, pak se jí ujal nějaký poručník keriš ji učil krást. S toho se vyrozumívá, že není vlastně zaristogrytické

rodiny. Pak šla do Uher, tam se vdala, její muš dělal falešné dvoušestáki a bil zavřeni, téš ona přišla pro spoluvinu do višetřováni. Gdiš ji pustili, šla do světa, muš jí umřel fgriminále. Jmenoval se Beneš, ale hrabě nebil. Koukal sem jako vijeveny, jak si taková zhejralá žena mohla mislit na ministerckého cekretáře, nepsetu vižaduje aspoň solidná minulost. Její životopis je tak hrozny,že by stačil na dva nové kusi f pěti jednáních.

Wandrkroft poslouchá, poslouchá, dává ji outěchu, že uš to není nic platné, a pak ji svěřuje, že bi potřeboval jakousi dyplomatickou listinu, kerou má Morliják zavřenou ve svém psacím stole f tomto pokoji a s kerou má jeti do Italie fouřadní cestě exoffo. Esli mu hraběnka Benešová tu listinu opatří, že jí koupí dům v Nýze, keriš se jí tak líbil.

Tyto věci projednávají oba špatné lidé fpracovně Morlijákově, coš musí bít patrně průchodní dům, že tam každi může a že se tam může zdržovat bez dohledu služebnictva. Takoví pokoj jest ofšem velmi bespečné místo pro diplomatické listiny.

Zokna je vidět, že se snoubenci blíží, agent odejde, hraběnka Benešová zůstane sama a prohlíží zámek u stolu, dokut má ještě čas. Šufle to se rozumí je zavřené, klíče má u sebe cekretář. Snoubenci fstoupí do pokoje nep chtějí hnet ocestovat dořečené Italie. F celém gvartýru se pakuje, kufri a rajzetaški se přenášejí. No ví se,

jak vipadá domácnost, gdyš se jede poželeznici. Fšecko se nechá na poslední chvíli.

Tu vykoná Morliják velikou neobezřetnost. Poněváč je francouski diplomad, vindá z kapsi klíče ot svých stolů a dá je Dóře — ničko uš jeho chojť — aby je dala ke klíčům ot kufru. Tejť je vidět, že se mu ta listina dozajista ukradne! A faktum! nep falešná hraběnka stavíc se, že bude při pakování pomahat, vistrnadí s pokoje starou hloupou margízu, chopí se klíčů, keréš jsou u jedné taški, vihledá ten praví, skočí ke stolu Morlijáka, otevře šufle, najde agt, je to to, ostatní zas vloží do šuflete, ukradený goncept strčí za ňádra — je to perfídni moment aš se fdiváku dech zaráží. Afšak co dál! Benešová hraběnka navede Doru, abi napsala Fondrkraftovi dopis na rozloučenou, ta to udělá, *ale uš nemá čas,* abi také olízla gumirábiku na gopertě, otkvapí a nechá dopis i obálku na stole, ať si to expedýruje gdo chce. Ničko ta perefíde ot Beneški! Strčí ukradenou listinu do listu odóry, za lepí gopert a stará margíza olá sluhu, bí dopis hnet odevzdal Fondrkraftovi. Pánové je to ku věřeni, že se to tak fšecko může stát?

K tomu ke všemu přichází k Morlijákovi jakís Maďar Teplí, kerehoš jsme uš také fprvním agtě na chvilku viděli, takzvaní emigargant, keriš bil po-tři agty ztracený ve světě; dozví se, že se cegretář právě oženil a poněváč je u Morlijáka jen poslanec Farewól, mluví bez žinýrování:

„Graduluju vám k sňatku, příteli, ale ještě víc k tomu, že jste se zbavil těch španělek, které jste fedroval v Nýze, nep to je s nima velice divné!“

Maďar — jak Maďaři sou — nepozoruje, že se cegretář celý třese a že mu Farewól dává znamení a plácá plácá dál, že ta mladá španělka je špiónka, že ji dal fotografii znápisem zláski, pak jel do Rakouska, *keréš měl zakázané,* a hnet bil chicený, aretírovaný a zavření, pročež nemohl ve druhém a třetím agtě vystoupit. A proto bil prý aretírovaný, že Dóra o jeho odjezdu podala do Trijestu správu a přiložila fotografii, aby bil lépe poznán. No každý divák vidí, f tom že má prsty někdo jiný, jen Morliják je stoho celi hipodrom.

Abi se povirazil chce pakovat ničko svoje listiny, otevře šufle, koukne tam — goncept na obchodní smlouvu pryč. Teď spomene na Teplího Maďara, na tu fotografii, tuhle mu schází důležití argument — a Morliják je zoufalí, jak se to oženil. Mezi ním a mladou paní je veliká vítržnost — cegretář otkvapí. Dora mislí, že se jde samovraždit a padá do mdlop.

Zbívá ještě pátý agt a f tom se ofšem visvětli vše neb zbil aspoň jeden rozumný mušš a to je poslanec Farewól keriš celou záležitost prohlídne a má tušení, že to provedla hraběnka Benešová.

Taki provedla, jak já uš dříve věděl. Fare-

wól fšak chitrim spůsobem ji přinutí, že se k tomu přet světkama vizná — vzádu poslouchá Morliják. Slyší, vidí a cejtí, že jeho žena jest nevinná a kus končí ohromným smířením, hraběnka Benešová s ostudou otchází.

S tohoto kusu viplívá že téš pro margískou rodinu je chiba, umřeli otec dříf, neš zaopatřil své děti. Příklat se vidí na Dóře, keráš bi to málem zaplatila celou svou egzestencí.

Vidí se dále že i mezi margízami mohou bíti matki hloupé; paní Winglerová dobře to podává.

Vidí se dále, že darebáci jsou vůbec nemilé lidé. Ale darebáci keréš se pohibují v nóbl společnosti že jsou teprf prohnané a ničemné, jak se vidí na Fondrgraftovi a hraběnce Benešové.

Dále se vidí, že diplomatické argumenti mají se lépe ukládat, než do fabrických méblů abi k tomu každi moch. Gdybi se ta věc na Morlijáka prozradila možna že bi přišel o místo nep bil neopatrný.

Konečně se vidí, že se na jevišti děje lecos, co bi se ve skutečnosti nestalo čemuš se říká divadelní techniga. Afšak nehledí-li se na takové nedostatki, je kus vidařená práce a dobře se poslouchá.

Podotejčit muším, že v tomto kuse vistoupila nová agtérka paní *Laudová* kerá již dávala před krátkym časem „Princeznu bagdáckou", gdešto mi nebylo možná dát referát. Jakošto

osobnost fšeobecně néni paní Laudová zlá, téš se zdá, že má na dívadlo talenta coš se hlavně pozdější dobou úplně okáže. Maďarckou hraběnku zahrála k fšeobecné spokojenosti. Slečna Dumgová víborně hrála afšak španělcké Dóri nejsou jeji žándr. Též víborně hrála slečna Danzer, kteráš je nýni velice oblíbená a fskutečně má něco velmi příjemného ve své individualetě. Slečna Málková snad se ještě něco naučí, jak doufám.

Pánové téš dobře hráli a bil patrný pokrok na mladém herci panu Vojanovi, keriš dal Maďara elegantně. Jsem přesvědčený, že se na Národním osvěčí úplně.

To jsou mé náhledi přes „Dóru“ f celku i fšeobecně, následkem čehoš jsem oddáni

Vavřinec Lebeda
dosud majíc f kostech regonvalenci skřípky.

*

Pozn.: V zimě 1889—1890 zalila Evropu silná vlna chřipky a také Prahu zasáhla. Též Ig. Herrmann byl jí postižen a proto Vavřinec Lebeda odbočil od svých divadelních referátů a v několika odstavcích před referátem o Sardouově „Doře“ pojednal velmi zevrubně o epidemické „skřipce“, zvané po latinsku influenza, čili, jak Lebeda píše, imfurenca, inflorenca nebo také infaulenca. — Činohra „Dora“ od Victoriena Sardoua byla uvedena na české jeviště

ponejprv 11. dubna 1877 v Novém českém divadle, v Národním pak v novém nastudování po prvé 16. ledna 1890 v režii Šmahově. Jména osob jsou ovšem u Lebedy valně pozměněna; Rizoaré je vlastně Rio Zarés, Farewól Favrolle, Morliák z Maurillaců, Stramino Stramir, Fondr kraft je baron van der Kraff, hrab. Benešová je Dömösyová, kn. Borotínská Bariatinská. „Dora" je podle Lebedy od Sardula.

Z vynikajících herců Národního divadla uvídí tu Lebeda opět zvláště sl. Hanu Dumkovou, jež se později provdala za výborného barytonistu Nár. div. Bohumila Benoniho, a Eduarda Vojana v nové větší úloze. Jako nového člena jmenuje paní Marii Laudovou-Hořicovou, choť žurnalisty Hořici, jež se osvědčila zejména jako znamenitá představitelka salonních dam; vynikla též jako Hippodanie v stejnojmenné trilogii od Vrchlického a Fibichově.

33.

NÁMLUVI POLYPOVI.

fPraze 23ho Unora
vroce 1800 devadesát.

Vážená zasloužená redagce homoristického Švandi dudáka, keriš bi nemněl scházeti vždné vlastenecké rodině.

Jest neděle a krásná po větrnost fpřírodě keráš každého lického tvora láká ven, fpravém smislu slova na prochásku. Vzláště lídé nemocné a neduživé mají dělati ftakovémto podnebí gomoci bisi protáhli oudi a fdejchali za bránama praskíma vjedči gvantum ozontu, což jest nejlepší druch vzduchu jak Vážnosti bude fpovědomosti.

Já fšak cejtic povinost k literaduře a Vašemu žornálu, téš spříčiny bichsi něco vidělal vzřekl semse osobního požitku svátečního viraženi a usedlsem ve své pracovně bich podal správu přes novou dramatickou událost v Národním dívadle keraš bila uvedená na prkna fpátek dne 21. tohoto mněsíce.

Je100 tak zvaná prvyna čili orginál keriš višel spráce proslulého českého básníka *Jaroslava*

Vrchlického, keriš zepsal již vícero svasků básní podrozličnýma tituloma, hlauně pro mládeř, a téš podal některé kusi pro dívadlo. Jest ku podivu, že vnínější době fabrik a akáciovích společnosti najdou se líde, keréš pouhíma rukama vihotoví tolik vlastnoruční práce ve všech žándrech lického vzdělání. Nepse muší vzít nahlet, že téš kesnidani obedu a večeři je zapotřebi kus času, téš ke spani. Vidí se ofšem, co dělá vlastnost talentu a předběžné vzděláni. Já příkladně podnes nevím, co všecko bilo od pana Vrchlického zepsané. Takovích plodních spisovatelů jest i ve věčích národnostech málo.

Nejnovější dramatický vítvor golegi Vrchlického — (jesice mlačí afšak dávám mu tu poctu) — nazývá se NÁMLUVI POLYPOVI. Věc nejni trategédie, téš ne činohra, vůbec jest rozdílná ode všech známích spůsobu aktérského uměni. Je zmuzikou, nefšak opera, nepherci nespívaji, nýbrš mluví običejným lickým hlasem. Jest jakási *melánč* mluvení s hudbou, následkem čehoš ji znalci těchto odborů nazívají *meledram. Mele* viznamenává muziku, *dráma* jest onen tegst. Ten je zepsaní, jak podotejčíno, panem Vrchlickím, muziku přis působil gomponist pan Zdenek Fibich, známí vikonávatel hudební.

Muším uvíst hned anticipádem, že nat muzikou jsou celé prič grytigři zodboru hudebního, příkladně golegové z balikónu Feřtr Chvála, téš třetí ftrianglu Novotný. Nat kusem zase triumví-

rujou grytigři prozaické, vůbec nazvané estetýgři.

Námluvi Polypovi rozdělené sou symetricki na štyri agty. Prvním kus začíná, štvrtím končí.

Materiál ke kusu nejni vimišlenost pana Vrchlického, nýbrš bil nalezení sinými starožitnostmi vřecké antologii a dostal níni defenetívni apretúru. Průřis kusu fexstraktu podaní následouvně se vypisuje:

Mladý Polip je sin starého Tarantela, monarchi fArgóze, keriš se gdysi nesolídně zachoval k famelii bohů olimbánů, pozvavše je k večeři na zajíce a dafše jim pak na servís svého pečeného sina. (Vřecké matoložii jsou fskutečně diuné nápady!) Bil to právě tenhle sin Polip a nemohl bi ofšem ve svém upečeném stavu vistupovat na jevišti, gdybi ho bohové olimpcké nebili spojenými sílami skřísili. Jeho otec fšak bil od ních za ten perfidní čin odsouzen k tak zvaním „mukám tantalovím", fstarích dobách známí trest. Člověka postavili do vody v Tatarsku na léto i na zimu, afšak napít se nemohl; nat hlavou mu rostli japka, pomeranče a melouni, dosáhnout fšak na ně nemohlo. O takovéto postavení ve vodě nemusel fskutečně nikdo stát, nepse při tom skusilo mnoho hladu a žízně a jiné víhody to také nemělo.

Tito vjeci událi se delší čas přetím, nežli náš původní kus započíná a vižaduje se ot každého zdělance bity to události ze staré dávnověkosti znal, nep zápas o život vimáhá pořát víc a vícero enteligence.

Abi svého otce z nepříjemné pozice visvobodil a agnestyi mu vidobil, višel mladý Polib z domofské své opce Argózů (englickým jazikem: Argózi Braces) do světa na skušenou hledati prostředek, za průvotce majíc jediného sluhu a komorníka Kolosa. První cesta vedla ho k delfinskému oráglu — fčeské hysterii nazívá se podobná dištanc *slepi mládenec*. Obdržef odelfínského orágla recepis na prostředek k visvobození šel Polip dále, ačkolif bi bil lépero učinil, gdybi se bil ihnet domů navrátil. Ftom pádě ofšom bi se nebili mohli *námluvi Polypovi* zepsat.

Polip šel celi den, koukajíc pořát do země, tak že ani nepozoroval, že došel k jakémusi mněstu a málem bi bil o něj zakopnul, gdybi ho nebil věrni sluha upozornil že sou před ňákou bránou. Hratbi mněsta vimalované jsou ot pana Holcra ze samích kvádrů čemuš se říkalo gyklopickí sistém.

Tímto momentem dívadlo začíná.

(Kuvertúra je přehraná afšak oržestr hraje dál i gdyš mechánigři vitáhnou oponu, coš jest právě pojem meledrámu. Hudba totíš hraje hercům do řeči. Mluví-li herec tíše hrajou inštrumenty pijámo. Dostane-li se do extáze a mluví splních plic přitlačí i gapela a hraje unizono forte a je slišet gontrapunkt. Na takoví požitek je zapotřeba zvláštní vicvičenosti. Nepdává-li lajk pozor na deklamátora přeslechne partidúru a více verza naopak. Skoušené varhaníci a gon-

vrzádoristi ofšom za své penize užijou. Gdobi řekl že se mu to nelíbí upadne fopovržení hlavně entuzálistů hudebnich, následkem čehoš jest zástoj fšeobecně krásny. Vzalsem si přes to ponaučení ot golegi pana Feřtra. Téš griticki Chvála je toho samého náhledu.)

Z gulisy vyšloupne Polip (dává pan Sajfrt) fcestovním obleku, totíš v bílé košili, na hlavě majíc čepici fté fazóně, jako se nosí vpárni lázni na Žofíně. Za ním kráčí věrní sluha Kolos (dává pan Sedláček) na zádech majíc telecí turnistr. Z hovoru jejich se virozumívá, žesou f království pizánském berberské říše, coš bi se z muziki nevipozorovalo. F tom království panuje divokí berberski monarcha Onomájoš.

„Hle pane tuto jest mněsto," upozorňuje prince Polipa Kolos.

„Koukejme, koukejme," otpovídá Polip, „já bich si ho nebil fšimnul."

Chtějí do mněsta, agcís je zauření. Kolos tluče na vrata a trvá chvíli, neš se na vartu nat bránou vyškrábe purkrabí oznamujíc, že se do mněsta nepouští nigdo, hlauně fšak ne vagantní pocestné, poněváč je vmněstě národní slaunost. Aš bude poní, otevře se zase brána.

Zatím se z mněsta ozívá goribantickí hluk a olání: Sláva Onomájovi! Sláva Hipopotámiji!

„Jakže?" zolá Polip. „Hipopotámije jest méno ženského rodu! Má tedi král céru! Ta musí bít krásná!"

Divil semse tomu ostroftipu. Jábich spouhého ména dosmrti nepoznal, jaká jest fysigonomie. Nègdi člověka zmejlí i fotografie.

Křik se opakuje, za chvíli se otevře brána a obivatelstvo říše, keré bilo na slaunosti hrne se ven a' domů. Na bastijónu na bráně fšak se objeví několik otroků, keré přinášejí tři tyčki a na těch sou nastrčené tři uťaté lické hlavi. Ježišmarjá, mislel semsi, koho pak to z perzonálu zabili? To muší bit lidé, keré mají slušnou gáš, abi si to dali líbit. Později mně bilo vzdělíno, žesouto hlavi bratrů Bittnerů, totíž z jejich ataléru gašírované.

Pohled je hrozny a princ Polip dole je celí ferdflex. Sluha Golos vůbec bi nejrač odešel.

Otroci zarazejí tyčki na bránu a hlasatel pan Ojan oznamuje, co to vlastně znamená. Král Onomájoš má céru Hipopotámiji ze slušným věnem, afšak mu na tom nezáleží abi se stal tchánem. Gdo se o céru hlásí muší podniknouti s Monojánošem zápas, totiš dostihi a sice na kočárech. Gdo je dříf u mety vyhrál a může druhého zabít. Rozumí se, že dycki vihraje Onomájoš, kerého bi nepřethonil ani pan Vondráček s Prahi. Král jezdí jako bi bil ot narození fijágrem a uš dvanáct knížat připravil o hlavu, keráš se pro okrasu dá vždycki na bránu. Hlasatel olá králi slávu, lit to opakuje a rozejde se, na šancích pot hradbama zůstane strnulí Polip s Kolosem.

Nastává večer, náhle vijde na bastijón princezna Hipopotámije a líbajíc jednu hlavu činí nebožtíku viznáni láski. Je to pro chudáka trochu pozdě a nemůže ho to uš těšit.

Ale Polip sotva spatřivše princeznu, je ústanoveni, že také pojede o závot. Garakterni to néni, nepjest uš ženati a doma ho očekává chojť Axióma. Kolos mu to vimlouvá, řkouc, že tyto krvavé hlavi jsou velmi nepříjemnou pranostykou, afšak Polip ho odbejvá, gdo nesadí že nevyhraje a jako slepi se hrne do mněsta. Kolos de ničko také za ním, nep nechce pána opustit a pak u něho má nejspíš za poslední mněsíc službu. Brána se zrachotem zauře — prvni agt je ukončeni.

Tuto muší bít podotejčené k perzonifikaci krále Monojánoše tyto dethálije. Za starých časů vůbec líde drželi silně na přetpovidání a chirománii následkem čehoš také berberskí král pizánski se odebral k delfínskému oráglu keréš mu povědělo, že ho zejť připraví nejenom océru ale téši o živobiti. Za příčinou této pranostiki nechce Monojánoš vůbec profdati svoji Hypopotamii, anšto mu je vlastni živobyti milejší neš zetovo. Je to takzvani trágicki gomplot, ačkolif se mohla zhotoviti dosti snesitedlná smlouva. Starý moch vládu přenechati mladým manželům a sám mohl jíti na vejminěk — coš bi bylo beze fšeho krveproliti.

První akt jest obehrani a divák si odechne

gdyš gordína padá dolů, nepse dá očekávat, že z celého dějiště nevipline nic dobrého. Nat celou berberskou říší pizánskou vznáší se jakási fatalita, král Mono Jánoš nevzbuzuje žádnou důvěru. Já na místě Polipovém vůbec bich do rezidence nefkročil, nýbrž bich ponechal nocleh na nejbliší štaci. Spomněl sem si že za míchmladích let byli voděni po městech berbercké medvědi a ničkon sem tu končinu pochopoval.

Po delší krátké pauze vistupuje druhi akt, jednající jíš ve městě Píze. Jevíště představuje depó čili arzenál krále Monjánoše, v němš je schromážděné všecko klempířské zboží, keréš má regvisitář pan Forman pot sebou. Jsou to klenoti kereš monarcha pizánský na svích válečných taženích ukořistil rešpektive nepřátelům ukradl. Mislím že na tom pan Kouřík zbrojíř zemckého divadla pracoval aspoň půl leta se šesti tovarišema.

Takové gabinety se nacházejí vůbec v mnohých mněstech. Příkladně fPraze nato máme muzeum, gde sou podobné válečné reality sistematicky srounané. V Drážďanech mněstě nazívá se sbírka totožná zelený gabinet. V Norimberce máme železné muzeum. V Paříži vinachází se špeciální muzeum Glune. Téš Mnichof má podobnou agademii.

Do raritétního gabinetu Monojanošova bil uveden Polip vozatajem královím Mürelem, keriš mu bil dán za čičeronta. Tohoto fungcionáře

dává pan Bittner a jest vidět podle zdvíhnutého pravého ramena, že úloha jest intrigánská. Nejbliší budoucnost to dokazuje.

Bohactví královské Polypem nehne. Má jednu myšlinku — princeznu Hypopotámiji. Mürel odejde, fstoupí král Monojánoš, keriš se ironickým spůsobem táže, co tomu host říká. Polyp zůstává při chladné krvi a praví že o tyto pokladi nestojí že má doma svoje garnitúri, že bi chtěl jen princeznu Hipopotámii.

„Víš co to opsahuje?“ táže se Monojánoš. „Víš že takoví pretendent muší se mnou jezdit o závot? A gdo prohraje že stratí hlavu?“

Polip se těchto věcí neleká. Jen prosí krále bi mu dovolil malé randevú s princeznou bi se jí moch otázat zdáliš ho miluje, an pro nic za nic nebude jezdit.

Král svolí, zavolá své otrokové keréš přiběhnou takořka po štyrech a poroučí bi bila zavolaná jeho céra načež otchází.

Jsouc plni očekávání stojí tu Polip a melodramatická hutba bére agort na mol; Tydli tydli tydli tát — Hypopotamije přiběhne s pravé strany do gabinetu, povídaje k sobě monolokem, že tam spatří medvěda, keriš chce s nimi o závot tancovat.

Spatří Polypa zarazí se a její enerýže se ztrácí. Ofšom, stará vjec; mladí mušš a mladá dífka — samo sebou se rozumí že jsou navzájem milované. Jiš starý František Novotni ze-

psal báseň: Ach láśko věčně hrůzná ve své kráse a věčně stejná ve svém hnutí, hnutí!

Mi staré lide vůbec na to jináč koukáme.

Já bich příkladně ani s Hypopotanijí nejezdil.

Mají spolu rozhovor a Polip žádá fpádě, že bi nebil žampionem a jeho hlava přišla na palisádu, bi přišla princezna a zlíbala ho aspoň po smrti jako učinila den přet tím onomu nešťastnému knížeti, keriš tak nešťastně si zakládál domácí krp.

Hipopotámije přidává drobné, ze fšeho je viditelné, že Polip je ten praví a on jásá že je milovaný. A gdyš opět fstoupí královfcki otec oznamuje mu Polip že pojede ať gongurence dopadne jakchce.

Starý Monojánoš je přesvětčeni že vihraje, nepje skutečně v cirkusu dobře trenýrovaný. Ponavrhuje Polipovi, aby si dobře prohlédl zítra slunce, že uš ho vícekrát neuvidí.

Polip jest fšak velmi dobré misle, čímš končí druhí agt.

Nastává jednání třetí. F kulise napravo stojí jeden trakt královfckého zámku, do medzaninu vedou schodi.

Vistoupne princezna Hipopotámije a královfcki cegretář Mürel, intrigánski element fkuse.

„Seš můj věrny sluha?“ táže se ona.

Mürel padne před ní na kolena a vede za světki několik pohanckích bohů že jí udělá fšecko co si požaduje.

Vidí se, že tento muš néni jenom intrikán nýbrž i velmi zamilovaní do Hipopotamije, an těšce dýchá. Je sice velmi podřízený orgán fpaláci, afšak láska krom pohlaví nedělá jiných rozdílu.

„Nuš tedy sliš“ — praví berbercká dífka. Ten cizinec —“

„Má umřít!“ olá pojezdný radostně.

„Nikolif, má žít!“ otpovídá princezna se zralou úvahou.

„Tak muší zemřít otec tvůj!“ podotejká Mürel zamračeně.

„Já to neřekla,“ vihejbá se princezna afšak jest vidět že její něžné panencké srce má to dětinské přáni.

Věc je ofšem na pováženi. Nep kdybi její otec potlouk fšecki přiměřené ženichové při svých dostihách, mušela bi Hipopotámije fskutečně zůstat starou pannou, kerá néni na světě kužitku, anep bi se mušela othodlat k mezalízanci.

Mürel ujišťuje že jest poctiví člověk a že tedy může král zahinout pouhou náhodou, příkladně podřízne-li mu nápravu na voze, anep mu zapomene zastrčit zákolniček. Hipopotámije z láski k Polypovi souhlasí s tím tajně a otchází do paláce bi se k rozhodné jízdě připravila.

Vozataj Mürel krátkím monolokem dává publigum na srozuměnou, že vihoví přání zbožňované princezny a téš odejde, načeš vystoup-

ne Polyp dodávajíc si kuráš na osudný zápas a porovnávajíc že Hipopotámije a jeho žena Axioma doma — s kerouš je kopulírovaní — jsou nebe a dudi.

Ozvou se troubi — to přicházejí poddané Monojanošovi, ministři, komorníci, štarteři, soucové a vůbec víborové slaunostni, načeš v plném štátě se objeví král a Hipopotámije.

Polip praví ke králi, bi se na něho nezlobil gdyš ho přemůže, gdo s koho ten toho — a celé schromáždění odchází nato do hipodromu abi přetstavení začalo f čas.

Sotva odejdou, vistoupí na jeviště vzájemně se potporující spolek starích veteránů, keréš hodlají závodi pozorovat z daleka, poněváč je cirkus přeplněni.

Prvním řečníkem starců jest pizánski mněšťan pan Šimanofcki — téš praski měšťan jak povědomo — keriš ačkoliv je slepi téš se de na resultát podívat.

Koukaj, koukaj znávrší cirkusu — náhle fšeobecné uleknutí. Z králofckého vozu viletělo kolo — Monojánoš spat zapletl se do oprati a splašené koně ho táhnou přes šutr, coš jest životu velmi nezdravé. Ulekané starci utečou a jíš v náramném zmatku utíkají líde zarény a otroci přiběhnou táhnouce nešťastného krále, keréhoš potkal veliký ouras. Utrpěl otřesení mosku a je samá kref.

Tato scéna jest velmi krásně zaranžírována

a celé publigum hledí na průřiz děje bez dechu, jak dále dopadne.

Jsou přinešené rohožki a houně, královi ustelou na schodech kpaláci, ale ze všeho viplívá, že každá lékařská pomoc jest marná — také ani doktor nebyl povolaní.

Hipopotámije stojí tu jak zařezaná, téš na Mürelovi jest patrné špatné svědomí. Král fposlední své hodince uhodne, že f tom byla nějaká faleš, že mu byla daná nějaká chibná rekvisita a strašně proklíná lidé kolem sebe hlavně ale prince Polipa. Povídá že dobře cítil jak na fajeton šloup že se zákolníky viklají a že se pod ním fasuněk třese ale ve své náruživosti to přehlídl a práskl do koní. Proklínáním se jeho staf jen zhorší a ještě přet koncem třetího agtu zemře ztrátou krve. Černá duše mu viletí s těla, coš hutba doprovází gontrabasem.

Mrtvolu královskou odnesou do paláce na gatafalk a lit provolává slávu Polipovi, keriš je zákonitým nástupcem vlády.

Velmi mě dojímalo, že Hipopotámije hledí na smrt otcovu příliš ležérně, afšak jásá radostí, že má zachráněného ženicha a milouníka. Tito pomněri jsou bohužel fšadi stejné, hlavně fšak berbeři mněli málo citu.

Jednání čtvrté dá se krátce pověděti. Jeviště jest v horách marastickích, krajina velmi divoká a nepříjemná. Polip nezůstal f Píze, nýbrž kráčí nazpět do své vlasti argantické, gde je od

mládí zviklí. Vistupuje se sluhou Kolosem, svou nevěstu cestou poněkut pozapomněl a ztratil ji zočí, zanechav ji pozpátku s pojezdným Mürelem, keriš jde za nimi jako zlí stín.

Polipovi jest nemilí tento průvodčí keriš se drží snoubenců jako připínák a princ nepochopuje z jaké příčiny. Teprf gdyš přichází Hipopotamije visvětluje mu, že bi nebil vihrál nad jejím tatínkem, gdybi nebil Mürel pomohl vitáhnuf na voze nějaké šroubki nep cos podobného. Polip je bez sebe nad touto novinou nep nechtěl falší zvítězit.

Věc ho žére i posílá ženu do jeskině, gde Kolos vaří nějakou večeři, a čeká na Mürela kerého pak bere na vejslech co znamená jeho podezřelé otáčení kolem princezny.

Bívalí Monojánošův cekretář otpovídá velmi drze, Polip přichází do ohně a nabízí mu půl králofstvíjako odměnu za jeho spolupracovnictví.

„Chci také ženy půl!“ olá Mürel a to jest ovšem nestydatí požadavek vůči ženichovi, keriš dosut není s milenkou gopulírovaný.

Náhodou je na zadní degoraci namalované moře a gdyš je piganterie mezi obouma věčí a věčí, chytí Polip Mürela a strčí ho do moře.

Tato odplata je intrikánovi skoro k přání a světkové proti Polipovi nejsou.

Ofšem není Polipovi po tomto činu dobře ale f tom přichází Hipopotámije s roztaženou náručí a olá:

„Pojť choti večeře jíš na tě čeká téš lože připravené...“

Večeři dnes Polyp mnoho neudělá, afšak nevěstě odolati nemůže. Klesne jí do náručí a tím končí čtvrté a poslední jednáni, téš celí kus.

To jest průřis kusu slauná redagce pokut moje paměť stačila a sem přesvětčeni, žesi o něm dle této škicy učiníte dobre přetstavení. Podotejčit musím, že téš fpauzách vistupovali na jeviště osobnosti, na ceduli nevipsané, téš né fantických gostymech, nýbrš foděvu civilním. Byli to autoři keréš tento kus zesumírovali totíš pánové Vrchlický a Fibich. Vistoupili po každém agtu, jsouce olané, afšak neřečnili. Pan Vrchlický se děkoval za kus, pan Fibich za hutbu, později bil přibraní téš první gapelník Čech vzdávajíc díki za orgestr.

Oboum autorům bili podané věnce bopkové vždycky jeden věčí a jeden menší, bi bili stejně podělené. Oba páni bili skusem spokojené fčemž publigum souhlasilo nep *Námluvi Polipovi* měli eglatantní rezultág.

Meledram dávaní má vícero stránek poučných. Předně se vidí, že Řekové ač byli ženaté chodili na námluvi což i nyní poněkut se děje, nefšak tak veřejně.

Zadruhé vichází že za starých času bili námluvi spojené skoro s nebespečenstvím života, jak se vidí na knížatech kerim bili hlavi usekané, následkem čehoš se nemohli obrátit jinám.

Vidí se za třetí že i tenkrát spravedlnost prorážela nebesa, nep zráci Mürelovi bila daná náležitá odměna za jeho nesolidné jednání s králem, u kerehoš měl pěkné postavení, třeba berberské.

Za páté jest kneuvěření, že bisi Polip bil odvedl jenom Hipopotámiji a nevzal nic ze šackomory. Takových nápadníků jen nýni málo jak bi skušené otcové dosvědčili.

Za šesté mislím, že v Pize bila později prohlášena republiga, gdyš bil jeden král mrtef a druhí podal rezignaci a odešel.

Tosou mé náhledi doufajíc že budete souhlasit, pročeš ostávám zúctou

od daní

Vavřinec Lebeda.
starí griticki spolupracovník.

*

Pozn.: Scénický melodram „Námluvy Pelopovy" (první část tragické trilogie „Hippodamie" od Jar. Vrchlického s hudbou Zd. Fibicha) byl uveden na scénu Nár. divadla po prvé 21. února 1890 ve vynikajícím provedení v režii J. Šmahy; orkestr řídil kapelník Ad. Čech. Pelopa hrál tenkrát Seifert, krále Šmaha, Hippodamii pí. Bittnerová, Myrtila Bittner. Vedle jména Pelopova pozměnil Lebeda i jiná; uvádí Tarantela místo Tantala, je tu Onomájoš i Monojánoš místo Oinomáos, Hipopotamie místo Hippoda-

mie, Mürel za Myrtila; ani „berberský" král místo barbarského a delfínský orákl (delfská věštírna) u Lebedy nepřekvapí. „Pan Vondráček s Prahi", o němž se zmiňuje L., že ani ten by krále Onomájoše nepředhonil, byl známý tehdy majitel fiakrů, vozidel, která pro konkurenci automobilů vymřela skoro nadobro.

34.

DOPIS.

dne 15. apríle 1890.

Slauné redagci homoristického poutníka Švandi dudáka ſ Praze!

Velevážené pánové, totiš slauná redagce!

Bil mně dodaný Vážnostin ctění dopis, gdešto sem poptávaný, proč opět nepodávám referád přes divadelní zástoje nep vminulém čísle sešitu Švandi nebil ode mně žádny artýgl.

Velmi mně těšila tato urogance následkem keréš sem ubes pečený, že moje pojednání přes dívadlo mají uznalosť slauné redagce téš i snat pánů abonementů keréš ošem zasvé peníze chtějí něco dobrého a vzdařilého. Muší se uznat, že přes dívadlo málogdo může objegtýfně psát příkladně jako já, kdešto mám dlouholetou skušenost přes fšecki zástoje a potahi divadelní, anš sem bil tolik let ředitelem dívadla s padesáti dřevěnýma agtéroma a dost často pomejšlím, zdališ bich se neměl k tomuto povolání vrátit, nepsnat bi se sehnalo nějaké drušstvo, keréš bi pořídilo potřebný fundus in-

štrumentus a za ostatní gavírovalo. Esli se rozmejšlím má svou příčinu pouze ftom, že biste následkem mého otchodu s Prahi stratili referenda, gdešto bi Vám potom málogdo mohl vihovjet. Vidí se, jak se gritigi píšou a že se na každou z ních nemůže vzít utrejch, coš se visvětluje tím, že mnohé grytigři sou známé s virábiteloma dívadelních kusů následkem čehoš ofšom muší časem zamouřiti jedno oko nep i druhé. Ten pát u mně nejni nep nepěstuji žádné fstyki s dramartikama, gdešto bi mně pak bili vázané ruce a ještě spíšero ústa. —

Za druhé téš s té příčiny se rozmejšlím fstoupit opět faktivítu divadelní, anšto se mně opět ozívá ftěle starý můj obviklí neduch, totíš regmatízmus coš jest věc fskutečně nemilá. S té samé příčiny sem téš zanedbal poněkut svůj referát, doufajíc fšak, že ničko bude opět lépero.

Tím je visvětlíno, proč a poněváč sem nemohl dodati správu přes nové dramatycké víkony, dané na jevíště Národního dívadla.

Fšak i tentokráde mě jelíto, že nemohu podati špeciální totiš detalírované projednání někerich defenetývnich zástojů fohledu Tchálie, gdešto bich fagticki rát o ledačem promluvil, téš i zinych odborů. Mám na zřeteli příkladně poslední pupilární *goncert,* dávaný fustavu Rudolfínum, velmi oblíbeny a téš zasloužile nafštívený, fkerém spívala rouněš naše mladifstivá pěfkině a odevšech zbožňovaná paní *Feřtrová Lau-*

terová milování hodná dáma něžného orkánu a zjef unášející. Mám fúctě muzikálního golegu zbaligónu pana Feřtra, afšak tuto agvizici pro rodiný život mu splného srce závidím — ofšem nejsouc tak mladí, jako on. Dálero foperním smislu máme níni f Praze vzácnou náfštěvu, Ruskini pani *Morousovou-Glimentovou,* vzdárnou spěvačku, keráš dává pohostinské role v „Rusalce", téš foperách jiných. Afšak ftomto odboru nemám dostatečnou povjedomosť, jsouce znalcem hlavně víkonu dramatického. Fohledu tomto pokusil se na dívadle opět jedním kusem vážného žándru osvětčený pan Dr. *Karel Pipych* rodák chrudímcký, téš poslanec a študovaný advokát, keriš podal novikus pod názvem „*Slávomám*". Kus tak zvané dráma čili se smutným koncem viznamenává pomněri fabrické a nesrounalosť duševní síly s kapitálem, následkem čehoš se hrdina řečeného podáni fposledním agtě zbláznί, coš jest pohnutlivé podivání. Průjem kusu samotného nemohu dnes dostačitelně podat, nepsem skrze zameškání jiným zaměsknánim přišel pozdě do dívadla, gdešto bili dva první agty obehrané. Očekávám první příležitost, až bude kus opětně dávaný, bich si první dva agty proskoumal, načeš doufám podám rezumé do příštiho sešitu Švandi. Nep jest jisté, gdybich o tomto kuse nepromluvil, že bi bilo považováno za jakousi antyfatí nep osobní nelibosť, gdešto sem měl tu pozornost i pro pana Juliusa Zajera, Ja-

roslava Vrchlického a jiné pracovníki ftomto záměru, keréš zajisté mají uznalost za mé oučastenství.

Dosti známé jest a téš i do novin bilo dané, že se ku provozováni chistá ještě jiný orginál, spracování ot chvalně známého spisovatele českého, hlauně potahem na hysterii, pana *Alojza Jiráska*. Kus je pojmenovaný *„Vojnarka“* a jest fšeobecné očekáváni, kerak se osvětčí autor na prknách. Doufám dobře. Vzděláni má a téš i doufám, že měl povšimnutí pro mé náhledy zřetelem na dramatyku. Mně velmi těší, že mohu mlačím pracovníkům vistém smislu posloužit. Očekávám, že o „Slavomámu“ pana doktora Pypicha a „Vojnarce“ pana Alojza Jiráska budu mocti promluviti zároveň, k čemuš bych prosil o jisté gvantum místa f časopise. Má-li bít referát dobri, potřebuje prostoru a dimenzi, coš je stará skušenosť.

Prosím, bi mně slauná redagce ohledem na tuto práci dala jistou zálohu, nep nemohu stále nosit zimni boty, anšto jsou vůbec roztrhané, jsem

zúctou odddani

Vavřinec Lebeda,
stari grytický spolupracovník.

*

Pozn.: V tomto dopise Lebedově redakci

Švandy dudáka děje se zmínka o Pippichově pětiaktovém dramatě „Slavomam“ (premiéra 9. dubna 1890) a o Jiráskově „Vojnarce“ (prem. 23. dubna 1890), kterýmžto dramatem náš slavný romanopisec-historik vstoupil úspěšně do řady spisovatelů dramatických. K slibované Lebedou obšírné kritice obou těch her nedošlo.

Z koncertů připomíná Lebeda v témž dopise koncert paní Foerstrové-Lautererové, pěvkyně, vynikající krásným hlasem i oduševnělou hrou (naší první „Taťány“) a paní Muromcové-Klimentové, pěvkyně, proslavené tehdy též v cizině na divadle i v koncertech.

35.

NĚKOLIK ŘÁTKU PŘES DOKTORSKOU PROPORCI.

nákladem pana F. Topiče,
dne 15. máje 1890.

Vážená a milovaná redagce Švandy dudága, poutníka homoristyckého ſ Praze!

Esli dnes vážená redagce nepodávám referát přes dívadlo, má svůj potah f tom, že sou též iné události ve světě jakoš i vživotě přes keréš viplívají fčlověku rozličné úvahi. Následkem rozličných fstyků s mnoha osobnostmi bil sem fposlednich dnech světkem případu keriš ve mně zanechal hlubokí fplyv.

Před několika dníma bil mně dodaný listonošem poštouniho ouřadu gopert. Fprvnim okamženi semse domníval že jest peněžitý záudavek z Vaší slauné redagce na mou další literární působnost, následkem čehoš jsem dal listonošovi ženorézní dividendu pětích grejcarů, keréšto přenáhlenosti sem fpozdější chvíli hořce lítoval. Nep řečený gopert nemněl pět zákonitých pečeti, nýbrš ani jedinou čehoš semsi dříf v návalu překvapenosti nepofšíml, toliko dvougrejcarovou známku a vůbec nebil zapečetění.

Názdor tomu bil jsem natmíru potěšení gdyš sem vitáhl sobálki frangýrovany zástoj. Bilo oznámeni mladého júrizuriuš gandidáta že dne 13. máje bude slavit svůj dogtorát.

Nebil mně tento mladík neznámi. Ačkolif jez mlačího pokolení neš já, přece jsme tagořka krajané zjednoho mněsta, nep oba pocházíme z Hrace. Rozdíl spočívá jen ftom, že on z Hrace Jindřichového, já s Králového, ačkolif sem se tam téš nenarodil nýbrš f Chotěboři, afšak sem bil fděckích letech do Hrace přestěhovaní s rodičema, keréš tam pohledávali agzestenc.

Tento mladík jest mně delší dobu povědom. Pochází ze solidné rodiny a jako školák chodíval na přectavení do mého dívadla, nepmusím podotejčit, že sem bil v dřívějších letech ředitelem Tchálie s padesáti dřevěnýma agtéroma. Gdykolif mně bilo zavítáno do Hrace Králového, gde tento mladík čerpal z bezedné studně zástojů lických vědomosti, byl denim hostem „u koruny" gde sem svou dramartyku provozoval a seděl fprvní řadě za tři grejcary.

Mladík bil talendýrovaný a moje víkoni mněli na něj gracióznı oučinek, tak že vletech pozdějších sám působil na dívadle ochotnickém a činnost jeho měla dobrý rezultág, že mu bilo i razíno abi šel vůbec gdivadlu, nep je známo, že při podobném ústavu s pomněrně malími študiemi se může daleko přivect. Afšak mladý přítel Vratislaf — tomuto patrónu bil na křtu sva-

tém zasvěcen — hořel pro vyší vjedu a gdyš apsolferínoval ignácium, bil dán rodičema na univerzítu praskou, nep takovi ústav neni v Hraci dosut zavedeni. Nyčkoc bil mladý muš víc na univrzitě neš doma a brzi vitáhl ze všech profesorů, co pro své povolání potřeboval, za krátki čas vikonal též předepsaných pět rigarós na prémium následkem čehoš se páni profesóři usnesli, bi mu bila daná doktorcká licenc. Na tuto slavnosť bil sem pozvaní víšero podotejčeným gopertem.

Vážená redagce! Esli těší něco človjeka keríš baží po tom, bi se mu nasvjetě dobře vedlo, jest zajistě okoličnost, gdyš došáhne defenetýfni egzestence hlauně kvůli živobiti. Též je tak i při dogtorech. Máme ošom mnohé doktorové a hlauně je znám dvojí druch. Jsou doktorové, které na to neštudovali a kerím se ten tytul propoučí v hostincích, kavárnách a trafikách. Takovéto dogtoři nemušejí míti rigaróza, afšak titul je docela prevátni a nemůže na to otevřít ani gancalář (krom poptavárni), ani ordijační pokoj fohledu medecíni. Druhé doktoři jsou fskutečné, abi se fšak příliš nemnožili, čekají na ně rozlíčné překáški jako na žokejové při dostihách. Jest na to skouška — nevím esli první — tak zvaná kolodium. Pak přídou kštátní, konečně nastávají rigaroza a ty sou nejhorší. Mnohému doktorovi slezli vlasi, neš je přemohl a pak je třeba vůbec neudělal. Jsou takové pády.

Můj přítel — jesteště mlady afšak vzdávám

mu tu čest, nep je dobře míti přátele i f těchto kruhách — nešanoval ani své zdraví ani tatínka a léžel f knihách celí den a v noci si je dával pot hlavu abi nic nezapomněl. Tak se přiblížil okamžik, gde mu to mnělo bít vejřeuně projádřeno.

Šel sem s pohnutou misli na tuto událost keráš bila všemi přáteloma dychtivě očekávána nep má můj krajan velkou přízeň, čehoš je důkas, že téš tři páni profesóři a doktoři se dostavili abi ho mezi sebe přijali. Bil to regtor práunické fagulity, druhi děkan — nep se študuje téš cirkefní právo — třetí promontér. Publigum dosti se sešlo, nep neni na to fstupné.

Pan děkan uctivě pozdravil mladého muže a přednesl regtorovi, že žádá mladík o goncesi. Regtor pokinul, že souhlasí, gdyš není pozastavení a tu se vschopil pan promontér, sedě ve fodelu, a přednesl k mladému gandydátu proslof. Řeč bila latincká čemuš sem nerozumněl, nemajíc ftom fstahu vichování. Afšak znalci mně uvědomnili, že mladý vědátor dostává ponaučení, kterak se bére špeceraj faktyš a záloha. Tyto zástoje sou při povolání advokátském nejdůležitější.

Moment bil napínaví, gdyš mladý gandydát otpovídal. Řečnil téš po latincku, majíc goncept v ruce — nep na univrzitě bohužel dosut není úřat cufléra — sliboval že bude zaměsknáni řádně vikonávat a že ho těší že je dělaný dogtorem. Potom se obrátil kobecenstvu velmi pohnutému, a pronesl k němu ještě několik slof, tyto po

česku, bi nebilo nedorozumnění. — Latina sama je obřat zastarali, coš se vidí jíš z toho, že se tam říká stále eště *omnibus* místo *tramvaj* a *Laureatus* místo *Laurencius*.

Po skončených řečích obdržel mladý přítel futrál — v němž dle doslechu bil doktorcký jeho diplon — a od toho momentu bil jurizuriuš *dogtor*.

Tento obřat keríš vědeckím slovem se nazívá proporce, velmi mně dojal, hlauně gdyš jiné staré dogtoři titulovali mladého učence *golego!* Sem ofšom také golegou dívadelních ředitelů, afšak golegou advogátem bilo bi mně milejší, nepjest vínosnější.

O tomto víkonu chtěl jsem Vám podat vjedomost, bi přišel na vejřevnost abi téš jiné mladé juristi bili pobádnuté, jsouce snad ve študijích pozapomenuti, abi dopracovali k čemu bili určené. Nep skušenost učí, že doktor fagticki je pak fsto každé povolání pěstovat. Nep máme doktorové na sodofku, na cikorii a zenft, jsou téš dogtoři na nechániku a provazi. Učenost nigdy néjni zahozená.

Doufajíc, že uvejřevníte, zůstávám zúctou oddaní

Vavřinec Lebeda

krom dívadla téš spisovatel přeziné zástoje.

P. Gr. Záudavek bich nezahodil, gdibi mně bil poslani.

36.

ŽELAZEVSKÝ.

f Praze dne 25. mněsíce juny 1890.

Velmi vážená redagce našeho osvětčeného homoristického poutníka „Šwandi dudáká“.

Ctěné pánové!

Usedl jsem o5ně na svou grytickou stolici bich podal některé náfzori přes dívadelní zástoje kerich bilo fposledním čase vícero přihozíno. Téš fšak hodlám míti potach na jiné okoličnosti sběhnuté v našem národním životě anep keré se sběhnouti mají.

Hlauní události fposledních pěti nedělích tohoto mněsíce bilo ve světě, keriš znamená tak zvaná dívadelní prkna, že spůsobena zmínka o polcké zemi, gde se dle doslechu téš hraje dívadlo, fčemš jak se zdá je téš zašloupnuto hlauni mně100 Krakov (kvůli dorozumění pro staré vlastenci nazvané po německu: Grakau). Nep fskutečně s tohoto mněsta ponauštivil nás znamenitý herec — téš polcké národnosti — menem *Žaluzijevsky* keréš slovo antoš se v něm vinachází tak zvaná *nosofka,* (coš mně fšak néni dosti zřetedlné nep nejsem fpolštině bespečni)

se vislovuje *Žaluzijónski,* esli se totíš nemejlím zdruhím jeho ménem, keréš se píše *Jastřembec* a vislovuje *Jestřambec.* Člověk může bití dosti popleten fpádu že se fpolštině nevizná. (Ač i fčeské národnosti máme na polštinu špeciála pana Edvarda Jelínka u kerého fšak pro krátkost času sem nemohl bráti žádné hodiny.)

Bil jsem tímto polckím agtérem velmy překvapení, ctěná redakce! To bilo něco alabonžúr! jak francous ve své mateřtině říká. Jsem zvikli na divadelní umněni ot svého desátého roku, nepíš tengráde sem bil nápomocní svému nebožtíku oci vnašem dramatickém závodě keriš požíval vždi dobré pověsti. Afšak herců jako jest Jastřembac Žaluzonski neviděl sem mnoho.

Bil nám dodaní do Prahi scela potichu nigdo nevěděl že přijede následkem čehoš otpadlo fšecko oficízni uvitáni. Afšak po prvnim jeho višloupení na národním dívadle bila ho plná Praha a zdálo se, že těch Poláků přijelo asi padesát, nep s každé hubi se slišelo jiné méno. Jest ku podivu kerak jisté lidé mají špatnou paměť pro mena coš viplívá ofšom z nedostatku vzděláni a zanedbané monotechniky.

Esli se nemejlím, bilo první jeho vistoupnutí fkuse *„Majitel huti“* sfrančiny ot Honeta. S podobnim názvem vidany jestéš román — mislim že otoho samého spisovatele — a dosut nejni rozhodnuto, vzdálíš je lepší román anep tragedie. Želazonski hrál pánové a dobře hral! Na

prvni pohlet bilo vidět, že je ve svém odboru pevny a uvjedomněli. Chváleni bil hlauně míma grytickíma golegama jeho krásný orkán.

Ego ipso — (coš jest zřečtiny a viznamenává česki: srozumívá se samo sebou) — že sem šel téš na další přectavení, gdi bil dávaný *„Ludvík XXI“*, keriš kus zepsal téš francouski autor *Delavingl.* Titulní role bil francouskí monarcha, známí lidumil (jest řečíno ironicki!) keriš se na trůn dostal vraždami, trávením a paličstvím, coš fše jest v trestním zákoně vijádřeno za zločiny, a teš takovým spůsobem se ve svém postavení udržoval. Afšak návzdor tohoto jednáni, keréš se otsuzuje samo sebou, bil to velmi pobožny pán majíc na své čepici samé obráski svatých, keré vzíval pokaždé, neš nějakou novou špatnost spůsobil, jakoš i pak děkoval, gdyš se mu to zdařilo. Hysterické fagtum, gdo totíš hysterii četl. Tato úloha podává dosti přileżitosti k hereckému umnění, nepjest tagořka pro divadlo zepsaná. Hrál ji opět Zalažanski, majíc černý kostým a fysigonómii smrtedlně bledou. Ftomto kuse totíš *Ludvík XXI.* posledně vistupuje, gdešto fposledním agtě zemře visilením. Bilo fskutečně mistrné podiváni na polckého našeho hosta, kerak roli provedl. Otaktu kaktu je mu se zdravím hůř a přec bi nerát umřel, nepmá obavu že pak jest s jeho panováním konec.

Průjem kusu nelze mě pro krátkost místa vipysovat. Jen podotejčit muším, že nejlepším

přítelem a garamádem tohoto lidumilného monarchi bil jistý francouskí pipergr, jménem Tristan, svého karakteru kat. Tuto vděčnou úlohu velmi dobře dával pan Štros jsouc pobity ot hlavy k patě plechem a ověšený rozličnými pekáčema a kastroli. Gdyž udělal krok řinčelo to celým dívadlem jako kdiš se fkuchyni utrhne řebík s věšákem na poklice. Jesto tak zvané brnění, jaké bilo v šedém středověku v módě.

Pan Želazonski slavil toho večera pravé triumfi nep velmi víborně hrál a stejně vzdařile umíral.

Následující kus byl *„Ottylo“* mouřenín benátski, zepsaný englickým jazikem ot spisovatele *Štépíra*. Přes tento kus psal jsem jíš jednou referát následkem čehoš vzdělaný čtenář zná průjem hri. Dezemondu hrála tentokráte o5ně paní Bittner se svou známou gapacítou, mizerného Jága hrál pan Šmaha.

Fšeobecně bilo uznané že sme tak vítečného Otylla málogdy viděli, ač se na druhé straně musí říct, že pan Slukof dávajíc tuto roli bívá více namazaný. Esli se někdo domníval že se pan Želuzonski zachová k Dezemondě fposledním aktě elegantněji, velmi se mýlil. Zahinula právě tak ochrnutím plic následkem uškrceni jako dyš hraje pan Slukof. Zdá se bíti podobné násilí v nátuře mouřenínů. Téš při této hře bil náš host mnohokráde violán a dostal téš jisté gvantum věnců.

Další hrou značného polckého trategéda bila „*Fedora*“ od Sardula, esli se nemejlím Francouze. Ftomto kuse nehrál pan Želazonski titulní úlohu, nýbrš ji přenechal paní Sklenářové-Malé sám pak dával Ipanofa, vlastence ruského na nějš je uvalené podezření z nohilizmu. Průřizem kusu se ofšom visvětlí, že Ipanof není vžádném gonfliktu s nohilistoma nýbrš že zavraždil hraběte Lorise Melikofa, spikanterie pro svedenou milenku, předmět své láski. Afšak velmi mnoho skusí, neš se tato záležitost vyjasní, i téš jeho nevinný bratr keri fšak nevistupuje, neboť bil v jednejch ruskích gazamátech zatopen vodou, což se stalo návodem hraběnki Fedori.

Téš ftomto kuse slauná redagce vidělo se umět hrát a můžeme bíti skutečně pyšné na svého polckého sourodáka.

Celkem hrál pan Zalažanski šeskráde, a sice opakoval *Otylla* a *Majitele huti*. Divadlo bilo pokaždé nabité, obecenstvo bilo nanejvíš unešené a moji vážené golegové na baligóně bili takřka natšené a psali přes polckého umnělce velmi chvalitebně. Hlauně pan doktór Kút známí galantón holdoval velice panu Železanskému zejmena potahmo k Ludvíku XXI. což se potkalo s fšeobecnou oblibou. Jeznámo kerak tento můj grytický golega má lásku gdívadlu, úctu kzasloužilím hostům a fpéře tak zvanou bénevalenciji.

Též naše domácí páni hercové byli hrou polského hosta unešené a velmi golegiálně to uznávali. Pan Sajfrt příkladně bil na všech přetstaveních a velmi si chválil že může vidět cizé umnění při takovéto příležitosti, gdyš není možno, abi se často jezdilo do Vídně, do Bedlína anep do Paříže, coš jsou mněsta vzdálenější. Nápodobně bil i pan Šmaha okouzleni následkem čehoš hodlá podati několik pohostinckích her fKrakově aš tam bude pozvani. Že bilo toto přesvětčeni u všech pánů agtérů nelíčené, vijádřilo se i příležitostně na pangetu pořádaném na oslavu a rozloučeni s milým hostem v salóně u Choděri gdeš byli schromážděné takřka větší díl herců, hereček, též i něco zasloužených básníků a spisovatelů. Slavnost poctil náfštěvou i golega ředitel Šubrt, doktoři a profesóři. Bil jsem též poctěn pozváním a přetstaven polskému tragédovi. Muším říct že mně rát viděl nepse velmi smál gdyš mě spozoroval.

*

Dva dní přet touto slaunosti byl podobni víjef fUmělecké besedě totíš 12. června. Bylo to jubélium padesátiletého trvání pana *Jakuba Arbesa,* zasloužených českého spisovatele keriš vikonal velmi mnoho foboru literatúry. Jeho ctitelé a příznifci vikonali za tou příčinou sbírku aby oslavenci mohl bíti podán čestny dar coš se důstojným spůsobem uskutečnilo. Velikou zásl-

hu ftom má redaktor Osvěty pan profesor *Vlček* keriš jak mně bilo řečíno bil první fkomitétu a horlivě potporoval slaunost Arbesovou nepzná zástoj z vlastní zkušenosti.

Toho večera, kdyš se činila neunavnému Arbesovi fumělecké besedě ovace projádřilo se opět jak je českí literát ctěny a váženy. Bili při slaunosti zastoupené všechny přední mněšťanckě rodiny hlauně ty bohatčí a dostavil se téš praskí purgmistr s obouma svýma náměstkoma, jak mně bilo povězíno. Obec smíchovská gdeš se Arbes narodil a žije, zaslala jubilantovi adresu s blahopřáním bi ještě dlouhá leta působil a menovala ho měšťanem. Je vidět jak dobře působí příklat daný opcí praskou při jubélium pana Šimanofckého nýni mněšťana praského. Zliterátů nescházel ani jeden a keri nemohl přijit poslal aspoň telegram nep gratulaci. Keré neposlali patrně na to zapomněli.

Tato oslava starého spisovatele keriš celi život pracoval může bíti velkím pofzbuzením pro fšechni keréš také na tak zvané národa roli dědičné pracuji. Nezbohatne se při tom afšak jesto milé uznáni obecenstva a velmi pobádá literáti gdalšímu konáni.

*

Co se tejčí spisovatelskích zástojů muším dáti na vejřevnost, že egzestýruje fPraze spolek „Máj". Téš tomuto spolku fkerém je zastoupena věčina spisovatelů hrnou se peníze ze fšech stran

tak že za tři leta sebral málem uš dva tisíce zlatých. Potěšitelné jest že fposledním čase byla konaná k jeho benefici zábava v městě Litomyšli keráš vinesla heskí penís ač nebila povětrnost příznivá. Další slaunost konaná bude v městě Chrudimi a má pro mě dosti interes, nep za tou příčinou budou se tam dávati dvě nové veselohri k tomuto lidumilnému oučelu zhotovené a věnované. Jedna pochází spéra osvětčeného pana doktora Pippicha a jest nazvaná *„Slečna nakladatelka“*. O druhé se roznáší nezaručená pověst že se „právě dopisuje“ afšak nejsou na to světkové. Ziné hubi bylo mně řečíno, že uš také tato druhá komedie je dohotovená afšak nechci za to garantýrovat. Spisovatelem má být jistý noviciát coš bi nemusela bít valná práce. Afšak jíš při prvním vikročení do světa setkala prý se tato vipracovanost s nehodou kerá může bíti špatnou pranostykou pro vzdar kusu. Povídá se v zasvěcených kruhách následující epi sóda.

Na počtu přiběhne jednoho večera udychtění mladý muš a strká krze katr psaní vícero jako paklík.

Ouřadnik to hodí na váhu pak se koukne ještě jednou na atres a prohodi mrzutě:

„To nemůžeme vzít — —“

V mladém člověku hrkne jak v hodinách a celí zbledne. Toho se nenadál že ouřadník vidí krz papír a že tam je — veselohra.

„Prosím vážnosti — povídá ouřadníkovi — je to důležitá vjec a spjechá, musí to bít zitra fChrudími...“

„Nemůžeme to vzít!“ otpoví o5 ouřadník zasmušeně.

„Ale vážnosti — namítá autor osudného kusu zdrcení — vždyť ste to neráčil číst —“

„To také nebudu,“ otpovídá ouřadník s pohrdlivým pohledem na pakl.

„Je to aktofka, prosím, musí do Chrudíma!“ mluví zoufalec dále.

„Aktofka?“ prohodí zarkasticky ouřadník a potěškává paklík. „To je aktofka na půldruhého dne. Ale přec vám nemohu pomoct. Nemůžem to vzít protože ta vaše aktofka má o pět gramů přes určitou váhu.“

„Prosím — ptá se zdrcený neznámí dramartik — *tejť je na aktofki určená váha?*“

Ouřadlník pohledl s politováním na noviciáta a otpověděl mu:

„Ale člověče, vyste bluma, co pak je mně do vaši aktofki, ale regomendo psaní nesmí mít přes 250 gramů.“

Mladý muš svěsil hlavu a táže se posledně:

„Prosím — co mám dělat?“

„Já vám povím,“ radí mu lidumilně ouřadník, „otevřte si to psaní a viškrtněte sté své aktofki asi pět gramů — pak to pošlem!“

Zničený autor oddechl zhluboka a učinil podle radi poštovního ouřadníka. Gde těch pět

gramů ubral není povjedomo — možná že se uhlídá při provozování.

Ostatně podotejkám že mně tato historka bila řečína spřatelské hubi jednoho zasvěcence a neberu za ni odpovědnost. Možná že je celá záležitost s aktofkou pouhá vimišlenost. Dej pámbu abi tomu tak bilo.

*

Bibil přehlet úplni béru ještě jeden krad potah na zástoje dívadelni.

Proslíchá se asnat Vám též bilo donešené kuším že naše oblíbená agtérka *paní Bittner* chce od dívadla višloupnout bise ohlídla pojiné gondici. A sice skrze tu přičinu, že ji divadelni zprávou mělo bíti stržíno na gáši anep na žpílhonoráru což ošem koncem mněsice vipadne na jedni penize. O této vjeci dosti se hovoři a též i publigum se do toho plete. Ftéto věci mislim že nechibím gdyš vyjádřim že sem souhlasny zvážením golegou zbaligónu keriš přes tuto věc zepsal celi figleton otásce vjenovany. Jest jeho náhlet že do záležitosti publigum nic nejńi. Přes dívadlo je derekce. Esli derekce uzná, že někdo má dostat certefigát, je dobře. Nejni zákon, abi každi u dívadla umřel gdo tam hraje. Publigum za dívadlo platí, gdo mu tam hraje do toho mu nic není, jen gdyš se hraje. Jestéž scela můj náhlet.

Jestošem prauda, že nemáme *dvě* paní Bitt-

tnerové takže dyšbi jedna odešla druhá bi zůstala. Ale za to nemůže derekce, že nejsou dvě. Jest velmi prauda, že jest paní Bittner víborná herečka, ale drušstvo si mislí, že to nemuší trvat věčně. Jesty dále prauda že takovéto zacházení s vičvičeníma zasloužilíma agteróma nepůsobí blahodárně na mlačí síli, afšak pro Krista pána mušíme mít mlačí síli? Ostatně sme viděli gdyš bila dána od dívadla slečna *Pospíšilová* že se Národní divadlo nezbořilo. Lechkomislné obeccenstvo ofšom říká že dosut nemáme za ni náhradi. Afšak může za to drušstvo, že se iná nepřihlásila? Ostatně bilabi se slečna Pospíšil dostala tam, gde bila a gde je níni? Vlastně to bilo k jejímu lepšímu a drušstvo má nyní skvělou saxifaxi že nám slečna Pospišilová dělá ve Vídni parádu. Propadlo se Národni dívadlo gdíš bil vimercovany pan *Pulda?* Nepropadlo. Za to že nemáme jiného Puldu nigdo nemůže. Snat neměl žádného bratra.

Téš se proslíchá že i slečna *Gubešová* chce jít odivadla poněváč je octrkovaná a nehraje co bi hrát mohla. Ale vážená redagce máli hrát fšecki úlohi slečna Dumgová můžou je dát slečně Gubešové? Někeré prostořeké lidi zobecenstva říkaji že jest fslečně Gubešové velki talent afšak copak je drušstvu do talentu? Esli těm pánům veřšom neparýruje — nigdo sní néni gopulírovanej! To jest můj názdor přes věc a proto souhlasím o5ně s golegou Guffnerem že do

toho nikomu nic nejni nepbich si taki zněkim nerát rozlil vocet. Já si taki dycki strčil na jevíště — dokuť sem hrál — panáka jakého sem chtěl a nigdo mi do toho nesměl mluvit. A v našem drušstvu jístě nejsou hloupé páni. Gdyš si to vzali na starost mušej tomu rozumět. Prosím stran těchto řátku na vejřevnost bise míněni poopravilo, nepse nědgy fskutečně zasloužilím fagtotům dělá křiuda. Bily mně dané eště iné správy o věcech tejčicích se našeho perzonálu, afšak bilby referád můj přílišný — ponechám si jiné okoličnosti do budoucího žornálu Vašeho ctěného lístu. Mislim že na ně bude dosti času.

*

Mám ke konci eště jedno poopraveni stran jubelium pana *Arbesa*. Nepvišlo na víjevo, že při jeho padesátiletých rozeninách nebil ani pan praski purkmistr ani jeho šupštytúdové. Téš nebil menovaní smíchofskím měšťanem. Téš prý nebila zúčastněná přítomnost nejprvnějších rodin praskich a jiných toho druhu notabilistů. Gdo mně to fšecko pověděl, bila to patrná mistyfigace — také semse dosti divil. Nep konečně spisovatelstvi neni žádni zázrak. Máme toho potištěného papíru aš hrůza a uzenáři do toho nesměj pakovat. Je to chiba rodičů gdyš nevibérou svím dětem solidné zaměsknáni. Já si to také nechal na stará kolena gdyš uš nejsem ničeho jiného fschopen. Doufám že souhlasíte.

Gdybisi vážená redagce přála bich se vidal kposouzení těch primic do Chrudíma, velmi bich prosil o nějaké malé agonto, ofšem téš může bít vícero. Noclech nejni zadarmo a živobití fcizině je draší. Mislím že bude pana doktora Pipycha těšit esli přijedu — hosta sPrahi vidí každí rát hlauně gdyš běží o dramatické umnění a svědomité posouzení. A mně na solidné práci záleží.

Doufajíc, že přídu stěmito skrovnýma úvahami vhot jsem zúctou a fpovědomosti

odaný

Vavřinec Lebeda,
starí grytický spisovatel hlauně přes dívadlo

Posgryptům. Málem sem zapomněl uvect rodinnou událost při našem uměleckém ústavě. Vážený pan dramaturek Ladislaf Stroupežnicky fstoupil fstaf svatého manželství se slečnou Annu Turkovou, k čemuš uctivě gratuluju. Vícero dalších sňatku bude prý následovat. Že téš milí a nadaný pan Slukof změnil svůj staf, jest povědomo. Jest potěšitedlné, že láska k rodinnému životu dosut se udržuje. Je pohova a je pořádek.

*

(Vložené poškryptum dne 29. juny na svatého Petra a Pavla.) Ještě jedna malá poznamenanost slauná redagce. Dnešního dne 29. juny bil sem vibídnuty několika přáteloma, bich po-

nauštivil otpolední přectavení vnárodním dívadle, gdeš se dávala histerická veselohra ot pana Jaroslava Vrchlického, tak zvaná *„Noc na Kádrštajně“*. Kus jest pěkni očemš bise mušelo ještě vícero mluvit afšak nešelsem tam právě krz tento kus nýbrš krz jednoho agtéra noviciáta keriš dnes fkuse tom poprve debužíroval. Pokaždé gdyš nědgo debužíruje děje se to proto bi se perzonál zgompletýroval. Bujť se herec líbí a jest engažírovaní následkem čehoš o jednoho umnělce přibyde. Anep se nelíbí a pak se debatant ftáhne opět do prevátního živobití anep do své předešlé gondice bi se oddal zpitováni jak to mněl vlastně hrát.

Mladý noviciát, keriš se regomendoval publigum Národniho divadla, nazívá se pan *Focht* a dával v „Noci kádrštejnské“ roli „Peška Hlauně“ což před ním hrával pan Sedláček, esli se nemejlím. Muším říct že semně pan Foucht ot figuri líbil. Mladý pán, heski pán, keriš má jednu velkou přednost že nemá ještě veliké břícho a od milounika se právě vižaduje abi bil štíhlí. Co mu fšak neschvaluju jest že nemluví vlastním hlasem, nýbrš vipučeným od někoho jiného, trochu mačkaním a bere porát visoké cé. Afšak tato regvizita se dá odložit a spana Forchta může bít dobrá agvizice. Hlauně se podotejká, že na publigum ženckého pohlaví učinil velmi dobrí dojem a to nejni k zahozeni. Téš se na něm pozorovala spočátku jakási tréma coš jest

pochopitedlné při nezviklém agtéru hrajíc na Národním, gde má kolem sebe na aspoň čtyřikrát vícero placu neš u své společnosti gde bívá otkulisi kegulise pár kroků, zadruhé pak na něj kouká trenýrovanější publigum, afšak hlauně za třetí má debutant vjedomost, že je pozorovaní znalcema přes dívadlo tak zvanýma gritýgrama. Baligón je v této okoličnosti závažná dištance ač tengráde bilo chvalitebnému mladíkovi značně ulechčíno, nepsemizdálo, že grytyčné referendi na baligóně se nevinacházeli. No budeme viděti dále!

*

Pozn.: Slavný polský tragéd, rytíř Roman Jastrzebiec Želazówski, vystoupil na Národním divadle v květnu a červnu 1890 celkem šestkrái s velikým úspěchem. (Zejména vynikl v Shakespearově „Othellu".) — Ve zprávě o oslavě Arbesovy padesátky vypočítává Lebeda všecko, co se — nestalo, aby ukázal, co bylo opominuto a čeho si zasloužil u příležitosti svého životního jubilea významný literát. — Chystaný zájezd Spolku českých spisovatelů-beletristů „Máj" do Chrudimě ohlašuje tu Lebeda žertovným intermezzem, jehož hrdinou je sám Ig. Herrmann, autor aktovky „Manželova přítelkyně", připravované pro chrudimský divadelní večer spolu s Pippichovou „Slečnou nakladatelkou". „Manželova přítelkyně" byla jediným dramatickým pokusem Herrmannovým.

37.

NÁFŠTĚVA CHRUDIMA

f Praze dátum 15. Juli(e) 1890.

Slauná a Vele vážená redagce „Švandi dudáka"!

Vážené pánové redagce Švandi dudákové! pýšu dnes zvelíkým roščílenim nepně není bespečné, že fstačím na úkol keriš zmé referendcké povínosti viplívá. Artýgl tento bere původ fudálosti přespolní následkem keréš semsé octl fpom něrech scela iných. Světkem zástojů keréš hodlám podati nebil sem na poslední galarii jako v Národním dívadle, nýbrš sem něl rozhlet z *lože* coš jest víznamný momend vmém dosavádnim živo bití. Cítil sem důrazně že štanovisko vlóži jest návzor druhu velmi jiného, pouznášejici a a zdělává telni zároveň. Náhlet se tím velmi rozšiřuje. Afšak neš přišloupnu gdetálijím referádu muším provecti malý úvot bibil čtenář řádně zasvěcení a jeho náhlet vi3břený. Kousek tak řečené tché orie.

Jest Vám snat známé jako múžům vejřevně působibfším že fPraze egzestýruje spolek spisovatelů belleristů literádů *„Máj"* gdeš jest fčele

Svatopluk Čech a členoma téš pánové Jirásek, Neruda, Vrchlický, Herites, Mokri, Štolba a mnohé jiné, zachované a zasloužené spisovateli. Tento spolek ofšom je zeřízení na jiných zásadách neš spolki veteránů nep bratrstva keréš hlauně mají fprincipusu svoje členové pochovávati. Spolek „Máj" má ve stanovách za pravidlo, abi členové mohly býti *živi* coš jest fsnaha chvalitebná.

Ofšem je také fšeobecně známé fagtum kerak je spisovatel hledanou a váženou osobnosti ftak zvané české společnosti. Máme příkladi že se bezného málogdo obejde. Píše se často vrezencích knich: „tento spisovatel bi neměl scházeti vžádné vlastenecké rodině" — a to se také děje. Nejni solidné rodiny abi tam nestáli o nějakého básnika nep novelistů. Počínajíce panem půlmistrem a jdouc dólu aš k továrníkům a fabrikandům — vesměs uvjedomělím lídem — fšude jest oblíbení nejen vírobek spisovatelůch nýbrš i autor sám. Bohaté pekaři, uzenáři a advogáti, soukromníci a ředitelové, domáci páni a visoké ouřadnici — vůbec gdo to může dělat — tyto opčané dávajíc trachtiny a radovánki pamatujou fprvni řadě, bi měli pro okrasu vizity nějakého literáta fdomě, keriš spůsob bil sem zavedení ze země francouské. Panuje fšeobecná úcta ke stavu, keriš podporuje ze všech sil vírobu papíru a lickou vzdělanost.

K založeni vlastních krbů sou jím gdepozici

dífki ze zámožnich rodin nepjest vitanym členem vrodině muš ot péra. Mlačí spisovatelé, keréš nemají dosut vlastní závot a nejsou defenytýfni, mají v mnohích vznešenějších rodinách „frajtalíř" čili přístup k tabuli kdy jest jim vzáhodné.

Mezi spisovateloma samotnýma ofšem panuje nejlepší schoda a vzájemnosť jak bilo patrné hlauně při Arbesovém jubilemu nepjest přesvětčenost že spojenýma sílami fšecko se dokáže.

Mislím, že se ve fšech těchto věcech nemejlím a bilo mně tak povězíno (ne snat fšak pověsíno — za keriš ftip nic nepočitám).

Virozumívá se, že následkem uvedených fagtickích okoličnosti ťěší se taktéš společenstvo *„Máj"* fšeobecnému uznání a nejni zdělance keriš bi jeho snahi nepotporoval coš se vidí při každé přileżitosti a hlauně jsou při tom zúčastněné vlastenecké boháči a visoká šlechta, keráš nastaví fšude svou štědrou ruku, gde jest potřeba. Jest uznané maksimum, gdybi nebilo lidí spisujících že bi nebilo literadúry, gdybi nebilo literadury nebila bi ofšem také histerye a gdybi nebila histerie nebil bi svět. To jest zákon tak zvané lojiky.

Tyto fšecki okoličnosti jak řečíno byli každopádně f první řadě oceněné matičkou Prahou keráš vmnohích vjecech kráčí ostatním sesterckím mněstům jaksi zauzor.

Přectavenctvo obecní nedalo sice žádní příspěvek řečenému spolkovému ruchu spisovatel-

ckému, bise neřeklo, že se při každé přileżitosti dere neskromně napřet, afšak fšem opčanům praskím bilo ponecháno, zdáliš se přiznifcema spolkovíma státi *chtějí* nep *nechtěji*. Této poslední svobody občanské bilo použito plnou mněrou ot ohromné věčiny obivatelstva.

Naproti tomu kdo se přihlásil se svou hřívnou na potporu spisujících literádů, nigdo nebil stíhaný. Spolku „Máji" nebudou kladené žádné pře káški, abi si koupil ze svích peněs jeden nep vícero domů aš na ně bude mít. A vyhraje-li něgdi na nějakí lóz hlauni trefu, bude mu ponechaná.

Tento příklat krásné vznášenlivosti měl šířero i dáleji zasloužení ohlas. Příbuzné gorporace uvítali zeřízení „Máje" zvelikím entuzi jázmem. Tak příkladně — jak mně bylo řečíno — téš ve Svatoboru bilo projádřeno potěšeni že konečně na stará kolena spisovatelctva má bít něco konané a visloveno uspokojení že se literáti chápaji hesla „Selpsthéfe", pronešené poprve istým učencem englickím.

Fšecki tyto cenzační příkladi nemohli zůstat bez následováni fostatni zemi království českého keráš jak známo gravíruje k Praze. A co ničko mé srdce naplňuje richlejším tlučením, to ve mě zbuzuje radostné natšení a nat čím sem fskutečně pišný, jest okoličnost, že bilo co mně100 vnaší východní končetině, *že to bila staroslauná* Chrudim keráš nezůstala jen při krásných slo-

vech, nýbrš fschopila se ke skútkům, kereš bili plné šlechetné enerýže a téš takoví rezultág.

Pamětihodnější čtenář má snat ještě ve své remízessenci že jíš lonckého roku bilo gbenefíci „Máje" chrudimskími ochotníki dávané divadelní přetstavení a sice hra z jazika noršvejckého pot názvem *„Losmrsholt"* přes kerou sem téš podal referád. Víkonem tím dosažený byl dvojí oučel: diváci měli chvalitební požitek, spolku Máji vineslo to pak slušnou renumeraci. Afšak bodré obivatelstvo chrudimcké nezůstalo při tomto prvním kroku. Gdešto roku lonckého oučinkovala jen ochotnická jednota, sefstoupilo se letošního roku téměř veškeré inteligentní opčanstvo obojího pohlaví, bi uspořádalo vzájmu Máje něco impozitifnějšího a vínosnějšího. Mišlenka bila uvitaná nejen fChrudimu, ale potporovaná též hlauně s Prahi jistým spolkem kerémuš české spisovatele při mnohích příležitostech závažné službi prokázali. *Mislím, že spisovatelé z Máje na tuto morálni potporu nigdi nezapomenou.*

Slaunost chrudimcká určená bila na dva dní totíš 12. a 13. mněsíce Júli. Chistaly se krásné věci a povedli se ačkolif matka Příroda ve špatném rozmaru poskitla k slavnosti jedno z nejhorších počasí jaké mněla na skladě.

Slaunost májová zahájena bila fsobotu 12. t. m. víkonem dívadelniho přectavení, keréš dle starého zviku provedeno bilo večér. S Prahi za-

vítáno bilo k němu několika delegátoma Máje, totíš členoma víboru. Z grytického stanoviska poslané bilo pozváni též panu Guffnerovi, referentu přes dramartyku z Národních Listů, zadruhé však jsem bil poctěný i já nížepsaní dopisem pana Dra. Pypicha, bich se osobně dostavil, nepse mu doneslo, že i mé zaměsknáni je grytické foboru divadla. Přiftělil semse k deligátům Máje na štátním nádraží a muším podotejčit, žesou samé přivětivé páni. Měli zmého oučastenství radost a velmi se mně smáli pocelou cestu. Cestu s Prahi do Pardovic urazili sme richlovlakem za dvě hodiny. S Pardovic do Chrudima jest jen o kousek blíže neš do Prahi, nep sme tam bili za malích 5čtvrti hodin, coš však nebil richlovlak. Jeden pasažér projádřil, že se tam pěški dojede dříve.

Na nádraží bil celí praski deputát očekávany panem doktorem Pypichem, keriš mněl pro nás v rezervoáru pilety do divadla. Velmi mně těšilo, žesem bil do jedné lóže posazeni se dvouma praskíma redaktoroma.

Přectaveni divadelni započalo o půlosmé.

Slauná redagce! bilo krásné podíváni na publigum, keréš se do stánku Tchálie dostavilo. Nebilo nikterak vzeuření divadla venkofského, nýbrš se podobalo, jakobichom seděli vminijaturálním divadle Národním. Bila zastoupená veškerá honorace, páni prvnich odborů, krásné panički a dífky felegantnich dualetách — skrátka

viděla se pohromadě nejlepší chrudimcká společnost a tento úkas mně těšil.

Následkem toho sembil ofšem teprf žádostivý na divadlo samotné.

Číslo první obnášelo báseň delšího opsahu ot pana Em. A. Šimáčka potytulem: *Naše křísitele*. K této básni zranžírované bili panem doktorem Pipychem dva živé obrazi, při kerich se teprf viděl víkvět dámského světa města Chrudima, téš fšak účinkovali pánové a outlé dítki. Báseň pronesl nadaní mladý muš pan Kicler. Jelikož fšak řeč vázaná neni mím zástojem, ponechávám gritigu fagtorům povolaním. Mně se líbila viborně ačkolif bil temperament fdivadle jíš značně nat núlou.

Po skončené deglamaci bila na řadě zcela nová aktofka podnázvem „SLEČNA NAKLADATELKA“, veselohra v jednom jednáni, kterouš k řečené slaunosti zúmislně napsal *p. Dr. Karel Pipych*. Dr. Pipych je známí svím působením dramartyckým a byli některé jeho hri prováděné i na Národním divadle s víborným rezul tágem. Děj této hry vipisuje se následouně:

V hlaunim mněstě Praze královstí českého jest istý nakladatel Mareš — (fskutečnosti vinachází se pan nakladatel Mareš v Roudnici) — keriš fkuse nevistupuje, za to fšak má velmi příjemnou céru Zdenku. Tato dífka jest sice lýrické, afšak velmi milé stvoření, coš se viroz-

umívá jíš stoho, že ji hrála paní Pipichová, velmi sličná dáma a sice chojť samého autora kusu. Slečna Zdenka velmi schopně gapíruje básně, hlauně fšak jí zanímá básník Světelcký, vítečný afšak samotářský spisovatel. Nechodí mezi lidé, nemiluje hospody, zejména fšak má mizantropický náfzor přes ženské kerím se vihíbá jako čert kříži. Tuto vadu jeho talentu těšce nese slečna Zdenka, keráš na počátku kusu je do něho zamilovaná scela blatonický.

Tento spůsop láski bívá fšak pravidelně beze fšeho praktického vísletku následkem čehoš slečna Zdenka touží po bliší tak zvané osobní známosti s básníkem. Věc nejni lechká. Světelski neni odřeči a vůbec je těšké učinit s ním gompromis, nep nikam nechodí, o společnosť nestojí, dífky ženského pohlaví neprotežíruje. Jako fkaždém dívadelním kuse najdou se náhodou i ftomto lidé, keréš napomahaji, bise kus mohl k fšeobecné spokojenosti dohráti. Zde je to příkladně pan Jaroslaf Beneš, téš spisovatel afšak scela jiného žándru neš Světelskí. Ten se neodříká dívek hlauně fšak má porozumnění pro slečnu Vandu, přítelkini slečny Zděnki. Jeho přičiněnim se stane, že básnik Světelski vejde do gompitoru knichtiskárny gde fšaknamístě nakladatele pana Mareše najde jeho céru Zdenku. Gdybi bil mněl jen trochu inštynktu že se setká s mladou dífkou, nebil bi přišel pod žádnou eventunelitou.

Ničko je fšak fpokoji na jevišti, i nastane katar štrófa kerá ofšem na konec má blahodárné oučinki.

Zdenka Marešová jak sem snatýš podotejčil inglinírovala velice ktomuto „tataté“ — jak totíš nazívá Francous pohovoření ve dvouch osobách, z níchš je každá rozličného pohlaví. Jaroslaf Beneš a Vanda Zemanová byly tak delegátní že ponechali Zdenku se Světelským o samotě uchýlice se do vedlejšího pokoje, coš ofšom také učinili ve svích vlastních interesech nepijím je samota nadefšecko, gdyš přitom mohou bít pohromadě.

Básník Světelski — jaksem téš snatíš podotejčil — je povahou velikí mizantroup. Fstyk s obecenstvem jest mu otporny a fcelé potstatě podobá se tagořka onomu proslunému mládenci *V borovém na skále háji* jen že nezvoní poledne a klekáni. Majíc gdesi najatý pokoj pro svobodného pána ze zvláštním fchodem odává se pouze svému talentu a pěstuje Bekasa (známí poetickí kůň z Mýto loggie).

Majíc ho fpokoji, praví k němu slečna Zdenga Marešová:

„Otpuste, pane Světelcki, že místo otce nacházíte mně. Afšak tatínek jest poněkut churaf majíc astronómickou horečku. Sté přičiny jsem jeho supštytudem, neš bude regonvalencent. Zadal jste nám poslední svůj manuskript básni. Mám plnomocenství, bich s vámi fšechny de-

tálie projednala. Ftiskárně je právje sajzón mord, můžem to vzít do práce. Račte se posadit a podejte mně svou oFerdu."

Básník je pferdflex, kouká roztržitě na dífku načeš pronese rezolutně:

„U mně to tak nespěchá, slečno, poroučím se uctivě."

Obrátí se na gramfleku a hodlá odejít.

Afšak Zdenka nepopouští. Líbezným hlasem a neodolatelným spůsobem zdržuje poetu, keriš tedy konečně usedne a činí se *slečnou nakladatelkou* ústní smlouvu ohledně svého spisu.

Dífka vitýká mu, že básní přilíš peze mysticky, že bi mněl na svět hleděti poněkut růžovějšíma okulároma, Světelcki deprecíruje a vikládá své principi a během této rozmluvi se oba mladí lidé víc a vícero rozehřívají a blížero seznamuji nač je roskošné podiváni. Divák má tušení že toto intýmni *inter Suez* — jak říká latinář — skončí fšeobecným uspokojením. Stane se skutečně. Fproudu řeči ros ohni se básník a sedíc vedle Zdenky Marešové dá jí náhle hubičku, jinými slovi: je to vyznáni láski. Ofšom gdo pozoroval roskošnou hru paní Pipichové, krásné mladé dámi, pochopí dostatečně změnu náfzorů spisovatele Světelckého. Na jeho místě nejednal bich také jinák, ač jsem dosti starí a světem skušení muš.

Po této hubičce, která dá smíšlení básníkovému scela jiný regulatíf, otevřou se dvéře ve-

dlejšího pokoje a vejdou Jaroslaf Beneš a Vanda Zemanová, keréš uhádnou momentálně, co se mezi druhím mladým párem přihodilo. (Mislím že se nemejlím že téš fdruhém pokoji byli mezi Jaroslavem a Vandou činěné praktické pokusi vlíbání s dobrým vísletkem.)

Věc je vijádřená a aktofka dospívá richle kžádoucímu konci. Nesrovnalosti vnáhledech Zdenky a Vladimíra Světelského jsou defenetývně otstraněné, Zdenka se vizná, že nemá proti poetickému smněru Světelského žádných námitek, že to bylo fše na oko a že ho fagtycki miluje. S tímto vysvětlením Světelcki souhlasí a uslyšíc že pan Mareš je ouplně zdráf zolá rozjařeně:

„Pojťme tedy k otci, ať nám dá požehnání!"

S čímš je publigum scela srozuměné.

Zdá se, že i druhí párek totíš Jaroslaf a Vanda jsou úplně dohodnuté a že i při ních je vyhlítka na závhodné ukončení láski, totíš manželski sňatek, coš jsem fduchu gratulíroval. Fšecki čtyri osobi odebírají se k panu Marešovi a jest fšeobecné přáni by nedělal žádné překáški což bochdá jako rozumny člověk nebude.

Na jevíšti pozůstane jen sazečskí učedník keriš ofšem má jiné zájmi neš lásku. Přišel pro gorekturu sazbi, gdešto fšak mladé lidé mněli co dělat s gorektúrou sebe samích, zůstal kartáčovi otisk tak jak bil a nadějný eléf umnění Kutenbergrova otchází z nádějí, že dostane ot subjekta

ftiskárně eventunel pohlavek za špatné vířízeni svého posláni, proti čemuš přítomné fpubligum typografové rezonýrovali afšak přec jen se časem stává. K jejich uspokojeni musí bít podotejčeno že učednici rozličných odborů průmislových jsou vůbec nědgy světkoma takovíchto projevů, jak i já mám ve svích memoárech.

Řečená aktofka vjednom jednáni bila víborně obehraná. Titulní roli, *slečnu nakladatelku,* dávala paní Pipichová jak podotejčeno, velmi roskošně že bi nebila lépe zahraná na divadle praském. Básníka Světelckého dával autor pan doktor Pipych sám majíc dokonalé porozuměni jak si ekcentrického poetu přetstavoval. Druhého literáda keriš má zálibu pro Příkopy, dával pan Chmelenski keriš k této pohostinské hře přijel obětouně aš s Prahi. Vandu Zemanovou hrala víborně mladá sličná a talentovaná začátečnice slečna Křikavová, keráš jak bilo řečíno má pretenzi pro Národní divadlo a téš možná že tam časem vistoupí, coš bich gratuloval fobou směrech. Učedníka sazečského dobře provedla slečna Tichá téš ochotnice s dobrím vícvikem.

Hra poskituje vmnohém ohledu dobré ponaučení. Vidí se předně, že poesie na papíře je dobrá a chvalitebná, že fšak poeta nečiní dobře vzdalujíc se fskutečného života nep i živá poetická dífka je milá pro doplněni domácího krbu. Vidí se dále, že néni pro majitele tiskárny a na-

kladatele na škodu dá-li svou céru za chojť spisovateli nep gdyš nastane v závodě stagance a sajzón mord a nejsou cizé akcidence, může tchán nakladatel tisknout vítvori svého zeta. Fskutečnosti se ofšem podobních případů málo vinachází a já příkladně nevím ani o jednom. Za páté se vidí konečně, že básníci nemají srdce jen napapíře vbásnich nýbrš i ve fskutečnosti a že nezůstane bes oučinku něžná pleď, zláště jeli mladá a krásná, téš zdobré rodiny a fpádu-li vládne přimněřeným vjenem. Věci, keréš i fproza idském živobití nejsou gza hození. Pan doktor Pipych může bíti ouhrnem ze svou práci spokojen nejen co do vipracováni vlastnoručního nýbrš i potahmo na provedení technické. Kus bil velmy oblíbeny a bilo mu zaslouženou mírou aplombírováno následkem čehoš se autor vícerokráde děkoval.

Bohužel, že tato vzdařilá aktofka mněla za následek jiný kus dívadelni keriš tvořil dohru řečeného večéra. Jedné aktofki totíš bilo málo na viplnění oblekátniho rozvrhu hodin, pětiagtová trategédie pak následkem krátkosti času nemohla bíti zhotovená leda bi se pracovalo přes čas, což při egzestýrujících stáfkovích pomněrech bilo dosti reskantní. Za tou příčinou regomendýrovaný bil „Májem“ chrudimckému dívadlu a téš se práce uchopil jistý *Apsolon,* esli se nemejlím, aneb *Ypsilanti* — afšak jedno s těch men je pravé. Tento mladí a dosut velmi nezná-

mí začátečník měl dosti odvahi gzepsa ni kusu keriš bil nazvaní „MANŽELOVA PŘÍTELKINĚ“. Je to práce, o keréš semse zmínil již fposledním svém referádě kerak bila fPraze daná na poštu a nešťastnou náhodou téš došla do Chrudima. Bilo fšeobecné politováni, že se tento dramartycki víkon na počtě nestratil, ačkolif bil dán na recepis.

Gdyš to jednou pan Dr. Pipych dostal co měl dělat dal to hrát. Lechkomislný spysovatel skril se ofšem za neproniknutelni psajdonym následkem čehoš několik dosti zachovalích lídi přišlo do podezření že kus vihotovili. Bilo téš u praského trestního soudu zavedené višetřováni afšak nevedlo kcíli právě spříčiny že korpus delektri bil jíš sPrahi otstraněny.

Opsach politovánihodného kusu „Manželová přítelkině“ následouně se vipysuje. F Praze žíje spisovatel a griminální referend (pěkná olba osop!) Kalina křestným jménem nazvaní Ratibor. (Ajť to někdo hledá fkalendáři!) Tento mladý muš jest přet krátkém časem ženatý a jeho chojť se nazívá Zdenka. (Prozrazuje velmi chudobu mišlinek. Toto méno je opsáno skusu předešlého gde téš vistupuje *Zdenka!* což je nedostatek fantazie!) Mladé manželé byli bi šťastné — rešpektýfně mladá paní — gdybi mladý manžel neměl zavržitelnou náklonost. Ačkolif je ženatý — čemuš nasvědčuje že má chojť — vihledává přece společnost isté dívadelní herečki

menem Jiřiny Kořínové. Tato známost dátuje se eště zjeho svobodních let (o čemš jistě mladá pani nevěděla). Nehledíc, že mu nastali jiné povinosti dochází ke slečně Kořínové i po svatbě pot záminkou, že sou u ní konané literárni „dýchánki". (Ofšom, chce-li člověk dělat nepravost, tytul se proto najde.) Herečka, dosut dosti mladá a půvabná dífka vaří čaj, maže houski sardelovím máslem a svého přítele spisovatele takořka zbožňuje. Mezi manželoma nemůže podobná okoličnost zůstati bez následků. (Esli je materiál aktofki vzatý ze skutečného života, jest ot neznámého autora dosti nedelegátni tahat prevátni pomněri rodiné na světlo! Můj náhlet.)

Mladé paní Zdence fskutečně néni po chuti tato gongurence, afšak nechtíc manžela zbitečně dráždit a sobě zadati snáší toto jeho přátelství mímo dům. Aš gdyš ji to přemahá vimislí si prostředek kerak bi Ratibora vihojila z náklonosti k přítelkiním vůbec aherečkám zvlášť. Sejdouc se ze slečnou Kořínovou na promenádě pozve ji k náfštěvě do bitu. Nebilo třeba velikého nuceni. Slečna Kokořínová ochotně přišla, přišla téš podruhé a potřetí a za krátkí čas chodí k manželům Kalinovím scela cánžén (jak říká francous) totíš dopoledne i otpoledne, nědgy téš vinou dobu denní — skrátka je to hausfrajnt ženského rodu. Fšecki tyto vjeci stali se jíš přet počátkem kusu a divák o ních nemá dosti dlou-

ho povjedomost následkem čehoš nesrozumívá když se vihrne opona, že mladá paní Zdenka Kalinová otchází ftom momendě, gdyš slečna Kokořínová přichází, zanechávajíc svého manžela s herečkou o samotě, anšto on je rozespalí a v županě. Věc bi mohla bít velice na pováženou, nep slečna Kokořínská jest ještě dosti mladá a pasábl osoba jako dámi od divadla vůbec bívají. Velmi semse obával abi nepřišlo mezi manželem Kalinou a aktérkou k nějakému deskrétnímu vístupu což bi zejména na mlačí dífky nemohlo míti dobrý fplif. Nestane se fšak nic takového okontrolór se vidí, že vizity mladé dámi nejsou Ratiborovi (to je meno, pro pána boha!) tak milé jako snad nědgy bívali. Hlauní věc spočívá ftom, že mu herečka velmi gažolíruje vinášeje stále jeho víkony v literatuře a vichvalujíc jeho talent, zač se konečně pan Kalina stydí sám cític že není tak ohromné zvíře a bil též můj náhlet, gdybi mněl tak velikého pochopa a chtip, že bi to bil přivedl vejš neš na griminálniho referenda. Ofšem ženské to tak neberou na váhi a nědgy jestým i regmenctambor ideál ačkolif nespisuje dočista nic.

Jak tyto fšecki záležitosti stóji viplívá konečně pro diváka zdiškurzu paní Zdenki, keráš se f polovici kusu vrátí a najde fpokoji strejčka Kalinového advogáta Sovu, kerémuš celi zástoj visvětlí. Kokořínová je zatím ve vedlejším pokoji u Ratibora (můj bóže!) keriš jí píše do

několika památníků jakési dedigace. Víklat Zdenki trvá heski dlouho — za tu dobu bi moch Ratibor vedle zepsat celí román, což je značná technická vada této komedie.

Konec aktofki je dosti gulantní pro mladé manželství. Vijdouc ven oznámí herečka nejdřif Kalinovi a jeho prostřednictvím celé společnosti, že se má vdávat a táže, fzdáliš to má udělat. Gdo torač vidí než Kalina a jeho mladá chojť! Rozumí se, že ji do manželství žene a je teprf radosti celi frapírovany gdyš sliší že se Kokoříová fdá do Peček na dráze ot Prahi dosti vzdálených.

Po skončeném kusu bil sice i neznámi spisovatel Apsolon několika přáteloma (nejspíš keré si přivezl s Prahi) violáván, afšak měl dosti opatrnosti že neviles, načeš se pak za něj poděkoval pan Chmelenski. Tento pán totíš i k této aktofce přijel s Prahi, bi oučinkoval, a dával Ratibora Kalinu víborným spůsobem, coš jsem lítoval, že pro něj nebila napsaná lepší role. Mladou chojť Zdenku dávala roztomile půvabná dífka slečna Pacáková, na kerou bilo milé podíváni. Roli Kořínové provedla taktuplně a kúplné spokojenosti paní Hlavínová, téš osvětčená ochotnice. Slušku Rozárku fdomácnosti Kalinovích podala obětavě a vítečně slečna Tůmová, doktora Sovu obehrál pan ředitel Filípek, starý skušený ochotník chrudimcký. Přál bich každému mněstu, bi mělo ochotnickou jednotu podobně zgomple-

týrovanou, což je zásluha režižéra pana doktora Pipicha.

Ponaučení z „Manželové přítelkině“ může se vibrat málo a hlauně bi se mohl dáti příklat neznámému autorovi bi bil budoucně opatrnější a nezašahoval do dramartyki, nemůže-li podat lepší vísledek. Na tomto poli sotva se stane pupilárni a jeden člověk také nemůže do všeho dělat. Což je tuto projádřeno dosti mirně hledíc na jeho dobrou vůli. Néni každi člověk Štépír nebo Sardul. Ostatně je známé, že je spisovatelů dramartyckích dvojí druch: jsou spisovatele dramartycké, keré *píšou* dívadelni kusi, a jsou dramartycké spisovatele, keré se *domnívaji,* že píšou dívadelni kusi. Moudrému napověs!

Doufám, vážená redagce, že souhlasíte, a příště podám několika řátkoma průběh druhého dne slaunosti 13. Juli, nepsem unavení.

Zúctou

Vavřinec Lebeda,
starí známí spolupracovník.

Poš. gryptum. Esli bi se mně mohla dát větší záloha, velmi by bilo vítané. Do Chrudima néni ještě zavedení ozontarif na železnici a cesta bila dosti drahá. Zúctou!

*

Malí dodatek původní správi *Wavřince Lebedi.*

f Praze dátum (bilo jíš napsané předešlejc).

Slauná a Velevá žena redagce „Švandi dudága".

Pouze malí dodatek, slauná redagce! Po dívadle bavili smese — totíš pánové i dámi chrudimské téš i mý přespolní, hlauně líde s Prahi — vešměs fpřátelském gonklomerádu fpivnici pana Štěrbi při dobrém plzenckém a bili bichom se bavili ještě lépe, totíš já, gdybi mně neznámí začátečnik Apsalón nebil svím prvním pokusem skazil poněkut žádoucné ánymo. Afšak věc jeho bila brzi žaramantně a golegiálně zamluvená, následkem čehoš jsme vítr valí dosti dlouho při víropku Gambrinusovém (bil starodávný alchimista a podal návot kfabrigaci píva — muš fskutečně zasloužený!)

Noclech vikonali sme částečně vhotelu pana *Teperi* a fdruhém podobném závodě *na Bídě,* čemuš se muší rozuměti tak, že ty, keré ložírovali u Teperů, nespali na Bídě a víceverza naopak.

Jaké jest Chrudim víborné mněsto a téš blahobit, srozumívá se s toho, že i na chrudímské *Bídě* jest velmi dobré pobiti a stravováni. Dále jest fskutečně jaksi mněsto probuzené, nep se v něm vinachází vícero národnosti. Příkladně mají na Bídě jednoho *londýnra* a u Teperů téš

jednoho. Ať se pohledá menší mně100 fČechách, gde bi bili hnet *dva engličani!* Ofšem tyto oba *londýnrové* delším pobitem fČechách mluví dosti dobře česki a svůj mateřcki englickí jazik skoro ouplně zapoměli. To se přitrefí téš i někerím českím vlastencům, aniš bi překročili hranice.

Druhí den, neděle 13. julia, nevidařil se právě dle ustanoveného programu hlauně následkem povětrnosti, keráš bila poněkut nepříznivá, nepse odrána dovečera lilo jak s konve. S té přičiny odbývaná bila slavnost zahradní v místnostech měšťancké besedi. Repertoár bil velmi bohatý. Májové členové podali některé scela orginálni básně, ktéto slaunosti zepsané, příkladně Vrchlický, Klášterckí, Mužík a jiné. Téš deglamoval vlastnoručně zasloužilí starý veterán pan Frič. Téš bili podané víkony hudební a pěvecké. Bil jsem i já nížepsaný požádaní o několik slof a téš jsem přednesl své náhledy přes fšelicos. Afšak nezviklá místnost, téš publigum hlauně krásné pohlaví bilo příčinou, že sem obdržel značnou trému, následkem cehoš můj víkon nebil právě valní, coš mně mrzelo. Vihozen fšak jsem nebil nýbrš velmi gulantně se semnou nakládalo.

Pak nastala olná zábava, totíš tanec. Pánové, velmi sem litoval, že mě bilo nemožno se součastnit ftéto věci pro mé pokročilé stáří a téš zastaralí regmatizmus, keriš sem nechtěl po-

bouřit. Neptam bili krásné dífki, též krásné panički, a členové Máje dosti se drželi, nepsou některé z nich i ftanci čvičené. Bilo dosti pozdě večer, vlastně tři hodiny ráno, gdyš sme opouštěli Měšťanckou besedu, vnejlepší náladě, afšak též s politováním, že má fše na světě konec.

Podotknuti muším zvelkím uznáním a fděčnosti vážená redagce, že této Agademie zúčastnil se též i sám starosta chrudímcký, pan Klimeš, dirigujíc zpěvácky spolek při slaunosti. Vážené páni, tu se vidělo, jakí má oučinek, gdyš starosta kráčí za jedno s opčanstvem a přál bich též jiným a *věčím městům,* bi měli takovéto purkmistry, ač zúmislně nemenuju žádnou obec. Mí fPraze máme ofšom také vzdařilého starostu a k němu dva supštytutové, následkem čehož sme dobře zaopatřené.

To jsou mé poslední správi přes chrudimskou slavnost, keráš nejen fohledu morálnim bila užitečná, afšak i finančním, antoš vinesla spolku Máji přes 400 zlatých rakouské mněny. Za příčinou tohoto vísletku hodlám též ke spolku přistoupit, budu-li přijatý.

Budoucně opět zamejšlím věnovati své síli divadelním zástojům prašským. Prázniny jsou ukončené a Národní dívadlo započalo svo jí činost zajímavou novinkou *Ďáblovími pilulkami.* Proslejchám, že tyto Pilulki někomu dělají dobře, někomu zas ne, ale to je ofšom s každými

pilulkami, kráčíme-li ruku v ruce s vjedou lékařckou.

Jsem Váš velmi odaný

Vavřinec Lebeda,
starí, osvětčeny spolupracovník.

Pos: K: Žádaná záloha dosut mně nebila dodaná. Snat na mně bylo pozapomenuto.

Toto opomenutí mé skrovné žádosti nejni mně milé z dvojí příčiny: předně jsem penize potřeboval, za druhé jsem žádné nedostal. Bil můj úmisl téš se někam podivat na zdravé povětří skrze zotavení mé gonštituce, nepnéni maličkost provádět grytickou práci celí rok. Pánové i dámi od dívadla, skrátka veškeré členové muského i ženského pohlaví, fšechno bralo Fóršus u gasíra a jelo na vileželétúrů do krásné věčné přirozenosti, jak o tom zepsal báseň slauní František Novotni:

„Ach přírodo, jak opdivuju silně,
co konáš ve své tajuplné dilně — —“

Jelo fšechno, co mělo nohi a rajzekufr. Jel pan Bergr ot baletu, jel pan Sajfrt, jeli mladé manželé pan Bonóni a jeho chojť rozená Dumková, jel pan Bittner s paní Bittner, téš jel můj dobrý přítel basspan Heš s rodinou; někeré do Italie nep do Fšenor, jiné byli Ftylořích nep na mrtvém móři — pouze já mušel zůstat fPraze zostatníma co nejeli. Téš pan ředitel Šubrt bil

na delší umnělecké cestě, pan dramatýgr Stroupežnický vzal Čechi asi ze třech stran; hudební recezent pan Feřtr jel do Ukrajiny — anep snat jen Krajiny — básník Kaminský si vyjel na bělidlo u Turnova, profesor Liška — kerémuš bohužel schóřel onen obras na Žofíně — probral prý pěški celé Švícary za příčinou východu a západu slunce, coš jest malířům potřebné. Můžete si pomislit, jaké jsem mněl trháni, gdyš sem bíliš na cestu spakovaný, afšak penize od Vás nedocházeli.

Mněl sem původně v zámislu odebrati se do Luhačovic na Moravě, keréšto lázně mně byli vřele doporučené lídma, *keré v nich eště nebili.* Lidé, keréš otamtud se navrátili, mají přes ně náhlet jiný. Tyto lázně byli založené asi přet padesáti lety pouze pro prevátni spotřebu a málogdo o ních věděl. Abi se jim dopomohlo k svjetové proslunosti, zřízená tam bila před nedávnem kúrtaxa, následkem čehoš mněli ihnet větší fplyf na lické zdraví. Vijede-li člověk časně ráno s Prahi, může tam druhí den bít. Jakí má vlastně oučinek luhačovická voda, néni dosut proskoumané, coš je dobrá vlastnost; může bít zatím pro každý neduch. Hlauně se zdá, že je pro lidé nerevézni, nep tam o žádné viraženi néni postaráno. Dle proslechu jsou to lázně dobré a gruntovně kurírují, nep dosut mnoho lidí keréš tam bili, ujišťuji *že tam víckrát nepojedou* sčehoš se dá soudit že sou radigálně vihojené. Vel-

ká láce tam nepanuje, coš bi okazovalo, že sou lázně dobré a znaji svou cenu. Očekává se otamtut ještě vícero lídi spět otkerich pak vezmu informaci a podám budoucně bliší správu hlauně na počátku sajzoni, bi nemocné lidé věděli, kam se obrátit maj a kam nemaj. Následkem všech těch okoličnosti a poněváč jsem dosut zálohu nedostal, nepojedu tam zatím. Jestaké někdi dobře mít skušenost skrze cizé lidé.

Za to sem velmi lítoval, žesem se nemoch zoučastnit velké vípravi do Šumavi kerou podnikli členové našeho umněleckého ústavu páni Štros, Sedláček, Vojan a Řada.

Tito pánové dafše si okovat boty a vezmouc na záda tlumoki zvelkími zásobami a do ruki alpcké hole vidali se za krásného počasi po dráze do Budějic, otkut nastoupili cestu šumafskím pralesem. Dlouho o ních nebilo žádných spráf a bilo podezření, že je fŠumavě snat potkalo neštěstí aneb divoká zvěř, keráš jejich životu i umněleckému působeni učinila konec. Tím větší bilo fšeobecné potěšeni, gdyš jmenované páni za tři dni se objevily fPraze živé a zdravé, ofšem velmi stýrané dlouhými neunavnými pochodi s kopce do kopce a naopak. Jest neuvěřitelné cofšechno skusili na cestě a gdybi je nebil vedl neohroženy pan Štross, snát bi se do smrti nebili vrátili. Neboť pan Štross jak fšeobecně známé je starý skušeny túrista hlauně milounik Alp a je o něm podezřeni že zná zvlastního náfzoru

kopce Himalaju a Popokaertepl. Jeden stěchto je vázii druhí famerice.

Dva dní strávili jmenované pánové na spáteční cestě fPlzni, abi se zotavili sútrap namáhavích pochodů. Proslejchá se, jakmile dokončí pan Vilímek spis Hándriho Štandleje, že ihnet započne vidávat jiný sepsaný ot hořejších tůristu s názvem: Černou Šumavou. Napnutí jest fšeobecné, nepse očekávaji veliké othalení stran Šumavi. Spolek českých tůristu spůsobil jim při návratu velkou ovaci. Přinesli téš mnoho brouků a žížal, po cestě nachytaných, coš bude uspořádaná malá etnológická výstava.

Bilo vždycki mé přesvětčeni, že příklat doktora Holuba nezůstane bez nástupců. Také se proslíchá, že páni Štros, Sedláček, Ojan a Řada, povzbuzené výsletkem první své cesty, hodlají na nejbliší dva svátky podniknout něco ve větčích rozměrech, dokonce snat prohlídnout kus Afriki.

„Simpatije obecenstva je budou pronásledovat..“ napsal o tom jistý starí znalec geografie — a je téš můj náhlet.

Následkem toho prosím o nejrichlejší zásylku zálohi, bich se mohl k podnikatelům připojit. Nebude jim na škodu, když budou mít sebou staršího skušeného může. Nepbi skrze svoji neohroženost mohli přijít lechce do nebespečenství.

Zúctou

W. L.

*

Pozn.: Jako v r. 1889, tak i v roce následujícím uspořádali ochotníci chrudimští k podnětu a vedením dr. K. Pippicha divadelní představení ve prospěch Spolku čes. spisovatelů-beletristů „Máj". K sobotnímu večernímu představení připojena byla nedělní slavnost, v jejímž literárním programu účinkovali také členové „Máje". Ve svém referátě zkritisoval Lebeda aktovku „Manželova přítelkyně" (viz pozn. předešlé kapitoly), při níž autorství označil Herrmann známou svou šifrou z Národních listů: Ypsilon. V kritice Lebedově nešetřil se ovšem autor nikterak.

38.

PŘEDNÁŠKA VÁŽENÉHO PANA VAVŘINCE LEBEDY,

v Občanské besedě slanské dne 19. října 1890.

Datum koncem ogtobru 1890.

Vele vážené pánové redagce „Švandi dudága“ fpraze!

Jest Vám doufanlivě známé, vážené páni že letošni rok toho mena 1890 přinesl obivatelům zeměkoule mnohé pohromi skerích špeciálně potahovali se někeré na naše slauné afšak nešťastné králofství české. Předně bilo vlchké leto sčehoš pofstala značná vodnatelnost přírody fšebecně, hlauně fšak počátkem záři měsíce pršelo dosti vítr vale tagořka pergamentně. Řeka Moldava vzala fznačné míře rozšířenost přešloupnouc vikázané meze fkerich se normálně pohibuje, pobrala pole sourodou louki zvotavou hlauně fšak spusobila f praském krajonu zmatek dřevařského zboží následkem keréhoš bil prosluný a milovaný náš Karlůf most zbořen.

Nebilo však dosti nepotéto velké katar štrófě přišli mnohé iné menší nehodi skerích jedna dotejčila se mně osobně. Bil sem vizvaný spočát-

ku ousně dalším pokrokem fšak písebně a takořka delegraftem, bich držel jakísi *přednes ve sláncké opčanské besedě dne 19. října.* Ften den mněla bíti konaná divadelní hra kerou zoumislem provozováni zepsal dosti známí dramatickí vikonávatel pan Václaf Štech, keriš plán se téš vidařil. Bila dávaná jeho trategédie potitulem „ZLATÝ DEŠŤ“, načeš mnohé oučastnici bili schroma žděné ftamnějši besedě za oučelem dýchanku. Pro tento dýchanek bil sem požadovaní kpřednosu svích náhledu.

Dosti semse bránil nejsouc zviklí na vejřevné vistupováni, nepsem po celí život mluvil nejvěčim dílem za degoraci a nat sufitama, majic ústaf divadla s padesáti dřevěnýma agteroma.

Bil fšak namně činěný nátlak néjen ze Slaného, fšak i ze spolku Máje českích belleristů čemuš sem konečně vihověl chtějíc také jednou přišloupnouti na menovaní spolek aš bude vipláceti potpori coš učiní pak eště vícero spisovatelu, keré tam dosut nejsou.

Dosti sobavou jel jsem časně ráno na Slané praskoduksofskou dráhou majic obavi jak vivázna z galamity nepsem se obával že budu planýrovaný předně pro nedostatek vejřečnosti zádruhe pro nedostatek vjedomosti, nepně fskutečně nebilo povědomé o čem budu mluviti neznajíc logálni pomněri.

Afšak bohudík zástoj nevipadl nejhůř nepse vážené členové sláncké besedi dosti smáli, kdyš

sem na pódium vistoupil a během mého vyjádření stalo se tak vícero grát, následkem čehoš sem vihovjel, nep veselá misl půl zdraví.

Při přednosu mém bil též přítomný redagtor slánckého domofského časopisu pan Hozdecký, keriš jaksem pozoroval mé náhledi šteno gravíroval bije mohl podati na vejřevnost. Následkem čehoš jest oučel tohoto dopisu: esli bil obnos mého přednosu též Vám doručení velectěné pánové, velmi prosím bi bilo přihlednuté abi nigde nezůstala nějáká chíba tisku, coš bi vadilo. Ftéto době gdi jest požádavek jazykos pitu dosti značný — nepna to máme profesorové — bilo bi nemilé sebe menčí nedorozumění gramatycké. Snažně žádám bi bili chibné místa zreparýrované podle možnosti a esli nevihovuje některé vyjádřeni fšeobecnému zděláni račte fsadit iné. Ofšom prosím bibil honorář zaslaní na můj atres jako običejně. Věčí víše nebude u mne vadit (coš jest míněno ironicki, nep ftéto věci panuje u nás věčí opatrnosť neš na železnici).

Vzdávajíc díky zůstávám zúctou odaný

Vavřinec Lebeda.

*

Velectěné pánové a vážené dámi téši slečinky!

Vlastně etigeta žádá, bise apoštro vírovalo naopak!

Je dosti známé fagtum, že téš vnaši české národnosti je vícero osop, keréš se zaměsknávaji tím, bi jiné lide mněli co číst neš usnou. Jsou to tak zvané spisovatele belleristé, keréš si rozličné vjeci vimejšlí, na papír staví a požadují, bi to publigum kupovalo, čemuš se zumárně říká Osvěta neb fšeobecná zdělanost. Takovéto literádi bily ve fšech jazikách. U Engličanů bil dosti známí dramatyrk *Štepír* a humání lort básnik *Byró*, keréš oba sou delší čas zesnulé. U Němců byli dva bratři *Šíler* a *Kéde*, keráš rozličnost men se vyrozumívá tím, že pocházeli z dvou nestejných rodin. U Francouzů bil *Rubešpír*, keriš fšak nespisoval. Ostatní mena je dosti těško pamatovat. Naše české spisovatele píšou ponejvíc mateřckím jazikem, pokut se tejčí bellerie. Věda ofšom podává se vícero méněro druhým vlasteneckím jazikem, totiš němčinou.

Během posledních let bil f Praze položený základní kámen spolku českých spisovatelů belleristů, kerémuš při křtu svatém dáno bilo meno *Máj*. Jsou v ňom spisovatele starší i mlačí, coš se řídí dátumem jejich narození. Jsou v ňom spisovatele praské a téš takové, keré se do Prahy vícero nevešli, příkladně f Chrudimi pan doktor *Pippich*, ve Vodňanech pan františek *Herites*, v Nechánicích pan Doktor *Štolba*, ve Slaném pan Václaf *Štech* a mnozí jiné. Domácích pánů a velkostatkářů je mezi nima velmi málo — ftomto momentě mi nenapadá ani jeden.

Abi se tato citedlná mezera viplnila, způsobené bili v někerích probuzených mněstech slavnosti a zábavi gbenefici spolku, příkladně fChrudimu, v Lytomyšli, v Nechánicích, fchocni, v Čikágu městě americkém a ftěchto dnech má bíti podobné konání ve Slaném. Praha si tonechává naposlet, bi tojinde nepokazila. Ve Slaném zvolen bil k tomuto zástoji zbrusu novi kus, keriš je zepsaný mladým nadaným a pokročilým začátečníkem panem Štechem. Tento kus máme dosti v čerstvé paměti.

Co se tejčí slavnosti ve Slaném, bilsem jednoho dne v nedávné minulosti, takořka na konci vagac, dosti velmi překvapený. Bilo mně donešíno skrze některé členové Máje že po přectavení má bíti v besedě vikonaná jakási přednáška od *Vavřince Lebedi.*

Jak řečíno, správa mně velmi překvapila. Divil sem se, kerak se aranžéři domakali, že budu přednášeti, nepjest Slané dosti vzdálené, za druhé jsem nebil na nic připravený, za štvrté fšak sem bil opět poněkud recitatíf se svím starým neduhem regmatizmem. Afšak ze správi podané viplívalo, že jsem v zástoji jaksi ajnkašírovaný, i obrátil semse písemně na pana Štecha a pana Ctibora doSlaného, keréš mně avízírovali, že bliší povjedomost mi dá zasloužený činý člen a *zapisovatel Máje* — keriš dnešního dne bohuvžel mezi námi se nevinachází.

Sebral jsem se v rychlosti, pokud mé staré

oudi dovolili, a spěchal jsem na Betlémský plácek do čísla šestého, gdeš vminulém století bidlel prosluný mistr Jan Hus, keriš mněl lonského roku jakési potahováni s českim muzemumem. Ftom domě ftřetím pátře bidlí u jisté zachované partaje pan zapisovatel, nemajíc dosut vlastního krbu. Chtěl jsem se otázat, co je mu o mé přednášce blížero známo.

Šel jsem marně, velectěné pánové a dámi, neboť jeho pani kvartýrská mně vzdělila s politováním, že pan zapisovatel Máje dosut nepřišel. Věc bila dosti přirozená a prafděpodobná, neboť bilo teprf půl deváty z rána a řečení funcionář přichází skanceláře přivblížňe o půl jedné.

Jeho přívětivá paní gvartýrská mně nabízela vlídně fodel, abich naněj chvílku posečkal, afšak já se zdvořilýma díkoma debrecínoval. Bilo bi se toponěkut protáhlo a mně téš nezáleželo dočista nic na tom, co paní domácí pana zapisovatele dělá ot půl deváté do půl jedné. Vzdělil jsem jí že se zastavím poněkut později a proučel semse.

Opstaral jsem si po Praze ňekeré svoje záležitosti, šel sem se podivat, jak se znáramnou richlosti staví prozatímní most ze Starého mněsta na malou stranu a dosti unavení semse vracel k domovu. Bilo mně podivné, kterak se zatím setmělo. FKarlové ulici semse rozpomenul, že hodlám promluviti s váženým zapisovatelem

Máje i zamířil sem na Betlémský plácek a po malém čekáni před vratoma dostal semse do jeho bitu, coš bilo spojeno dosti s optížemi.

Paní gvartýrská bila přegvapena, že přicházím opět a tak brzi a mněla jaksi pochibnost že bi se mnou pan zapisovatel mluvil, anobrš prý spí. Bilo mně nápadné, že přívětivá ta dáma vipadala sama trochu ospale a otvírala mi dvéře kuchině dosti fengližé. Visvětloval semsi to okoličností, že bilo teprf půl třetí zrána a že snad mě nečekali.

Tengradejc mě nevibízela dobrá pani, abich nějakou chvilku posečkal, sčehož sem soudil, že nepřicházím vhot a poroučel semse. Mislel sem, že se mně vážený zapisovatel vihibá a že usnul zoumislně. Také pan domounik mně nezdržoval nýbrš křápl za mnou vratoma velmi neuctivě. Téš je možné, že bil jaksi zaraženy mou otáskou, kerouš sem mu předložil zároveň s královckou odměnou za otevření: *esli totiš nemá povědomost, co budu ve Slaném přednášeti?*

Nesbívalo jiného, neš abich vážil cestu k panu zapisovateli do třetice. Zašel jsem tedi do jeho bitu, kteriš nemá žádný zvláštní fchot pro svobodné pánové, druhi den hnet po obědě. Jeho starostlivá paní kvartýrská bila mím příchodem uvedená v jakési roščílení. Nevěděl sem proč ale pozoroval jsem, že sedí fpokoji císařcký královckého policajt v plném mundúru. Jak sem fšloupnul, obrátila se vzácná paní k ně-

mu a zvolala: „Tadyho maji! To tu je uš potřeti a na mě zněho jde strach. Můžou si ho vzít!“

Ohlížel semse, o kom to mluví, ale za mnou nešel nigdo víc. Policajt fstal, vzal na sebe ouřadní fisigonómii a tázal se radigálně: „Poslouchaj', proč pak tu paní nenechaj' na pokoji?“

Muším říctí, že mně tato apoštrofa dosti zarazila. Předně má panička dosti ganonické stáří a já jsem starí fdovec.

„Račte otpustit pane strážník,“ otpovídal jsem uctivě, „esli ste si ráčil fšimnout, mám držet fSlaném přednášku a tu se přicházím zeptat osvětčeného zapisovatele Máje, jakou má o té přednášce povjedomost...“

Nebil jsem 100, abich dokončil, neboť mně panička skočila dořeči: „Jo, pane strážník, a chodí vždickí, gdyš sem sama doma anep v noci. Já dnes ráno mislila, že mně trefí šlak...“

Gdyš sem šel z Betlémského plácku, doprovázel mně nejen strážník, ale také zástup omladiny a jiného širšího obecenstva obojího pohlaví, keréš si víceverza vzdělovalo nafzájem dosti hlasitě, „že ho uš chytili!“ coš sem nepochopoval, o kom je řeč.

Bil sem dovedený na policejní gomisariát, gdeš sefše visvětlilo, gdyš sem projádřil, žesem dramartickí grytýgr Švandy dudáka a žesem šel k panu zapisovateli ve spolkové záležitosti. Gomisar žádal bich otpustil, že se strážník dopustil anagrónizmu. Bil sem uctivě propuštění, gdyš

sem dal na policii do protogolu, zdali není ouřadně nic povjedomo o mé přednášce ve Slaném. Fskutečně tam nebili o níčom gonštrujírované následkem čehoš sem psal panu Štechovi, že se své přednáški veSlaném zoučastniti nemohu.

Tím naše vyjednávání nebylo defenetývně ukončené, nep mně fkrátkém čase bila dodaná následovní šty lízace po delegraftu: „Živý nebo mrtví — přiject mušíte — fopáčném případě vám vislovuju svoje hluboké opovržení.“

Muším říct nevěděl sem, keri je ten opační přípat. Zdáliš mně bude vijádřené opovržení za živa aneb po smrti. Téš sem nevěděl, jakím spůsobem bich do Slaného přišel v mrtvém stavu, nep mně uš ničkon je pohip optížní. Za třetí mně nebilo povjedomo, jakí víkon by bil požadovaný ot neboštíka. Následkem fšeho toho sem se ustanovil, že pojedu do Slaného ještě přet svou smrtí, coš se dá vikonati lechčeji neš po funuse.

Na nádraží Františka Josefa schromážděno bilo vícero oudů Máje, učesané a v nedělním oděvu. Byli tam téš jiné líde, fšak nejely do Slaného a někeré vůbec zůstali fPraze. S Prahi vede do Slaného příjemná cesta keráš netrvá ani celé tři hodiny. Líde keré vijdou pěški jsou ve Slaném jen o malé poznáni dříf. Blížíce se ke Slanému poznal sem, že jest krajina dosti veselá a muzigální nepse fokolí vinacházeji kopce s třema kříškoma.

Bilo patrné, že jsme očekávané, antoš bil na nádraží pan štacionšéf ve sváteční červené čepici a jistý přívětivý funkcionář na naší oslavu třikrát zazvonil. Dva pánové z deputace velmi golegiálně nás uvítali a zejména mně se smáli, coš mě velmi těšilo. Železnice jela dále, pánové z deputace vedli nás do města, kamš sme dorazili bez ourazu, nep naše vůtcové nezabloudili. Spomněl sem ihnet, že jest velmi gorektní, cose o Slaném povídá: gdo bil f Slaném jen tři leta, může do celého svjeta. Pan Štěch keréhoš sem ihnet poznal nebojť mně dal svoji vizitku, měl pro nás praské opčané v rezervoáru pilety do dívadla a mně bilo odevzdané číslo 54, což mně večer přivedlo poněkut do rozpačitosti. Nep jedna polovice tohoto numera vinachází se na pravé straně druhá na levé. Jakím spůsobem se má člověk na tyto dvě polovice posadit, není dosut viskoumané.

Gdyš sem fstoupil do města, bila má první poptáfka u několika osobností, co jim je povědomo o mé přednášce. Bohužel nikdo mně nemohl dáti virozumění, ani pan Důras nikolif, ačkolif jest můj starí přítel a fodograft. Bilo patrné, že f tom egzestýruje nějaké nedorozumění.

*

Podotejčit muším velectěné pánové a dámi žesem tohoto dne vůbec nebil fschopen nějaké přednáški. Předně nemám na vejřevnost dosti

trenýrovanosti, vzadruhé je fšeobecně těško mluvit nenili dostateční zástoj.

Ofšom bílabi možnost pronést náhlet o dávané trategédii pana Václava Štecha, čehoš fšak momentálně nejsem fschopen. Předně nemám dosti mišlinki pohromadě jsouc dosut rosčílený truchlivou události rodinou faktě třetim. Zadruhé budu gomplet urovnani ve svém prevátnim přibitku fPraze. Za třeti fšak hlauně néni rádno podávati náhlet přes kus gdyš má autor recezenta blížero po ruce, jakí jest pát ftéto situaci gdeš pan Štech sedí na krátkou dištanc odemě pot podium. Je dosti známé, že má každi autor o své práci scela jiný náhlet než grytýgr, následkem čehoš bi mohla pofstati dosti citedlná gontroverze, požadujíc autor jakousi saxifaxi — takových věci fšak nejsem velikí milounik.

Fagtickí můj náhlet přes kus pana Štechovo, keriš sem ve Slaném nemohl uvécti zoportuniky zadruhé fšak také zopatrnosti, bise neporušilo staré slovancké pohostinství, může bíti projá dřený spůsobem nížero řečeným.

Na novikus pana Štěcha — k němuš jak řečíno bil vipracovaný titul „ZLATÝ DĚŠŤ“ — bili smeuš sprahi dobře připravené. Pršelo tam fčéra cely den a dnes o5 vícero, následkem čehoš sme mněli vzáhodnou náladu.

Bilbi omil, gdybi se mislilo že fkuse skutečně prší nějaké zlato. Kpodo bnému oukazu přirodnimu nebilo dopracováno ani v národnim

dívadle praském, gde sou přec páni keréš maji přes to rozum. Tento „zlati dešť" jest jaksi krásní sen pana *Rabasa,* keriš se mu šak neviplní a okolo tohoto snu se pohibuji všechny tři akti. Potah má to následouni:

Pan *Rabas* jest podnikatel a českí poslanec. (Coš bi bilo jaksi ze fskutečného života, nep fČechách máme nejen podnikatelové, ale téš i poslanci, kerichš je více na gvantum neš na gvalitu.) Mimo ten dvojí garakter jestéš pan Rabas v jakémsi druššstvu, keréš vidává tak zvané vejřevné míněni, dení žornál potytulem „Prápor". Pan Rabas podnikal vícero neš postačil, následkem čehoš se octl v jakesi finanční galamitě. Fšecko to se stalo, neš kus začíná. Ničko prosím: asi přet rokem koupil pan Rabas jisté podzemki fopci Sobíně, potkerima dle pranostyki něker ích znalců má bít kamené uhlí. Prosím velectěné pánové a dámi, bisi pofšímli, že tamuhli *má bít,* coš je řečeno ironicki, neptam faktycki *nejni!* Právě že tam uhli nejni — anep jen velmi malá gvantyta — hodlá pan Rabas doli prodati pro fšeobecné dobro totíš na akácie. Gdo si koupí akácii, je aukcionářem a má právo na náději divy dändy. Tato náděje se fždycki neviplní — bili takové pádi. F tomto pádu bise také apsolidárně neviplnila, afšak na tom panu Rabasovi nezáleží nepon bi vidělal přifbližně milion. Abi se doli mohli vičerpat sílou společnou smířejí se obě národní strany, bi se na kaž-

dého dostalo po akácii a tato slaunost smířeni se odbívá fprvním aktu. Pan Rabas má fšecki faktotové na své straně; poslancové, bangérové, noviny zobouch táborů, zejtra má započít opisováni oblekací. Hlauní proklamace má bít podaná fčasopise „Práporu", gdeš má pan Rabas důležité slovo.

Tu pojednou se objevuje redagtor tohoto *Práporu,* pan Hodač, mladý, heski muš, keriš se navracuje zdovolené. Pozoruje se na něm nějaká roscílenost, patrně má něco impeto. Fakticki! Jsouc s Rabasem sám nafstává následouni monolok:

Hodač: Pane Rabas, odvolejte opisováni akácii. Celý ten zástoj je švindl.

Rabas: Jakže, vi se opovažujete — ví, kerehoš sem defenetývně ustanovil za redaktora en šaf?

Hodač: Nemohu vám pomocti, pane Rabase. Bil sem na smrtelné posteli u svého strýce, keriš je f Sobíně óbrštajgr. Vidouc poslední okamžik viznal se mně, že fSobíně *uhly néni.* Téš mně tam dovedl, přesvětčil semse na vlastni oči, že místo uhli je tam přethistorická křídlice — kerouš se topit nemůže, jak vám známé. Odvolejte akácie, neboť bi sta a tisíce rodin bili okradené.

Rabas: Nemohu odvolati. Bil bich zničení, anobrš sem parter.

Hodač: Přinutím vás k tomu!

Rabas: Zadršte, bídníče. Moje meno, moje čest — fšecko je ajnkašírované. Neboť věste — — defraudýroval jsem téš majetek „Gulturního spolku" jako pokladník — mám deficit šedesát tisíc.

Hodač: Ježíš marjá, to eště k tomu. Nuže, opatřte si těchto šedesát tisíc, jak můžete, afšak na opisování akácii nesmí dojít. Napíšu přes doli článek do zejtřejšího čísla Práporu...

S této rozmluvi je vidět, že to s Rabasem, suhelnýma dolama a s akáciema špatně dopadne — a také že ano.

Jednáni Hodačovo muší každy schvalovat. Jes od něho solidné, afšak přímo hrdinckć, nepse vidí, že Hodač miluje Rabasovou céru Elišku a ona jeho víceverza naopak a je dosti povážlivé mluvit takto radigálně se svým tchánem před odavkami. Afšak Hodač je takoví člověk.

Zbívají dva akti — může se očekávat, že se pan Rabas bude svého uhli držet zubi nechty a že bude proti Hodačovi oučinkovat. Fskutečně je tomu tak. V redakci jest vícero lidí, mezi nimi Jandera, keriš bi Hodače velmi golegiálně utopil na žlíci vody. S tímto Janderou spůsobí Rabas proti Hodačovi gompot. Zepíšou spolu certefikát, na keriš dají falešní potpis vůtce národa doktora Mečíře, kerím se svolává víborová schůze drušstva Práporu. Fté schůzi přetsedá Rabas, docílí vípověť pro Hodače na hodinu, Jandera má bít jeho nástupec a ten bi udělal

Rabasovi k vůli fšecko na světě, nepmá poněkut jiné náfzori neš Hodač.

Přece fšak se intrigy nepodaří. Hodač sedí ve třetím jednání v logálu redakčním, Jandera mu nese vípověť a chce nastoupit jeho místo. Afšak Hodač zachová chladnou kref a zavolá fšecki sazečové s tiskárni, kerimš visvětlí zástoj. Dělnici mají vždycki zdraví dištynkt a poznají téš ftéto situaci, že Hodač je mušlechetný a plný eneriže, Jandera fšak hotová greatúra. Následuje malý plebiscit sazečů — Jandera jest vihozený z redakce, Hodač zvítězil.

F tom okamžiku přichází Rabas a vidouc že celá jeho manepulace jest vizrazená podvoluje se dobrovolně a podepisuje inserát do čísla na zejtřek, že opisováni akácii pro náhlé a nenadálé překáški se otkládá na pozdější dobu. Gdyš na to dá své manupropria vejde do fšifonéru, f kerém je redakční telefon, otkut za okamžik zazní rána z revolvéru. Pan Rabas se tam osobně zastřelil — coš jest ofšom krásný materiál pro zenzační logálku, afšak smutná událost rodiná. Ke zvíšení tragického dojmu je této sceně přítomná slečna Eliška, keráš nat otcovou mrtvolou omdlí. Ji sice fskřísejí spojenými sílami, afšak Rabas je totálně mrtef. Tím jest kus defenetýfně ukončení, neboť další akt nemá.

Jak řečíno, vistupuje f kuse vícero osop, mezi nimi téš několik žurnalistů, které nejspíš

přijeli do Slaného uš fčéra, nep dnes na nádraždí z vagonu nevistoupili.

Velmi semse podivil, že mezi aktéroma kusu bilo téš pět poslanců, gdešto mají ty pánové bít f Praze, antoš je tam momentálně zasedání sněmu. Ofšom na neděli mohli dostat dovolenou.

Dosti semse podivil, že sem o celé té aféře s talmovím uhlím slyšel dnes poprve. Do vejřevnosti nepřišlo o tom ani slova, coš jest ku podivu, gdešto máme množství novinářů, keréš každou lapálii vyčuchají a do novin zepíšou. O falešných zlatníkách čteme pořát. Jest ofšom možné, že to bylo glubovní tajemství a nesmělo přijít na buben. Na fšechen spůsob je kladenské uhlí nejspolehlivější, nep tam ho skůtečně maj a budou kladenské doly ještě dlouho zaslouženě kopané.

Kus bil u publigum velmi oblíbeny a dobře obehraný. Na jevišti vistoupil téš osobně autor, bifše violán, a bil mu slečnou Eliškou podaný bopkovi věnec, dva členové Máje pak vistoupili z gulisi s pugétem, keriš bil garnírovaný trigo Lorou.

Muší se řícti, velevážené pánové a dámi, žesme bili spokojené sumárně fšecki. Publigum, páni ochotnici, autor a téš i poměrně gritika.

Rozumí se ofšom, že viplívá ze „Zlatého deště" mnohé dobré ponaučení, jak se očité světkové přesvětčili.

Vichází předně na jevo, že se nerentýruje

hledat kamené uhlí tam gde nejni. F takovích místech ho eště nigdo nenašel.

Dáleji vyplívá, že bi akcionáři takovíchto dolů brali fskutečně špatnou dividendu, gdibi se bil plán nesolidného Rabasa bil vidařil.

Vichází za třetí, že garakterní redagtor může fskutečně mnohdy zabránit veliké škodě a škandálu, gdiš má jen poněkut malé gvantum geologického vzdělání coš se ftomto případě velmi eglatáně osvětčilo.

Za páté jest velmi upokojující vědomí pro očitého diváka, že podobné špekulace byli Rabasovi navždy přetržené nepje známo, že se na konci třetího agtu zastřelil. Je to sice smutný přípat v rodině, afšak autor dívadla nemůže mít ohledy na fšecki strany.

Jesdále dosti truchlivé, že Eliška Rabasová nemajíc uš dříve matku stratí nýni také otce, následkem čehoš nebude míti vícero žádných rodičů. Pro všeobecné uspokojení fšak dává autor na srozuměnou, že aš vichodí smůtek, požádá redaktor Hodač o její ruku a srtce, což se fšeobecně schvaluje. Dífka jest slíčná fzdělaná a má fsiročí kase osůmdesát tisíc. Tyto vlastnoti jsou dobrou pranostykou ke šťastnému manželství. Vichází s toho, že se později může redaktor Hodač udělat pro sebe, po čemš touží každý člověk majíc trochu enerýže. Je staré přísloví, že lepší malý pán neš velkí služebník. A osumdesát tisíc dozačátku je heská pomoc.

Měl bich ještě malé podotejčení stran sňátku Hodače s Eliškou, keříš sice nebil na jevišti provedený — neboť by se bilo představení protáhlo — o kerém však možná f blíské budoucnosti uslyšíme, nep autor kusu jest f 100 zepsat ještě jednu další tragtédii.

Jsou okamžiki, kereš se v životě člověka málogdi opakuji, nep se jich každi nedočká a k takovím náleží chvalabohu téš svarba čili manželcki sňátek.

Téš f tomto odboru kráčí lictvo neodolatelně dále, nepmáme důkazi, že se mnohé lidé žení a fdávají, jsouce obojího pohlaví. Jestotak zvaní zákon přírody, nep bi se jinak nedocílilo řádné vichování vlastenecké Mládeže a náděje vlasti! — Jest fpodívuhodná věc, že esli se někdo žení nep fdává podruhé, bívá to obyčejně vdovec anep fdova.

Téš také redaktor Hodač, pochopujíc oukol lickosti, bil v „Zlatém dešti“ spoutaný růžovýma poutama Amóra, známého jíš z řecké antologie, a fstoupí eventuel jednoho dne v sňátek s milovanou dífkou Eliškou. Nemohu jináče neš projádřit k tomu víkonu svou nejupřímější gratulaci. Téši mně je znám průřis manželckého života ftomto potahu bífše ženaty afšak nyní vícero let ofdovělý.

Kéš jsou šťastné velectěné snoubencové a vůbec fšecki mladé manželé f tomto pomněru! Kéš jim bůch vyměří největší gvantum blaha,

láski a spokojenosti v jejich manželckém životě. Kéž jim je daný dlouhí, klidný život po boku jednoho druhého.

Téš i později kéš jsou šťastné, milované, ctihodné a *četné* rodiče — nep duch času neunavně pokračuje!

K tomuto slavnému dnu, aš nědgdi nastane, dovolil jsem si f duchu sgomponýrovat malou básnickou příležitost, keráš může bít s dobrým oučinkem použitá při každém podobném obřadu — a sice v následujícím obnosu:

Motivi na svarbu dvouch mladých milenců, upotřebitedlné pro každi pát v rodině, fúctě vipracované starím fdofcem Vavříncem Lebedou:

Kvašemu sňátku velkému svátku,
přeji vám štěsti blaha moc!
Aš fšechny zmizí keré sou cizí,
pak vám dej pán bůch dobrou noc.

Dnešní den fplese fortúnu nese,
pevně ji za křídlo chiťte jen,
svažte ji páskou chovejte zláskou,
dlouho!! ať mešká noví den.

Píte a pějte, dobře se mnějte,
fšak přišly hosti na pomoc!
Pak skliďte žlíce, shasněte svíce —
a pán bůch vám dej dobrou noc!

Fšeptu a fsmíchu, ftajemném tíchu
upliň vám dnešni noci vlak.

Ach jsou to leta! gdyš já a Běta —
gdyž jsme to měli také tak!

Sem stary fdovec ach smutný lovec —
hledím uš na smrt spíšero.
Vám to fšak příde, ví mladé líde,
vás bude pořát vícero.

Tak jeden starost, druhí má radost —
tak zvané světa zákoni!
Sem f duchu svámi, vážené páni,
dobrou noc — spuste zácloni!

*

Poškryptum. Otpuste ctěná redagce, že jse eště pozdržuji. Snat se Vám téš doneslo, že se koná jakási próba kanda s jístou novou výpravou pana Matěje Broučka, keriš viletěl jednou do mněsice, podruhé do pětadvacátého století, a ničkon se roznáší, že vidá noví cestopis a skušenosti po Čechách? Jest menovaná celá řada lídi, keréš ho domněle doprovázeji. Vážená redagce, mislím, že na tuto vjec muší bít velká opatrnost bisme nebyli vivedené. Slyšíc že pan Brouček jest po Čechách, bilo mi hnet divné že téš já nebil vizvaní koučastenství, nepsem chvalabohu dosti scestoval venkof i sokolím. Následouně semse vidal za řečenou garavanou bich se připojil. Afšak ctěná redagce, kam sem přijel: dnes do Pardovic, zejtra do Chrudima, pozejtří do Josefova, pak Jaroměře, České Skalice, Tur-

nova a podobně, všadi mně bilo řečíno: jen tejť ty pánové s panem Broučkem odjeli. Gdešto sem je nikde nenalezl, mislím ouplně, že ftom vězí něco problematického a velmi sem žádostif, jak na zástoj pohlíží pan Čech o němš jest f cinguláři pana Topiče knichkupce zmínka, že staví věc na papír. Doufám že mně toto podotejčení nemáte za zlé a jsem z úctou

V. L.

*

Pozn.: Jako dr. Pippich v Chrudimi, tak ve Slaném Václav Štech působil horlivě ve prospěch „Máje", jehož byl už tehdy také členem. Svou „přednášku" v besedním dychánku po divadle proslovil Herrmann v masce Lebedy, upravené podle kresby Mikuláše Alše. I jindy vystupoval takto Lebeda a vystoupení ta měla nemenší úspěch než jeho kritiky ve „Švandovi".

39.

SVĚT MLADÝCH LIDÍ.

Dátum 23. novembru 1890.

Vele vážena redagce homo ristického žornálu Švandi dudága fpraze!

Gdešto semse fposledním mém referádě zabíval dívadelnima zástojema přespolnima jest mně velmi potěšitelné, že momentárně mohu podati správu přes Národni dívadlo fPraze, keréš ftěchto dnech — určitěji řečíno fčéra — dodalo svému publigum novou agvízeci, zepsanou ot nadaného začátečnika ftom odboru, jistého pana *M. A. Šimáčka,* keríš fprevátnim životě deregýruje známí a oblíbeny žornál pro rodiny i jednotlifci s názvem *„Světozor“*, keríš jest vidávany tiskem a s obráskoma v Jeruzalemcké ulici fPraze.

Nadaní tento mlady mušš zepsal jíš vícero kusu pro dívadlo, totíš dva, snázvem „Pomluva“ a „Bez boje“, keréš fšak pan dramatýgr Stroupežnická neuznal za fschopné, následkem čehoš bili provozované vícekráte na jiných dívadlech.

Afšak pan Šimáček, jsouc plný enerýže, nedal si nohu za krk a zepsal další kus, keriš zaslal ke grytickému posouzeni gomisi, jenšto

hlasovala, komu má býti přirčená prémie 300 zl. spozůstalosti pana Ferdinanda Náprstka, kerišto zasloužilí pán bil velkí přítel české dramartyki. Gomise, ouřadujíc fgarakteru poroty přečetla úsilovně asi dvacet kusů čehoš rezultág bil že *první prémii* obdržel pan Šimáček za svou vipracovanost. Vícero prémii nebilo, jak řečíno.

Následkem tohoto viznamenáni zaslal pan Šimáček svou traktedyi divadlu, keréš morálně kus přijalo a pánům hercům k provozováni regomendýrovalo. Za tou příčinou konalo se první provozováni čili primice jiš dne 22. listopadu tohoto roku.

Novikus pana Šimáčkovo nazívá se „SVĚT MLADÝCH LÍDI“ (coš sem nepochopoval nepi staré lidé tam vystupuji) a pozůstává ze čtyrech odělení. Néni vlastně nazvaní ani tragtédye ani opera nýbrš *obras ze života dělniků cukrovarských*. To jsou líde kereš právě pečuji o to, bichom nemušeli píti kávu hořkou.

Událosť děje vipysuje se přífbližně asi následovně:

Václaf Strouhal, nat topič fcukrovaru řepovickém (dává pán Slukof) toužíc po vlastním krbu, vivolil si za ženu Marii (dává pani Sklenářovámalá) kerá má jíš chlapce a holku, dosti malé. K těmto dětem přišla spůsobem, že jíš bila jednou fdaná za istého Kiliána, keriš za svého živobiti bil téš dělníkem fcukrfabrice. Neboštik Kilián nebil právě dopráce zažrany, milejši mu

bila kořalka a ftom stavu zacházel ze svou ženou velmi nehonentně mlátic a nadávajic ji. Esli chtěla uživit sebe a děti, mušela sama pracovat za dva a ostatek ji propil dobrotiví manžel.

Tohoto Kiliána vzala si Marie vlastně jaksi z náfvzdoru, nepíš za svobodna za ní chodil Strouhal.

Z dešperace odebral se Strouhal do Ruska a Siberie, gdeš je rubl jako u nás zlatka, a gdyž se po dvanácti letech vrátil, našel bívalou milenku jako fdovu. Za našporované penize si koupil domek, v Řepovicích dostal ankažamá jako natopič a ničko podal fdově Kiliánové návrch, vzdáliš bi si ho nechtěla vzít. Ofšom že si vzala mysle, horší že to se Strouhalem nebude neš s Kiliánem.

Afšak brzi po svatbě pofstalo mezi manželoma nedorozuměni a f tom právě pozůstává první agt kusu. Opětná manželka nemůže se spřáteliti, bi celou domácnosť vidržoval muš a hlauně jí žinýruje, že se má starati téš o její děti keré vlastně nejsou jeho. Nafstává gampáň, coš jest perioda gdy se vaří ve fabrikách cukr, a Strouhalka chce se mermomocí dáti do práce. Proti tomu oumislu má Strouhal velkou antapatyku namítajíc že on sám vidělá dost a jaká bi to bila domácnosť, gdybi žena celi den bila ve fabrice, fčemš mu dávám za prafdu. Vidí se často, kdyš žena maluje anep gomponýruje, dopadá to smutně fkuchini a s prádlem, coš se vě-

decki nazívá emancepace. Při takové emancepaci žíje manžel skoro jako za svobodna s malou výminkou. Ofšom, moje neboška hrála se mnou také dívadlo, ale jen večír.

Mezi manželi pofstane hátka. Strouhal ji nechce dovolit vedlejší vídělek, Strouhalka zas nechce zůstat doma. F tom žándru ofšem nebude ženskích mnoho a Strouhalka je první, kerou sem viděl žebi chtěla pracovat sama na sebe gdyš oto můš nestojí. Fagtické jest že takové zásadi může mít jen ženská dosti sprostá. Čím větší noblessa a zděláni, timéně toho žencká napracuje, coš se vidí hlauně na ouředlnickích, na oficírskích téš fšaki jiných rodinách. Konečně zebere Strouhalka velki vlněny šátek, chitne děti a poněváč ji manžel nedovolil do cukrovaru fopci, křičí že pude do Lužánek, coš je asi tři hodiny cesty. Viběhne z domu a tim končí první agt.

„Fšak ona se vrátí — to je k smíchu!“ praví si rosčileně Strouhal mezi tím co padá kordýna. No nevrátila se tak hnet.

Mezi prvním a druhím agtem upline deset neděl, afšak publigum zůstane sedět fdívadle.

Druhí agt přectavuje fabriku v Řepovicích, gde oučinkuje Strouhal nat ostatnima topičema kerich je eště čtyry, totíš Hladík Veselý Pacák a Klíma (páni Mošna Vojan Chramosta a Zápotocký). Jest plno práce, nádenici stále vozí na kolečkách uhli, pot kotli se topí jako fpekle

zventilů uchází pára. Veretábl fabrika. Fysigonómie Strouhalová nasvětčuje, že ho tyto líbánki netěší nemajíc ženu doma, jiné topiči ho dráždí a se ženou dobírají. Příkladně Hladík mu vipravuje že bil v Lužánkách a že se tam Strouhalka velmi dře, dělajíc samé „osumnáctki" (coš bi fšak dle mého náhledu nebilo velké namaháni, gdo je fcifrách vůbec čvičený). Domlouvá Strouhalovi, bisi vzal ženu domů a že bi mu tam proni došel. Zatím fšak tento citelný Hladík sám nechá svou ženu mořit ve fabrice ačkolif má souchotiny vnejviší míře, žebiji ji uš ani medegament doktora Kocha nepomohl. Tuto nemocnou Hladici dává vítečně slečna Dancrova kašlaje fskutečně vědecki. Pan Slukof — totíš topič Strouhal oprafdu měkne víc a víc a na konci agtu zolá konečně, že si pro Marii dojde sám a přivedeji domů. Hlauně ho k tomu popožene strašlivá událost ve druhém agtě, gdy jistý podnapilý popelář pracujíc celí rok pod kotli ohledně vihrabáváni popele lehne si fpodnapilém stavu do žížnivých škvárů, špiritus vňom chitne a popelář jest vitažený ve stavu značně připáleném, následkem čehoš se třetího agtu vůbec nedočká. Je zde sice doktor (pan Řada) ale pomůže mu taki málo, jak známo. Zběhnou se ženské dělajíce rámus jakjest v jejich přirozenosti a fšeobecně se ozívá přání gdybi byla raděj uhořela žena popelářová, skerou nebožtík neužil mnoho šťastných momentů.

Tohoto popeláře Styblíka, keriš hraje vícero pot podlahou neš na jevišti dává pan Golár, coš mu néni nemilá úloha; hlauně proto, že otvor do popelniku jest právě vizaví proti butce nápovědi kňemuš má prosluný umnělec vzláštní sympatézi. Ofšom naproti tomu pan Golár do smrti se nedozví co vlastně kus obnáší, meškajíc permanentýfně f propadlištěti.

Ftřetím agtě viznačuje degorace dělnické kasárna fcukrovaru v Lužánkách gde totíš pracuje spozdilá žena Strouhalová, uteknouc svému manželi.

Dělnici odbili své ouřadní hodiny a přicházejí do kasáren, dilem bi se najedli dílem bi večeřeli. Vidíme téš Strouhalku, kerá nemá mezi níma nejlepší postaveni. Předně sama osobně néni tak scela običejná sprostá ženská, má jiné požádafki a vůbec trochu inštyngu, nýni pak se ocejtila ve společnosti velmi smíšené gde ji néni docela olno. Za druhé jeji dvě děti jsou také poněkut na překášku, pletou se ostatním lidem pod nohi jsouce za to postrkované a Strouhalce působí to bolest. Téš je kantýnská (dává slečna Slavincká) oděluje spolífkou vždycki naposlet a vůbec je na děti nevrdlá, coš jsem jakžif považoval slečnu Slavinckou za humánitnější. Skrátka a dobře, na Strouhalku pohlíží fšecki obivatele kasáren přezrameno, entwendr že ot může utekla — coš jim néni pochopitedlné — anep že ji otsebe vihnal, coš ji také na reputaci nepřidá.

Jest k pozorováni že se náhledi Strouhalki silně otchiluji ot prvního agtu a žebi se dosti ráda vrátila domů, gdybi si tim nezadala.

Mezi dělniki je téš istý Lábl (dává pan Šmaha) a jeho manželka (slečna Olfová). Mušim říct, pana Šmahu semeště nigdy neviděl tak opilého jako f tomto kuse. Ofšom tento stav má svou příčinu. Za mlačích let bíval Lábl mislivecký ádyhunk, zapletl se s fošnystrovou děvečkou (právě nynější jeho chojť) jako poctiví člověk si ji vzal — a gariéra bila u konce. Tosou právje problemi lického života; gdybi si ji nevzal, řeklo bise že je darebák ale každý bi měl předňom úctu a dotáhl bi to aš na fořta — jsou takové pádi fskutečném živobití. Říká se: s poctivosti nejdál dojdeš, ale nědgi je to nejbliší cesta kúpatku. Garakter a gariéra sou dvě věci rozdílné, což pan Šimáček na tomto Láblovi dobře proukázal.

Tento manželcki párek jakoši jiné případnosti fkasárnech sou otstrašujici vzori pro Strouhalku a publigum tuší, že f tomto logálu dlouho nezůstane.

Gatar štrófu urichlí následovní okoličnost.

Strouhalka žádala deregci o zvláštní pokojček, bibila s dětma samotná a nemušela spát s deseti jinýma familijema. Žádost jeji nebila vihověná. Je tu fšak mezi dělniki jistý obejda Jedlička (dává mistrně pan Štross) keriš má na Strouhalku oko nejsouc ženská k zahozeni.

Právě gdyž jest její piganterie nat pomněroma f kasárnech nejvěčí, přišlupuje Jedlička a huhňá ji, on žebi extra pokojček dostal a že bi o něj řekl, gdybi Strouhalka chtěla.

Mladá žena ihnet neporozumí, afšag publigum vidí, kam Jedlička míří.

„No, řek bich si o pokojček, gdybiste chtěla ložírovat se mnou," dodává Jedlička.

Tohle ji říct, Strouhalka chápe fše.

„Ježiš marjá, tak vi mislíte, že sem taková!" vikřikne zděšená a poznává do čeho to vlézla.

Ničkoc teprf ji napadne, že i jeji manžel bi se mohl domnívat podobnou příčinu, proč od něho utekla, vrhne se na Jedličku, že ji maji od něho co trhat a vidouc i posměch ostatních vznikne v ní přesvěčenost, jaká je to fšechno spoušť.

Momentárně oblíkne děti — oučet má jíš dříve zaplacení — hodí na sebe šátek a ačkolif je noc pokročilá vidá se na cestu do Řepovic.

Nechtěl bichit sní. Venku je tma jak fpitli, deset stupňů zimy Jaromíra a do Řepovic dobré tři hodiny cesty. Je to zas takoví moudří ženskí kousek jako bil ten první.

Čtvrty agt jest opět příbitek pana Strouhala, jako faktě prvním. Je noc. Strouhalovi hospodaří zatím stará jeho sousetka Řehačka (hraje paní Vinglerová) ale to je bába protivná, slauná redagce. Gdyš příde Strouhal stovárny, započne s ním rozmluvu o jeho ženě, schvaluje

mu, že pro ni nejde do Lužánek a vůbec mu nasazuje do ucha škvora — mělsem naní velmi zlost. Je viditelné, že má na Strouhala také jeji násada oučinek, jest ve špatném rozmaru.

Tu dostává Strouhal správu, že se ženě Hladíkové ftovárně přitížilo a že rána nedočká. Otchází tedy Strouhal a bába Řehačka si líbuje, kerak topiče popudila.

Náhle se klepe na okno — to je Strouhalová zdětma, keré sou velmi ušlé a namrzlé. Řehačka nechce ani otevřit, ale konečně ženu fpustí. Děti sou jak rampouchi, hlat maji také. Řehačka odvede je do svého brlohu a gdyš se vrátí špičkuje porozličně Strouhalku, jako že se své samostatnosti tak brzi nabažila, že eště ráda de múži na krk a tomu podobně.

Strouhalka snáší fše trpělivě a čeká jenom na muže. Vivedla hloupí kousek, ale jak tu tak stójí zničená je sní fšeobecné politováni fcelém dívadle.

Netrvá dlouho příde Strouhal. Néni mně možné vilíčiti celí ten vístup, ale gontraverze kerou spolu maji náleží k nejlepším víjevům fcelém kuse. Strouhal spočátku zatvr zéli taje víca více vidouc co jeho žena snášela, a gdyš mu přisahá na svoje spaseni, že jen k vůli svím dětem odešla a zas jen kvůli nim se nevracela bi se ji nevismáli že je dlouho neživila, podá ji obě ruce najednou a je udobřeni. Afšak ještě jedno nedorozuměni mezi níma pofstane. Strouhalka

blažená dobrou manželckou schodou přitulí se k Strouhalovi a praví mu stydlavě:

„Tejť teprf budem spokojené, tejť budu žena jak se patří — uhlí dáš, a pak nás bude vícejc — to mně taki hnalo — —“

To jest neopatrné slovo, vážená redagce, ftomto momendě a fskutečně je Strouhal celí besebe. Gdybi mu to řekla zejtra, pozejtří, nemnělo bito takoví oučinek. Afšak právě Strouhalka na nic nepomislila jsouc neviná.

Strouhal ale má nejhorší podezdření na ženu keréš dá necitelnýma slovi na víjevo. Ofšom, gdybi věděl Strouhal, co ví publigum, že se Strouhalka v Lužánkách chovala zcela solidně, nejednal bi tak. Ale gdybi seděli také agtéři fpubligum, nemohlo bi se vůbec hrát dívadlo.

Chvalabohu, diference mezi manželi netrvá dlouho. Strouhalka má značné retorické nadáni a poví můži svůj náhlet přes urášku kerou ji učinil a keré bi se nebil dopustil ani její mizerný nebožtík manžel Kilián. Následkem čehoš ji zahanbení Strouhal konečně otprosí.

Dorozuměni mezi nimi nastane právě fokamžiku, gdyš do světnice přinášejí manželku Hladikovou, keráš nepřečkala cestu k domovu. Je neboška a golega Hladikůf Pacák šel pro Mári, keréš gdyš sou na místo dopravené odnášejí umrlou domů.

Pohlet na toto rodiné neštěsti teprf defe-

netývně utvrdí smířeni mezi manželi Strouhalovími keréš vidí, že život na světě je rozdilný a že mohou bíti vesvém postavení dosti spokojené.

Gdyš fše odejde, slíbuje Strouhal ženě, že ji dá nýni zapsat docukrovaru fopci, bi ji bylo vihověno a bi nemněla doma dlouhou chvíli — čímš ji ofšom jen skouší. Afšak Strouhalka odvětí:

„Já uš sem spokojená — milý muži — uš nechci nikam — budu žíti jen pro tebe, pro naše děti a pro domácí krp. Nechci vzít konec, jako ta Hladička — zaplajť bůch, že to nemusí bít!"

A Strouhal plný radosti nat vihojením podivné ctižádosti své ženi jí oznamuje, že přec pro ni vinašel práci, najmufše odoktora Řady podzemek se zahradou, bi se ženě po práci nestejskalo.

Čas je pokročilí, i vezme Strouhal petrolínovou lampu a odvádí manželku do vedlejší sednice, bi si dopověděli nač snat zapomněli a co zmeškali. Jevíště se uprázdní a opona padá.

*

Velmi mě namahalo, slauná redakce, bich podal vipsáni kusu, afšak mislím, že se mně to pomněrně vzdařilo. Rytířské kusi lechčej se podávaji, téš se lechčeji zepisuji, antoš je na ně fužíváni dosti upotřebněná a příručná patróna. Vicházeji fšak víca více ze zviku a za ně-

jakí čas budou ukazované fmuzemumu jako královdvorcki rukopis.

Kus podobných vlastnosti jako tento ot pana *Šimáčka,* nazívá se *reálistickí* a fskutečně apsolvíroval pan Šimáček reálku a pak technigu načeš bil ouředlnikem fcukrovaru, následkem čehoš může mu bíti daná víra, že vilíčené okoličnosti fpravdě se vinacházeji, coš bilo uznané povolaními ftomto odboru autoritami, příkladně mím grityckim golegou z baligónu, panem dogtorem *V. V. V. Zeleným,* keriš pro reálizsmus horuje a časem dává ponaučeni, kerak se podobné vítvori maji sumírovati. Néni potřeba neš fodografickí aparát, kére sou nýni uš za pár zlatích. Bohuvžel, pan doktor *Zelení* si podobný aparát dosut nekoupil — gdešto se proslejchá, že bi s ním snat neuměl manepulírovati, čehoš náhledu fšak nejsem. Čvičení člověk může dělat do fšeho, coš i osvětčený golega *Zeleni* vícekráte proukázal a jest pro tu vlastnosť velmi oblíbeny.

Dále i pan profesor *Vlček* jak se proslejchá jest pro podobnou vítvorbu velmi anomírovaný a natšený, nepion bil jednoho dne prohlášeny jistým figletonistem českím za reálistu a nadurálistu, uvádějic ve svích románech se fzdarem mnohé figuri ze života, příkladně *hrabata a baronové* keré se vnašem životě hemží jak známo, a do kerich na potkání vrážíme. Bohuvžel může mít tento zasloužený literád pro svou rea-

listiku a naturálistiku velké opletáni se soudem a mohl bibít i zavřený, nepistý literárni gritýgr v „Zlaté Praze“, dosut nemenovaný, vihlašuje realisté nep naturalisté za *podvodníki,* nač bi bil ofšom správný griminál. Jest fšak k doufáni že se panu Vlčkovi podaří dokázati, že néni takovímto reálistou. Dva světkové snat na to najde.

Téš vícero jiných bili „Malým světem lídi“ natšené. Příkladně istý pán sedící v pargetu vijádřil se, že neš bude židofcké mněsto zbořené, dá se z něho napsati ještě mnoho reálistickích kusů a románů. Ofšom gdo to dovede. Řečenému znalci se to dosut nepovedlo.

Vůbec o kusu Šimáčkovém bily mnohé náhledy, keréš víceverza varírovali. Příkladně mnohé pánové stak zvaného *nóbl publigum* měli velkou ane mózitu proti kuse vijádřujice se že národni divadlo nebilo vistavené kvůli tomu bi se na jevíšti předváděla podobná ordijální sorta lídi jako dělnici scukrovaru a gdýš, tedy žebi měla mluvit zdělanější řeči a ne jak jest jeji přirozenost. Za druhé žebi neměli takovéto *dělnici,* gdyšuš sou jednou puštěné na jevíště, vistupovat fpodobných hadrech nýbrš aspoň ve svátečním oděvu a vůbec poněkut salóněji se chovat. Příkladně bi neměl bít Lábl opilí kořalkou, nýbrš žampánckím vínem, nep gdyš se někerí nóbl pán opije, neupotřebí k tomu zajistě pouhou jalofcovou. Vůbec fšak zámožné lidé nepotřebujou se dívat, jak jsou dělnici živé, nepto rosčiluje.

Dělnik má odrána do večéra pracovat, bi fabriki a akcie vinášeli, ale na jevišti nemá co pohledávat.

Některé vznešenější osobnosti hnet momentárně zakročili u pana jindedanta, keriš bil fdívadle téš přítomni, jak mohl podobní kus nechat projednat, keriš také slíbil, že se podobné přechmati spisovatelcké nesměji opakovat. Následkem toho prí bude učiněná přítrš, aby se takové kusi více nedávali, s čímš bude souhlasit jeden bívalí půlmistr (ne praski) keriš po přectaveni spěchal do katrobi pro svůj kožich a olal: To je škandál! To je škandál!

Bili ofšom zas jiné lidé — a těch bilo *mnohem vícero — kerim se kus líbil, ale na takovích rozhodujicim dištancím nezáleží* a těch se přikladně pan jindedant neptá, esli sou spokojené nepné.

Bil sem rát, žesem se nikomu neprojádřil, že se mi *„Svět malých lidi“* téš líbí, bich nebil považovaný za vívrhela, a ustanovil semse, že nechám posouzení váženým golegům z baligónu, keréš maji o estedýce lepší pojem a vědomosť.

Ničkon, gdyš referád dopisuju, vidím zjejich náhledů, že se jim průřiz kusu líbí, ačkolif to některé napsali dosti nesměle. Velmi úsilouně se očekává, co přes kus Šimáčkůf napíše slečna Aneška Šulcová, přes divadlo velmi skušená a čvičená dáma, keráš virábí grytyku pro dva praské žornáli.

Ponechávajíc sobě některé náhledy ftom potahu na budoucnost ostávám

zúctou odaní

Vavřinec Lebeda.

*

Dátum svaté Kateřiny 1890.

Poškryptum: Fouvodě posledního svého písebného spoluoučin kování fšešitě předešlém učinil sem istou remízessenci přes pohromi fČechách, keréš tohoto letoška domofckou naši zem nafštivili. Nenadál semse že budu fsmutnem stavu eště jednou této věcnosti se dotejčiti gdešto bohuvžel máme dakápo zvíšené nyvó Moldavi nat normu coš jestím grytičnější, že o tom nebilo vměscké radě učiněné žádné usnešeni, ačkolif máme opět nového půlmistra.

Chiba mislím vjezí ftom, že na podobné zástoje nejsou povolané příslušné znalci, keréš bi fčas mohli podati dobrozdáni, máli bít eště jedna velká voda anep ne, fčemš bi hlauně mohl poskitnouti virozuměni prosluný prorok povětrnosti pan *Antonin Fiala,* keriš ve vědě zastupuje tak důležité místo jako příkladně pan Doktor *V. V. Zeleni* fkrásné literadúře, čehoš je fšeobecná uznalosť. Následkem toho zuspokojením se proslejchá, že oba menované páni budou při nejbliší přileżitosti kandírované do agademie.

Následkem povodně veliká pohroma hrozí

mněstu Kadrspátu gdeš jak známo zavedené sou teplé prameny bi mnohé lidé mohli zvísletkem stonati na žaludek, játra a ledvinki. Jest obava, že bi tyto teplé prameni mohli bít uhašené a jest velmi grytické, gde bi následouně se vinalezlo jiné mněsto, keréš bi tak přívětivě zacházelo s krajanoma, keréš tam dou utrácet svoje peníze a zdravi.

*

Další posgryptum 26. novembru. Chvala bohu na přírodu přišel mráz a vícero sněhu, následkem čehoš klesla teplota a téš vížka vody, pročeš nebude doufanlivě žádná povodeň uspořádaná. Dle všeho praski magistrát radygálně zakročil a jesto potěšitelní vísledek nového praského starosty.

Jsem zúctou veš kerou

V. L.

*

Poslední pos:gryptům, připojené 1. prosince. Bohuvžel, následki pana Šimáčkového kusu se začínaji projevovati. Je Vám snat povědomé, ctěná redagce, že na českém dívadle měla bíti dávaná *„Čest“*, na keréš oučinkovali dva spisovatele, znichš jeden má Hermana napřet druhí vzádu. Herman Sundersman ji zepsal, na jazik českí bila pak převrácená od Ignáce Hermana, jak se proslíchá. (Bil bi snat pokrefný z Vaši redagci?) Objednany tento překlad bil přijaty panem ředi-

telem Šubrtem a regomendýrovaný k provozováni panem dramaturkem Stroupežnickím. Afšak slauná indedance neharmoníruje s tím, bi fčeštině bila napodobená ordijální řeč německá, položená do orginálu, což sice může bíti dávané v Bedlíně, ve Vídni a v německém dívadle fPraze, néfšak na Národnim. Následkem toho je „Česť" ot provozováni viloučena a překladatel bude nejspiš zatčeni a zauřeni.

Nadobro zúctou

V L.

*

Pozn.: M. A. Šimáček vynikl jako dramatický spisovatel teprve svým obrazem ze života cukrovarských dělníků o 4 odděleních, nazvaným „Svět malých lidí"; tato hra byla jednou z nejúspěšnějších původních novinek té doby. (Premiéra byla v Národním divadle 22. IX. 1890). Tehda si ještě probojovával v českém dramatě cestu směr realistický, zahájený na Národním divadle „Našimi furianty" (1887) Lad. Stroupežnického. Jak obecenstvo Národního divadla, tak i část naší kritiky chovala se ke hrám realistickým zprvu odmítavě; to vystihl dobře Lebeda ve svém referátě o hře Šimáčkově.

OBSAH DÍLU I.

Vavřinec Lebeda 13
1. Otyllo 19
2. Libušin hněff 26
3. Frómo mlači a Lízler starši 34
4. Salmiák 42
5. Náš přítel Něklůžev 53
6. Gorillo Jánus 63
7. Gritycké ohražení 72
8. Naše furianti 75
9. Lebedův návrh o prohlídce divadla . . . 81
10. Migádo 84
11. Gurátor marnotratníků 90
12. Balet Narenta 95
13. Pařízký román 102
14. Heralt 111
15. Paní majorka 124
16. Staré mládenci 130
17. Ženitba Beldugýnova 138
18. Svět zásat 144
19. Láska Rafajélova 151
20. Maloměstské trajdyce 164
21. Maloměscké dyplomati 168
22. O sportu cyklistském 176
23. Aféra Glemanzór 182
24. Bílé koně „Losmrs' holt“ 199

25. Cesta okolo světa fosům desáti dnech . . . 216
26. Gustav Adolf 230
27. Dcera Fabricínová 242
28. Dopis 265
29. Původní dopis z Paříže 270
30. Přes Paříš 275
31. Gondoktér vístavou pařízkou 283
32. Dóra 297
33. Námluvi Polypovi 313
34. Dopis 330
35. Několik řátku přes doktorskou proporci . . 335
36. Železevský 340
37. Náfštěva Chrudima 355
38. Přednáška ve Slaném 381
39. Svět mladých lídi 402

*

Všechny tyto kapitoly (s výjimkou kap. 31.) psány byly pro Švandu dudáka v r. 1887—1890.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
5038
H45
1905
dil 48

Herrmann, Ignát
Sebrané spisy